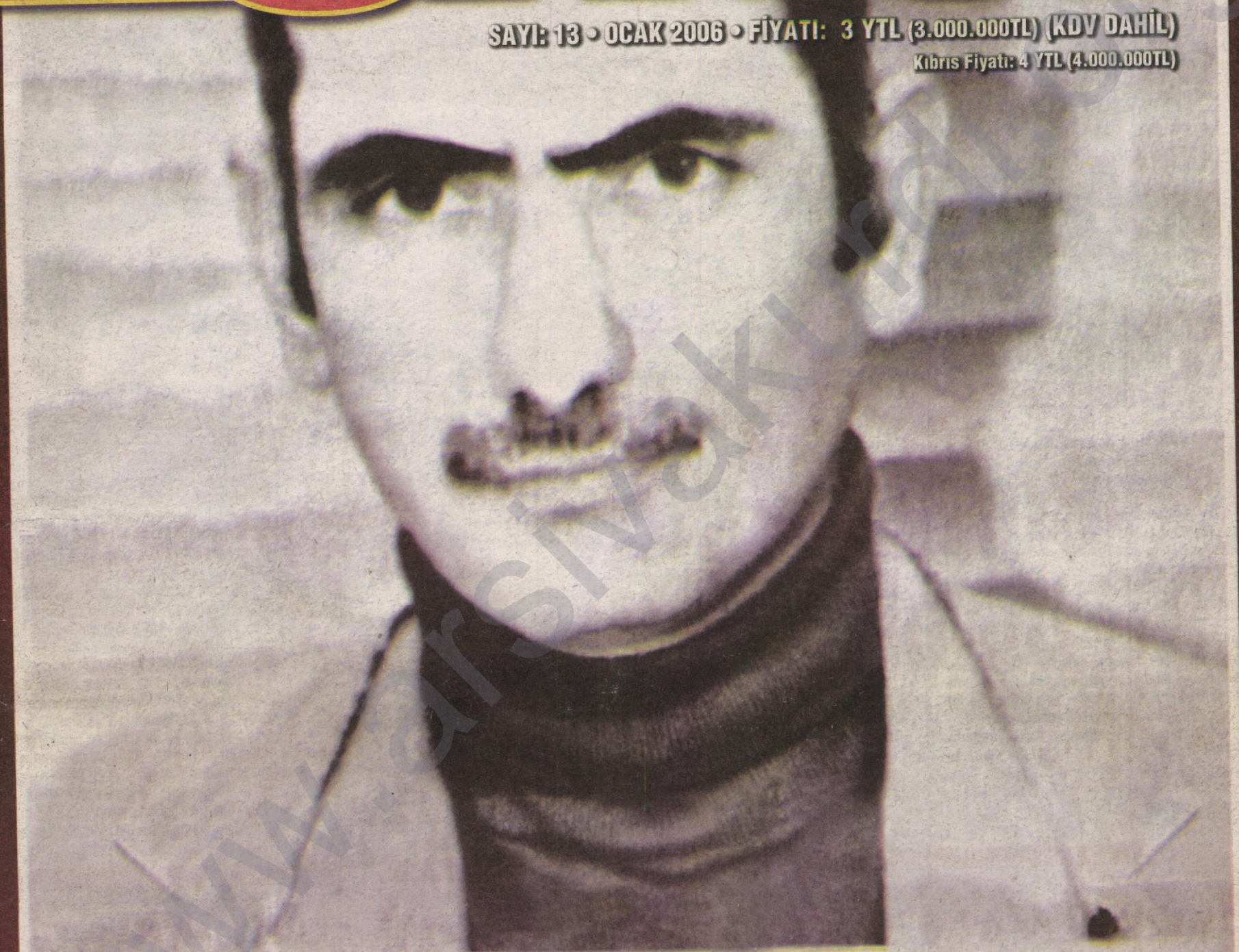

populer kurtur

Esmer

SAYI: 13 • OCAK 2006 • FİYATI: 3 YTL (3.000.000TL) (KDV DAHİL)

Kıbrıs Fiyatı: 4 YTL (4.000.000TL)

İSTANBUL

1 1 8 | 2 2 9 3 1 9 7 2

MALİ CEZA ve TEVKİFEVİ

FOTOĞRAF: REİS ÇELİK

D AĞLARIN, ovaların, yaylaların beyaz kardan esvap giydiği uçsuz bucaksız bir dünyada, bir dilek ağacına rastladım. Yalnızdı, üşümüştü. Sanki yolu mu keser gibi durdurdu beni. Karlara bama çıka yanına vardım. Dokundum üşümüş gövdesine. Benim ayak izlerimden başka hiç bir iz yoktu etrafında.

'Kış boyu kimse dilek dilemez mi bu ağaçtan' diye düşünürken, bir tilkinin ayak izlerini fark ettim. Üstelik ağacın dibine de işemiş bir güzelce. Demek ki hüsnü kuruntuymuş benim ki. Ziyaret edeni varmış ağacın. Kim bilir, belki tilki de bir dilek tutmuştur. Acaba ne dilek tuttu tilki? Bir tavuk mu istedi? Yoksa bir tavşan mı? Veya "Şu bahar bir an önce gelse" mi dedi?

Sonra dallarına bağlanmış dilek bezlerine takıldı gözüm. Hepsi buz tutmuştu. Garip bir duyguya kapıldım. İnsanların büyük bir umutla, "Dileğime dilek olsun" diyerek bel bağladıkları her şey buz tutmuştu.

Sanki herkes dileğini bırakıp bir ağacın dalına, göçüp gitmişti dünyadan.

Urperdim. Kendimi o ıssız, beyaz çölde yalnız hissettim. Oysa az önce ağacın yalnızlığına üzülyordum. Ne oldu da ağaçla yer değiştirdik?

Yoksa ağaç bana, "Bana üzüleceğine, sen kendi yalnızlığına yan" dedi de ben mi duymadım.

Bir-iki adım geri çekilip karlara oturdum. Buz tutmuş dilek bezlerine tek tek baktım. Arkasındaki karlı dağların inanılmaz görüntüsüne baktım.

Yalnız olan kimdi diye düşünmeye başladım. Veya kim daha yalnızdı.

Dağlar mı?

Ağaç mı?

Ben mi?

Önce dağa sordum, 'yalnız olan sen misin?' diye...

"Ben kendimi bildim bileli, yanımdaki dağlarla beraber dururum" dedi.

"Yoksa yalnız olan sen misin?" dedim ağaca.

Dileklerinizi üşütmeyin

reisçelik
reisçelik@yahoo.com

Gülümsedi:
"Hiç yalnız kalmadım. En yalnız zamanımda bile dileklerin bana bağlıdır. Onlarla konuşurum." Peki ben miyim yalnız olan! Onca insana rağmen! Doğrusu ben de yalnız değilim.

Oysa yalnız olan, hem de acı bir yalnızlığa sahip olan biri vardı orada. Ağaçtan kuşkulanıyordum. 'Kendini gizliyor' diye düşündüm. İyice baktım dallarına. O anda dilek bezlerinden birini kaplayıp sarkan buz parçası, rüzgara direnemeyerek düştü. Sarı dilek bezi çıktı ortaya. Çıplak kaldı. Yalnızdı, üşüyordu.

Anladım ki yalnız olan bir ağacın dallarına terk ettiğimiz dileklerimizdi, umutlarımızı. Aşklarımız, yoksulluklarımız, acılarımızdı.

İçim acıdı. Kendi kendime, 'bu kadar kederli düşünme, hem yeni yıla böyle umutsuz girilmez ki' dedim.

Diyeceğim o ki yeni yılda dileklerinizi, umutlarınızı üşütmeyin. Sahip çıkın, sıcak tutun. Sahip çıkın ki umutlarınız ve dileklerinizi gerçek olsun.

Solipsiz

Suyu tarif ediyorum:

Sessizdir

Üşümez

Küçük şeylerin tanrısı

İçinde camlar taş olur.

Birkaç gömleği vardır

Ütülemez

Gümüş çalar, ispinoz avlar

Romen yazarları hiç bilmez.

Uyku hapi alır

Kırçılı gecelerde

Sirenleri duymak

Yıldızları batırmak istemez

Alışkındır

Veda etmez.

Beyaz fırtına, en sevdiği

Manolya.

Sana bakınca kendimi görüyorum...

Cevap vermez

Ne aptallık

Eko beklemek

pelinbatu

Yağmur şiirleri

Yağmur başladı turuncu bir füğ gibi
Ne diyor bana?

"İntikamın alınmalı
İntikamın alınacak" diyor.

Sesini duyuyoruz ancak
kendini göremiyoruz
"Yağmur ne kadar güzel" diyor İsmail

Ben diyorum ki

"aldatılmak da öyle"
"aldatılmak da öyle"

Susuyoruz ve bekliyoruz
Belki de meleklerin vereceği intikamı...

II
Sanki kokusu var gibi ama gelmiyor
"Hangi beste bu kadar güzel
bu kadar derin?"

Diyor.

"Wittegenstein der ki aslan
konuşsaydı hiçbir şey anlatamazdı
Yağmur da onun gibi sanki..."

Diyor.

Üç defa "yağmur yağmur yağmur"
Diyor.

"Yağmur her şeyin kendisidir"
diyorum

"Ve yağmur konuşsaydı
Wittegenstein'in aslanı gibi olurdu..."

lalemüldür

En tanınmış yazarlarla en tanınmamış hödükler

ORHAN Pamuk davasında yaşananların üzerinden bir hafta geçmişti. Ve sevdiğim bir dostumla sohbet ederken, konu bir ara Pamuk'u mahkeme kapılarına sürükleyen düşüncelerine geldi. Ve tam da o anda, bu topraklarda yaşayan insanların derin bilinçaltısındaki "şey"le karşılaşmakta gecikmedim.

Sohbet ettiğim insan birkaç kitabı olan, makale ve öyküler yazan, düşünce özgürlüğünü teorik olarak savunan, kendini azınlıklardan birine mensup sayan biriydi. Konuşmamız düşüncenin ne olduğuna daha gelmemişti ki "ama"larla savunmaya başladı tezini. Ona göre Pamuk çok iyi bir romancıydı, ama söyledikleri yanlış. İyi de söylediklerinin sana göre yanlış olmasının ille de düşüncelerinin yanlış olması anlamına gelmez ki diyecek oldum, ancak geç kalmıştım. Dostum yeni bir "ama"ya başlamıştı bile. Bu "ama"nın konusu ise Avrupa Birliği'nden gelen insanların tavrı üzerinedi. Efendim, Pamuk, eğer Türklüğe hakaret etmemiş olsaydı, Türkiye'yi Avrupa'ya habire şikayet etmiş olmasaydı, Avrupalılar mahkemeye gelip ona destek vermeyeceklerdi. Avrupalılar neden öldürülen solcuları gelip savunuyordu? Neden ille de Kürtler ve Ermeniler söz konusu olduğunda ayağa kalkardı Avrupa? Rektör Aşkın davasında neden kılıcı bile kıpırdatmazdı bu Avrupalılar? Demek ki Avrupalı dediğin aydın ikiyüzlüdür! Demek ki işlerine geleni savunmuş bu adamlar! Tabii ki bu arada fikrimi savunmam öyle kolay olmadı. Çünkü dostum belli ki Avrupa takıntısına yakalanmıştı ve susmak bilmiyordu. Sonunda sıra bana da geldi çok şükür! Avrupalıları sadece Orhan Pamuk değil, düşüncelerinden dolayı yargılanan diğer insanlar için de harekete geçmeye çağırarak gerektiğini anlatmaya çalıştım. Düşüncenin ne olduğunu anlatmak zorunda kaldım. Ve tabii ki anlaşamadık. Karşımda solcu birisi oturmuş olsa bile, düşüncenin gerçekten düşünce olup olmadığını bir otoritenin belirlemesi gerektiğini düşünüyordum! Bu otorite de son tahlilde devletti elbette...

Sonra başka bir yazarın görüşleri... Efendim düşünce suç olamaz elbette ve asla yargılanamaz! Ne kadar da doğru. Ama ortaya atılan bir şeyin düşünce olması gerekir elbette. Buyurun! Şimdi gelelim saadete. Madem ki iki dudak arasından çıkanlar düşünce değil, pekâlâ yargılanabilirler o zaman. Kendisi de düşünceleri nedeniyle devletle papaz olmuş birinin söyledikleri bunlar, sakın şaşırmanın sevgili dostlar! Ve alın size çok daha trajik, komik, absürd artık ne dersiniz deyin bir şey daha. Sevgili Celal Üster konuya değinirken, "Yahu" demeye getiriyor, "en yaman sıkıyönetim savcılarının bile aklına gelmeyen şeyleri bizim yazar takımı düşünce-

Bahçedeki ağacın dalları üç dört ay sonra çiçeklerle dolup taşacak. Kesin olarak biliyorum bunu. Ama o çiçeklerin bu topraklardaki düşünce iklimini onlarca yıl sonra bile değiştirip değiştiremeyeceğini ise hiç bilmiyorum

[halimbahadır]

biliyor. Şu kimilerine göre düşünce sayılmayanın yargılanabileceği tezini..." Sonuç. Ya Orhan Pamuk'u kışkırtıyor ya gizli bir devlet hayranı bu arkadaş ya da saçmalıklardan seçmeler sunuyor bizlere diye düşünüyorum.

Sonra kendi geçmişime dönüyorum. Birakın solu, sağ, devleti, Türklüğü, sokaktaki insanın duygularını, yaşam savaşını, ezilmişliğini, aşkları; iç isyanları yazarım gazetedeki köşemde. Ve buna rağmen kaç kez yargılandım, devlete, bakana, şuna buna hakaretten. Ve neredeyse hazırolda epey bekledim yargıcın karşısında!

Ve bütün bunlardan sonra dünyada da kendine sağlam bir yer edinen romancımız Pamuk'un mahkeme görüntüleri canlanıyor zihnimde...

Gözlüklü orta yaşlarda bir adam. Yüzünde hafif bir tebessüm, ama içi kırık. Mahkeme önü ana baba günü. Öfkeli bir kalabalık bekliyor onu. Hainlikle suçlanıyor. Duruşma salonu ayrı bir dünya. Taciz ediliyor orada da. Duruşma bitiyor. Ve yazar dışarı çıkacak artık. Ancak çok tedirgin Pamuk. Bir kare yansıyor oradan. Pencereden dışarıdaki öfkeli kalabalığa bakıyor yazar. Yüzü allak bullak. Korkuyor. Dışarıda kendisini linç etmek için bekleyen o insanların saçla-

rındaki tellerden çok kitap okumuş, düşünmekten, yazmaktan saçını ağartmış bir insan olarak bakıyor pencereden. Başka bir zaman ve zeminde asla yanına yaklaşamayacak, onunla iki laf bile edemeyecek güruh karşısında çaresiz bir yazar olarak bakıyor pencereden. İçi kanıyor. Ve kama bakışlarına, yüz hatlarına yapışp kalıyor. Bu ülkede güruhun hoşuna gitmeyecek bir şey söylediğinde başına neler geleceğine bir kez daha tamık oluyor o pencereden bakarken.

İçim fena halde sıkılıyor. Ve koltuktan kalkıp bir süre dolanıyordum salonda. Sonra pencereyi açarak, binanın önündeki dev ağacın çıplak dallarına dokunuyordum. Hayat sürüyordu. Ve o çıplak ağacın dalları çok değil, üç dört ay sonra çiçeklerle hayatla dolup taşacaktı. Kesin olarak biliyordum bunu. Ancak o çiçeklerin, hayatın bu topraklardaki düşünce iklimini onlarca yıl sonra bile değiştirip değiştiremeyeceğini ise hiç bilmiyordum.

Ama bildiğim bir şey vardı yine. Yaşamak için devletin memesini emmek zorunda olan, yeteneksiz, cahil, hiçbir şey üretmeyen, kimliksiz, en tanınmamış hödükler; uzun bir süre daha yumurta atacak, sövüp sayacak, yumruklamaya çalışacakları en tanınmış yazarlarımızı...

GEHOV bir yazısında o çocuk edebiyatı denen şeye iyice bir çatıyor. Şu yapılanlar gibi bir çocuk edebiyatının olmaması gerektiğini yazıyor. Çocukların çocukluklarını göz önüne alarak edebiyattan uygun seçmeler yapılmasını öneriyor. Birkaç da örnek veriyor. Örneğin Andersen'den... Diyor ki: "Size bir örnek vereceğim, doktor olduğumdan dolayı verdiğim bu örnek için kusura bakmayın," diyor. "Büyükler için, çocuklar için ayrı ayrı ilaçlar var mı, çocuklar için ancak dozları değişir," diye de ekliyor.

Çocuk edebiyatı denen o sade suya tirit şeyler her zaman gerçek yazarları isyan ettirmiştir. O çocuk edebiyatı dedikleri şeylerin çoğu edebiyat için yüz karasıdır. Dünya edebiyatından, çocuklar için, iyi elenirse dev bir çocuk kitaplığı oluşturulabilir. Yazarlar çoğunlukla öze varmak için, ya da türlü sebeplerden dolayı dünyaya çocuk bakmışlardır. İnsanoğlunun yaşayan en güzel duygularından biri de ondaki çocuksuluğun ölmesidir. Bütün düzen insanın içindeki çocuksuluğu öldürmek için işlemiş ama insanın çocuksuluğu dayanmış, kolay kolay ölmemiştir. Sanatçılar insanlar için çocuksuluklarını korumuş has kişilerdir. Başlıca özellikleri çocuksuluklarını korumalarıdır.

**Baharın geldiğin nereden bilelim
Bir gül açmış yapracığı düzgündür.**

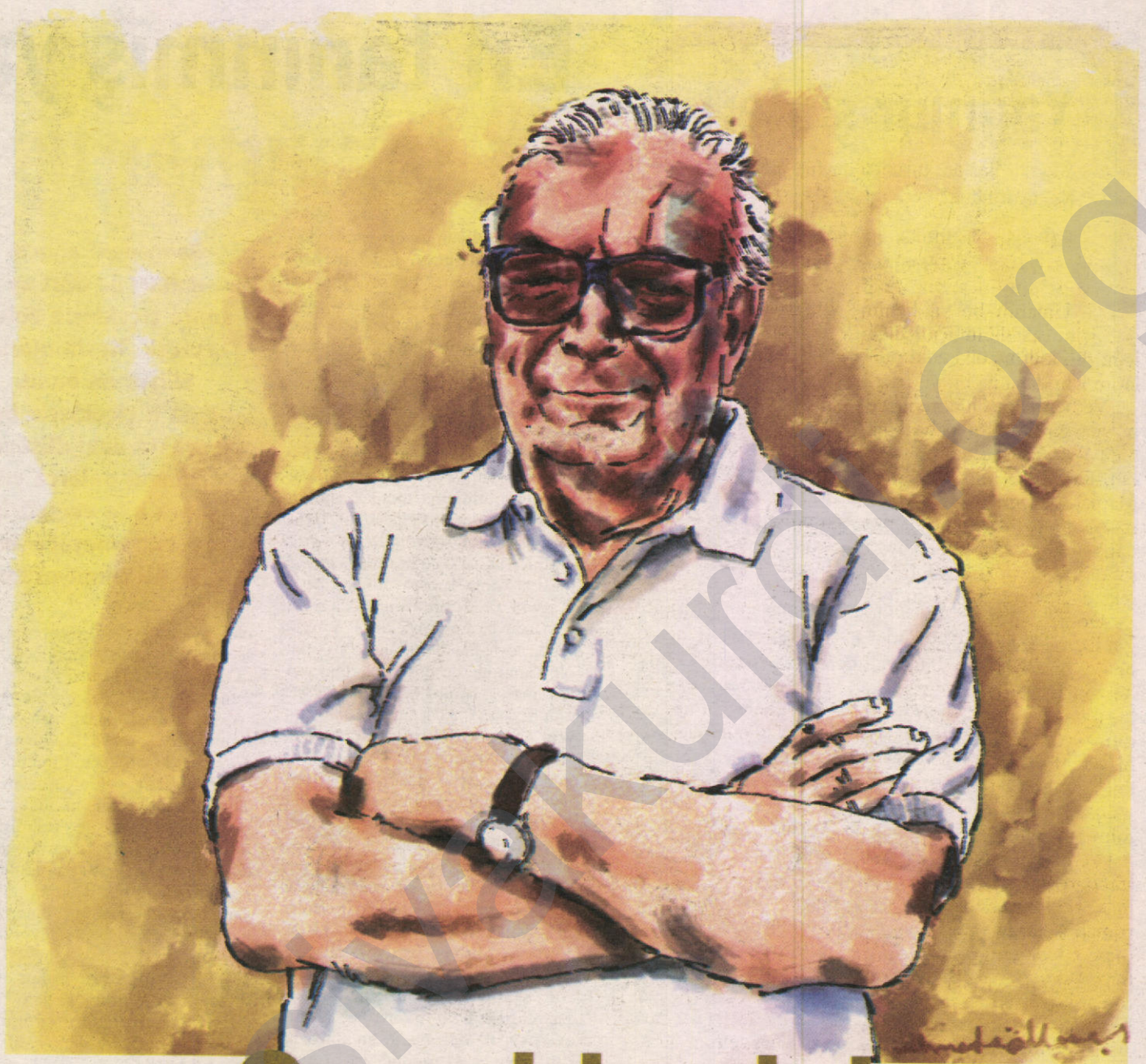
Yukarıdaki dizeler Karacoğlanındır, hangi çocuk anlamaz, sevmez bunu... Açın Yunusu, birçok şiirini çocuklar anlar, severler. Nazımı da öyle... Bakın Nazımdan bir çocuk şiirleri seçebiliriz, okuyanın parmağı ağzında kalır. Orhan Veliden de öyle. İsterseniz Sait Faikten de bir çocuk kitabı çıkarabiliriz.

Her büyük, usta sanatçı bir yerde mümkünü yok çocuklarla buluşur demek yürekliliğini gösterelim mi? Molla Kasımlar ne der buna... Molla Kasımlar bat-sınlar, onlara hiç aldırılmamak gerek. Akılları olsa yaşama kendileri bir şeyler söyler, bir şeyler yapar katarlar.

Dünyada, ülkemizde çocukların durumu hiç de öyle parlak değil. Dünyamız iyiye doğru ilerlerken çocukların durumu hiç de o hızda iyiye gitmiyor bence. Bana göre çağımızın çocukları epeyce bir tutsaklık durumu yaşıyorlar. Anaların babaların tutsakları, toplumun okulun tutsakları... Çocuklar toplumlarında en acı çekenler. Edebiyat çocuklara yardım edebilir. İnsan araştırmalarında çocuklara da gereğince eğilirse insanlığımız çok şey kazanır.

Bugün eğitimcısından sanatçısına, sanatçısından politikacısına kadar çocukların gereğince özgür olduklarını kim söyleyebilir? Çocukları tutsak kılmayı da çocukların iyiliği için yapıyorlar...

İşte çocuklar için yaptıkları edebiyat önümüzde, yaptıkları iyiliğe bakın hele... Edebiyatları, eğitimleri sanki ayrı bir hayvan türü için... Ve çocukları insan olduğunu unutarak... Birşey daha söyleyeceğim, pek aykırı kaçacağından korkuyorum. Bir toplumda yaratıcılık yitirilirse Molla Kasımlar çoğalır, aykırılıklarından

Çocuklar için

bundan dolayı çekiniyorum. Ama gene de Molla Kasımlardan korkmamalıyız. Düşüncemiz neyse doğrudan doğruya söylemeliyiz. Molla Kasımlar çağında daha yürekli olmalıyız. Diyecaktim ki, çocuklar çağımızda daha çok sömürülüyorlar. Nasıl sömürüldüklerini bir bir sayıp dökmek benim işim değil. Soysal bilimcilerin yerinde olsam, bu herşeyi aşağı yukarı sömürüye dayanan dünyada çocukların nasıl sömürüldükleri üstüne araştırmalar yapardım. Ve bu çalışmalar insanlığımız için, insan üstüne yapılan çalışmaların en ilginçlerinden biri olurdu.

Ben çocuklar üstüne yapılan edebiyat berbattır, çocuklar için ayrı, onları küçük düşürücü bir edebiyat olmamalı derken, böyle kesip atarken kendimi çok ileri gitmiş saymıyorum. Bir de arkadaşlar ben de çelişkiler buldular. Yapılan çocuk edebiyatını beğenmeyen, daha ileri giderek 'bir çocuk edebiyatı olmamalı diyen bu kişi, kendisi bir çocuk romanı yazdı diyorlar. Çocuklar için bir roman yazdım, daha da yazacağım, başarıyı ya da başarısızlığımı za-

**Dünyada, ülkemizde
çocukların durumu hiç de
öyle parlak değil.
Dünyamız iyiye doğru
ilerlerken çocukların
durumu hiç de o hızda
iyiye gitmiyor bence.
Bana göre çağımızın
çocukları epeyce bir
tutsaklık durumu
yaşıyorlar. Anaların
babaların tutsakları,
toplumun okulun
tutsakları...**

man gösterecek. Benimki bir çaba, bir sav, ben alın terimi akıtayım da, gönümü koyayım da, başaramasam da olur... Bir başkasının bizim ulaşabildiğimiz yerden alıp konuyu daha öteye götürmesi kesindir. Nasıl dünya edebiyatından çocuklar için has yapıtlar seçebilirsek, biz de kendimizden, yüreğimizden, içimizden çocuklar için olanı arayıp bulabiliriz. Büyük ustamız Çehovun ilaç örneği en yerinde yakıştırmadır. Çocuklar için ayrı ilaç yok, ayrı doz var... Biz çocuklar için ayrı edebiyat yaparken bu dozu tutturabiliyor muyuz, işte bütün sorun bu. Çocuklar için yazdığım ilk romanda ben gerekli dozu tutturabildim mi, çok küşümlüyüm... Ama bir daha, bir daha yazacağım... Ondan sonrası da bizden sonra gelecek yazıcı kuşaklarına... Bizim işimiz bu çağda hiç olmazsa başlamak olmalı...

Biz bir bölük yazıcı çok iyi niyetlerle bu işe başladık... Ben inanıyorum ki dozu iyi ayarlanmış, hiç olmazsa birkaç kitap zamanımızı aşacak. Bu kadar çabaya dağ mı dayanır...

[yaşarkemal]

Dicle'nin Sesi'ne doğru

Yazanımız Mehmed Uzun'un Dicle'nin Sesi romanını yazmaya hazırlık yaptığı günlerde kaleme aldığı günlükleri yakında kitaplaşıyor. Bir Mehmed Uzun başyapıtı olan bu romanın yazılış günlerine herkesten önce tanıklık etmek istiyorsanız, buyurun...

03.01.1999 Pazar

YENİ yılın, 1999'un ilk sayfası. 1999, Dicle'nin Sesi'nin yılı. Umarım bu yıl benim için, yazarlığım için, ailem için; dil, kültür, ülke ve insanlarım için daha iyi bir yıl olur.

Ve ben Don Quijote ile yeni yıla girdim. Bu paha biçilmez 900 sayfalık romanı dün bitirdim. 1973 yılında, Ankara Mamak Cezaevi'nde de o kitabı okumuştum. Onu bir kez daha okumam gerekiyordu, şimdi yeniden okudum. İsteyerek, severek, yürekten okudum.

Don Quijote; tüm insanlığın ilk modern romanı. İçinde her şeyin olduğu olağanüstü bir roman, tarih, edebiyat tarihi, ilginç insanlar, yaşayan, ilginç güçlü ilişkiler, ilginç olaylar, folklor, felsefe, psikoloji... ve çok etkileyici kahramanlar. Ve ilginç önemli, samimi, eşsiz bir ironi.

Ve Cervantes'in hedefleri; standart bir edebi dil yaratmak, yeni bir edebi sanat, yani roman sanatını yaratmak, tüm öteki edebi gencraları yeni roman sanatının bünyesinde toplamak, İspanya'yı İspanyolları, İspanyolların tarihini ama aynı zamanda tüm dünya tarihini edebi olarak anlatmak, yeniden gözler önüne sermek.

İşte Kürt romanının da içinde bulunduğu süreç. Kürt romanı da Cervantes'in büyük bir ustalıklı ve başarıyla gerçekleştirdiği tüm bunları yaratmalı. Ancak öte yandan modern ve çağdaş da olmalı.

Umarım Dicle'nin Sesi bu alanda yeni bir adım olur.

-Bundan bir süre önce Thomas Mann'ın Sjoresa Med Don Quijote (Don Quijote ile Deniz Seyehati, İsveççe) adlı kitabını okumuştum. Mann da Cervantes ve romanıyla ilgili ilginç şeyler söylüyordu. "Don Quijote'ta gelince, gerçekten çok ilginç bir yaratık, naif, olağanüstü spontan ve özgün, elbette ilginç kararsızlığında."

15.01.1999 Cuma

Şimdi saat 23:10 Batman'da bir kitapevi sahibi olan genç Hasan beni telefonla aradı. Benim Kürtçe ve Türkçe kitaplarım yine tükenmiş, insanlar kitaplarımı soruyorlarmış. Kürtçe romanlarımı arıyorlar.

Kitaplarım, halkımın içinde, ülkemde! Çoşkuyla, heyecanlı, sevgi ve samimiyetle. Dünyada bundan daha güzel ne olabilir ki? Beni bundan daha çok duyulandıracak, mutlu edecek ne olabilir?

Rênas Jiyan adında Kızıltepe'li bir delikanlı, çok hoş bir mektup yazmış bana, mektubuyla birlikte birkaç şiirini de bana göndermiş. Şiirleri dikkat çekici, modernler.

İsveç Akademisi üyesi şair Katerina Frostenson ilginç bir mektupla Staden (Şehir, İsveççe) adlı son kitabını bana göndermiş. Granatappelbloming (Nar Çiçekleri) denemelerini beğenmiş, özellikle Dengbêjlerim için "Starrk och gripande" (güçlü ve çok etkileyici) diyor.

Orhan Pamuk'un son romanı Benim Adım Kırmızı'yı okudum. Sanırım en iyi romanı bu. Pamuk'un dili hiç bu kadar sade ve akıcı olmamıştı. Kitap 1500'lü yıllardaki nakkaşları anlatıyor, dikkat çekici bir konu. Kitapta birçok olay, ilişki ve bilgi var. Ancak o romanın kurgusunu bir oyun gibi oluşturmuş, öyle anlaşılıyor ki bir doğu romanı yaratıp Eco'nun Gülün Adı isimli Batı romanının karşısına çıkartmak istemiş.

- Dicle'nin Sesi romanına gelince gün geçtikçe daha bir belirginleşiyor, daha bir beraklaşıyor. Daha görülmür hale gelen şeyler şunlar;

- Roman Biro'nun ağzından anlatılacak.

- Sanki etrafında bazı dinleyicileri varmış gibi doğrudan onlara anlatılacak.

- Biro iki üslupla anlatacak; birincisi; uzun cümlelerden oluşan, uyum içinde, şiirsel, tüm detaylarıyla, derinden bir anlatım. İkincisi; Biro'nun düş ve hayalleri, şiirsel düz yazılar gibi.

Diyarbakır üzerine yazdığım deneme de tamamlandı. Şimdi sadece roman kaldı. Bugün bilgisayarın hafızasında Dicle'nin Sesi adlı yeni bir dosya açtım.

10.02.1999 Pazar

Nihayet, yazmaya başladım. Geçen hafta. Yavaşça ağır adımlarla. İlk bir parolog olarak iki sayfa kadar Yılmaz'dan söz ettim. Sanırım bu iyi oldu, hem Yılmaz ve onun gibi insanlar için hem de roman için. Bir biçimiyle, geçmiş bir zamanda akan romancı bu-

Kürt romanı, Cervantes'in büyük bir ustalıklı ve başarıyla gerçekleştirdiklerini yapmalı. Ancak öte yandan modern ve çağdaş da olmalı

günle ilişkisini göstermeliydim, okuyucunun romanı bugüne tutulmuş bir ayna olarak algılayıp okuması için.

Sonra ilk bölüm Kandil'i yazmaya başladım. Kandil; yani aydınlığın ışması, yani başlangıç. Diğer romanlarım gibi, bu anlatı da romanın bittiği yerden başlıyor ve geçmiş olaylara dönüyor. Bir gözü kör olan kahramanım Biro anlatıyor. Biro yaralı, ölüm döşeginde. Ve anlatmaya başlıyor ve geçmiş zamanlara, dönemlere dönüyor.

Yunanistan'dan iyi bir haber. Büyük yayınevlerinden biri olan Kostaniotis romanlarımı yayınlamak istiyor. Yayınevinin sorumlusu Sophie Catris bana bir mektubu faksla geçti. Kader Kuyusu romanımı yayınlamak istiyorlar ilkin.

Güzel bir haber de Fransa'dan geldi. Phebus Yayınevi Yitik Bir Aşkın Gölgesinde romanımı Unionsverlage'dan yayınlamak için istemiş. Bu yayınevinin ismini duymadım, galiba küçük bir yayınevi. Önemli değil ama kaliteli bir yayınevi olmazsa romanı yayınlamalarına izin vermeyeceğim.

Almanya'daki okuyucularından ilk mektubumu aldım.

Alexander Brach adlı okurum romanımı okumuş ve çok sevdiğini yazmış.

Dün de yazar, çevirmen ve Finlandiya Pen Klubun ikinci başkanı Gisbert Jannike'den bir mektup aldım. O hem Nar Çiçekleri'ni İsveççe okumuş hem de Yitik Bir Aşkın Gölgesinde romanımın Almancasını. Tammi yayınevi için. Kitapları çok beğenmiş.

Eyvind Johnson'un Hans Nades Tid (Bağışlayıcı Hükümdarların Zamanı, İsveççe) adlı romanını okuyorum. Çok iyi ama tekniği belki biraz fazla karmaşık, sebepsiz yere.

06.03.1999 Cumartesi

Yeni romanın giriş sayfalarından öte bir şey yazamadım. Çok şeyler oluyor. Türkiye'de, burada, dünyada. Kürt olmak çok zor. Kürtçe yazarı olmak daha da zor. Her ne kadar olaylardan, yoğun ilişkilerden, gelişmelerden uzak olsam da tamamen uzak durmak mümkün değil. Bu doğru değil.

Ve çocukların hastalığı. Çocuklar hastalandığında, ister istemez evdeler, o zaman da çalışmıyorum. Evin içindeki gürlüğü, patırtı, çalışma huzuru-

mu tamamıyla yok ediyor.

Ve birkaç konferans; Vimmerby'de, Lund'de, Stockholm'de. Üçü de çok iyi geçti. Lund'da Birgitta Ulf Trotzig'in misafiri oldum. Birgitta, İsveç Akademisi'nin üyesi, üç saat kadar birlikte vakit geçirdik. Birgitta Yitik Bir Aşkın Gölgesinde romanımın Almanca baskısını okuyor. Stockholm'deki konferans Arthur Lundkvist ile ilgiliydi. Konferansta yaptığım sunuyu bir denemeye dönüştürmeyi düşünüyorum.

Bu arada Vi, Tage Der Spiegel ve Yunanistan basını için üç makale yazdım, İsveç televizyonu ve radyolarında konuştum.

Norveç'ten iyi bir haber; Norveç'in en büyük ve en iyi yayınevlerinden Cappelen, Yitik Bir Aşkın Gölgesinde romanımı çok beğenmiş, yayınlamak istiyorlar. Yayınevi Yitik Bir Aşkın Gölgesinde romanımı, Saramago, Oe, Kadare ve daha birçok önemli ismin kitaplarının yayınladığı seri "PAN" serisinde yayınlamak istiyor. Onların teklifini memnuniyetle kabul ettim.

İsveç'teki yayınevi Ordfront da Yitik Bir Aşkın Gölgesinde romanımı yayınlama kararı aldı.

16 Mart'ta İzmir Kitap Fuarı'nda olacaktım. Tüm öğleden sonrası bana ayırmışlardı ama gitmeyeceğim. Bu olaylar karşısında sözün nasıl bir anlamı olabilir?..

Hans Nades Tid, Eyvind Johnson'un romanı, eşsiz, güçlü, derin ve çok iyi bir roman. Ama teknik açıdan biraz fazla karmaşık.

Umay Umay benimle ilgili Türkçe çok güzel bir yazı yazmış, hoşuma gitti.

Svenska Dagbladet'in eski kültür şefi Ingmar Björkstén Grantappelbloming üzerine İsveç'in Obs Radyosu'nda çok iyi bir program sundu. Ardından makaleyi Helsinki'de Huvudstadsbladet'de yayınlamış.

DİCLE'NİN SESİ ise, gün geçtikçe daha bir belirginleşiyor; fragmanter olacak, Kandil bölümünün dışında yedi bölüm olacak. Her bölümde kısa, ara metinler de olacak. Her bölümde Dicle, Biro'nun çocukluğu ve. Yezidi katliamına ilişkin ara metinler olacak. Olabildiğince şiirsel, kısa, öz sözcükler ve cümlelerle. Biro'nun anlatımındaki uzun cümlelerin tam tersi.

DİASPORA, tehlikede olan pek çok insan için kurtuluş yoludur. Hayatı güvenceye girer, eğitimini sürdürme fırsatı bulur, kariyer yapar, çalışıp para kazanır. Bazıları kısa sürede zengin olmaya bakar, hatta hiçbir şey olmamış gibi kaçtığı ülkeye geri döner.

Diaspora bilincindeki biri için hayat çok güçtür. Taşdığı yurtsever duygular diasporada daha da derinleşir, zorda olan halkına yakınlığı daha da artar ve acısını içinde duyumsayan bir inceliğe ulaşır. Böyle biri için diaspora, iç organlarının jilette kesilmesine benzer. Yüreği, eski Kürt evlerinin distarının altında ezilir. Köklerinden, dostlarından, alışkanlıklarından, dilinden, kültüründen kopup diasporada yaşamak zorunda bırakılmak, artık güvencede olan hayatını bile dayanılmaz kılar. Yani diaspora biri için devlet kuşuyken, diğerine cehennem azabı verir.

Diaspora, Dersim soykırımından tesadüfen kurtulan bir babanın oğlu olan ressam Kurday için böyle bir anlam taşıyordu. Sürgünde yaşadığı Münih'te öyle acılar çekti ki yüreği bunlara dayanamadı. Kurday'a Almanya'da da rahat vermediler. Sığınmacı, politik eylemde bulunamaz, kebab yer, göbek atar ama düşünemez. Paletini eline alıp düşüncesini resmedemez. Politik düşüncelerini gereğince açıklamaz. İşte bu nedenle polis hep peşindeydi. Her an işkence cennetine sürülmekle tehdit edildi. Çünkü Kurday, Türkeş'in gözde arkadaşı, savaş baronu ve o zamanların Baviera Başbakanlığını yapan politikacıyı resimleriyle küçük düşürüyordu. Bu nedenle hapse konuldu. Geldiği yere sürülme tehdidi, Demokles'in kılıcı gibi başının üzerinde dolaşıp durdu. Sürülmekten kurtulmak için tıp öğrencisi bir Almanla sahte evlilik yaptı. Bu sayede kavuştuğu rahatlıkla resme ağırlık vermeye başladı.

O, pek çok Kürt solcusu gibi önceleri enternasyonalistti. "Kürt-Türk yok, hepimiz insanız" diyerek, bir Türk solu grubuyla çalıştı. Ancak karşılaştığı şo-

Diasporanın Kızıl Yıldız'ı

Yetimhanede başlayan hayatı sürgünde şekillendi. Ardında sürgünü, sömürüyü ve katliamları resmettiği yüzlerce tablo bırakan Kurday'da, Dersimli Kürdün gururlu, dik duruşu vardı

[haydarışık]

venist tutum, onun kısa süre içinde köklerine dönmesine neden oldu. Tüm ilerici yürüyüşlere siyah şalvarı, fotr şapkası ve boynundaki poşu ile katıldı.

Kurday sürgünü, soykırımları, kitleleri yok eden silahları, doğanın kirletilmesini, betonlaşmayı, mazlum halkların kaderini konu edinen resimler yaptı. Sığınmacı olarak yaşadığı ülkenin vereceği cezalara aldırmadan, yabancı düşmanlığını, sosyal sömürüyü en çarpıcı şekilde gözler önüne serdi.

21 Ekim 1952'de Dersim'de dünyaya gelen Kurday, daha çocukken anne ve babasını kaybedince, kimsesizler yurduna verilir. Kurday'ın Dersimli olması ve kimsesizler yurdunda büyümesi, sosyal olayların tüm ağırlığına yüreğine binmesine neden olmuştu. Bunca ağırlık yetmiyormuş gibi, Çapa Öğretmen Okulu'nu bitirip, İnebolu'ya atandıktan sonra, sağcılarının kurşunlarına hedef olup yaralanır. Ölümle burun buruna gelen Kurday, ancak ertesi gün hastaneye ulaştırılır. Bacağından aldığı yara, onu bir sene boyunca koltuk değneklerine mahkûm eder. Ne var ki Kurday, kırılan ama eğilmeyen bir halkın çocuğudur. 1973 yılında resim eğitimi için girdiği İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi'nden mezun olduktan sonra, 1977 yılında Münih'e gelir. 1978-84 yılları arasında Münih Sanat Akademisi'nde Prof. Zimmermann ve Prof. Baschang'ın öğrencisi olur ve burayı da bitirir. Kurday'da Dersimli Kürdün gururlu, dik duruşu vardı. Sanki Duzgün'ün kutsal tepesinde, Aliboğazı'nda, Derelaç'ta, Kutudere'de rüzgar dolu şalvarıyla dolaşır gibiydi.

Picasso'nun Guernica'sı gibi, acıları, haksızlıkları, baskıları, Aya-tollah Khalkhali'nin katilinin gözleri bağlı Kürtleri kurşuna dizişini, Halepçe katliamını, sivilizasyon adı altında halkları yok eden generaleri, soyguncu politikacıları, doğa düşmanlarını işledi. Ömrünün kısa süreceğini biliyormuş gibi çok hızlı çalıştı.

Kurday, eserlerinde doğallığı yeğliyordu. Sanatsal duruşu oldukça cesurdu. Kırılmayan parlak renkleri yanyana koymaktan korkmaz, oldukça güç ve karışık "cila tekniği" ile fevkalade renkler bularak mesajını güçlendirirdi. O bir renk ustasıydı. Eserlerine gazete kupürlerini koyarak, onları bütünselliğe adapte ederdi. Resimlerinde sürrealist bir etki görülürdü.

Kurday, Amnesty International ve Robin Wood gibi insan hakları kuruluşlarıyla birlikte 44 sergi açtı. Kürt çocuklarına resim dersi verdi. Dersim'in acılı evladı, yüreği insanlık için çarpan bu hümanist sanatçı, sonunda yorgun düştü ve adeta ruhsal yapısına egemen olan soyut-soğuk renklerin yan yana durduğu tezatlar dünyasından ayrılmak ister gibi hastaneye düştü. Ard arda iki kalp ameliyatı geçiren "astare sur" (kızıl yıldız), -o kendisine böyle derdi- 8 Aralık 1990 yılında, 38 yaşında kayıp gitti.

İyi yürekli karısı, resimlerinin hemen hepsini bana teslim ederken, "Sanatçıların en iyi Kürtler sahip çıkar" dedi. Ben bu resimleri Berlin Kürt Enstitüsü'ne, onlar da başka bir kuruma verdiler. Ardında yüzlerce resim, iki katalog ve on binlerce kartpostal bırakan Kurday'a, yine en iyi meslektaşları sahip çıkar diye düşünmüştüm.

Ben yandım

Hangi dilde ağlıyorsa insan
İşte ana dildir ayrılmanın
Her sokağa şifa niyetine bir açlık
Güzereş kardaşlık bilinen en büyük uzaklık
Hep acıların kuranderinde sevgili bir yoksulluk
Kitapların arasında dolanmış ve sahte fikirlerle dolandırılmış
donatılmış aklanmış yeşermiş
Ve gri demirli bir yatılı okulda uzun uzun
Kimsesiz kimsesiz ağlamış
Uykusunda adın çağırılmış
Nöbetlerde edebiyat sohbetlerinde bir yarışma kavgası
Fikirlerden fikire sıratlar geçilmiş

Ne murat suyu kan aksın isterim
Ne şiirinden vazgeçerim kavganın
Mesleğim göze almaktır
Kalabalığa faydanın bedelini
Öderim sağdan soldan aldığım la
Sözlerimden başka vasiyetim ve servetim yoktur.

Her beladan bir alıntıyla kurtulurdum
İlla ki adını hatırlardım lazım olanın
Bir siverek acısı aslında sevdiğim
Bir mezopotamyalı kederi
Asur'un Ninova'nın kehaneti....

Kalbim kül oldu
Eski bir kütüphane yangınında

Ben yandım.

Kimi cüret etsem sevmeye
Kendime küçük geldim
Zayıf kaldım
He murathan esir düştüm
Sefil oldum.

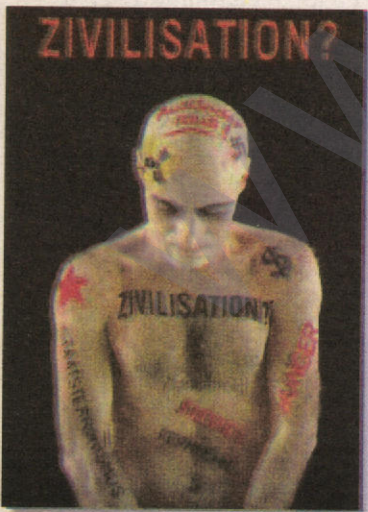
Acılarım hep tavsiyedir
Çok sevdiğim bir şairden
Yok bira yok ne etssek olmuyor'un ranza arkadaşayım
Bilinen en uzak yatılı bölge okulundan

Ben bıraktım siz konuşun,
Yorulduk ben siz konuşun,
İskartaya ayırın beni
Bütün ayrılıklardan.....
Küsmedim kardayım yediğim dayaktan
Şimdi yalnız, sarı saman kağıt kokulu günlerde
Türkçeye çeviriyorum ayrılık acısını

Beni bırakın

Ben meçhul oldum
Gizli özneyim
Vatansız cümlelerde
Ben yandım.
Kalbim kül oldu
Eski bir kütüphane yangınında.

yilmazerdoğan

"Çevirsen başını yediburç olacak,
sur diplerindeki yanık kokulu sevdam.
Hâlâ tedirgindir faili meçhul sokaklar.
Kapılarını açmasan,
Küsmüş olsan bile,
Ben-ü benim,
Sen bensin
Diyarbakir."
Eşref Üzülmöz

Kırık Stranbêj!

Kijan dila?
Hemdila...."

"Daha küçük yaşlardayken dedemin kılamları beni yoğun şekilde etkilemişti. Dedem çarşıdan yeni ceketler alıp mahalle mahalle dolaşır eski ceketleri alanları alır yenisiyle değiştirir ve bu arada üzerine bir miktar para alırdı. Mahalle mahalle gezerken doğaçlama türküler söylerdi o dönemde çevresi tarafından sevilen bir dengbejdî dedem. Babam da esnaflık yapıyor ve çalışırken sürekli kılamlar, uzun hava ve türküler söylüyordu. Daha çocukken kulağım bu güzel melodilerle dolmuştu." diyor Şoreş. Belki de asıl bu çocuklukta kalan ve bugün yitik olarak addedilen seslerin yeniden bulunuş serüvenidir Şoreş ve Şoreş gibi müzik yapanların serüveni.

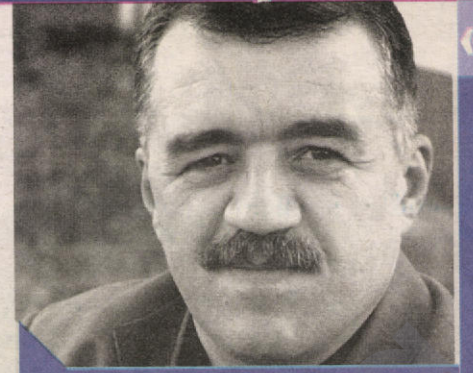
Hani çölde yitersiniz ya! Yolunuz da iziniz de kaybolmuştur. Bir süre sonra sesiniz de kaybolur size hissettirmeden. O yitiklik ve yitiriliş içinde hayaller görürsünüz. O hayaller size yön verir/vermeye çalışır. Tam o hayal dünyası içinde iken

binler yıl öncesinden kalma bir deniz kabuğu bulursunuz çölde, kumlarda. Kulağınıza dayarsınız o deniz kabuğunu. Size uzaklardan yitirdiğiniz ama nerede nasıl bulacağınızı belki de bulamayacağınızı bile bile aradığınız sesi anımsatan bir nefesle, sesle/seslerle iletişim kurduğunuzu duyumsarsınız. İşte aslında Şoreş'in Fisqaya'da yapmaya çalıştığı/ yaptığı biraz da böyle bir yeni deneme.

Bir yönüyle çocuklukta kalan hayatların ve ata, dede seslerinin yaşam örüntüsüyle ilintilendirilerek sunumu oluyor Fisqaya albümü. Feodal değer yargıları içinde "hayatın bir güzelliği sevmektir" denildiği noktadan arayışdır bir yönüyle yapılan müzik.

Şoreş'in albümünde 8 parça var. Fisqaya, Hemdila, Berivan, Ne go erê ne go na, Nebû, Rozerin, Tuzik ve Gulizer. Ama kasetin hit parçası kasete isim olmuş: Fisqaya. Kasetteki çalışmalar müzikal zenginlik taşıyor. Blues ezgilerin yanında jazz ve poprock melodileri içinde barındıran bir albüm olmuş Fisqaya. Modern Kürt müziğinin arayışları içinde etnik müziğe yenilik getirip blues, jazz, poprock ve senfonik motiflerle harmanlayıp, özgün bir anlayış sunmanın yoğun gayretlerini dinlerken geçmiş izinden yürüyüşün hissiyatını duyumsamak hemen mümkün. Kim demiş blues zencilerin müziği diye! Doğru elbette çıkış noktası öyle. Ama Fisqaya parçasını dinlerken aslında dünyanın aynı acılarını paylaşan halklarının (mesela Zencilerle Kürtlerin) müzikalitede de ortaklaştığını fark etmenin heyecanı da bir başka. Fisqaya Parçası blues alt yapısında evrensel müzik dilini yakalayan bir çalışma.

Bir başka yönüyle de dilin, Diyarbakır'ın gündelik hayatta konuşulan kırık dilinin müziğe yansıması var Fisqaya'da. Diyarbakır'da, o Diyarbakır'a özgü dilin kullanılması çoğu kez bir ayrıcalık gibi genel kabul görür. Hatta konuşan eğer Diyar-

[şeyhmusdiken]
seyhmusdiken@mynet.com

bakırlı ise ve dili konuşmuyorsa yadırganır. Dil biraz Kürtçe'de gedê bajêr diye addedilen şehir çocuklarının Kürtçe'den apartılmış kelime ve vurgulardan oluşmuş farklı tat veren bir Türkçe'sidir. Kızdığında "Pirinç pilavı yiyenin / lengerî şavka giyenin / ayaxî yerde olanın /...." diyerek dümdüz giden bir dildir. Diyarbakırlıların sürekli gündelik hayatlarında kullanıp da şarkı/şarkılar olacağını belki hiç akıllarından geçirmedikleri kelimelerin bir araya gelmesiyle oluşmuş parçalarıdır Fisqaya, Hemdila ve diğerleri.

Tabii sözün kelamın Fisqaya oluşu bir başka yönüyle de boşuna değil. Çünkü Fisqaya denilen mekân şehrin bütün serencamının, hikâyesinin kurgulandığı binler yıllık bir mekân. Mesela Diyarbakır Qırıklarının birbirlerini kavgaya davet ederken tarif ettikleri bir mekân. Diyarbakır'ın bütün tarihinin halen altında yattığı bir tepenin yine bir bazalt plato üzerine konumlandığı Dicle nehrinin ve Hevsel bahçelerinin yanı başında bir mekân. Yani aynı zamanda bir başka Diyarbakır, Fisqaya!

Hayatın Şoreş ve nice Şoreşleri savurduğu acımasız tuhaf zamanlarda Şoreş'in yolu Diyarbakır'da bir binanın zemin katında çeşitli sanatsal ve kültürel faaliyetlerin yürütüldüğü MEDKOM isimli bir merkeze düşer. Müzik çalışmalarının da yürütüldüğü o merkezde Şoreş'i oraya götüren arkadaşı Şoreş'in de müzikle ilgili olduğunu söylemesi üzerine o merkezin sorumlusu "Sen de bir şarkı söyle" der. Utanır Şoreş. Söyleyemez. Kalkıp gider. Bir yıl sonra döner. Şarkısını söyler. Ve o gün bu gündür Şoreş yitik hikâyelerin yitik seslerinin çağdaş yorumunu yapar. Kim mi ona yol verir! Tabii ki Fisqaya, Hemdila, Ne go erê ne go na, Nebû, Berivan parçalarının sözlerini yazan yetinmeyip müziklerini de yapan ve Şoreş'e şarkılarını söyleten Seyda'mız Mustafa Gazî. (Fisqaya albümünün güçlü altyapısının bana göre ruhsal şekillenmesinin sebebi hikmeti Seyda'yı ve Elma yayınlarından çıkan iki kitabı Diyarbakır Türkçesi ve Pırpırım'ı da ayrıca yazacağım.)

Nerdeyse bütün Aralık ayı boyunca sürekli dinlemekten ve her karşıma çıkana önermekten mutluluk duyduğum Mustafa Gazî'nin yönetiminde hazırlanan Fisqaya albümü epeyce Esmer'ce, haberiniz olsun.

* Altay Martı, Qırıkların Hikâyesi.
www.diyarbakir.net
** Fisqaya, Şoreş.
Aşanlar Müzik Yapım. 2005

"Baxçalarda eluce
Gel yanıma bû gêce
Sen sator ol ben piçax
Otırax şarab içax" der
Diyarbakır Qırıkları.

Aslında Diyarbakır'ın insan hikâyeleri, epeyce de kırık hikâyeleridir. Qırıklık biraz da kentlin ruhunda kimliğinde vardır. Qırık hayatlar kentlin genellikle yoksulluğu nedeniyle dibe vurmuş mekânlarının hayata koştığı noktadan tutunmaya çalışmasıyla da ilintilidir. Kentte tutunmanın, ya da tutunmaya çaba göstermenin bir başka yönü de yüzünü İstanbul'a döndürmeyle ilintisi vardır. İstanbul sevdası bir yönüyle özlemdir, qırıklığın bir başka şekilde tezahürüdür. Bir başka yönüyle de uzak düşülen şehre, uzaktan hasrettir.

İşte belki de sözün tam bu noktasında hikâyemize konu olan Şoreş'in Fisqaya** çalışmasına gelmenin vaktidir.

"Rojekê derket ji malê
Berê xwe da İstenbolê
Ket nav koma sûtala
Xirpo, ehmaqê çolê
Dila dila dila dila...

SİZLERE UYGUN DERS PROGRAMI
HAFTA İÇİ VE HAFTA SONU GRUPLAR
ÖDEME VE EVRAKLARDA KOLAYLIK
BAYAN DİREKSİYON HOCASI
UYGUN SAATLERDE ÖZEL DİREKSİYON DERSİ

"Kaliteli eğitim ve öğretim bizden
tercih sizden"
"Bizi tercih ettiğiniz için teşekkür ederiz"

T.C.M.E.B.

TEL: 0 212 551 55 30
0 212 552 04 31
FAX: 0 212 551 56 99

ÖZEL
GÜNDEM
SÜRÜCÜ KURSU

Sayın Eren Keskin, neden bu kadar makyaj yapıyorsunuz?

Müvkekillerim bu haldeyken, makyajsız dolışmamı beklemiyorunuz herhalde!..

Oooo!.. Doldürmüştün gene çuvalı!.. NOEL BABA GİBİ!..

HO! HO! HO!

Peayss!.. Leş gibi de kokuyor ağız!..

Abi, biz Allahlardan başka korkmuyoruz di mi?

Korkmuyoruz da!.. Tırsıyoruz sanki gibi di mi abi?

Allahlardan niye korkuyoruz ki?

Ay Caner, tinerci!..

Korkma yavrurum ben varım!..

KPIFF!

PAT!

Peayss!.. Veyyy!

Korkma abla, ben tinerci değilim şakacıyım!..

Senin de alet minikmiş balım!..

Tahrik olunca büyüyor!..

Eee, hani?

Çıplak erkek seviyorum!..

Beni kucacımda çocuğumla terk edip gittiğin gün, süten keşildim ve yavrucağımi parmağımla emzirdim!.. Şerefsiz herif, ne yüzle karşıma çıkıyorsun?

Vaayy! Parmak olayı acayyılmış!..

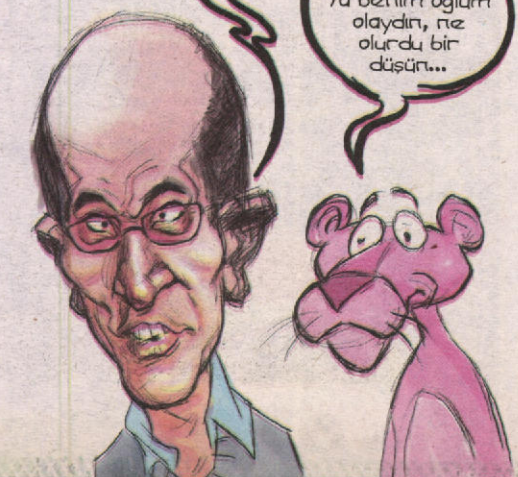
Senin adı kattak!..

Azmi de bu kadar basit bir adamdır!

DİCLE ANTERİN SERZENİŞİ...

Kırşenin aklına neden şu gelmiyor; Ben Dicle Anter olarak varım, Musa Anter'in oğlu olarak değil!

Takma kafana abe!.. Ya benim oğlum olaydın, ne olurdu bir düşün!..

Eeee!.. Hani kan lekesi? Sen kız değilmiy misin yani?!

Yahu kan lekesi nedir, çay, kahve ve motor yağından oluşan karışımı aküyorum bak!

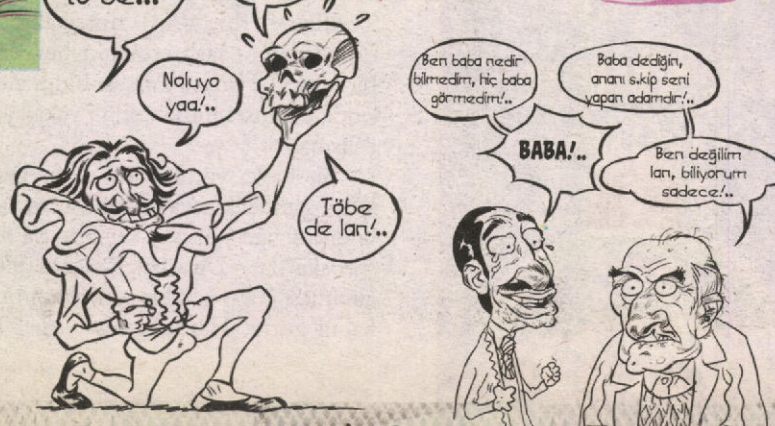
Ayyy! Gitti güzelim çarşaf!..

To be or not, to be...

Tabii, tabii!..

Noluyo yaa!..

Töbe de lan!..

Ben baba nedir bilmedim, hiç baba görmedim!..

Baba dediğin, ananı skip seni yapan adamdır!..

BABA!..

Ben değilim lan, biliyorum sadece!..

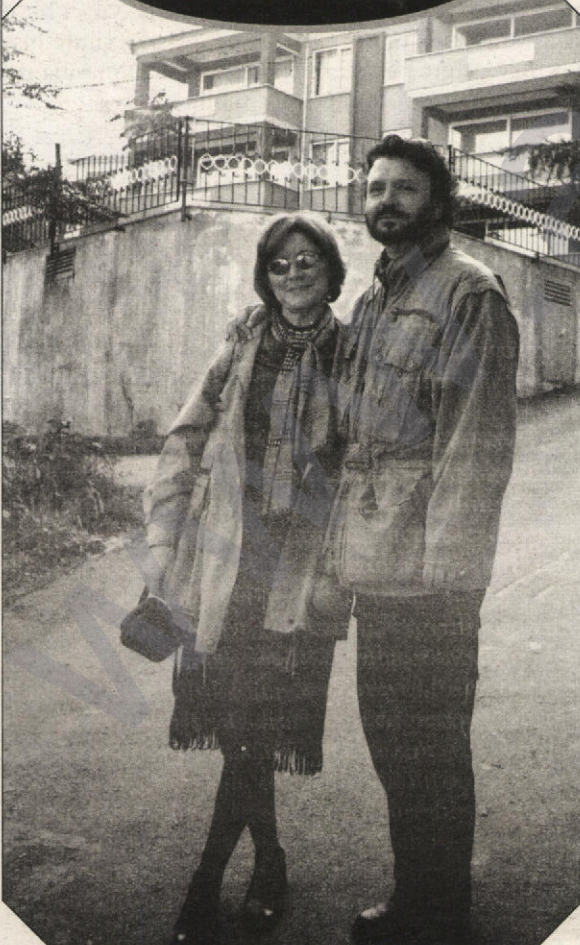
Kadın

Sen şimdi ordasın ve umuyorsun
Güzel şeyleri: Kedi, çiçek, çam ve sevgiyi.
Dinliyorsun, unutmuyorsun bir şeyi,
Aklında siliyor, parlatıyor, öpüyorsun
Ve her şey işte öyle kalsın, sana kalsın
istiyorsun...

Her şey eskir sevgilim.
Sen orda, ben burda, kedimiz mutfakta.
Her şey eskir ve solar senden gizlese de
Her şey eskir ve derinleşir yerinde.
Senin için ve bekleyerek ve sevginle...

İşte bu gizleri saklıyorum sana,
Masada, bahçede, havluda ve yatakta
İz bırakan, dibe çöken, misk kokan
Üstü silinse de, bin kere yıkansa da,
Yakılsa, atılsa, yırtılsa, parçalansa da
Kalan, yine kalan, her zaman kalan,
Serpilerek, güçlenerek kök salan
İçimi, içimdekini, ta içimdekini
Her gün büyüterek ve herkesten gizleyerek
Saklıyorum sana...

balkannaciislimyeli

1 983 yılının Mart ayında, Hindikuş Dağları'nda, Sovyet Kızılordu kuşatması altındaki Pançir Vadisi'ne doğru, mücahit konvoyuyla birlikte dar patikalarda tırmanıyorum. Dört bin metreyi aşan yükseklikte zorlukla nefes alıp veriyorum. Yorgunluktan hayalle gerçek arasında gidip geliyorum.

Birden önümde yürüyen silah yüklü katır uçurumdan aşağı yuvarlanıyor. Katırın üzerindeki silah sandıkları, annem ve kucağındaki kız kardeşim haline dönüşüyor.

O anda Afganistan'dan kopup, 1959 Mart'ının Siirt'ine dönüyorum. Bu sahne hayatımın ilk anısı olarak beynime yerleşiyor. Annem beni Şeyh Ali Garisi adlı ünlü yatıra götürüyor. Çünkü benden önce doğan Güneş ve Selahattin isimli kardeşlerim iki yaşlarına varmadan ölüyorlar. Onların ardından gelen ben, çevrenin telkinleriyle, yaşama şansımı yükseltmesi için Şeyh Ali Garisi'ye götürülüyorum.

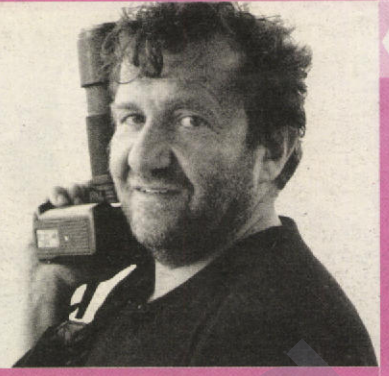
Şeyh Ali Garisi, sağlık hizmetlerinin sağlıklı olarak verilemediği Siirt'in uhrevi dünyasında 'çocuk polikliniği' işlevi görüyor. Bu benim ilk yolculuğum... Annem bana sağlıklı bir ömür sağlamak için çıktığı zorlu yolculukta katırdan düşüyor, kucağında taşıdığı bir yaşındaki Ayşegül'ü kollarken kendi ayağını kırıyor.

KIRK YILLIK BORÇ

Annemin ayağını kırma pahasına götürdüğü Şeyh Ali Garisi'nin birinci ismi bana veriliyor. Bu yüzden aile içinde herkes bana hâlâ 'Ali' diye hitap eder...

Annem bu fedakarlığı sayesinde hayatta kaldığım konusundaki inancından hiçbir şey yitirmemiştir. Hatta Şeyh Ali Garisi'nin 'manevi korumacı-

Annemin isteği üzerine, tam 40 yıl sonra beni hayatta tuttuğuna inanılan Şeyh Ali Garisi'nin türbesini ziyaret ediyorum. Türbenin etrafı boş beşiklerle dolu. Bunlar benim gibi hayatta kalmış çocukların kullanılmış beşikleri

coşkunaral
coskunaral@esmerdergisi.com

İsimsiz evliyalar diyarı

İği' sayesinde, Afganistan'da içinde bulunduğum mayına basan kamyondan, Borneo'da düşen uçaktan ve Beyrut'ta üzerimden geçen top arabasından sağ salim kurtulmuş olmamı, o ziyaretimize borçlu olduğumu düşünür.

Annem benden bir tek şey istemiştir: "Oğlum ne olur, Siirt'e gittiğinde Şeyh Ali Garisi Hazretleri'ni ziyaret et!" Dünyada gitmediğim yer kalmamasına karşın Siirtli Şeyh'e 'vefa ziyareti' yapamadım.

Geçtiğimiz aylarda gittiğim Siirt'te birçok eski dostla kucaklaşıyorum. Hayat öykümü iyi bilen yakın bir arkadaşım bana annemin sözlerini hatırlatıyor: "Hani sen Şeyh Ali Garisi'ye gidecektin?"

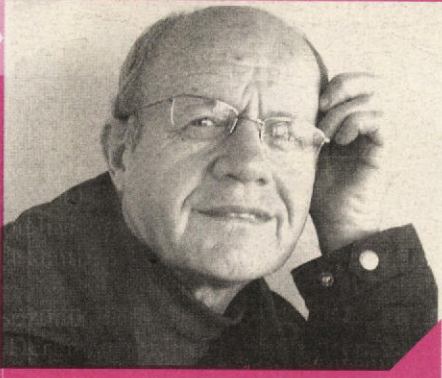
Kısmet onunla gitmekmiş... Kırk yıl önce katır sırtında 10 saatte gittiğim Şeyh'e, bu kez bir dört çekerli bir araçla 45 dakikada ulaşıyoruz. Stabilize yol yatıra yaklaşınca toprak oluyor. Etrafı dikenli telle çevrili geniş bahçenin tam ortasında Şeyh Ali Garisi'nin türbesi görülüyor. Etrafı boş beşiklerle dolu... Bunlar benim gibi hayatta kal-

mış çocukların kullanılmış beşikleri... Şeyh'in başarılı olamadığı durumlar da var. Yatırın sol tarafında küçük çocuk mezarları uzanıyor.

Yatırın esas mekânına giriyoruz. Ziyarete küçük çaputlardan yapılmış dilek bağcıkları salkımlanmış... Anneme olan borcumu 40 yıl sonra ödemiş olmanın rahatlığıyla Şeyh'in yanından ayrılıyor. Akşam alacasında 'evliyalar şehri' Siirt'e giriyoruz. Teşvik harabeleri arasından geçerken Veysel Karani, Şeyh Musa, Tillolu Hazreti Fakirullah, onun öğrencisi Erzurumlu İbrahim Hakkı kadar ünlü olmayan 'yatırlar' görüyoruz. Bu 'yatırlardan' bazıları benim çocukluğumda orada yoklardı.

Seçim sandıklarında kalan yatırımlar... Paslı teneke şeklinde umut dağıtan otomobil fabrikaları... Bunlara karşı "Hayallerimizi kurşunlama" diyen işsiz gençlik bir araya gelince, bu kadersiz topraklardan haliyle 'isimsiz evliyalar' fıskırıyor.

[ismailbeşikçi]

Prostat halleri

dir. Prostatta büyüme saptanmışsa veya PSA yüksek değerler gösteriyorsa, idrar akımıyla ilgili başka tetkikler de yapılıyor, daha sonra da biyopsi yapılmasına karar veriliyor. Biyopsi kararıyla birlikte makattan parçalar alınıyor ve bu parçalar patoloji laboratuvarına gönderiliyor. Patolojiden gelen rapora göre, ameliyata veya başka bir tedavi yoluna karar veriliyor.

Hastalığın teşhisinde kullanılan parmakla muayene ve makattan yapılan biyopsi, prostat rahatsızlığında teşhis ve tedavi sürecinde karşılaşılan teknikler olarak ortaya çıkıyor. Buysa yerleşik bazı geleneksel değerlerle, erkeklik duygularıyla çelişen bir süreç, erkeklik duygularını inciten bir süreç... Böyle algılanıyor. Bu algılama, eğer bu şikâyetler dayanılmaz bir düzeyde değilse, çok ağır ağrılar, sancılar, sıkıntılar yoksa insanların doktora başvurmalarına engel oluyor. Yukarıda Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Üroloji Anabilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Özen'in, hastalığın ABD'de ve Türkiye'de yaygınlığıyla ilgili düşüncesini belirtmiştim. Kişi olarak Türkiye'de de prostatla ilgili hastalıkların yaygın olduğu kanısındayım. Kendi çevremde yaptığım küçük bir gözlem bile bu görüşü doğruluyordu. Aslında insanlar yerleşik geleneksel değerlerini, erkeklik duygularını yenebilmelidir. Sıkıntıları, rahatsızlıkları, şikâyetleri ileri aşamalara varmadan gerekli kontrollerini yaptırabilmelidir. İnsanlar, bugünü, yarını değil, 7-8 yıl sonrasını ve daha sonrasını düşünerek bu kararlarını oluşturmaya çalışmalıdır. Bugünlerde bu sıkıntılar, şikâyetler dayanılmaz bir seviyede olmayabilir. Fakat ileri yaşlarda sorunlar ağırlaşabilmektedir. Bu sohbetler sırasında bir arkadaş şöyle bir espri yapmıştı: "Eğer sıkıntılarınız ve şikâyetleriniz artarsa ve özel bir muayenehaneye gitmek durumunda kalırsanız 'parmak attırmak' için ücret de ödeyeceksiniz."

Her ne kadar ileri yaşlarda hastalığın çok yavaş ilerlediği söylene de bunun garanti olmadığı da dile getirilmektedir. Prostatteki büyümeyle birlikte, kanserli bir dokunun oluşup oluşmadığı, ancak biyopsi yapılarak anlaşılacak bir durumdur. Biyopsi sonucunda, kanserli bir doku saptanmışsa, bununla daha ciddi bir şekilde ilgilenmek gerektiği açıktır. Prostatta, kanserli bir doku varsa, bunun diğer organlara sıçramaması için yoğun bir duyarlılık gösterilmelidir. Zira bu kanserli dokunun her zaman prostatın içinde kalacağı, akciğer, böbrek, nadiren de olsa dalak ve bağırsaklar gibi organlara sıçramayacağı garanti edilemez. Doktorlar, bu konuda hastalarına garanti veremiyor. Prostatteki kanserli doku diğer organlara sıçrarsa, o zaman çok daha ağır durumların ortaya çıkacağı, tedavinin daha da güçleşeceği

Bu siyasal mücadele içinde olanları yakından ilgilendiren bir durum. İnsanlar siyasal görüşlerinde değişiklikler yapabilirler, özeleştirir verebilirler. Bunun stres yaratması söz konusu değildir, ama insanların bir otoritenin dayatmasıyla görüşlerinde geri adım atması stres yaratabilir

açıktır. Bu bakımdan yerleşik görüşleri, geleneksel değerleri yenerek gerekli kontrolleri yaptırmakta, eğer olumsuz bir durum varsa, bunu da daha başlangıç aşamasındayken yakalamakta büyük yarar vardır.

Prostat kanseriyle ilgili bilgilerim, 12 Mart rejiminde, Dr. Hikmet Kıvılcımlı'nın firar halindeyken, kendi hastalığıyla ilgili olarak anlattıklarına dayanıyordu. Dr. Hikmet Kıvılcımlı, 12 Mart döneminde, Kıbrıs üzerinden Suriye'ye, oradan da Ürdün'e ve Bulgaristan'a geçmişti. Komünist bir ülkeye gitmeye, mücadeleyi oralarda sürdürmeye çalışıyordu. Dr. Kıvılcımlı bu döneme günlük tutarak tanıklık etmeye çalışıyor. Günlüklerde sık sık dile getirmeye çalıştığı bir konu da kendi hastalığı, prostat kanseri. Günlüklerde kanışediğini, çeşitli ilaçlar kullandığını dile getiren bölümler var. Bulgaristan'dan komünist ülkelere, örneğin Sovyetler Birliği, Doğu Almanya, Arnavutluk gibi ülkelere kabul edilmek için yaptığı başvurular da hastalığını da anlatıyor.

Kısa bir zaman içinde tedavi edilmesi gerektiğini de belirtiyor. Dr. Kıvılcımlı'nın bu ülkelere mülteci olarak kabul edilmediği, 1971 sonbaharında bu hastalıktan dolayı Yugoslavya'nın başkenti Belgrad'ta vefat ettiği biliniyor.

Dr. Kıvılcımlı'nın, yukarıda sözünü ettiğim günlükleri, Kıvılcım Dergisi'nin 1978 ve 1979 tarihli ikinci ve üçüncü sayılarında yayımlandı.

Kanser, mikrobik bir hastalık değil. Yani hastalığı vücuda dışardan giren mikroplar yaratmıyor. Kanser, insanın kendi hücrelerinin bozulmasıyla ilgili bir hastalık. İnsanın kendi hücrelerinin bozulmasının nedenleri neler olabilir? Yeme içme alışkanlıkları ve yaşam biçimi neden olarak gösterilebilir. Ama stresin de insanın kendi hücrelerinin bozulmasında önemli bir neden olduğu söylenebilir. Bu siyasal ve ideolojik mücadele içinde olan insanları yakından ilgilendiren bir durum oluyor. İnsanlar kendi bilinçleriyle, kendi iradeleriyle siyasal görüşlerinde değişiklikler yapabilirler, özeleştirir verebilirler. Öyle bir sürecin insanda stres yaratması söz konusu değildir ama insanların bir otoritenin dayatmasıyla görüşlerinde değişiklikler yapması, görüşlerinden geri adım atması, otoritenin görüşlerini dile getirmeye çalışması stres yaratabilir. Bu süreci de iki başlık altında değerlendirebiliriz. İnsanlar otoritenin baskısı altında şu veya bu şekilde geri çekiliyorlarsa, fakat düşüncelerini ve eylemlerini koruyorlarsa bunun stres yaratıcı ve yıkıcı bir etkisi olmayabilir. Ama otoritenin baskısı karşısında düşüncelerinden geri adım atıldığı halde, bu otoritenin düşünceleri de en doğru, biricik doğru diye savunuluyorsa, bu sürecin stres yaratıcı, yıkıcı bir etkisi olduğu açıktır. Bu sürecinde insanın kendi hücrelerinin bozulmasına neden olduğu söylenebilir.

Ülke

Bu ülke bir gün mutlaka
Çocukluğunu
Kaybetmeden yürüyen,
Çocukluğunu
Katletmeden büyüyen,
Bir ülke olacak...

mehmetesen

Sürgünüm

"...gömmeden önce biraz gezdirin beni..." *

aşk dedim sana, 'Uçurumda Açan'
gözlerim bağılyken büyüyen çiçek
taş kesildi bütün heykeller

bu yalnızlığı ben istemedim
kalbim, alışmalısın daha büyük sarsıntılara!

aşk dedim sana Cemal Abi!
ırmağa ilk taşı atan sendin
sakladım içimde suyun sesini

bu yalnızlığı ben istemedim
kalbim, alışmalısın daha büyük sarsıntılara!

aşk dedim sana, 'Üvercinka'
değişimin iklimi
hangi hüzne sürgünsün şimdi

bu yalnızlığı ben istemedim
kalbim, alışmalısın daha büyük sarsıntılara!

aşk dedim sana, 'Lokman Şair!'
herşey gibi eskiyecek sözcükler
yeni anlamlara soyunacak dil

bu yalnızlığı ben istemedim
kalbim, alışmalısın daha büyük sarsıntılara!

*Cemal Süreya

a.ertanmısırlı

Sargo'nun torunları

SEKSENLI yıllardı... İdil'deki avukatlık büromu bir mektup geldi. Mektuptan "Soyu Tükenmekte Olan Mezopotamya Halklarını Yaşatma Yerleştirme Derneği"nin (STOM HAY-YED) bir bildiri çıktı. Daha önce "Güneydoğu'nun Ölümsüz Korucuları" adıyla bazı tehdit mektupları gelmişti ama bu seferki farklıydı. Entelektüel bilgisi olan bir kalemden çıkmıştı. "Dünya kamuoyuna" başlığı altında, şu sözler yer alıyordu:

"...İnsanlığın uygarlık merkezlerinden biri olan Mezopotamya, bugün uygarlığın çöplüğü haline getirilmiştir. Mezopotamya'nın asıl sahipleri bizler; Asur, Babil, Sümer, Akad, Xhurri, Mitanni, Urartu, Med, Pers, Selevkos, Part, Sasani, Subartu halklarının temsilcileri olarak tarihsel haklarımızı kazanmak ve nesli tükenmemiş, fakat tükenmekte olan halklarımızı yeniden layık oldukları yere oturtmak istiyoruz. Niçin mi? İşte öyle... Hakkımızı istiyoruz. Bu topraklar eskiden bizimdi, tüm tarih kitaplarında yazıyor, tüm dünya tarihçileri şahittir... Mezopotamya'yı işgal altında tutan Türkler ve Kürtler; Mezopotamya'dan defolun! Nereye mi? Tabii ki geldiğiniz yerlere... En çabuk kimler mi defolsun? Şimdi kim işgaline parası ödemedi oturuyorsa, elbette onlar. Bu topraklar kiralık değildir. Eski sahiplerinin torunları oturacak. Yani bu bildiriye hazırlayan bizler. Yukarıda isimlerini sıraladığımız 14 halkın temsilcileri oturacağız. Fazla yerimiz yok, bu topraklar ancak bize yeter. Madem herkes ırkçılık yapıyor, "Filan yer eskiden bizimdi" diyor, biz de hakkımızı istiyoruz. İyilikle istiyoruz, belli bir süre tanıyacağız. İyilik bizde kalsın, yoksa eski krallarımızdan 2. Sargon liderliğinde birleşip, eski yöntemlerle sesimizi dünyaya duyuracağız. Adı geçen halkların

Büroma gelen mektuptan, "Soyu Tükenmekte Olan Mezopotamya Halklarını Yaşatma Yerleştirme Derneği"nin bildiri çıktı. Türklerle ve Kürtlere ithafen yazılan bildiri, "Geldiğiniz yere geri dönün, Mezopotamya'yı boşaltın" diyordu

haricindeki halklar, lütfen Mezopotamya'yı boşaltın..."

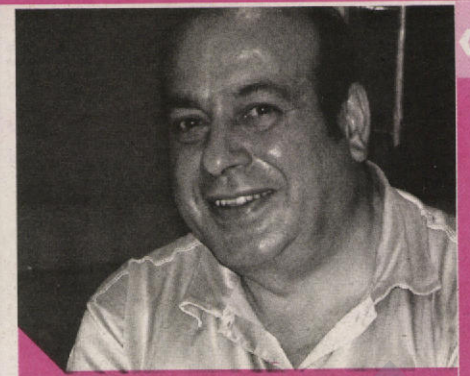
Bildiri, Birleşmiş Milletler Af Örgütü, Cizre İnsan Hakları Derneği ve dünya liderlerine çağrı ile devam ediyordu. "Bush, Gorbaçov, Deng Siao Ping, Mitterand, Kohl, Kaddafi, Gandhi, Hoto Moto ve de sayın Turgut Özal, lütfen feriyadımıza kulak verin. Mezopotamya halklarının kurtuluş, anavatana dönüş ve iskân gibi işlerine yardımcı olun. Taşınmada hamaliye işlerini Peşmergelere yaptırırız. Siz yeter ki para verin. Biz 14 halk, Anadolu mozaigindeki gerçek yerimizi almak istiyoruz. Ne var yani, 14 taş da biz koyalım. Yoksa dünyaya sesimizi duyurmak için başka türlü davranırız. Tehdit etmiyoruz, fakat mecburuz. Adı geçen halklarla yakında toplantımız var, herkes davetli değildir, toplantı çok gizli. İmza STOM HAY-YED."

2. Sargon'un torunları geliyor, hedef Türkler ve Kürtler... Durum vahim, CIA, FBI, casus uçakları uçuyor, Büyükanıt Amerika'ya gidiyor. İnsan ister istemez, 'ne oluyor yahu?' diye soruyor. 15 Aralık'ta Irak'ta seçimler yapıldı, Peşmergeler devlet kürdü, hamaliye işlerini baş-

kalarına yaptırıyorlar. Gel de düşünme, 'ne olacak bu 14 halkın durumu' diye...

Bu iş acayip kafama takıldı, uluslararası hukukta cirit atan bir hukukçu olarak, kelaynaklar gibi soyu tükenmekte olan bu halklara bir çare bulmalıydım. Bu işin de bir hukuku olmalıydı. Bir de baktım ki İspanyollar, İngilizler, Fransızlar, Amerika'yı, Afrika'yı, Uzakdoğu'yu sömürgeleştirip, yerli halkları soykırım tezgâhlarından geçirirken, İkinci Dünya Savaşı sonrası moda olan insan hakları rüzgarına kapılıp, bu soyu tükenmekte olan halkları da düşünmüşlerdi. Yerli halklar için timsah gözyaşları döküp, AGİK Kopenhag Belgesi, Avrupa Çerçeve Sözleşmesi, Badinter-Komisyonu 1992 Raporu derken, bir devletin sınırları içinde yaşayan tüm etnik, dinsel veya dilsel gruplara kimliklerinin kabulünü tanıyan, yerli halklara haklar veren "İndigen Halkların Haklarına İlişkin Deklarasyon" ile haklarını tanıma yoluna gitmişler. Tutular, Ruandalılar, Aborjinler, Kızılderililer, siyah derililer artık kültür, din, eğitim, iletişim, medya, sağlık, barınma, sosyal refah, ekonomik faaliyet, toprak ve kaynakların idaresi gibi haklarını kullanabileceklerdi. Soyu tükenen halklar ve Kürtler hariç... Baksanıza, geçtiğimiz günlerde yüzlerce Kürt sanatçı bir girişim başlatarak, "Bize türkülerimizi" söylettirmiyorlar, söyleyince de bizi hapse koyuyorlar" dediler.

Ey 2. Sorgun'un yiğit, cesur, tabletlerde ve çivi yazılarında kalmış torunları... Mevlana, Hacı Bektaş gibi bilge kişiler ne demiş; "Gel, kim olursan ol yine gel." Adı üzerinde, Anadolu... Kimler geldi, kimler geçti bir bilseniz... İyonyalılar, Miletosular, Kinidoslular, Truva'nın asi savaşçıları, Paris, Aşil, Hektor kucak açmış duruyor... "Ne mozaigi, ne kimliği ulan" demeden, gelin Babil bahçelerinizi kurun, Ninova kucagını açmış sizi bekliyor.

hasipkaplan
hasipkaplan@esmerdergisi.com

SENOL Yorozlu ve "ğadada"... Sakalıyla gözlüklerinin arkasına gizlenmiş bu bir zamanların çiçek çocuğunun peltek dilinden "ğadada"yı tekrar duymak güzelmiş. Yıl 1999... İmralı ve dağ ikilemi, yani ada ve dağ onun dilinde ters dönmüş, sergisinin ismi "ğadada" olmuştu. Bu çağrışımların ardına düşüp sergisinde almıştım solluğu. Resimlerini anlatışındaki o naif halinin bana hissettirdiklerinin üzerinden 6 yıl geçmesine rağmen, bu kez de aynı hissiyatla hayatını dinleyişimi, ancak gerçek bir sanatçının karşısında büyülenmiş olmaya bağlayabiliyorum.

Onu Musa Anter'in damadı diye tanıyanlar bile, eminim ki sanatçı duruşundan dolayı Şenol Yorozlu ismini bir gün mutlaka duyacaklardı. Çünkü Yorozlu'nun 35 yıllık sanat hayatında kendisi olabilmenin gücü yatıyor; tüm kirlenmişliğe, baskıya, umursamazlığa ve cehalete rağmen...

1950 yılının Mayıs ayının 7'sinde Trabzon'da doğdum. Doğduğumda babam Ziraat Bankası Müdürü, annem de ev kadınıydı. Annem ev kadını olmadan önce İğdir'da öğretmenlik yapmış, evlenince bırakmıştı. Annemin babasıyla, babamın babası kardeş çocuklarıdır. Babam İğdir'da yaşayan annemi ailesinden isteyip Trabzon'a getirmiş. Annemin babasının adı Şükrü Akgül, babamın babasının adı Hamdi Yorozlu.

Soyadlarının farklı olmasının hikâyesini merak ettim. Bakın nasıl bir hikâye çıktı karşımıza:

Babamın babası ile annemin babası ve diğer kardeşi Hayri Yorozlu Trabzon'da ticaretle uğraşan zengin insanlardı. 93 Harbi olmadan önce askere gitmemek için askerlik bedeli veriyorlar. Ama 93 Harbi'nde askere gönderecek adam kalmayınca onları da götürüyorlar. Ve o zaman bu 3 kardeş bisikletle savaş alanına gidiyorlar. Ruslara esir düşünce 20 yıl kadar Rusya'da kalıyorlar, 1923 yılında esir mübadelesi yapılanaya kadar... Ruslar bir sirke fabrikasında çalıştırıyor onları. Memlekete dönünce de sirke işine giriyorlar. Yalnız dedem ve Hayri Yorozlu Trabzon'a dönüyor, diğer kardeşleri Şükrü, Kars İğdir'da kalıyor. Soya-

Ne güzel çocuklardık

Bir 'Çiçek Çocuğu' olarak askere alındım. İlk kez saçımı kestiriyordum. 12 Eylül'den sonra partizancılık adına kısa dönem askerlik çıkardılar. Devletin bugüne kadar bana yaptığı en büyük kıyak budur

reyhanalaççicek
reyhancek@esmerdergisi.com

di kanunu döneminde birbirinden habersiz farklı soyadları alıyorlar.

Kaç kuşak Trabzonlu olduklarını bilmiyor Yorozlu. Ama büyük büyük dedesinin Fatih Sultan Mehmet'in kurmaylarından biri olduğu ve emekliliğinde Trabzon'dan bu bölgenin kendisine verildiği söylenmiş ona. Yoroz kelimesinin karşılığına tüm araştırmalarına rağmen bir yerde rastlamıyor.

Soyadımız Trabzon'daki Yoroz burnundan geliyor. Her şeyi değiştirmeye meraklı Türkler de Soyadı Kanunu ile o bölgede kurulan Yoroz köyünün de burnunun da ismini değiştiriyor. Araştırmalarım sonucunda Yoroz kelimesine sadece Anadolu Kavağı'nda bulunan bir kalde rastladım. Bu kalenin ismi Yoroz Kalesi'dir. Cenevizlerden kalan bu kalenin isminin de büyük ihtimalle onlardan kalmış olabileceğini düşünüyorum.

CENEVİZ İZLERİ

Trabzon'dan başlayan hikâye biraz değişince Cenevizlerden filiz vermeye başladı ya, üst kimlik-alt kimlik tartışmalarının yaşandığı şu günlerde Şenol Yorozlu'nun hikâyesi de aslında tam bir Türkiye

panoramasıydı.

Köken olarak Karadenizliyim, ama Türk müyüm değil miyim bilmiyorum. Ama biliyorum ki; yöre insanına anatomik ve diyalekt olarak benzemiyoruz. Dedelerim ilk toplu taşımacılığı Karadeniz'e getirmişler. Motosiklet ve bisiklet dâhil motorlu araçları ilk kullananlar onlarmış. Fiat'ın Karadeniz'deki ilk dağıtıcısı da yine onlar. Dedem ateistti. Sanırım ticaret sayesinde yabancı kültürlerle kaynaştığından olacak İslamcı yapının uzağında yaşamışlar. Mesela dedem şarabını kendisi yapardı. Bana da aileden kalmıştır içki ve sigara alışkanlığı. Bize yasak konulmazdı ama zararını bilin derlerdi. Ailemizde herkes bir enstrüman çalarmış. Resimle, sanatla uğraşmışlar.

Dedesinden kendisine kalan miras ne bir toprak parçası ne de benzeri bir şeydir. Ona, karşısına çıkan şeylerin hayatta karşılığını aramasını öğretir yalnızca. Çıkış noktası ise sadece bir haritadır.

Dedemin hayata bakış açımda çok önemli bir yeri vardır. Rusya'dan dönünce yanında getirdiği büyük dünya haritası, dünyada yayınlanan en ayrıntılı haritalardan biriydi. Radyodan duyduğu haberlerde eğer bir yer adı geçiyorsa açıp o haritaya bakar ve o yer var mı yok mu diye kontrol ederdi, duyduklarına değil gördüğüne inanırdı. Dedemden bana kalan en güzel miras

buydu. Ben de duyduğum, gördüğüm şeylerin dünyadaki karşılıklarını bularak sanatımı yapıyorum.

Şenol Yorozlu'nun babası o dönemin gözde mesleklerinden memurluğu seçerek başlar hayata. Trabzon, Akçaabat, Ordu, Sinop, Görele ve İstanbul'da sürdürülen memuriyet, Şenol Yorozlu'yla birlikte üç kardeşinin de farklı okullarda okumasına sebep olur. Annesi ise pedagoji bilgisiyle çocukların iyi yetişmesinde önyaktır.

Babam Ordu'da banka müdürlüğü yaparken -1960 yılında- annem, içinde mambo çiklet, kıymalı, peynirli börek dolu sepeti elimize tutuşturur, "Gidin bunları satın" derdi. Biz biraz utanırdık. Diğer çocuklar oynarken bize niye böyle şeyler yapıyor diye sorardık. "Çalışmak ayıp değil, babanız banka müdürü olabilir. Çalışmayı öğrenmek lazım" derdi. Kazandığımız parayla da yeni ders yılı için masraf yapılırdı.

Okulda pasif bir öğrencilik geçirir. Hiçbir derse ilgi duymaz, aklı sürekli resimdedir, çizer durur önündeki sayfalara. 5-6 yaşlarında çamurdan heykel yapan Yorozlu'nun resme ilgisini ilk keşfeden ise annesidir. Babasının kendisiyle ilgilendiğini ise çok sonra resim dersi zayıf bir karne getirdiğinde anlayacaktır.

Resim dersim ilk kez zayıf gelmişti. Babam beni ve karnemi alıp okula götürdü. Resim dersi öğretmenimden zayıf notun anlamını sordu. O gün babam resim öğretmenimin beni kıskandığını öğrenmiş, ben ise babamın benimle ilgilendiğini...

İLK GİTAR

Boyalarla birlikte bir de müzik süsler rüyalarını. Milliyet gazetesinin verdiği ekte ilk kez gördüğü gitarı, sonraları mahalledeki Esperanza Oktay'da, daha sonra da babasının Ankara'dan getirdiği hediye paketinde görür. Altı lambalı Siera marka mobilyalı radyodan enstrümantal müziklere heveslendiği yıllardır. Yalnız konuşmayla ilgili bir sorunu vardır...

Konuşma bozukluğum için gittiğim doktorlar, burnumda et olduğunu söylediler. Ameliyat için izin vermedim. Yıllar sonra, 1980'li yıllarda İsveç'te bir baş ağrısıyla uyandıgımda doktorda aslında bir kulağımın doğuştan duymadığını öğrendim. Çoğu şeyi duymadığım için de kelimeleri yuvarlayarak konuşuyordum.

Giresun'un Görele ilçesinde başladığı lise hayatında, bu kez kendisine başka bir uğraş bulur. Babasının sektirmeden okuduğu Akbaba mizah dergisine bir de o göz atar. Ben de yapabilir miyim diye başladığı karikatürde Zeki Beyner'i, Cafer Zorlu'yu taklit etmeye başlar.

Ama yine göç vakti gelmişti. 1968 yılıydı ve biz bu kez İstanbul'a gidiyorduk. Teyzemin oğluyla karikatürlerimi alıp Akbaba dergisinin yolunu tuttuk. Dergide o gün Semih Balcıoğlu, Cafer

UNUTMAK NE MÜMKÜN

12 Eylül'ün izlerinin yaşandığı yıllardı. 1986 yılındaki ilk Bienal'in üst başlığı "Geleneksel Mekânlarda Çağdaş Sanat"tı ve bana Mimar Sinan Hamamı kadınlar bölümünün sıcaklık mekânı verilmişti. Çalışmamı tamamlamak için mekânda bulunan kurnanın içini çöplerle doldurmuştu, hatta kullanılmayan bu bölüm bir yıllık güvercin pisliliğiyle doluydu. Kurnayı bir klozet gibi tasarlayıp hemen karşısına da Kenan Evren ve cuntasını temsilen üçgenler yerleştirmiştim. Hazırlığımı tamamladığımda kurnanın temizlenmemesi ve her şeyin olduğu gibi bırakılması için görevlileri uyardım. Ertesi günkü açılıştta tertemiz bir kurna ile karşılaştım.

"Bir sergide tanışmıştık Rahşan'la. Kalabalığın arasında onu keşfetmişim, kişiliği beni çok etkilemişti..."

"Musa Anter, 'Kutsal Adam ve Muhafızları' sergimi gördüğünde çok etkilendiğini söylemiş ve 'Benim damadım yaparsa böyle bir şey yapar' diyerek beni onore etmişti."

"Yemek kültürü, adap ve terbiyeyi ondan öğrendim" dediği Hale Zapsu ile...

Yıl 1976... Akademi yıllarında bir sergi kockeylinde arkadaşlarıyla...

Yıl 1957... Trabzon'da kardeşleri ve kuzenleriyle.

Zorlu, Zeki Beyner çalışıyordu. Uzaktan takip ettiğim ustalara yaptıklarını gösterirken çok heyecanlanmışım. Cafer Zorlu çizimlerime baktı ve "Çizmeye devam et" deyip, çalışmalarımı her hafta getirmemi söyledi. Altı ay sonra yıllardır takip ettiğim derginin çizeri olmuşum. Küçük bir telif bile alıyordum.

Ama bir gün gelecek, o herkesin huysuz ihtiyar diye bildiği Oğuz

Aral karikatürde destek olmak isteyen köstek olacaktı. Yorozlu'ya göre "isabet olmuş".

1972 - 1973 yıllarıydı. Biz o zaman Karikatürçüler Derneği'ne üyeydik. Bir mizah dergisinin ikinci sayfası, Karikatürçüler Derneği'ne üye olan karikatürçülere ayrılacaktı. O zaman içinde oldukça büyük bir telif ödeniyordu. Fakat Oğuz Aral bize çok müdahale ederdi. Konuşma balonları eklerdi, çizgilerimi çizgisine benzetirdi. Onun anlayışıyla çizmemizi isterdi. Onun bu tavrı beni çok rahatsız etti ve karikatüre ara verdim. Daha sonra 1970'lerin ortasına kadar uluslararası yarışmalara katıldım ve ödüller aldım.

HİPPİLİK YILLARI

Yaş 18 ve yıl 1968 olunca Yorozlu da nasiplenir dünyayı kasıp kavuran politik hareketlenmeden. Karikatür, resim, müzik ve kitaplarla özgülüştürdüğü yaşam alanında direnmenin, öfkenin, duyarlılığın tepe noktasına vurduğu yıllardır onun için de.

"Çiçek Çocukları"nın bize yansıması biraz göreceli olmuştur, "gibi" yaşanmıştır? Sistem bazı şeylerin önünü tıkıyor, engelliyordu, hâlâ öyle. Ailelerin birlikte oturmasına taraf bu anlayış, "Çiçek Çocukları"nın bir arada yaşamasına izin vermiyordu. Bu düşünce tarzı rock müziğiyle gelmişti. Yeni kuşak dediğimiz "Çiçek Çocukları", yani hippiler dünyayı dolaştılar, Katmandu'ya kadar gittiler. Amerika'da düzenlenen dev konserlere dünyanın her tarafından hippiler geldi. Bir anda her şey altüst olmuştu. Çok yeni bir şeydi. Biz onlar kadar özgür olamıyorduk. Bize etkisi okumak, araştırmak, başka düşüncelerin farkına varmak ile olmuştu. Sonra Anadolu kültürünü keşfettik. Bir kırılma noktasıydı. Okulda bize kültürümüz öğretilmiyordu. Bunlar sayesinde öze dönüş yaşadık.

Fenerbahçe Lisesi'nde okuduğu yıllarda artık kararını vermiştir; akademi okuyacaktır. İngilizce takıntısı nedeniyle bir türlü diploma alamaz. Dört yıl süren bu takıntısı nedeniyle her yıl kazandığı akademiye bir türlü kayıt yaptıramaz.

Diplomayı alamayınca evden artık çalışmam gerektiği hatırlatıldı bana. Hürriyet gazetesinde başladığım sayfa sekreterliği işimi sürdürürken, bir yandan ressamların tablolarını taklit ediyor ve arkadaşlarına satıyor, bir yandan da akademi sınavlarına çalışıyordum. Beşinci yılda heykel, resim, mimarlık, grafik ve temel sanatlar bölümünün sınavlarını aynı anda kazandım ve o heyecanla önce açıklanan heykel bölümüne kaydımı yaptırıldı. Resim sonuçları açıklandığı zaman da kaydımı resim bölümüne aldırıldı. Sınava giren binlerce kişi arasından heykel bölümüne 10, diğer bölümlere 50 öğrenci alınıyordu. Neşet Günel atölyesinde resim eğitimine başladım.

Neşet Günel'dan ders almış olmanın ayrıcalığını yaşamış Şenol Yorozlu'dan hocasını anlatmasını istemek, konumuzun dışına taşmak gibi olacak ama olsun...

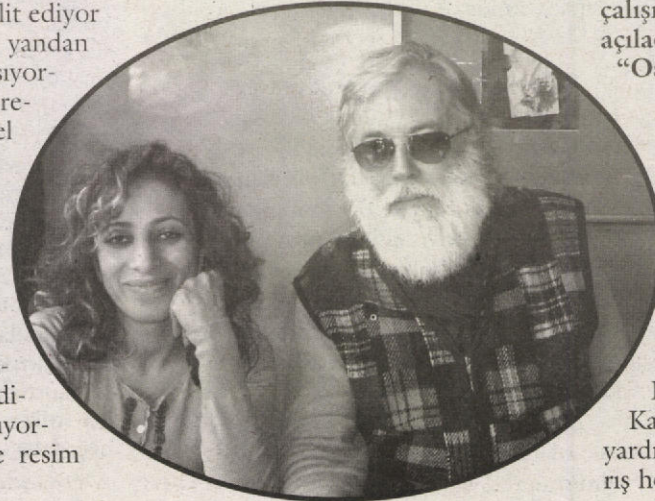
Marksist kültürden gelen sol tandanslı bir hoca olduğu için solcu öğrenciler seçerdi onu. Her öğrenciyeye resim yapmayı öğretirdi. Ama sanatçı olmayı onlara bırakırdı. Üçüncü yılda "Sana öğretecek hiçbir şey kalmadı" deyip, atölyenin asma katını bana vermişti. Neşet Hoca'nın yaptığı resim benim ilgimi çekmemiştir. Hiçbir ressamdan etkilenmedim. Resmim karikatürlerden ve Bertoldt Brecht tiyatrosundan izler taşıyor.

SIRTINDA ÇADIRIYLA AVRUPA RESMİNİN PEŞİNDE

Yorozlu resmin içine girdikçe resim derinleşir, her açtığı kapının ardında okyanuslar olduğunu fark eder. Ne denli zor bir işin içine girdiğini anladığında, kendisini kardeşi Erol ile birlikte İtalya'da bulur. Amacı akademi kitaplarından gördüğü resimlerin orijinallerini görmektir. Çadırını alarak gittiği Avrupa gezisinin diğer durakları Fransa, Almanya, Hollanda, Danimarka ve Macaristan'dır.

Farklı bir şeyler arıyordum. Renklerle mizah yapamaz mıyım diyerek başladım. Bu konuyu araştırdığımda, örneklerinin dünyada az olduğunu keşfettim. Bakir bir konuydu ve Türkiye'de ise sadece Cihat Burak'ta rastladım. Cihat Burak bana göre resmin en büyük ustasıdır. Onun için hâlâ onun resimlerine bakarım. '80'lerdeki yeni denemelerimin nedeni de şuydu: O geleneksel, akademik, şablonlaşmış resim yapma tekniği, o günkü olayları ifade etmekte yetersiz kalıyordu. Bireysel olarak gördüm ve yollar aramaya başladım.

87'de açtığım 'Kutsal Adam ve Muhafızları' adlı sergide yaptığım işlerin önemini kavrayamadılar. Oysa o tarihte cuntaya saldıran az sayıdaki insandan biriydim. Türk resminde sıkıyönetim hâlâ devam ediyor

dım. Bunu nasıl ifade edebilirim diye. Sonuçta resim bir şekil bulmadır, biçim yaratmadır. O zamana kadar daire resim yapılmamıştı. '80'li yıllarda 2 metre çapında yuvarlak resimler yapıp sergilediğim zaman şok olmuşlardı. İtalyan ressamların yaptığını görünce sevinmişim. Demek ki meseleyi doğru kavramışım demişim.

'80'lerde televizyonun yaygınlaşması, magazin haberciliğinde resim sergilerinin malzeme olarak verilmesi sonucunda resim sanatı da gelişir. Çünkü artık resmin alıcısı çıkmıştır.

1980'lerde bu arayı kapatan arkadaşlardan biri de benim. Türkiye'de yapılan resmin akademik hegemonyasını kırdık, resmi iyileştirdik. Para kazanmak resme bir ivme kazandırdı. Bu dönemde çok iyi işler yaptık. İlk sergimi Galerî Deco'da açmışım. Çok ilgi görmüştü. Koleksiyonerler gelmişti.

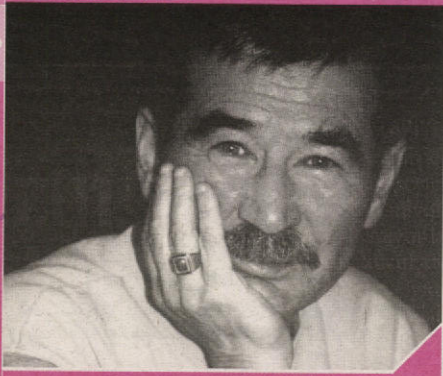
TÜRKİYE'DEN KÜS AYRILIŞ

Türkiye'de yapılan ilk Bienal'de dünyadan 8 sanatçıyı çağırırlar, içlerinden biri de Yorozlu'dur. Bienal'den sonra resimden uzaklaşıp ve bir sergide tanışarak evlendiği Rahşan Anter'in yanına İsveç'e gider.

1989 yılında, İsveç "Vasteras Konstmuseum"dan sergi teklifi aldım. Bu sergiyi hazırlamak için Türkiye'ye döndüm ama yine pişman oldum. Çünkü bu defa resimlerimi dışarı çıkarmak istediğimde sorunlar yaşadım. Resim Heykel Müzesi'ne değerinin tespit edilmesi için götürülen resimlerim geri geldiğinde ayak izleri ile dolmuştu. İsveç'teki müze görevlileriyle temizleştik o ayak izlerini.

Türkiye'de bir daha sergi açma kararı 7 yıl sonra bozar. Daha sonraki yıllarda gelip gidecek ve değişerek muhalif bir sanat adamı olarak çalışmalarına hız kesmeden devam eder. "Ada ve Dağ" ile iktidara karşı koyuşa ve yargıya; "Kaftan Kim"de buruşturulmuş kâğıttan kaftanlarla tarihsel bilinçsizliğe; "Kod Adı: Yeşil" sergisi ile dolar'ın, İslam'ın ve Musa Anter'i de öldüren Yeşil'in rengine göndermeler yapar. "Hoşçakal İstanbul" sergisi ile de artık kendisini yoran İstanbul'a güle güle der ve İzmir'in Özdere ilçesine yerleşir. İstanbul'un ondan çaldığı zamanlarını, o motosikletine atlayıp her gün atölyesine giderek tekrar kazanmaya çalışıyor. 25 Ocak 2006 tarihinde açılacak yeni sergisinin konusu ise "Osmanlı ve Militarizm".

Sindirilmemiş o kadar çok şey var ki Türkiye'de... Zaman zaman Musa Anter'in damadı olduğundan dolayı bazı zorluklara maruz kalıyorum. Bazı koleksiyonerlerin PKK'ye yardım edip etmediğim sorularıyla karşılaşıyorum. Türkiye'de bilinen bir sanatçı olmama rağmen az satan bir sanatçıyım. Hangi parayla PKK'ye yardım edebilirim ki... Katıldığım barış Treni ile PKK'ye yardım etmişsem bilemem. Oysa ki barış hepimizin sorunu.

[ahmettelli]

**Ne eleştirmen
bizim adımıza
görevlendirilmiş bir
ekspert ne de biz
eleştirmenin
gösterdiği yolda
yürümek zorundayız**

Okur musunuz?

DERSHANEDE öğretmenlik yapan bir arkadaşım yakınıyordu: “Artık okuduktan bir tad almıyorum; ne okursam okuyayım, metinden öğrenciler için nasıl bir soru çıkarabilirim diye düşünmeye başladım.”

Kentlerin, kasabaların her caddesinde karşımıza çıkan dershaneleri dolduran öğrencilere soru üretmek, onları sınavlara hazırlamak, sistemin kara deliklerinden biri olmaya devam ededursun, bu öğretmen gibi yakının daha birçok kişi olsa gerek. Belli ki hazırlanan sorulara “yanıt” bulmaya çalışan öğrenciler de kendilerine yöneltilen metnin estetik tadı yerine, metin içine çöreklenmiş olan yanıtı yönelecekler; arananın hangi cümlelerin ya da sözcüğün gölgesine gizlendiğini bulmaya çalışacaklardır.

Öğretmen arkadaşşıma, metnin büyümesine kapılıp gitmenin de iyi bir okuma olamayacağını, soru üretme düşüncesiyle de olsa, eleştirel bakışın uyanık tutularak, metnin içine girilebileceğini söylemeye çalıştım ama ona göre okumanın keyfi, şiirin, romanın, öykünün çağırıldığı coğrafyaya girmek ve orada zihnin alabildiğine özgürleşerek bazen doludizgin, bazen hüznüle, bazen umutla yürüyebilmektir. Edebiyat bunun için insanın yaşamında önemliydi. Şiiri, romanı, öyküyü, metnin büyümesine kapılmadan okumak eleştirmenlerin işiydi ona kalırsa; eleştirmenler bulmalıydı metnin dokusunda saklı olanı, böylece de okuyucuya rehber olmalıydılar.

O böyle düşünüyordu ama belli ki işinden duyduğu bezginlik söyletiyordu bunları. Yoksa ne eleştirmen bizim adımıza görevlendirilmiş bir ekspert ne de biz eleştirmenin gösterdiği yolda yürümek zorundaydık. Eğer bizim adımıza birilerinin görevli olduğunu düşünürsek, sistemin Tâlim Terbiye Kurulu en tepeden “Tek görevli benim” diye haykıracaktır. O zaman da “tâlim”e çıkmış “terbiyeli”lere

döneriz. İtiraz hakkımızdan vazgeçmek olur bu. İtiraz hakkının kaybedildiği yerde de özgürlüklerden, özgürlüklerden söz etmek mümkün olmaz. Oysa sanatın varoluşundaki başat olgu, özgürlüğe, özgürlüğe bir çağrıdır.

>>

“Hangi kitabı, hangi yazarı okuyalım?” sorusuyla karşılaşırız zaman zaman. Benim karşılık vermediğim bir sorudur bu. Önce içtenlikle soran kişiye saygımdan; sonra da soran kişinin yetersizliği karşısında ne yapacağımı bilememekten. “Neyi” değil, “nasıl” sorusu ise daha düzeyli bir soru gibi. Sözelimi elli bin, yüz bin basılan bir romanı okusan ne olur, okumasan ne kaybedersin! Faulkner’ın Ses ve Öfke’sini yahut Joyce’un Ulysses’ini okumanın, okumak denen o müthiş duyguyla bütünleşmek olduğunu, kişi, ancak kendi keşfedebilir sanıyorum.

Kültür endüstrisi, kapitalizmde “Ne okuyalım?” diye soran o büyük kitlenin farkındadır. Üstelik benim karşılık vermediğim soruya bu kültür endüstrisi bütün ideolojik aygıtlarıyla cevap verir. Bu ülkede özellikle ‘80’den sonra planlı bir şekilde davranır sözünü ettiğimiz kapitalist kültür odakları. Ulaştığı kitlenin estetik beğenisini körelten yayınlar her tarafı sarıp sarmalar. Kolay okunan, kolay tüketilen yayınların, geleceği karartan örnekleri, inanılmaz sayılarla ortalığa dökülür.

>>

Bu arada edebiyatın etik ve estetik değerleriyle var edilmiş nice şiir, öykü ve roman, sırf sevgisizlik üretken “eleştirmen”lerce dar bir alana sıkıştırılarak yoksanır. Böylesi anlarda hüznülenmek değildir payımıza düşen. Gerçekliğin kepezeliğini teşhir edebilmenin yollarını bulmak gerekir. Entelektüel vicdanın bu denli kararmasına sonsuza kadar katlanılabilir mi?

Bu sorudan payına düşeni alacak olan da çıkar belki. Umutsuz olmayalım...

GEÇEN ayın ortalarında Ankara’da İnsan Hakları Vakfı ve İnsan Hakları Derneği’nin düzenlediği “12 Eylül” temalı 8. İnsan Hakları Hareketi Konferansı’nın katılımcılarındanım. İki gün boyunca bir grup insan hakları mücadelecisi, sivil toplum örgütü mensubu insan, 12 Eylül darbesinin toplumsal ve siyasal hayatımızdaki sürekliliğine bir son vermek, tamamlanmamış, ayağını süren demokratikleşme sürecine ivme kazandırmak için önerilerimizi sunduk, tartıştık.

Katılımcılardan bir tanesi, bir kadın gazeteci sadece, sağ gelenekten geliyor, sağ politik çizgiyi savunuyordu. Onun arada bir dış vurduğu şaşkınlığa biz de şaşıyorduk. Katılımcılardan bazılarının cezaevinde kalma sürelerine şaşıyordum, “Ben sizi PKK taraftarı sanıyordum, öyle değilmişsiniz” diyordu Cumartesi Anneleri’ni temsil eden bir katılımcıya mesela.

Bir yıl kadar önce, henüz Akşam gazetesi yazarken Kürt aydınlarının bir deklarasyonunda imzam yayımlandığında çevremdeki bazı kişilerden bana da böyle şaşkınlıklarını ima eden, içinde hayal kırıklığı da tınlayan, sorgulayıcı tepkiler gelmişti.

Serdar Turgut, “Ahmet, o deklarasyona imzasını bir gece sokakta gördüğün üşüyen bir Kürt çocuğunun etkisiyle atmıştır” diye iyi niyetli, aslında bir doğruya da içeren bir yazı kaleme almıştı.

Türkiye’de hümaniter, hümanist siyasi tavır alış geleneği pek yerleşik olmadığı, her siyasi, özellikle de devletin, resmi ideolojinin kırmızı çizgilerine değen her siyasi söylem ve protestonun ardında bir konspirasyon, bir ihanet arandığı, bulunmasa da yakıştırıldığı için; Kürt olmayan birinin, birilerinin Kürt hareketine bu kadar angaje olması, bu kadar ilgi göstermesi; bir örgütün üyesi olmayan bir sivilin cezaevlerindeki sorunlara sırf insan hakları mücadelesinin bir parçası olarak, insan sevgisi nedeniyle eğilmesi de anlaşılabilir. Kabul görmüyorum.

Serdar Turgut’un yazısı aslında işin bu tarafına, yani hümaniter tarafına dikkat çekiyordu ki, evet, benim mesela Kürt sorununu sık sık gündeme getiriyor, bu sorunla bu kadar meşgul oluyor olmamın bir nedeni bu. Kürt yurttaşlarımızın bu ülkede özgürce yaşamaları bu ülke aydınlarının insan hakları mücadelesinin en önemli parçalarıdır bu konjonktürde, bu yakın tarihte.

Ölen gençler, kayıplar, yakılan köyler, provoke edilen şehirler, yasaklar, yaygınlaştırılmaya çalışılan gündelik bir ırkçılık; bunlar bu toprakların koca bir topluluğuna, bu topraklardaki kültürün olmazsa olmaz bir ögesine reva görülemez. Bu ülkedeki hiçbir farklı etnisiteye yapılamaz ya, aslında. Milliyetçilik adına, resmi ideoloji adına, devletin bekası adına.

Devlete gelince; işte burada Kürt halkının kimlik mücadelesinin teknik bir yararına değinmek gerekiyor. İşin bu yanı da mesela benim için özel bir öneme haiz.

Kürtler kendilerini daha iyi ifade ettikçe, Kürt kimliği toplumun geniş kesimlerinde demokratik bir yaklaşımla tanındıkça, Kürtler üstyapıda belirli değişimler talep ettikçe, kültürel hayata katkılarını daha net, daha özgürce ortaya koydukça, mese-

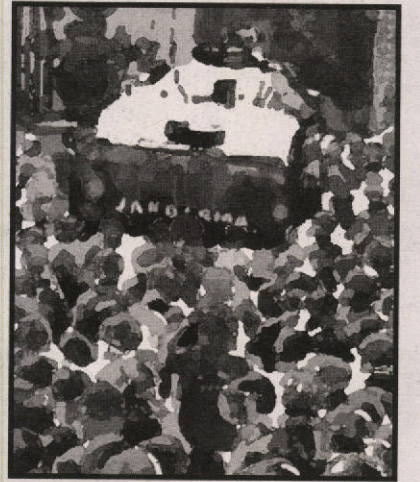
Hümanizm ve teknoloji

[ahmettullgar]

ahmettullgar@esmerdersisi.com

**Devlet haddini bildikçe,
devlet yerini bildikçe,
iddiasızlaştıkça, insan
daha rahat edecektir bu
ülkede, bu topraklarda**

la “Anayasal Yurttaşlık” tanımı Türkiye’nin, Türkiyeliler’in harcı olarak daha çok taraftar topladıkça; militarist, baskıcı ve toplumun kendisi için bulunduğunu iddia eden, öyleymiş gibi davranan, Batı demokrasilerinde çoktan aşılış bir imge olarak kendini sunan devlet, özgüvenini yitiriyor, pervasızlığını gizlemeye çalışıyor. Giderek arkaik iddialarını terk edecek, belki de Batı demokrasilerindeki tahammül edilebilir alanına, sınırlarına çekilecek, işlevini edinecektir burada da.

Ve kaldıramadığı iddiaların altında ezilip, korktukça, paranoyalarını gerçek sandıkça, şiddete daha çok başvuran, hırçınlaşan bu imgenin yerine daha mütevazı bir şey koydukça, aslında kendini daha çok güven içinde hissedecek, bir şiddet mekanizmasından çok, toplumsal ilişkileri, sınıfsal çelişkileri tanzim eden bir teknoloji uygulayımına dönüşecektir.

Biraz teknik bir konuyu açarken teknik terimler kullandım ama nihayetinde işin bu yanı da hümaniter bir mesele. Bir insan hakları talebi.

Çünkü devlet haddini bildikçe, devlet yerini bildikçe, iddiasızlaştıkça, insan daha rahat edecektir bu ülkede, bu topraklarda. İnsan hayatı daha da güzelleşecektir.

Derin fülüt

Deniz kapalı ama derin gölgenden
daha beklersin mavide açılan göğü
uçurumum bir demet ak güllerle kanar
yolumu açan devrim aşkın yükü

Deniz bölündüğünde bircik damlayla
düş paramparça bak arzular Güneş'i
yeni çağlar köpürsün dizelerimden
ulaşmak kolay mı dinmeyen yıldızlara

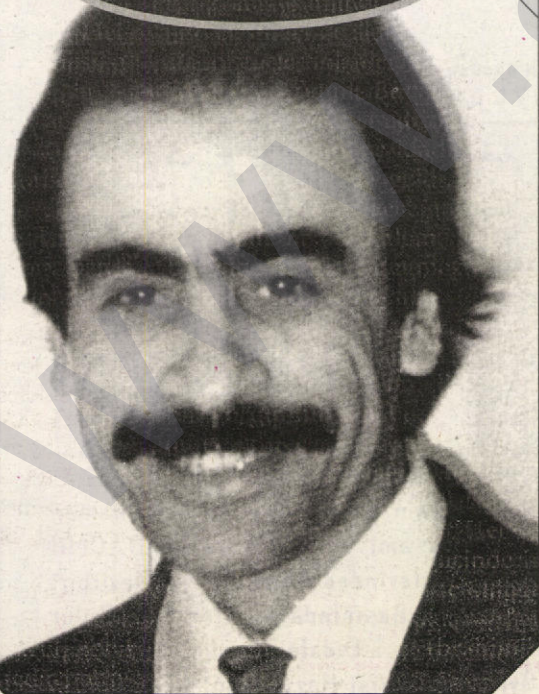
*-Solgun umutsuzluğun kemirdiği
*Andre de Chenier.

Necatigil'e 'çiğ çağ' zonesi

Şiir sonsuz nişan, imge damardan girer
söz tapıncında bir bunu bilir ağlardım
Sen ki, dağ fırtınalarla sevdin çağ neyler
Yumurtayı baştan kırarsan dik oturur sanırım
Cembiye dansında gövde yarım bırakılmış şarkı
Sevi yitirdikçe miir hissiyle uyanırdım
Deniz bende dalga bulurdu ben onda
Ayrılığım hüthüt, dorukları zamansız aşması
Kalem gecesinde çal, şair büyüsün, su(du)r, et
Şerbetliyim, teni tenden zorluyorsun cihanda
Dünyanın yana yana fa ateşi sunduğu
Parça bölük kan içinde gül, Hüsn ile Aşka.

Bala, hay/el serde bulunsun çocuksun
Halk yoluna üryan girmek hulk sonsuzluğun...

müslimçelik

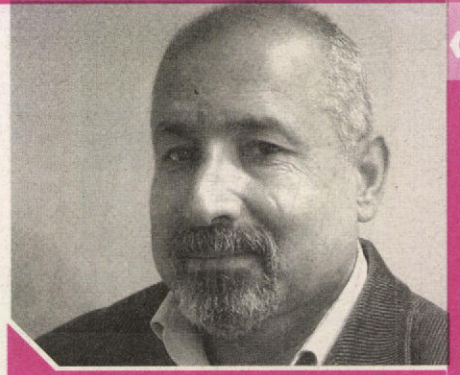
1 980 yılının 12 Eylül'ünde, sabaha karşı yapılan o meşum anonslardan ordunun yönetime el koyduğunu öğrendiğimde, pek çok insan gibi benim için de çok zorlu günlerin başladığını anlamıştım. Gözaltılar ne zaman başlamıştı, gece yarısından itibaren mi? Darbeciler vakit kaybetmiyordu, binlerce insanı zorlu tutukluluk günleri, işkence, bitmeyen mahkemeler bekliyordu.

Çok az sayıdaki arkadaşımın birlikte polise yakalanmaktan kurtulmuşum. Artık benim için kaçaklık günleri başlamıştı. Ben kaçaktım, polis kovalayacaktı. Mensubu olduğum partiyle bağlarımın kopması uzun sürmedi. Etrafımda yardım alacağım insanların sayısı pek azdı. Oysa benim hem polis takibinden kaçmam hem de günlük yaşantımı idame ettirmem gerekiyordu. Yaşayanlar bilir, bu hiç de kolay değildir. Önce Diyarbakır'da gizlenmeye çalıştım, Diyarbakır ne de olsa Batman'a göre büyük şehirdi. Ancak bunun mümkün olamayacağını kısa sürede anladım. En iyisi İstanbul'a gitmekti. İstanbul'da nerede kalır, nasıl geçirdim? Sonunda yakın arkadaşım Bahattin Işıktas'tan yardım istemeye karar verdim. Bahattin sağolsun, kimi günler onun evinde, kimi günler de kardeşleri İlhan ve Kemal'in evinde kalıyordum. Daha sonra buraları da terk etmek zorunda kaldım, çember daralıyordu. Artık hemen her gün o akşam nasıl olur da bir ev bulup başımı sokarım endişesi içindeydim. Çoğu gün, güneşin batmaya doğru, ufukta kötü habercilerin karaltılarıyla bir an çöreklenişine bakıyor, hiç olmazsa orada durmasını istiyordum. Kuzey ülkelerindeki batmayan güneş buraya gelemez miydi? "Gün Uzar Yüzyıl Olur" demişti ya Cengiz Aymatov, sonsuza uzayan bir günüm olsun istiyordum, güneş durdukça bu kapkara tarih, bütün amansızlığını alıp bu topraklardan gitmeliydi... Derken kadim dostum Adnan Özer'in desteği yetti, biraz olsun rahatladım. Bir süre gününbirlik işlerde, -tabii boğaz tokluğuna- çalıştım; matbaa çıraklığı, garsonluk, seyyar satıcılık, artık aklınıza ne gelirse...

Kendime giyecek yeni bir pantolon veya gömlek ya da ayağıma geçireceğim, şöyle ucuzundan da olsa bir ayakkabı almak son derece lüks sayılırdı. Bu ise çoğu zaman mümkün olmazdı. Çalışmadığım zamanlarda yarı aç yaşamak da cabası.

Bu durum bir müddet böyle devam etti. Sonunda Bahattin'in yardımıyla kalabilecek bir yer buldum. İstanbul'da öğretmenlik yapan Şirnaklı, Şahin adında Ermeni bir arkadaşın evinde kalacaktım. Bu kez biraz daha rahatla-

Yılbaşıydı ve izbe bir odada tek başıyordum. Polis korkusuna aldırılmadan dışarı çıktım. Polisi de yalnızlığı da unutmalydım. Bir yandan ağlıyor, bir yandan da içiyordum. Her yılbaşı o yalnızlığı hatırlar, efkârlarım

enversezgin
sezginerdem@superonline.com

Eylül yalnızlığı

miştım. Bir yıl boyunca, hiç bir sorun çıkmadan bu evde kaldım. Benim durumumda olan biri için cennette kalmak gibi bir şeydi bu. Ne yazık ki burayı da terk etmem gerekti, yaklaşık bir yılın sonunda.

Benim için asıl zorlu günler yeni başlıyordu. Bir yılın sonunda gidebilecek hiçbir yer yoktu. Çaresiz, daha önce günün birlik kaldığım evlerin kapısını çalmaya başladım. Her gittiğim eve kendimle birlikte huzursuzluk da götürdüğümü iyi biliyordum. Ama yapabileceğim başka bir şey yoktu. Arada bir parklarda yattığım da oluyordu...

Sonunda bir kez daha Şahin imdadına yetişti. Bir cumartesi günü onu ziyaret etmişim. Şahin'in Şişli'de, bir tekstil atölyesinde çalışan bir erkek kardeşi vardı. Anadolu'nun çeşitli yerlerinden gelmiş gencecik insanlar bu atölyelerde İstanbul'a tutunmak umuduyla çalışıyorlardı. Haliyle birbirleriyle arkadaşlık kuruyorlardı. Şahin'in kardeşiyle Bayburtlu bir genç de öyle. Bayburtlu, Harbiye'de Ermeni vakfının malı olan tek gözlü bir evde oturuyordu. İşte ben bu kişiyle o tek gözlü evde kalacaktım. Eski püskü bir somya, yine eski bir yatak bulup buraya yerleştim.

Bu tek gözlü evin küçük bir mutfağı vardı. Tuvaletine de sığmakta zorlanırdık. İki eski yatak, bir küçük tüp, az sayıda da kap çanak, tüm ev eşyalarımız bunlardan ibaretti. Ev yıkıldı yıkılacaktı. Havalarda soğuduğunda burada yaşamak iyice zorlaşmaya başladı. Bırakın sobayı, küçük bir elektrikli ısıtıcımız bile yoktu. Eve girer girmez yaptığım ilk iş battaniyeye sarılmak oluyordu. Yine de dışarıda kalmaktan iyiydi. Gündüzleri dolaşarak geçirip, geceleri bu viran eve sığınırımdım. Gün boyunca tek bir lokma yemediğim günler çoktu.

Yılbaşı geliyordu. Bayburtlu genç yeni yılı arkadaşlarının evinde karşılayacaktı. Bana gelince, ben nereye gidebilirdim ki... Derken yılın son günü geldi çattı. Akşam olmuş, ben yine o sefilhane-deyim. Evin içinde bir o yana, bir bu yana dolaniyorum. Oyalanabi-

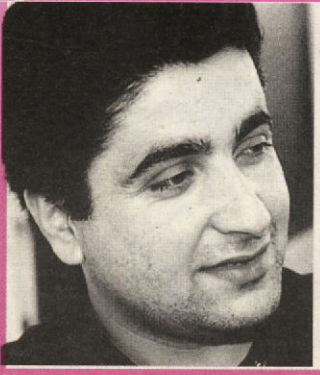
leceğim herhangi bir şey yok. Hani küçük bir transistorlu radyo bile yeterdi. Fakat yok, yok!

Saat 22.00 sularında can sıkıntısından ve kederden iyice bunalmış hale gelmişim. Aniden bir karar verdim ve kendimi sokağa attım. İstiklal Caddesi'ne doğru yürüyordum. Eğlence yerlerinden müzik sesleri yükseliyordu. "Şanlı insanlar gecenin tadını çıkarıyorlar" diye geçirdim içimden. Cadde, ara sokaklar insanlarla dolu. Herkes eğleniyor. Bir ben yalnız ve mutsuzum. Hüznleniyorum. Yalnızlık duygusu bütün benliğimi sarmıştı. Kendime acımaya başladım. Bu da en rahatsız olduğum duygudur; kendime acımak. Bu halde ara sokaklardan birine daldım. Tam karşıda bir tekel bayii gözüme çarptı. Sarhoş olma isteği duyuyorum. Eğlenmek değil, sarhoş olup unutmak. Cebimi yokladım. Bir büyük rakı ve biraz beyaz leblebi aldım. Bu cebimdeki son paraydı.

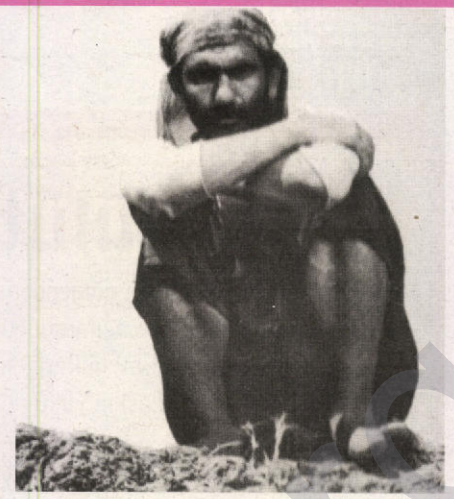
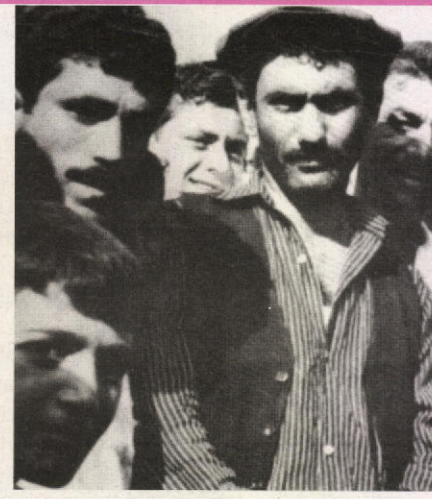
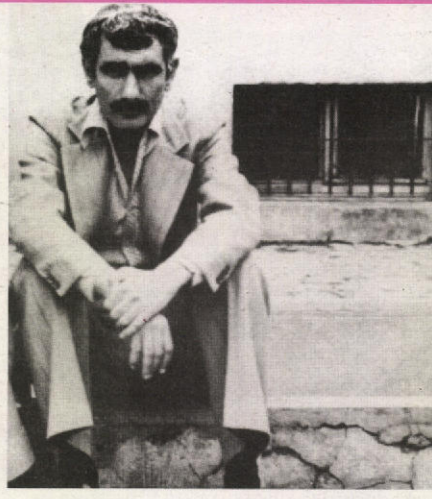
Hızlı adımlarla eve doğru yürümeye başladım. Bir an önce sarhoş olmalıydım. Ne polis takibi, ne açlık ve ne de yalnızlık duygusu... Bütün bunları kısa bir süreliğine unutmam gerekiyor. Rakıyı çay bardağına doldurup içmeye başladım. Bir yandan içiyor bir yandan da ağlıyordum. Bir büyük rakıyı yarım saat içinde devirmişim. Çok geçmeden sızmışım. İki gün sonra, akşam saatlerinde uyanmışım.

Yeni yıla birkaç gün var. Her yeni yıl öncesi olduğu gibi, bu yıl da o eski hüznü yılbaşı hatırlayıp efkârlanıyorum. Biliyorum, Aralık ayının son günü oturduğum sokağın köşesindeki büfeden bir büyük rakı alacağım. Ve yine her yeni yıl olduğu gibi tek başıma masanın başına oturup rakımı yudumlayacağım. Bu kez masada beyaz leblebinin yanında başka mezeler de olacak. İçtikçe kederleneceğim. Gözyaşlarıyla kadehteki rakı birbirine karışacak. Ağlayacağım usul usul, kimse duymadan.

Yılbaşınız kutlu olsun, etrafınız dostlarınızla dolsun!

[ferzende kaya]
fkaya@esmerdergisi.com

ADI YILMAZ KENDİ YILMAZ

OBİR efsane... Hayatıyla, üretimleriyle, sanatıyla, duruşuyla büyük bir sanatçı... ESMER'in bu sayısını Yılmaz Güney'e ayırdık ve istedik ki bu efsaneyi yeniden tanıyalım ve bir kez daha görelim imkânsız imkânsız olmadığını... İşte bu yüzden bütün eserlerini yeniden gözden geçirdik, hakkında yazılan onlarca kitabı taradık, kendisiyle yapılmış yüzlerce söyleşi okuduk... Aldığımız notlara bakınca ortaya bir efsanenin bütün yönleriyle yaşam öyküsü çıktı, ama bu öyküyü biz yazmadık, geleceği bilircesine konuşan, yazan, üreten ve yaşayan Yılmaz Güney yazdı... İşte Çirkin Kral'ın ağzından kendi hayat hikâyesi...

BEN YILMAZ PÜTÜN

Gerçek adım Yılmaz Pütün. Sinemadaki adım Yılmaz Güney. Adım zorluklar karşısında eğilmez, umutsuzluğa kapılmaz, yılmıyım ve başeğmez anlamına gelir; soyadım Pütün ise bir dağ meyvesinin kırlmaz çekirdeği demektir. Nüfus cüzdanına göre 1937'de doğmuşum. Doğduğum ev önceleri ahır olan bir evdi. Sonra okul oldu. Daha sonra yeniden ahır. Şimdi ev. Adana'ya 27 kilometreydi. 11 yaşına kadar köyde yaşadım. Üç sınıflı bir okulu tamamladıktan sonra Adana'ya geldim. Orada ilkokulu,

orta'yı ve liseyi bitirdim. Daha sonra İstanbul'da İktisat Fakültesi'ne girdim. Çocukluğum ırgatlık yaparak geçti. Köyde bağ bekçiliği yaptım, pamuk topladım.

ANNE VE BABAM

Babam Urfa'nın Siverek ilçesinin Desman köyünde doğmuş. Kan davası nedeniyle Adana'ya yerleşmiş, Yenice köyüne yerleşmiş. Annem Güllü hanım, Muş'un Varto ilçesine bağlı Darabi köyündendi. Cibran aşiretinden olup, 1. Dünya Savaşı'nda Rus ordularından kaçıp ailesiyle birlikte Siverek'e yerleşmiştir. Burada evlenmiş ve çocukları olmuştur. Ancak bir süre sonra eşinden ayrılarak Adana'nın Yenice köyüne gitmiştir. Babam Hamit Pütün ile karşılaşarak evlendiğinde iki çocuğu vardır. İkisi de Kürt, babam Zaza, annem Kırmanc.

Annem okuma yazma bilmez, dini bütün bir kadındı. Babam ise okuma yazmayı askerde öğrenmişti. Babam kan davası yüzünden ailede tek erkek olarak kalmış. Ama babamı sevmem. Annemi bırakıp başka kadınla evlendi. Çocukluğum bölündü, parçalandı. Çocukluğumu bilemedim.

ÇOCUKLUĞUM...

Çocukluk günlerim, anamın acıklı, türkülü masallarıyla, hikâyeleriyle dolu-

dur. Yenice'de, o uzun kış geceleri, masal anlatsın diye zengin evlerine çağırıldım anamı. Anam, beni ve benden iki yaş küçük bacımı da götürürdü. Kadınlar, çocuklar bir odaya doluşur anam dinlerdik. Herkesi ağlatırdı anam. Biz de ağlardık. Masal kahramanlarının ağzından türküler söylerdi anam; dokunaklı ve etkili...

Çocukluk arkadaşım vardı, adı İsmail. Sekiz yaşlarındaydık. Yüreğir ovasında, Yenice'nin iki küçük atıydık. Varlıklı çocukların atı olurduk ikimiz. İpleri renkli kâğıtlarla süslenmiş gemlerimiz vardı. Akşamları okuldan çıkınca, at olur uçardık; ben ve İsmail. Çocuklar yorulup evlerine gidince ikimiz kalırdık. Ben onun atı, o benim atım olurdu, sırayla. Birgün, sonuncu geldiğim için, atı olduğum çocuk beni dövdü. Çok dokunmuştu bu İsmail'e. Ben ağlıyordum sümüğümü çekerek. Çocuklar bırakıp gitmişlerdi bizi. Duvanın dibinde, akşamın serinliğinde yalnızdık. İsmail gözlerini uzaklara dikmiş, suskun bekliyordu: Bir daha kimsenin atı olmayalım, dedi bana.

Birbirimize söz verdik. Ama sözümüzde duramadık. Bizi dövdü çocuklar... Korkumuzdan yine at olduk.

"Şimdi çocuğuz, büyüyünce kimsenin atı olmayacağız" dedi İsmail. Bir yıl sonra İsmail öldü. Karnı su topladı, öküz

arabasıyla acele Adana'ya götürdüler. Kurtulamadı. Öküz arabasıyla getirdiler ölüsünü. Onu, köyümüzün küçük mezarlığına gömdüler. Eski bir tahta diktiler başucuna. Anası çok ağladı İsmail'in. Ben de çok ağladım. Ve ona söz verdim.

Büyüyünce kimsenin atı olmayacaktım.

İşte benim asıl savaşım İsmail'in ölümlüyle başlar. Yoksul çocuklar kimsenin atı olmasın diye de sürer gider. Ve İsmail, bütün dünyanın ezilmiş, yoksul çocukları adına yaşar, büyür içimde...

BABAMIN İKİNCİ EVLİLİĞİ

Sekiz dokuz yaşlarındaydım. Anam ağlıyordu evimizde. Komşular anamı yatıştırmaya çalışıyorlardı. Akşamdı. Ne olduğunu anlayamıyordum.

"Baban bir ana daha getiriyor", dediler bana.

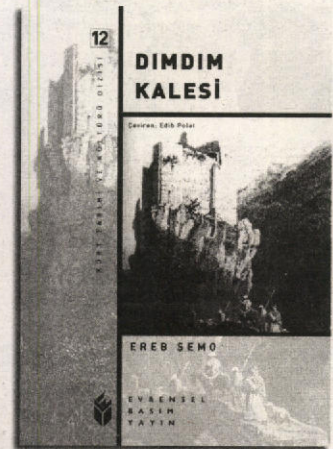
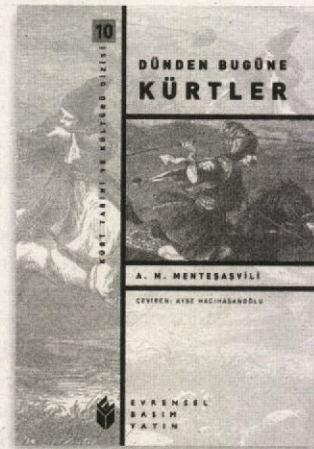
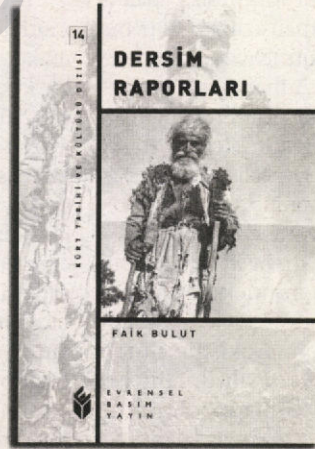
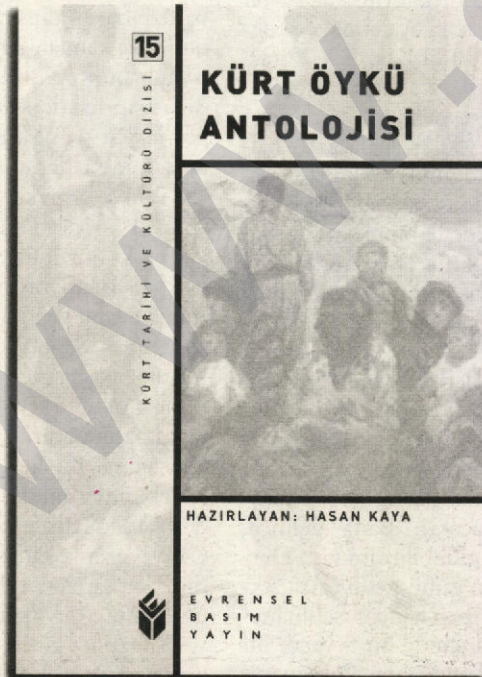
O akşam ikinci anamı eve getirdi babam.

Çocukluğumun mutlu günleri bitmişti artık. Anam, bacım, ben, babam ve yeni anam kerpiçten bir göz evimizi paylaşmaya başladık. Çok içki içerdi babam, esrar içerdi. Düşman sahibi olduğu için silah taşırdı. Babamla ilgili ilk anılarım içinde, silah, içki ve kitap vardı.

Çocukluğumun unutulmaz anılarını

Kürt tarihi ve kültürü dizisi

HER ÇİÇEĞİN KENDİ RENGİNCE AÇTIĞI BİR KARDEŞLİK BAHÇESİ İÇİN

Kürt Masalları Sinan Gündoğar • Hayat Hikâyem Cegerxwin • Kürt İsyancıları A. Kahraman Bilim Dilinde Kürtler E. Polat • Cegerxwin'in Yaşamı ve Şiir Anlayışı O. Celil Orta Anadolu Kürtleri R. Alakom • Kürt Halk Türkülerinden Seçmeler S. Kevirbiri Dünden Bugüne Kürtler A. M. Menteşavili • Türk Basınında Kürtler Faik Bulut Dersim Raporları Faik Bulut • Dımdım Kalesi Ereb Şemo • Evdalê Zeynike Ahmet Aras Dar Üçgende Üç İsyancı Faik Bulut • Kürt Öykü Antolojisi Hazırlayan: Hasan Kaya

15 KİTAPLIK BİR BAŞVURU KAYNAĞI

EVRENSEL
BASIM YAYIN

KAMER HATUN MAH. ALHATUN SK. NO: 27
80060 BEYOĞLU İSTANBUL T: 0 212 361 09 07 (PBX)
E: bilgi@evrenselbasim.com W: www.evrenselbasim.com

taşırım. Evimizde hiç huzur olmadı. Babam sık sık anamı döver bizi evden kovardı. Köyde, evimizin önünde bir dut, iki incir ağacı vardı. Babamın bizi kovduğu günlerde, biz bu ağaçların altında yatar-dık. Bazen de anamız bacımla benim elimden tutar Adana'ya kadar yürürdük. Yirmi yedi kilometreydi Adana. Orda kirvem vardı. Yol boyunca Kürtçe türküler söyler ağlardı anam. Biz Kürtçe bilmezdik, ama anamızın hali ağlatırdı bizi...

Annem evde durmadı ve Adana'da akrabalarının yanında bir ev tuttu. Orada ben, bacım Leyla ve anam yaşamaya başladık.

OKUL YILLARIM

Ortaokulda bazı çocuklara imrenirdim. Voleybol oynarlardı, futbol oynarlardı, mandolin çalarlardı. Ben hiç birini yapamazdım bunların. O yıllarda çalışıyordum çünkü. Vaktim olsaydı futbol da oynardım, voleybol da. Ama dediğim gibi vaktim yoktu ve bunları yapanlara imrenirdim hep.

Bisiklet için deli olurdum, çıldırırdım. Ama ne bisiklet alacak paramız vardı, ne de benim kiralayacak harçlığım. Şöyle bir yalan bulmuştum. Her Allah'ın günü evde bir şey unutmuş numarası yapar, bir arkadaşımın bisikletini alır, teneffüste eve gidip gelirdim.

Lisenin ikinci sınıftayken, okul duvar gazetesine hikâyeler yazma merakım vardı. Sonra lise de bitti. 1956-57 döneminde Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne kaydımı yaptırdım, fakat devam edemedim. 1957-58 öğretim döneminde İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'ne kaydımı yaptırdım, ama bu okula da çeşitli nedenlerle devam edemedim.

İLK YAZILARIM VE SOL

Lisenin ikinci sınıftayken, okul duvar gazetesine hikâyeler yazma merakım vardı, demiştim. Belki bu, kişilik ispatından gelen bir şey. İlk hikâyemi okulda gazeteye basmadılar. Hasta olan kansını şehre getiren, parası pulu olmayan, bu yüzden doktora tavuk vermek isteyen bir köylünün öyküsüydü bu. Ben o zaman sosyalistlik nedir, sol cephe nedir, solculuk nedir bilmiyordum.

Ama içinde yaşamışım bunun. Adana'da iken hikâyeler yazmaya başladım. Aramızda toplanarak Varlık dergisini, Yeni Ufuklar'ı, Pazar Postası'nı izlemeye başladık. Daha önce boş bir adam sayıyordum kendimi. Oysa artık koltuğunun altında Yeni Ufuklar'ı taşıyan ve bundan gurur duyan bir adamdım. Sonra hikâyelerim yayınlandı. İlk kez kendime güven duydum. Hikâyeci Yılmaz'dım.

İSTANBUL İLK GELİŞİM

İstanbul, herkes için bir düştü... Ben de İstanbul'a gitmek ve mücadeleleme orada devam etmek istiyordum. Bu süre içinde, İstanbul'daki edebiyat dünyasından bazı isimlerle tanışmış ve yazışmaya başlamıştım. Bunlardan biri de Vedat Günyol'du. Ona bir mektup yazdım. 31 Ağustos 1957'de Vedat Günyol'a yazdığım mektup şöyleydi: "Bu yıl İstanbul'a geliyorum. İktisat Fakültesi diye niyetlendim şimdiden. Sabah fakülteye, öğleden sonra da işe. Çalışacağım İstanbul'da. Çalışmazsam olmuyor. Buradan para gönderecek kimsen yok. İş buldum orda. Yine Dar Film'de çalışacağım. Film satın alma ve satma bölümünde. Benim iş de bu zaten. İsterlerse muhasebelerini yaparım. Sizinle buluşmak, görüşmek çok zormuş. Demirtaş'la konuştum, şimdiden rande-

vu almamı söyledi. İstanbul'a geldiğimde sizi nasıl bulacağım? Ben Ekim'in 3 veya 5'inde İstanbul'da olacağım. Sizinle 6 Ekim Pazar günü buluşmamız mümkün mü? Pazar günü işiniz pek olmaz diye düşündüm. Yine siz bilirsiniz, uygun bir zaman söyleyin, ben sizi bulurum. Dergi çıkar çıkmaz gönderirsiniz artık. Saygı ve hürmetler."

İstanbul'a geldiğimde Tünel'de ayda 90 lira ödeyerek bir pansiyon odası kiraladım.

İSTANBUL'U ZAPTA GELDİM

Fatih Sultan Mehmet İstanbul'u aldığı zaman 21 yaşındaydı. Ben de yirmi yaşında geldim İstanbul'a. Tünel'de bir pansiyon odası zapt etmişim ve 'merhaba İstanbul şehri, hemen teslim ol, beni uğraştırma lütfen' dedim. Dinlemedi. Pansiyon sahibi yaşlı bir madamdı. Bana sordu:

'Niye geldin İstanbul'a? İstanbul'u zapta geldim madam' dedim.

Güldü. Oysa ben ne kadar ciddiydim. Atım ve kılıcım olmadığı için inanmadı kimsen.

İstanbul'a geldikten sonra Dar Film'in İstanbul'daki şirketinde dağıtım sorumlusu olarak çalışmaya başladım. İstanbul'da bir taraftan okumaya çalışıyor,

şağı yukarı ezilmiş bir adamdır. Durmadan kaçır. Ekmeğinin peşindedir. Kendi işindedir. Bir takım olaylar oluyor, o karışmak istemez. Fakat hep mecbur edilir. Bu kaçan, kovalanan adam bir yerde isyan eder, patlar, ortaya atılır, vurur karar. Fakat sonunda hep yeniktir. Hep halkımın karakterlerini taşıyan insanları oynadım. Yabancı kadınına bakmayan, dürtüst bir kişiliği canlandırdım. Bunu düpedüz yaşamımın getirdiği deneylerden çıkardım. Gerçekten de halkımın temel niteliklerinden biridir bu. Özel yaşamımda da şimdiye kadar bir arkadaşımın sevgilisine bakmamışumdur.

O yıllarda filmlerimin devrimciliğinden söz edilemez pek. İlk filmlerimle olsa olsa seyircime belli bir direnme bilinci aşıladığım söylenebilir. Boyun eğmemesi, mücadele etmesi gerektiğini anlattım. Fakat bu; devrimci film için yeterli değildir.

PIYASA KURALLARINA UYMAK ZORUNDA KALDIM

Belli bir döneme geldikten sonra o günün ticari şartları içinde kullanılan bir duruma düştüm. Para getirmesi gereken bir oyuncu. Ticari kaynak olarak görülen bir oyuncu. Ticari kaynaklara dönen şartlanmış seyircinin isteklerine göre kullanılan bir sa-

natçı durumu benim için ve halkım için zorunlu bir durumdu. O günkü ticaret adamlarının bir aleti durumunda halkıma kötü şeyler veriyordum. Hep aynı şeyleri yapan bir alet durumunda kendimi tüketmekte olduğumu hissettim. Başka bir yere bakmak, başka kaynaklara yönelmek gerekiyordu.

SİNEMADA NASIL YÜKSELDİM?

İlk günlerimde Atif Yılmaz'a asistanlık yapıyordum. Yaşar Kemal'in "Alageyik"ini filme aldık. Yılmaz, kim geldi ise beğenmedi. Aradık taradık kimseyi bulamadık. Bir ara, "Yahu Yılmaz Güney, gel sen oyna şu rolü" dediler, oynadım. Böylece sinemaya girmiş oldum.

Daha sonra Atif Yılmaz'la "Bu Vatandaşın Çocukları"ni yaptım, onda da başrolü oynadım.

Koçero, Prangasız Mahkûm, Mağrur ve Sefil, Yaralı Kartal, Kasımpaşalı Recep, bu dönemin filmleridir...

O yıllarda seyirciye şunu sundum: "Her gün ölmektense, bir gün yaşamak daha iyidir." Seyirciye bu kişilikte çıkıyorum. Bana bu tür rolleri veriyorlar. Yükün altında ezilmiş, boğulmuş bir insanı canlandırıyorum. Yani tam seyircimi... Seyirci, beni seyrederken kendini rahatlıkla ve kolayca benim yerime geçirebiliyordu.

bir taraftan çalışıyorum.

SİNEMA İLE İLK TANIŞMAM

Köyde bir Yakup vardı. Şiir yazar, şiir okurdu. Beni etkilemişti. Hayranlık duyuyordum ona. Çok da hızlı koşuyordu. Oysa ben ne onun kadar hızlı koşabiliyordum, ne de onun gibi şiir yazabiliyordum. Sinemayla ilk kez kente gelince tanıştım. Kovboy filmleri, seriyal filmler.

13 yaşındayken sırtımda film afişlerinin olduğu panoyu alıp mahalle aralarında film ve sinema reklâmı yapıyordum. Reklâm çığırıklığından makinist yardımcılığına geçtim. 14 yaşında makinist oldum. Lise birinci sınıftayken And Film'in Adana bürosunda göreve başladım.

Kavgalı dövüştü filmlerin gösterildiği fukara sinemalarına gidiyorduk. Kendimizi daha rahat hissediyorduk bu sinemalarda. Mesela bir Galatasaray Sineması vardı, çok güzeldi. Önünden geçer bakardık. Ama çok lükstü, gitmeye korkardık. İstesek parasını verir gidebilirdik. Ama ne kıyafetimizi, ne de yapımızı uygun görmedik o sinemaya.

Sinemaya film taşıyıcısı olarak girdim. Sonra senaryo yazarlığı yaptım. Sonra rejisör asistanı, sonra da "Alageyik" filmiyle aktör olarak devam ettim.

İLK FİLMLERİM VE EZİLMİŞ İNSANLAR

İlk yaptığım filmlerde yarattığım tip,

Üst sıra(soldan sağa): Annesi Güllü Hanım, Yılmaz Güney, Fatoş Güney... İlk eşi Can Ünal ve kızı Elif Güney... Fatoş Güney, Yılmaz Güney... Orta üst: Yılmaz Güney babası Hamit Pütün'ün elini öperken... Orta alt: Hayatına giren ikinci kadın olan Nebahat Çehre ile...

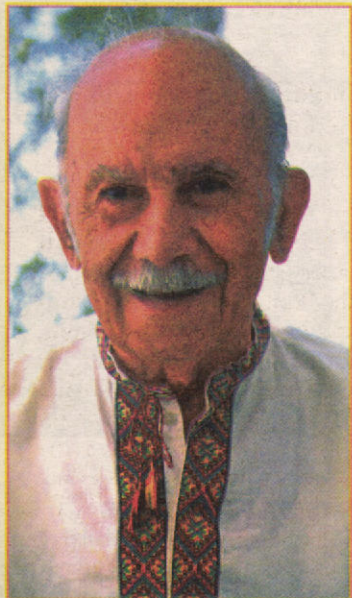
SEYİRCİYLE KURULAN BAĞ

63'ün sonu 64, 65 iki yıl yaptığım filmlerin kitleyle kurduğu bağ Türkiye'de sinema tarihinde görülmemiş bir olaydı. Herhangi bir yere gittiğim zaman on binlerce insan sokağa dökülüyordu.

Her şey iyiydi, bir şey vardı ki benim içimde beni rahatsız ediyordu. Şu soruyu sordum. Sen bir düşünce adamıydın, bir davan vardı. Ama bugün bak, binlerce insan senin arkandan geliyor, sen bunlara ne söylüyorsun. Sen bunların duygularını sömürüyorsun. Bu insanlar şu, şu şeyleri seviyor. Sen o şeyleri yapıyorsun. Bu gerçekçi kavradığım zaman bir taraftan onu kabul etmek istiyordum, teorik olarak tespit ediyordum, bir taraftan da kendime bahaneler buluyordum. Bocalayan bir adam haline geliyordum. İki Yılmaz Güney vardı. Biri herkesin bir yere çektiği, bu koşullar içinde biçimlenmişti, diğeri bütün bunlardan rahatsızlık duyuyordu. Bunun üzerine sinemada, siyasi hayatta, insan ilişkilerinde bir takım değişikliklerin olması gerektiğini düşündüm. 68'e kadar böyle sürdü. 68'de rejisör olmaya karar verdim. Filmleri ben yapacağım dedim. İlk filmim Seyit Han o uzlaşmanın bir ürünüydü. Yani bir yanıyla gerçekten iyi sinema bir yanıyla da şapkalı bir takım adamlar, kovboy falan, bir takım şeyler birbirine karışmış durumdaydı. Bu işin içinden çıka-

Yılmaz

CEZAEVİNDEN yeni çıktığım, Babiâli'de kısa yarıncılık dönemimde başlayan, ağbi kardeş ya da baba-oğul yakınlığındaki (O 20'sinde, ben 40'ımda gibiydik) günlerimizi anımsadım. Sinemaya girmeye o yüreklendirdi beni, yollarını o gösterdi. Kısa bir süre önce girmişti Yeşilçam'a. Atif Yılmaz'ın filmlerinde ikinci asistandı; bir filminde de (Bu Vatanın Çocukları) önemli bir rol oynamıştı. Yirmisine varmamış bu coşkulu halk çocuğunun nasıl sevgi dolu yürek taşıdığını, bütün iyi insanlar için bir şeyler yapmak uğruna nasıl özverilerle çarpınan bir gönül yapısında olduğunu, kafasını bu yolda açlıkla beslemeye, doldurmaya, öğrenmeye çalıştığını, halkların mutluluğuna nasıl yürek dolusu bir güzellikle güldüğünü iyi biliyorum. O tertemiz genç sanatçının, devrim yolunda serüvenci çizgiye nasıl kapıldığını da üzümlere gözledim. Arkadaşlarla gittiğimiz lokantalarda çalışmasına engel olacağı kaygısıyla limon suyundan başka şeyi ağzına koymayan disiplinli tek sinemacının kendini yitirircesine bardaklar dolusu içkiye vurduğunu, mafya babalarıyla bitirimhanelerdeki kumar masalarında sabahladığını duydukça üzüntülerim acıya dönüşüyordu.

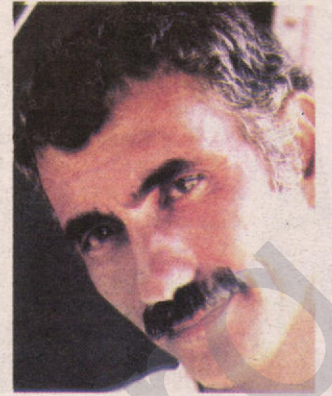
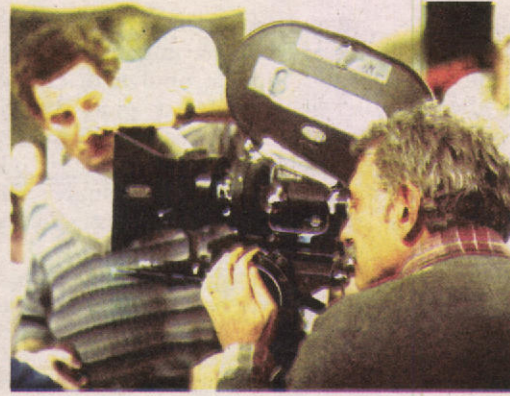
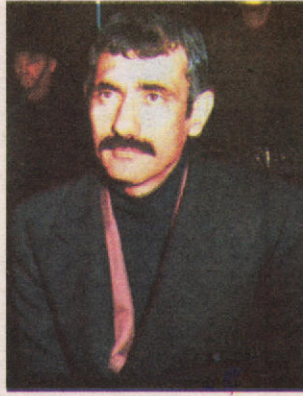

[vedattürkali]

O günlerde oynadığı kimi filmlerin (emperyalist sinemaya koşutlu) lümpen kültürü besleyen yapısı daha da artırıyor acımı. Nereye varacaktı sonu? Bana geldiği bir gün bütün acılığıyla önüne koydum bunları. O sözünü de hiç unutmamışım; **'Göreceksin ağbi, güzel şeyler yapacağım!'** Cami yaptırma için genelevde çalışma gibi geliyordu bu sav; söyledim de. Star'lığa giden yolda buydu neyleyim ki!

Bugün nesnel bakılınca daha iyi anlaşılıyor ki, yaşam çizgisindeki karmaşık olaylar içinde yitirdiklerini katkıyla alıyor; ürünlerinin dokusunda yer alacak değerli elementlere dönüşüyor yanlışları da! Dediği yere varınca efsaneleşen oyunculuk ününün ağırlığıyla sinemamızda **'olamaz'** denen tüm koşulları bir bir dayattı sinemaya Yılmaz Güney.

Başına buyruk, bireyci tutumunu demetleyebilseydi bu gücüyle yaklaştığı olanakları bugün de inanıyor ki, çok daha iyi kullanıp daha verimli değerlendirebilirdi. Yaptıklarını yadsımak, ya da küçümsemek anlamına yorumlanmamalıdır bu değinmem.

mayacağı, düşünmem gerekli dedim. Onun için askere gitmeliyim. Askerde düşünürüm, hapishanede düşündüğüm gibi dedim.

ÇİRKİN KRAL KİMDİ?

Çirkin Kral bir kabadayıydı. Bugünün toplum şartları içerisinde nasıl bir kabadayı temel olarak kendisini ve çok dar çevresini ele alıyorsa, Çirkin Kral da öylesine kabadayı yürekli yiğit filan bir adamdı. Bu, bizim özel hayatımızdan sinemaya yansıyan bir şeydi. O günün şartları içerisinde kaçınılmazdı bu durum. Fakat bugünün Yılmaz Güney'i kabadayılığı, yiğitliği, mertliği kişisel anlamda değil, toplumsal anlamda değerlendirmek zorundadır.

NEDEN KAVGA EDİYORDUM?

Çirkin Kral dönemi, benim normal hayatımda da kavgalarla geçen bir dönemdi. Bir yerde haksızlıklara karşı karşıya geldiğim zaman kavga ediyordum. Bakıyorum üç-beş kişi bir arkadaşı dövmeğe kalkıyor, ben o zaman kavga ediyordum. Yoksa durup dururken kavga çıkarmam. Silah taşıma meselesi de öyle. Bugüne kadar çeşitli düşmanlıkları kazanmış bir adamım. Her gün devamlı olaylar olur.

İlk defa sinemada bir adamın militan seyirciye sahip olması olayı çıkı. Ve ben filmlerde oynadığım adamları hayatta oynamaya başladım. Kavga, dövüş ediyordum, adam bıçaklıyordum. Her şey birbirine karıştı. Marmara Hasan diye bir film çektim. Döndüm, bir yere gitim, kavga çıktı, üç kişiyi bıçakladım, gazeteler yazdı. Bıçaklamak kötü birşey. Ama filmlerde oynadığım tipler kabadayı tip. Gazeteler yazıyor, Yılmaz Güney çifte silahla yakalandı. Tabii, çünkü çift silah taşıyorum. İşte bilmem nerde dokuz kişiyle kavga etti. Tabii filmlerde öyle yapıyorum.

İLK DAVA VE CEZAEVLERİ

"Üç Bilinmeyenli Eşitsizlik Sistemleri" isimli bir hikâyem vardı. Bu hikâyeden dolayı hakkımda dava açıldı, ben pek önemsemedim, yaptığının suç olduğuna inanmıyordum çünkü. Ama mahkeme sonuçlandı ve bir buçuk yıl ağır hapis, altı ay Konya'da sürgün ve ömür boyu amme haklarından yoksun kalma cezasına çarptırıldım.

Ben ceza'yı yiyince bulunduğum iş yeri sahibi beni hemen çağırdı. Ben sandım ki bana **'geçmiş olsun'**

diyecek. O zaman da Menderes hükümeti var. Bunların da hükümetle araları iyi. İş yeri sahibi **'Mahkemen ne oldu?'** dedi, **'Ceza aldım'** dedim. **'Biliyorum, ben de seni bunun için çağırdım, burası milliyetçi, vatanperver, namuslu bir müessese, burada komünistlerin çalışması mümkün değildir. Onun için senin burayla işin bitmiştir'** dedi. İşten atıldıktan bir saat sonra bir iş buldum. Atif Yılmaz bir film yapıyordu, Yaşar Kemal'in hikâyesinden. Bir dayanışma örneği olarak Atif Yılmaz bana, **'Sen bize senaryoda yardım edersen'** dedi. Yaşar Kemal de çıkardı 500 lira verdi hemen. Ve Yaşar Kemal'in 500 lirası ile Atif Yılmaz'ın desteği beni sinemaya başlattı. Adımı değiştirmem de bu olayla oldu. Yılmaz Pütün olan adımları, Yılmaz Güney yaptım, Yılmaz Güney kaçak adı olarak orada bir girdi, öylece kaldı.

FİLM SETİNDE GÖZALTI

Film setinde gözaltına alındım. Cezaevine girdiğimde kendi kendime şunu dedim. Burada 1,5 yıl yatacağın. Altı ay da sürgünün var. Bir program yap kendine. Neler yapabilirsin? Geçmişini değerlendirdim. Ve birinci olarak sen roman yazmak istiyorsun. Burada roman yazmanın en iyi şartları var. Bir; roman yaz. İki; siyasi olarak belli hedeflerin var. Kendine sosyalist diyorsun. Komünizm propagandasından ceza yedin. Bunu öğrenmeye çalış. Üç; çıkınca ne yapacaksın, sanatla sinemayla ilgileneceksin. O zaman sinemadaki taktiğin, stratejin, hedeflerin ne ola-

cak? Bunları tespit et.

İLK ROMANIM

Üsküdar Paşakapısı Cezaevinde yattıktan sonra Nevşehir Cezaevine nakledilmişim. İlk romanım Boynu Bükük Öldüler'i orada yazdım. Nevşehir Cezaevi benim ilkokulumdur. Boynu Bükük Öldüler kitabının tamamı 1971 yılında Dost Yayınları tarafından yayınlandı. 20 Mayıs 1972'de ise Orhan Kemal Roman Ödülü'nü aldım.

Cezaevinden sonra Konya'da sürgün cezasını da bitirip İstanbul'a döndüm.

ASKERLİĞİM...

Birçok defa asker kaçağı olduğum gerekçeyle gözaltına alındım. Son olarak 20 Mayıs 1968 günü İstinye'de gözaltına alındım ve bu sefer askere gitmeye karar verdim.

Sivas'a birliğime gittim.

Askerdeyken de boş durmadım. Filmlerle uğraştım. Bu arada yardımcılığımı Apo (Abdurrahman Keskiner) yapıyordu. Ona bir mektup yazdım:

"Sevgili Apo, Bizim komutanlara, İstanbul'da çektiğim Can Pazarı filminin baş tarafı, aşağı yukarı dört kısımlık bir çalışması laboratuvarda yanmış dedim. Muş'a gelip film çekeceğimizi kimse bilmesin. Malatya deyin. Sirkeci'de, Remington marka bir mavzer vardı. Benden dört bin liralık bono istediler onun için. O silahı alım, gelirken getirin film için. Patlamayan tabanca gelirse, getirenin kafasını da patlatırım. Selamlar."

Böyle, yarı izinli, yarı film setlerinde geçti askerliğim. Askeri birliğimden 23 Mart 1970 günü tezkerelerle ayrıldım.

GÜNEY FİLMCİLİK VE GÜNEY DERGİSİ

Güney Filmciliği artık birçok şeyin farkına varmaya başladığım yıllarda kurduk. Piyasa işi filmler yapmaktan istemiyordum ve kendi kendime şunları söyledim: Eskiden içki içerdim, kumar oynardım, kavga ederdim. Doğru, bütün bunlar! Doğru fakat bugün ne için kavga edeceğimi, kim için kavga edeceğim bilincindeyim.

Yine cezaevinde olduğum bir dönem bir sanat-edebiyat dergisi olan Güney'i kurduk. Derginin birinci sayısı Ocak 1978'de **"Proleter**

ON MODA SORU

Dönemin önemli magazin dergilerinden SES Dergisi'nin sanatçılara sorduğu 10 soru köşesine Yılmaz Güney'in 22 Kasım 1970 tarihli 47. sayısında verdiği cevaplar:

1- Sizi en mutlu eden üç şey nedir?

Ben uzun yıllar, mutluluk nedir bilmeden yaşadım. Sevinç benim yabancı olduğu bir duyguydu. Sevinmekle mutluluğu, mutlu olmayı birbirinden ayırmak gerek. Ben küçük şeylere sevindim hayatımda, ama sürekli mutlu olmadım hiç. İnşallah bundan sonra. Gerecek iyidir daima, gelecek iyimser umutlar taşır insanlara.

2- Evlilik hakkında ne düşünüyorsunuz?

- Bir ünlü düşünürün düşündüğünü: 'Gençler evlenin. İyi bir kadına düşerseniz mutlu olursunuz. Kötüsüne düşerseniz de filozof.'

3- En çok nasıl yerlerde eğlenirsiniz?

- Orta sınıf halkın gittiği yerlerde. Sorumsuz insanlar, dünyanın en önemli meselelerinin iki kadeh içki arasında halledildiği masalara iter beni.

4- Arkadaş topluluklarında sinemanın dışında konuştuğunuz konular hangileridir?

- Siyaset, iktisat ve edebiyat.

5- Sinema dışında en fazla ilgi duyduğunuz sanat dalı hangisidir?

- Hiç bir sanat dalı sinemanın dışında değildir. Hepsi, sinemanın yaratıcı unsurları arasında sayılabilir. Bana göre bir sinema sanatçısı diğer sanat dallarına ilgi duymaktan çok onlara eğilmekle görevlidir.

6- Edebiyatın en ilgi duyduğunuz dalı hangisidir?

- Edebiyat bir bütündür. Şiiriyle, romanıyla, hikayesiyle, denemesiyle bir bütün. Bunların her birinin ayrı bir tadı vardır ve tamamı edebiyatı bütünler. Liseli çocuk değilim ki şiir severim diyeyim yalnızca.

7- Modayı izler misiniz? Moda hakkında genel kanınız nedir?

- Modadan hiç anlamıyorum. Fakat şartlandığımız için onların sunduğu şeylerin bazılarını ister istemez kabullenmek zorunda kalıyoruz. Ben kendi payıma allı pullu gömlekler giymem, saçımı falan uzatmam. Bugün bir değişim içinde olan Avrupa'nın olduğu nokta, şartları çok değişik olan bizim toplumumuzun bünyesine uymuyor. Bana öyle geliyor ki, bizde o kadın-erkek karışımı modayı uygulayanlar, hayatlarında bir şey yapmamış insanların iç ezikliğini duyuyor, kendilerini tatmin yolunu arıyorlar.

8- Sizce bir erkeğin en belirgin özelliği ne olmalıdır? Cesareti mi, kuvveti mi, şefkati mi?

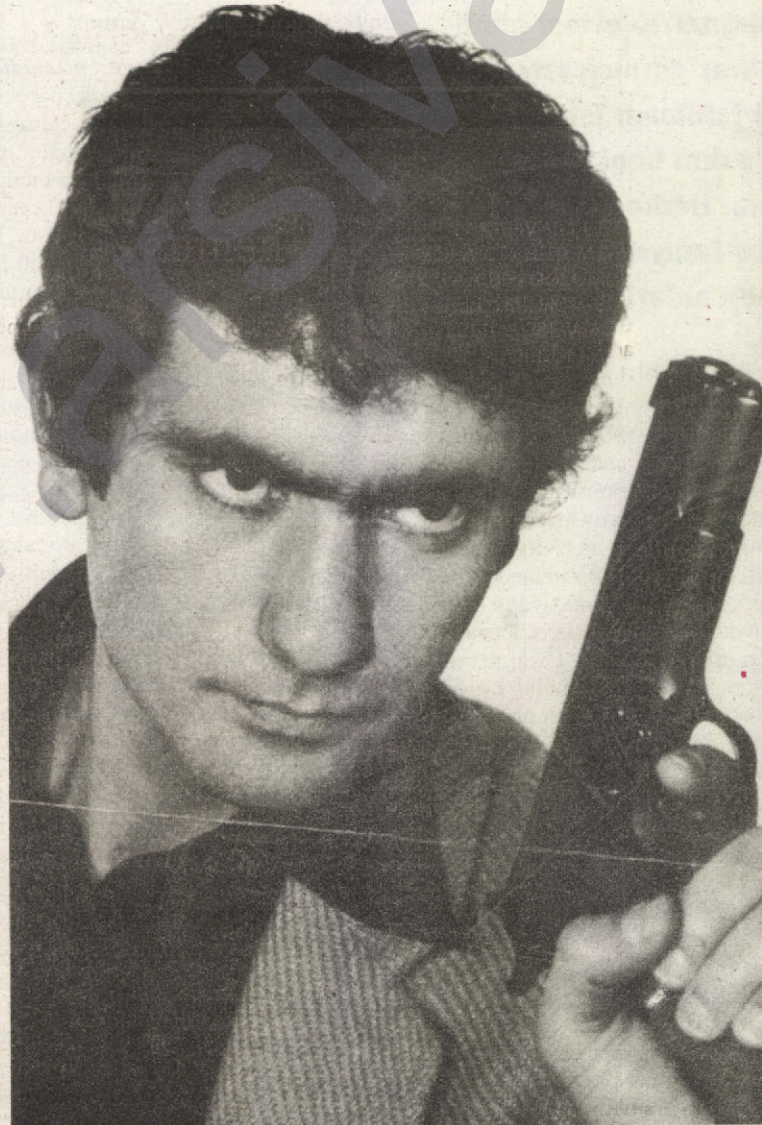
- Bunların biri yetmez ağam, hiç biri tek başına erkeği belirlemez. Erkek adamda hepsi de olmalı bunların, hepsi dört dörtlük olmalı.

9- Bir kadının önce neresine bakarsınız?

- Erkek bakmaz, kadın baktırır bence. Kadının en dikkat çekecek yeri neresiyse erkeğin gözü ilkin oraya gider. Tabii bu da kadına göre değişir.

10- Bir kadının en önemli özelliği nedir?

- Namusu, sadakatı, sabrı. Erkeğini tamamlayan kadın bence en iyi kadındır, kadının hasıdır. İçlerindeki bencilliklerinden arınmış aynı tercere içinde kaynamış kadınla erkek güzeldir, ikisi birbirini ancak böyle tamamlar.

'Devrimci Mücadelede Güney' adıyla çıktı. Şubat 1979'da yayınlanan 14. sayısının Sıkıyönetim Komutanlığı tarafından yasaklanması üzerine derginin yayınına ara verildi.

EVLİLİKLERİM...

Konya'da sürgündeyken Birsen Ünal ile tanıştım ve kısa bir süre sonra evlendik. Bu evliliğimden Güney Pütün isminde bir kız çocuğum oldu. 3 Ağustos 1966'da doğan kızıma Elif adını verdik. Daha sonra hayatıma Nebahat Çehre girdi. Birsen Ünal ve Nebahat Çehre ile olan evliliklerimin ikisi de erken bitti. Askerdeyken izne döndüğüm bir sırada Mualla Özbek ve Savaş Eşici'nin aracılığıyla Jale Fatma Süleymangil ile tanıştım ve kısa süre sonra evlendik. Fatoş Güney'den 3 Eylül 1971'de bir erkek çocuğu sahibi oldum. Adını Remzi Yılmaz koyduk.

ARKADAŞ FİLMİ...

Cezaevinden çıktıktan sonra Arkadaş'ı çektik. Her insan bu filmde kendini görecek. Ve ürkecek. İnsanı anlatan, insanı tedirgin edecek sert bir yapıyı oluşturacak Arkadaş. Bizi var edecek olan bugüne dek yaptıklarımız değil, bundan sonra yapacaklarımızdır, diyerek hareket ettik... Arkadaş büyük ses getirdi, yankısı uzun sürdü, istediğimizi almıştık.

DARBE VE YENİDEN CEZAEVİ

12 Mart 1971 darbesi ve sonrasında bir kaç defa daha tutuklandım, 1974 afıyla serbest kaldım.

Ancak dört ay sonra yeniden tutuklanarak cezaevine girdim. Bu seferki suçlama Yumurtalık Hakimi Sefa Mutlu'yu öldürmekti...

Hapishane olarak Paşakapısı, Sağmalcılar, Nevşehir, Urfa, Sivas Askeri Cezaevi, Kahramanmaraş Andırın'da kısa bir süre kaldık. Bir takım hapishaneler tanıyorum. Bursa hapishanesi, Konya, Düzce ve bütün bunlar kısa fasıllarla girdiğimiz kavga patırtılı olaylarla ilgili.

Son olarak Topbaşı Cezaevi'nden beni isyan çıkartacağım gerekçesiyle Sağmalcılar Cezaevi'ne göndermek istediler. Sağmalcılar Cezaevi'ne gittiğim zaman orada yönetim şu kararı aldı: Biz Yılmaz Güney'i cezaevine alamayız. Ve bunun üzerine hastaneye kattılar. Ne yazık ki 45 gün hastanede tutuldum. O sıralar kapalı cezaevleri gerçekten çok karıştı. Bu süre içinde bana bir cezaevi arandı ve sonunda Nisan 1979'da İmralı Yanaçık Cezaevi'ne gönderildim.

SON KEZ CEZAEVİ

Son olarak Isparta Yarı Açık Cezaevi'ndeyken bayram izniyle cezaevinden çık-

DEVAMI 22. SAYFADA

Yılmaz Güney'in hayalindeki kadın

YILMAZ Güney'in vefatından sonra onun davasına sahip çıkmış ve bugüne kadar taşımış bir kadın bıraktı gerisinde... Genç bir kadın... Fatoş Güney... Yılmaz Güney'in dünyasından farklı bir dünyadan gelen, başka bir kültürle büyüyen bu genç kadın, tıpkı Yılmaz Güney'i yaşarken taşıdığı gibi taşımaya devam etti ölümlünden sonrada... Kafamızda, **"Bu azmi ve gücü Yılmaz Güney ile olan aşklarından alıyor"** şeklinde peşin bir hükümle çaldık kapısını... Onunla ilk güne döndük, Yılmaz Güney'le tanıştığı ilk güne, işte o gün ve sonrasının hikâyesi...

Yılmaz Güney ile tanıştığında, Fatoş Güney kimdi?

Dünyadan habersiz bir bülbül kuşuydu. Bir sanayicinin kızıydım. Babam Türkiye'nin ilk sanayicilerindendi. O sıra çok konservatif bir rahibeler okulunda okuyordum; Galatasaray Hamamı'nın yanındaki İtalyan Rahibeleri Mektebinde. Ortaokul imtihanlarına hazırlanıyordum. Ailemle Moda'da oturuyorduk. Günlerim Moda Deniz Kulübü'nde geçiyordu. İstanbul'un başka hiçbir yerini tanımazdım.

Tanışmanız nasıl oldu?

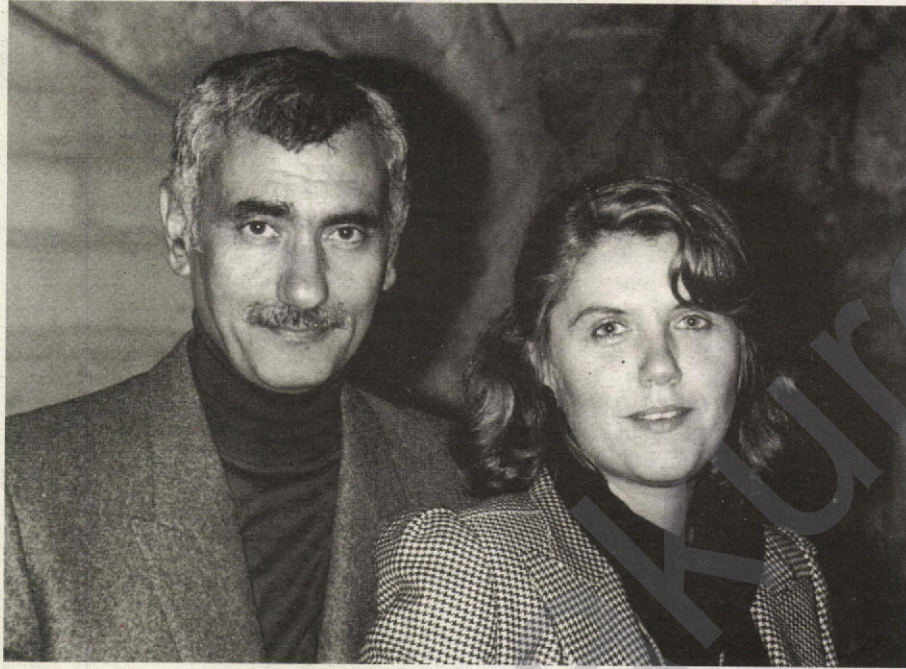
Okuldan bir arkadaşımın vasıtasıyla bir gün Yılmaz'ın "Çifte Tabancalı Kabadayı" filminin setine gittik; film nasıl çekiliyor görmek için.

Hemen fark etti mi sizi?

Hemen fark etti. Yanıma gelip, benimle sohbet etmeye başladı. O zaman 32 yaşındaydı. Askerlikten film çekimi için izin alıp gelmişti. Ertesi gün arkadaşlarım Yılmaz'ın beni görmek istediğini söylediler.

Siz sete giderken Yılmaz Güney'i biliyor muydunuz?

Hayır, ben bilmiyordum. Zaten o zaman biraz snobum. Türk filmlerine pek gitmiyorum. Hülya Koçyiğit, Ayhan Işık, Türkan Şoraylar'ı biliyorum. Ama Yılmaz Güney daha yeni yeni filmlerde oynamaya başlamıştı. Arkadaşlarım tanımadığıma şaşırılmış, hatta "Keşke ünlü birisi olsaydı" diye hayıflanmışım. Yılmaz'ı görünce de "Bu adamın neresi bu kadar ünlü" demiştim. Ama konuşunca çok etkilendim. Ertesi gün beni görmek istediğini duyunca, arkadaşlar beni arabayla almaya geldiler. Ben de "Benimle ne konuşacak" diye merak ederek gittim. Buluştuğumuzda "Beni tanımanı istiyorum, ama sakın beni kimseye sorma. Herkes beni çok yanlış tanıyor. Kendimi sana ben anlatacağım" dedi.

Tanıştığımızın ertesi günü beni tekrar görmek istemişti. "Beni tanımanı istiyorum, ama sakın beni kimseye sorma. Herkes beni çok yanlış tanıyor. Kendimi sana ben anlatacağım" dedi

takıldı. Bir iki defa daha görüştük ve o akere gitti. Bana mektuplar yazmaya başladı. Mektuplarda tüm hayatını anlatıyordu.

Mektuplar eve mi geliyordu?

Eve hiç gelir mi! Mektuplar Savaş Eşici diye bir arkadaşına geliyordu. Bir seneye yakın mektup yazdı. Askerden döner dönmeyi beni ailemden istedi. O zaman evde kayamet koştum. Daha 18 yaşındaydım, evin tek çocuğuydum ve babam beni kimseye evlendirmeyi düşünmüyordu. Üstüme titriyorlar. O güne kadar isteyenlere de "katiyen olmaz" diyorlardı. Yılmaz, Terzi Mualla ve Abdurrahman Keskiner ile beni istemeye geldi. Ailesi Adana'daydı. Babam kesinlikle yok diyor. Gelenler "Yılmaz çok iyi insandır" diye anlatıyorlar ama anneler "Olabilir ama kızımız çok küçük, veremeyiz" diyorlar. Usul icabı bana da sordular. Ben hâlâ düşünüyorum. Çünkü hayalim olan İsviçre'ye göndermeyi taahhüt ediyorlardı. Bu evlenme mevzusu çıkana kadar İsviçre'ye göndermek istemiyorlardı. Bir taraftan işin ucunda hayallerimi gerçekleştirmek var, diğer taraftan, "evlenmekle doğru bir iş yapacağım" diyorum. Bana gönderdiği mektuplardan etkileniyordum. Sonuçta

onunla evlenmeye karar verdim.

Kararınızı ailenize nasıl açıkladınız?

"Sevgili anneciğim sevgili babacığım anladım ki İsviçre'ye gidemeyeceğim. Beni affedin. Onu tanıyınca haklı olduğumu göreceksiniz" gibisinden bir mektup bırakarak evden ayrıldım. Yılmaz bu arada Levent'te bir villa tutmuş, annesini getirtmişti. Beni annesi ile tanıştırmıştı. Ben mektubu bırakıp o eve gittim. Evden çıkarken yanıma hiçbir şey almadım. Hatta cebimde taksit param bile yoktu. Karaköy'den bir taksiyeye bindim. O zaman köprü falan da yok. Eve geldiğimde Yılmaz evde değildi. Annesi vardı. Ona üzerimde hiç para olmadığını ve taksinin de kapıda beklediğini söyledim, taksiciyi gönderdik ve hemen Yılmaz'ı aradım. Yılmaz beni İsviçre'ye gidecek diye biliyordu. Annesi Yılmaz'a Fatoş burada deyince o da işini bırakıp hızla eve geldi. Bana iyi düşünüp düşünmediğimi sordu. Hatta gidip annemle babama bu kararımı birlikte söylemeyi teklif etti. Ama ben onların şu anda çok üzgün olduklarını, kararımın kesin olduğunu ve evlenmek istiyorsa hazır olduğumu söyledim ona. Ondandır beni annesiyle bırakıp gece otele taşındı. Bu kadar dürüst ve namuslu bir insan olabilir mi? Ben 18 yaşımı doldurmuşum o aralar. Ertesi gün hemen nikâh işlemlerine başladım. Yıldırım nikâhı ile evlendik.

Aileniz mektubu alınca ne yapmış?

Babam eğer yaşımı doldurmuş olsaydı, Yılmaz'ı şikayet edeceklermiş, "Zorla kızımızı alıkoymuyor" diye. Hatta avukatlara danışmışlar "bir şeyler yapabilir miyiz" diye. Ve tabii çok merak etmişler. Yılmaz'ın evinin telefon numarasını öğreniyor annem ve beni aradı. Babam ise "Ar-

tık kızım benim için ölmüştür" diyor. Ama altı ay sonra barıştık. Babam Yılmaz'ı en çok sevenlerden birisi oldu. Nikâh hazırlıkları birkaç gün sürdü. Ben üç gün üç gece süren bir köy düğünü istedim. Çünkü onun "Seyithan" filmini görmüştüm. Film'de köy düğünü yapıyordu. Oradan etkilenmişim. Fakat evlendiğimiz ay Haziran ayı idi. Yılmaz bana "Bu mevsimde herkes pamuk ekiminde olur, köyde kimse bulunmaz. Düğünler Eylül'de olur" deyince biz de nikâhı hemen düğünü de Eylül'de yapmaya karar verdik. Nikâhı o evde yaptık, kokteyli de Lalezar Gazinosu'nda. Düğünü yaptığımızda benim akrabalarımın gelenler oldu ama üst katta oturdular. Babam ve annem düğüne gelmedi.

Aynı evde yaşamaya başlayınca ilk izleniminiz ne oldu?

Bulutlar üstünde uçtuğumu hissettim. Hep de öyle sürdü zaten. Sonra da kalktı Adana'ya "Umut" filmini çekmeye gittik. Ben orada yeni bir dünyayı keşfettim. Bütün dünyam değişti. Bilincim buldozerle ezilmiş gibiydi. Yeni bir bilinç oluştu. Çukurova, pamuk ırgatları, köy hayatı, kırsal kesimin insanları; bunlarla ilk defa o yaz karşılaştım. Bu benim hayatımda bir dönüm noktası oldu.

Aile ile barışmanız nasıl oldu?

Amcam araya girdi, bir bayram günüydü. Amcam aile büyüğümüz, onunla gittik. Yılmaz çok saygılı bir insandı. Annem geçen gün diyordu ki; "Yılmaz, odaya biri girince ayağa kalkar önünü iliklerdi." Sadece yakınlarına değil herkese saygılı idi. Alçakgönüllü idi. Tiyatrocu Keriman Ulusoy Paris'te bana demişti ki; "Bir kapıcı kadın bile Yılmaz'ın karşısında kendini krâlice zannedebilir."

İnsanları bu kadar etkilemesinin sırrı neydi?

Bilmiyorum öyle davranırdı. İltifatlarla filan değil, davranış şekliyle konuşmasıyla. Haliyle, tavriyla anlatırdı.

Evlendikten sonra okula devam ettiniz mi?

Daha sonra okuyacaktım ama hemen çocuğumu doğurdum. Ve altı aylıkken Selimiye süreci başladı.

Peki, hamileliğiniz sürecinde neler yaşadınız?

Müthiş bir şeydi. Oğlu olsun istiyordum. Kız doğursaydım büyük hayal kırıklığına uğrardım. O zamanlar ultrason falan yok. Cinsiyeti önceden bilemiyordunuz. "Oğlum oğlum" diyerek elini koyuyordu karnıma. Daha karnımdayken onunla konuşmaya başlamıştı. "Nasılсын iyi misin" diye sorardı. Oğlan doğunca ben de çok sevdim. Yılmaz da benimle sancı çekti. Doğum çok zor oldu. 12 Saat boyunca elimi hiç bırakmadı. Doğumhaneye girerken doktor Yılmaz'a "Artık müsaade eder misin?" dediğinde bıraktı elimi.

İsmi nasıl koydunuz?

Yılmaz, Umut ismini düşünüyordu. Maalesef ki maalesef ben Yılmaz olsun dedim.

Niye, şimdi pişman mısınız?

İsim çocuk için çok ağır bir yük. Gerek-sizdi. Zaten Yılmaz Güney'in oğlusun bir de adın Yılmaz, kişiliğinden geriye ne kalıyor ki, düşünsenize. Çok güçlü olman lazım, Allahtan çocuk çok güçlü çıktı.

O da sizi kırmadı...

Hemen atladı. Çok hoşuna gitti. Müthiş bir buluş olarak gördü. En büyük olay

ne biliyor musun? Bebek 6 buçuk aylıkken Yılmaz hapishaneye girdi. O zaman biz bir yıl iki aylık evliydik. 2 yıl yattı Selimiye Askeri Cezaevinde. Çıktıktan 3 ay sonra yeniden tutuklandı. Ve 7,5 yıl yattı. Toplam 9,5 yıl ayrı kaldık. Arada 3 ay var ben 19 yaşındayım ve bir genç kadının altın çağı, en deli yılları. Benim her türlü imkânım vardı. Bu arada bana baskı yapıyordu. Bana "daha ne kadar dayanacaksın? Bu 1 yıl, 3 yıl, 5 yıl değil, yazık değil mi sana" diyorlardı. Başka alternatifler sunuyorlardı. Bunlara rağmen direndim. Ama direnmemi sağlayan aslında Yılmaz'dı. O adam beni tel örgüler, demir parmaklıklar, duvarlar ardında olduğu halde tutabildi. Bu çok önemli bir şey. Çünkü tutulacak bir kız değildim. Allaha şükür her şeyim vardı. O tutabildi. Nasıl bir güç vermiş, ne tür duygular hissettirmiş, nasıl bir dünya getirmiş ve beni kendisine bağlı tutabilmişti? Bu çok önemli işte, bunun filmi yapılabilmeliyim.

Cezaevine girdiğinde o dönemi nasıl karşıladınız?

Beklemiyordum ama olaylar öyle bir gelişmişti ki, artık olanlar çok doğal geliyordu bana. 12 Mart döneminde Mahir Çayanları beraber saklamıştık. Mahir Çayan ve Ulaş Bardakçı ile ilişkiydik. Onları saklandıkları evden ben aldım. Zaten tutuklanmasında bunların sonrasındaydım. Doğrusu yönetim savcılara bana kıyak yaptılar. Oysa Mahirleri ben de saklamıştım. O dönem evlerinde soba borusu bulunanlar bile "bu bacalar nedir" diye 2 yıl içeride yattılar.

Size neden dokunmadılar?

Yılmaz Güney'i tutuklamaları yeterince sansasyon yaratmıştı. Bir de beni tutuklayarak olayı daha fazla büyütme istemediler herhalde.

O günler nasıl geçti?

Neler yaptınız?

Yılmaz'ın annesiyle birlikte kalıyorduk. İki sene Selimiye'de geçti. Sonra Ankara, Kayseri, İsparta, tam 7,5 yıl. Her gittiğimiz yerde iki sene kalıyorduk. Ben orada ev tutuyordum. Çok zor şartlar altında yaşıyorduk. Görüşmeler çok zor şartlar altında gerçekleşiyordu. Küçük pencere-lerden birbirimizi zor görüyorduk. Bugün düşündüğüm zaman korkunç bir kâbus gibi geliyor. Her şeye rağmen umudumuzu hiç

Yılmaz cezaevinden cezaevine sevk ediliyor.

Bizlerde peşinden gidiyoruz. Gittiğim şehirlerde kiralık ev ararken yüzüme kapılar kapatılıyordu. Kimse yoktu yanımda, bir başına bir kadındım

yitirmedik, çok büyük inancımız ve umutlarımız vardı bizim.

Bu inancı o mu aşılıyordu size? O'nun sihri neydi?

Elbette o aşılıyordu. Onun sihri neydi inanm hâlâ bilmiyorum. Zaten onun sihrini bir ya3kalasam dünyanın en büyük sihrini yakalarım diye düşünüyorum. Anlatılmaz yaşanır derler ya, öyle bir şey.

Yanımda kimler vardı?

Kaynanam vardı. Kadıncağz da yaşlı. Kız kardeşi bizi hiç yalnız bırakmadı. Başka da kimse yoktu. Benim ailem de İstanbul'daydı. Arada bir onlar da geliyordu. Bir de şöyle bir şey vardı; Yılmaz beni hayatın içine sokmaktan hep çekindi. Beni kaybetmemek içindi sanıyorum. Ona hep "Ben de film çekimlerime geleyim, ben de çalışayım, şunu yapayım, bunu yapayım, iç mimari kurslarına gideyim" diyordum. Ama o benim bu isteklerime taraf-tar olmadı. Bana hep "sen insanları tanıyorsun, ben bu dünyanın bütün pisliklerini gördüm. Sen bu dünya içerisinde deneyimsiz bir insansın" diyordu. Kendince beni korumaya çalışıyordu.

Bu arada sizin aileniz nasıl bir tutum içerisindeydi. Yılmaz'ı seviyorlar mıydı?

Yılmaz'ı tanıyıp da sevmemek mümkün müdür? Bütün cezaevi sürecinde hep yanımdaydılar. Ama düşünsenize; kızları uzun bir süre hep hapishane yollarında... Bir sene değil, dokuz sene... Yılmaz da kendi çocuğunu dokuz yaşına kadar göremedi ya...

Sonra cezaevinden kaçış...

Tabii... Birgün bana "Ben kaçmaya karar verdim. Sen ne düşünüyorsun?" diye sordu. Ben dünden hazırım. Dokuz sene yalnızlık çekmişim. Gittiğim şehirlerde kiralık ev ararken yüzüme kapılar kapatılıyordu. Kimse yoktu yanımda, bir başına

bir kadındım. Tabi kaçma düşüncesi beni çok heyecanlandırdı. Bu yalnızlığı Avrupa'da da yaşasak ne olur ki dedim kendi kendime. Türkiye'den ayrılmayalım diye bir düşünce yoktu, aksine gidelim, lanet olsun dedim. Ama bizi seven insanları ayrı tutuyorum. Onlarla konuştuğum zaman benim hatırlamadığım şeyleri bana anlatıyorlar. Ama onlara da "ha" deyince ulaşamıyor ki... Ben de bir yalnızlık içerisindeyim, Yılmaz da. Yeşilçam'dan kaç kişi gidip ziyaret etmiş, "Bir paket sigaraya ihtiyacın var mı?" diye sormuş? Bırakın 12 Mart'ı, Yumurtalık olayından içeriye girdiğinde bile aynı yalnızlığı çekti... Tek tük insanlar dışında kimse yoktu yanımda. Bu arada Yılmaz bir dergi de çıkıyordu. Yazılarını orada yayınlıyordu. Mahkeme kesinleşmiş gibiydi, 100 yıl ceza alacaktı. Önceleri Avrupa'ya gitmeye pek sıcak bakmıyordu. "Yurdumun en kötü hücresi dünyanın en güzel yerlerinden daha iyidir" diyordu.

Hastalığı Türkiye'deki cezaevi sürecinde başlamıştı. Defalarca hastaneye gitmişti ama kasıtlı mıydı bilmiyorum, bir türlü teşhis edilememişti. Çok sonraları Avrupa'da teşhis edildi ama artık iş isten geçmişti. En ağır tedaviler yapıldı ama... Son ana kadar umudunu yitirmemişti, hâlâ film yapmaya, bir şeyler üretmeye çalışıyordu.

Çok fotojenik miydi? Mesela Yılmaz Güney durumu diye bir şey var mıydı?

O, onun doğal haliydi. Yoksa kameralara karşı poz vermiyordu. Yaşadığı şeyleri oynuyordu. Mesela "Umut" filminde Cabbar Dayı vardır; babasının hikâyesidir o film. "Umutsuzlar" da Fırat vardır, kıyısından köşesinden bizim hikâyemizdir. "Kabadayılar" filminde ise Yılmaz Güney kendisini oynamıştır zaten. "Arkadaş" filminde ise kırsal kesimden gelen kendi arkadaşlarını işlemiştir. "Yol" filmindeki karakterlerin hepsi Yılmaz'ın hapishane arkadaşlarıdır. Her filmde Yılmaz'ın bire bir kendi yaşamı ve basucunda duran tipler bulunur.

Gündelik hayatta nasıldı?

Filmlerde gördüğünüz karakterlerin hepsinin birer toplamıydı. Çok şakacı ve komikti. Çok safta da. Onu bir çocuk bile kandırabilirdi. Merdivenlerden inerken beni çok defa sırtında taşımıştır. Çok içten ve sevecendi. Bazı filmlerindeki gibi asık suratlı ve sert bir adam değildi. Çok bonkördü aynı zamanda. Şimdi burada olsa ve koridordan bir insan kalabalığı gelse para istese cebindeki bütün parayı çıkarıp dağıtırdı. Gerçekten böyle bir adamdı o.

Vefatını nasıl karşıladınız?

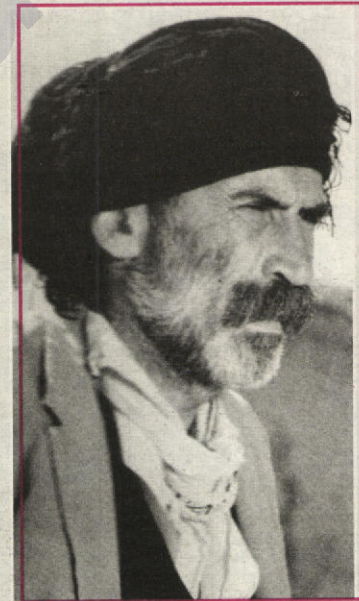
Hiç kabullenemedim. Hâlâ da etmem. Mezarına gitmem. Sadece ona bakmak için giderim, yani mezar için değil. Gidip de orada olduğuna inanana, orada bulmak isteyen, orada rahatlayan bir yapım olmadı hiçbir zaman. Vakıf için işler yaparak onu buluyorum zaten.

Daktilolu genç

Yıl 1959'du galiba. Özdemir Han'la birlikte Dormen Tiyatrosu'nda oynuyordum. Arnavutköy'de otuyordum. Kara Miço'da birkaç kadeh rakı, bol Sait Faik... 'Bu günlerde bir akşam şehrin aynalı gazinosuna ve aynaların içine Selim-i Salis gibi oturacağım, dışarıda akıntı, önümde rakı...' Derken memleket memleket diye Nâzım Hikmet ve gizlice ezberlediğim Bedrettin Destanı ve hadi Yılmaz'a gidelim. Yılmaz, Bebek'te bir apartmanın zemin katında, daktilosu ile yalnızdır. Bu Vatanın Çocukları, Karacaöğlan'ın Kara Sevdası, Alageyik filmlerinde oynamış ve Üç Bilinmeyenli Eşitsizlik öyküsü ile savcılarını ve bilirkişi Sahir Erman'ın gazabına uğramış, iktisat fakültesinde okuyan bir delikanlı. Üçümüz oturup dertleşmişiz. Gene şiirler okumuşuz, adalatten, eşitlikten, özgürlükten söz etmişiz.

Soldayız. 1960, 27 Mayıs inkılap... Fakat Yılmaz Niğde Hapishanesi'nde. 300 adet basılan ve üniversite kapısında satılan "Onüç" diye bir edebiyat dergisinde yayınlanan Üç Bilinmeyenli Eşitsizlik adlı hikâyesi yüzünden. Henüz 24 yaşında ve 7.5 yıla mahkum ediliyor. Yargıtay'ın kararı

bozmasıyla birlikte 1.5 yıl yatıyor Niğde Hapishanesi'nde. Ve elinde bir kitapla çıkıyor; Boynu Bükük Öldüler. Yılmaz'ın boynu bükük değil ama. Bana "Hangi rolü oynamak istersin?" diye soruyor. Hangisi olursa. Ama şimdi Çirkin Kral'ı yaratma zamanıdır. Üçünlü de Mıhlarım, Haracıma Dokunma vb... "Bu filmleri yapmamız lazım" diyor bana. Çoğunda oynuyorum. Ama tiyatroma devam ediyorum. Bir pazar-tesi günü boşum, seti ziyarete gidiyorum. Hemen rol yazılıyor bana. Patronlar beni çağırıyorlar. Ben tetikçiyim, iş var diyorlar. 'Tamam' diyorum, 'kim?' Yılmaz'ın fotoğrafını gösteriyorlar. 'Olmaz' diyorum, 'delikanlı arkadaş, Erzurum Hapishanesi'nde yatmışlığımız var' ve giderken arkadan bıçaklıyorlar beni. Seyirciden büyük bir alkış kopuyor. Yılmaz bana böyle hediyeler verirdi ara sıra.

[tuncelkurtiz]

Yıllar geldi geçti, Yılmaz Muş'ta sakıncalı çavuş, ben yedek subay öğretmen olarak geliyorum. Otele bırakmıyor beni. 227. Piyade Alayı'nın yanı başında bir evde birlikte kalıyoruz. Yalnız bir şartı var: Ben karyolada yatacağım, o yerde yatacak. "Muş'ta benim misafirimsin" diyor bana. Boynu Bükük Öldüler'i yapamadık ama. Dört mevsimde çekmeyi düşünüyordu. Çok yaşa Yılmaz...

BENİM YILMAZ'IM

Romantik bir liseliydim, yani tam tıfıl çağında
Yurdumun körpe fidanları, ardarda kururken darağacında...

İstasyon şefinin Deniz yürekli kızına vurulmuşum
Çirkin Kırıl diye birini de ilk defa ondan duymuştum...

Oysa güzel bir adamdı ve bütün şahsiyetsizleri dövüyordu
Ezilenler onu övüyor, ezenler ise şahsiyetine sövüyordu...

Tuttum bir filmine gittim, tüm insanlara "ARKADAŞ" diyordu
Bunu derken gözleri kılıç yarası gibi bağırmızı deliyordu...

Ömrümde hiç kimse onun kadar "abice" gülmemişti
Ve hiçbir filmde, hiç kimse o kadar yiğitçe ölmemişti...

İsyankar bedenimi ateşe boğan bir kızgın volkandı
Yahut şöyle söyleyeyim; yaşadığım en kırmızı heyecandı...

Artık gülüşüm O'ydu; duruşum, yürüyüşüm O'ydu
O beni okyanusa taşıyan hırçın ve berrak bir süyü...

Utandım, yıllar yılı duvara çarpıp kırılan voltasından
Ve mektuplar yazarken mavi gözlüsüne, Selimiye kırlaşından...

Sanırım, birilerinin biryerlerine, birşeyler batırmıştı
Yolcularına yatak açıp onları vicdanına yatırmıştı...

Sonra yılları aşım, düştüm kalktım; vuruştum kalktım
Artık O'nun bir parçasıydım, hatta O'ydum, yani halktım...

Duvarlara sevdamızı yazıp mazlum meydanlarda yırtınıyordum
Belaya sürtünüyordum, belaya batıp parkamla örtünüyordum...

Derken, tanıştım, mahsus mahal dedikleriyle, dizde kurşun yarası
Ve açıldı ilk defa, ikinci adresim mapusanenin heybetli kapısı...

Dışarıda devrimciler teoriyi sorusuz ve cevapsız patlatıyordu
İçerde pratik kendini dayatıyor, işkence kemik çatlatıyordu...

Çarpmıya gerilen düşlerimiz ve ön dişlerimiz söküktü
Belki direncimiz değil ama tekmil ciğerimiz döküktü...

Öyle çoğulduk ki, bizi hiçbir mapusaneye sığdıramadılar
Herbirimiz Yılmaz'dık, toplayıp çıkartamazdılar, yıldıramazdılar...

Nihayet kesildi yolumuz bir zindancı başının odasında
Kadere kefen biçen çilgin bir hasretin gardiyan duldasında...

Dağ rüzgara barışmıştı ve ırmak, denizine kavuşmuştu
Serseri bir mayın, kopan bacağı sanki orda bulmuştu...

Kirpiklerime dokunup "Beni kalleşimden kurtar" demişti
O mütevazı devrimci, benden yalnızca öndrunu istemişti...

Yağmur yağdı ona, kardelen açtı, Munzur çağladım
Ben ömrümde ilk defa, yüzüm yüzüne değince ağladım...

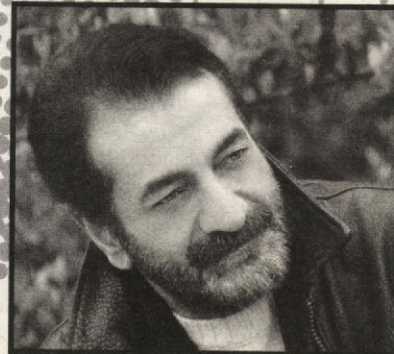
Kendim için varolmaya, o gün, orada, o anda son verdim
Ben sonra son gününe dek, en son ve en çok, O'nu sevdim...

Şimdi bütün şahsiyetsizlerin altında bir tahtireyan
Şimdi kalbimiz kan-revan, ve O'nsuz bütün filmler yavan!..

O mendebur Paris'e gideceğim elbet; ulan şerefsiz! diyeceğim
Ulan en sevdiğilerimi aldın, ulan Eyfel'in yıkılsın! diyeceğim...

Hani Munzur dağlarında bir film çekecektik; ah yalancı!
Hani ben yazacaktım, sen yönetecektin; ah dolancı!..

Hani İstinye'de martılar, rakımızdan peyniri çalacaktı; ah çalancı!
Geldin geçtin, suyundan içtin, ömrümü biçtin; ah talancı!..

[yusufhayaloğlu]

tım ve bir daha dönmedim. Benim Türkiye'den kaçtığımı yazdılar. Oysa ben hapishane-neden kaçtım. Türkiye'den kaçmadım.

YURTDIŞI YILLARIM

Yurtdışındayken 7 yıl hapse daha mahkûm edildim. Yurtdışındayken hedefim neresiydi biliyor musunuz arkadaşlar? Türkiye. Türkiye'ye dönecektim. Türkiye'ye dönmenin bir tek yolu vardı. Türkiye'de insanlara, özellikle genç insanlara çok iyi yaşama koşullarının hazırlanabileceği ortam; eğer o ortam hazırlanmazsa gençler orada ne olurdu biliyor musunuz? Bu dinamizmle gangster olur, kabadaylık hastalığına tutulur, hapishanelere düşerler. 20 sene, 30 sene. Kimisi ölür, kimisi kurşunlara dizilir. Kimisi bir kadına hasta olur orada; genelevin, barın önünde vurulur, kimisi esrar kaçakçısı, kimisi sigara kaçakçısı olarak kaldırımlarda ölür. Bir tek kurtuluş var: Devrim!

YOL ve CANNES FESTİVALİ

"Yol" filmi işte bu dönemin ürünüdür. Yol filmi ile Cannes Film Festivali'nde "Altın Palmiye" ödülünü alırken yaptığım konuşmada, "Bir Kürt rejisörü ve sanatçısıyım" dedim. Bunun nedeni şuydu: Bir insan ulusal kökenini inkâr etmemeli, ulusal kökenine sahip çıkmalıdır. Kaldı ki, ben Kürt kökenli olmasaydım dahi, bir demokrat olarak, ulusal zulme karşı mücadele etmeyi görev sayardım. Yalnızca bu açıdan dahi bakılsa, görülecektir ki, Kürt ulusu bugün gerçekten ağır bir ulusal baskı altındadır.

KÜRTÇE VE KÜRT MESELESİ

Çocukluk ve gençlik yıllarımda evde Kürtçe konuşulurdu. Ama siyasal anlamda, bilimsel anlamda, ulusal anlamda kimliğimin pek bilincinde değildim. Siyasal bilincim geliştikçe, kendi gerçeğimin farkına vardım. Asimile olmuş bir Kürt olduğumu kavradım. Gittiğimiz okulda bize Türk olduğumuzu söylüyorlardı. Millî ve resmi ideolojiye göre eğitiliyorduk. 1970'ten sonra, yani askerden döndükten sonra, kendimde büyük bir değişiklik hissettim. Değişiklik bir gereklilikti. Askerliğimin Muş'ta geçmiş olması, Kürt halkı ile yeniden kucaklaşmam, Kürt gerçeğini yakından görmem, beni alabildiğine derinden sarstı.

Kürt halkının mücadele tarihini içeren ve bunu anlatabilir bir film düşünüyorum. Ne var ki, gerek bunun hazırlıkları ve gerekse çalışmalarını uzun bir zamanı kapsayacaktır. Fakat başaracağıma inanıyorum. Benim bir alışkanlığım var: Bir şey yapmadan önce, onun üzerinde pek konuşmam.

Kürt halkının altında olduğu baskıları görmek için kâhin olmaya, falcı olmaya gerek yok. Bu çok açık bir gerçek. Bütün halklar gibi, Kürt halkının da kurtuluş mücadelesi vereceği açıktır. Ulusal kurtuluş onun

Son devrimci eylemim!

BELLEĞİM beni yanıltmıyorsa, 1985 kışı olmalı. İstanbul'un rengi o zamanlar daha mı gri, havası daha mı kasvetliydi bilmiyorum. Kâbus gibi çöreklenen sisin koyulaştığı kirliliğin hüküm sürdüğü bir akşamüstü, yeni yeni inşa etmeye başladığımız öğrenci derneklerinin kuruluş çalışmalarının nirengi noktasında duran arkadaşım Zeki geldi; fısıldar gibi akşama hiç kimseye söz vermememi, önemli bir işimiz olduğunu söyledi ve çekip gitti. Zeki'nin bu tür esrarengiz konuşmalarına alışkındım, yine bir "eylem" vardı, yine bir şey yaptırmaya çalışacaktı, yeni bir haber verecekti mutlaka; doğrusu çok meraklanmadım.

Okul çıkışı üniversitenin kapısında beni bekliyordu. Hafif tedirgin oldum, hiç de "eyleme çıkacak" havada değildim. Zeki beni meyhaneye götürecekti değil mi? Koluma girdi, Çınaraltı'ndan Sahaflar Çarşısı'na yürüdük, Kapalıçarşı'dan geçerek Eminönü'ne, iskeleye yöneldik. Yolda bir sır verir gibi kulağıma fısıldadı: "Yol"u seyretmeye gidiyoruz!

O sırada sorulacak ne çok soru vardı bir bilseniz. Bildiğimiz "Yol" mu, hakkında her gün gazetelerde yeni bir vatan hainliğini okuduğumuz Yılmaz Güney'in memleketimizi dış düşmanlara şikâyet eden, birlik ve beraberliğimizi sağlayan, huzur ve güven ortamını borçlu olduğumuz anlı şanlı 12 Eylül hareketimizi küçük düşüren, içinde Kürtçe şarkıların olduğu, hatta yer yer Kürtçe replikler dahi geçen o eroın kadar tehlikeli filmden mi bahsediyordu Zeki acaba? Ne "Yol"u, o ortamda "Yol"u izlemek, 12 Eylül'e küfretmek kadar tehlikeli bir şeydi... Ne diyor bu Zeki densizi?

Hiç soru sormadım. Ayaklarım Zeki'nin yanı sıra beni hızla Kadıköy İskelesi'ne yaklaşıyordu. Vapura bindik, konuşmuyor, sadece hiç vazirlikli olmadığım, düşlerimde bile görmeyeceğim bir şeyin gerçekleşmek üzere olduğunu düşünüp heyecandan tir tir titriyordum.

1985 kışında, İstanbul'da, üniversitede okuyan Hakkârili bir gencin, 12 Eylül darbesine karşı yapacağı en büyük eylemlerden birisini gerçekleştirmek üzere sabırsızlanıyordum. Eyleme gidiyordum! "Yol"u seyretmek bir eylemdi çünkü.

Kozyatağı'nın arka mahallelerinden birinde, yanık kömür ve yemek karışımı kokuları eşliğinde, merdivenlerini tırmanarak üçüncü kattaki çekyatlı, sanırım 37 ekran bir televizyonu olan bir odaya giriyoruz; içerde bizi bekleyen üç kişi daha var. Bir örgüt evine, büyük bir eylemin planlarını yapmak üzere giden tedirgin, ketum, ser verip sır vermemeye yeminli yüz ifadeleriyle oturmuş kararlı militanlar gibi hissediyoruz kendimizi. Sanki kimse kimseye adımı söylemeyecek, yakalanırsak eğer kimse kimseyi tanımayacak, onun için herkes kendinden sorumlu, herkes bu gece duyduklarını, gördüklerini burada bırakıp gidecekti.

Çekyata oturmuş üç kişi televizyonu karşlarına almış, benle Zeki de kendimize köşede bir yer buluyoruz, tam karşı köşede, sanki yüz yaşındaymış gibi duran, en çok da bana Yılmaz Güney'in "Baba" filminde rol verdiği annesini hatırlatan yaşlı

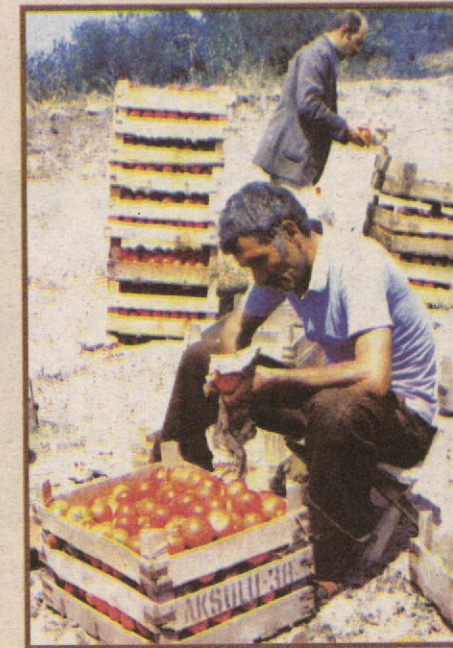
bir kadın var; ev sahibi Zeki'nin arkadaşının annesi... Bize hiç soru sormuyor, kendi aramızda konuşmuyoruz, ev sahibi çocuk kalkıp perdeleri tekrar kontrol ediyor, dışarıya hiçbir ışığın sızmadığından iyice emin olduktan sonra videonun "play" düğmesine basıyor. Ve "Yol" başlıyor! Biz beş genç adam, bir de yüz yaşındaki kadın, hep birlikte eylemi koyuyoruz!

Hayatımın hiç bir döneminde zaman bu kadar hızlı akmamıştı. Bir daha hiçbir zaman, saatin bu kadar aceleli olduğuna tanık olmadım. Zaman o andan soyutlanmış, beni alıp 37 ekran televizyonun içinden geçen film zamanına götürmüştü. İki yıl önce gelmişim filmin geçti coğrafyadan... İşkenceyle öldürülüp Zap Suyu'na atılan arkadaşlarımızın çığlıkları hâlâ kulaklarımdaydı.

Sımr boyunda şaha kalkmış atın biniciyiyle birlikte köye girdiği sahnede, Kirapête Xaço'nun sesinden gelen "Ehmedo Ronî"yi, o zaman jenerikte geçen adıyla Sebestiyen Herekol, yani Zülfü Livaneli'nin bulup oraya koyduğunu hiç sanmıyorum. O türküyü bulup oraya yerleştiren Yılmaz Güney'den başkası olamazdı. O dağları, o ovaları, o sımr boylarını düşündükçe, aklıma düştükçe o dağlar, kayalarıyla, börtü böcekleriyle, vahşi hayvanlarıyla Kirapête Xaço'nun sesine eşlik etmeye hazır olduklarını bir Yılmaz Güney bilir, bir de o dağları yurt bilmiş olanlar... Oraya en uygun müzik odur, o anı ancak "Besnayê" türküsü ifade edebilir... Müzik çaresiz kalır, şiir süsar, söz müzik olur, söz şiir olur, gelir yapışır perdenin kıvrımlarına...

Artık oralardasınız, kendi dilinizden sizce, ilk defa çağdaş bir aletin vericisinden sesler, görüntüler ulaşıyor. Zaman ne kadar çaresiz... Bingöl dağları karlıdır, Zinê tutsaktır, Zinê ölüme yazgılı... Filmi ses-

"Yol"u seyretmek, son devrimci eylemim olarak kaldı. Bir daha yasadışı bir eyleme kalkışmadım. O gün devrim olmadıysa, bir daha devrim çok zordu!

[muhsinkızilkaya]
mkizilkaya@esmerdergisi.com

lendiren amatör sürgünlerin sesi, hiçbir zaman Zinê ismindeki "e"nin üzerindeki şapka'yı unutmaz. (Yılmaz Güney'in Zinê ismini rastgele seçmediğini o kadar iyi biliyorum ki... Annesinin dilinde, annesinin yoğrulduğu kültürde Zinê isminin ne anlama geldiğini çok iyi biliyor. Ehmedê Xani'nin ölümsüz eserindeki Mem'in aşkının ismini ödünç alırken Yılmaz Güney, tarihin derinliklerine ince bir selam çaktığından o kadar eminim ki...)

Dağ dilini konuşuyor sürgünler bütün amatörlikleriyle, Fransa'ya kaçmış çocukluk arkadaşım Ahmet Zirek, Tanık Akan'a ses verirken, beş sene sonra Fransa'dan ta Kozyatağı'na, kasvetli bir evde "Yol"u seyreden bana da sesini ulaştırdığını bilmiyordum. Köye gitmek üzere hareket eden minibüsteki insanların konuşması, o günden itibaren Yılmaz'la (Güney değil, Erdoğan) aramda espri konusu olageldi bugüne. "İnsanın aklı kendine düşman olur mu, benim aklım bana düşman" repliği, Ahmet'in sesinde, o günden beri, tam yirmi yıl boyunca, zor anlarında hep bana rehberlik etti. Ve o günden sonra Diyarbakır'a her gidişimde, Halil Ergün'ü seslendiren bir başka sürgün amatörün sesinden "İşte Diyarbakır, yıllar sonra Diyarbakır! Karım, çocuklarım..." repliğini duydum. Ve gerçekten de her Diyarbakır'a gidiş, yıllar sonra Diyarbakır gibiydi! Yaralıydı, canhıraş bir çığlıktı Diyarbakır!

Kozyatağı'ndaki o evde, trende Halil Ergün'ün Meral Orhonsay'la sevimseye çalıştığı, sinemanın o en erotik ve en acıklı sahnesinde, biz eylem koyan beş genç çok utanmış, hiç birimiz kafamızı kaldırıp o yüz yaşındaki kadının yüzüne bakamamıştık. Biz çok toyduk, film çok etkileyiciydi. İstanbul'a yeni gelmiş, memleket hasretini çekiyordum; odayı karartmıştık, hiçkırı hiçkırı ağlıyordum. Babam da Seyidalı gibi çaresiz kalışının öyküsünü anlatmıştı bana defalarca... Kar altında kalmış, katırının sırtındaki buğday çuvalını yere indirmiş, bir bıçak darbesiyle yırtmış, katırın kafasını çuvalın içine sokmuş, katırın karnının altına sığınmış, kar yağmış yağmış, iki gün sonra köylüler bulduklarında, katırın sadece kulakları dışarıdaymış... Hikâye düşünecek zaman değil. Şimdi eylemdeydim. O zamanlar "Yol"u seyretmek bir eylemdi!

Galiba "Yol"u seyretmek, en son devrimci eylemim olarak kaldı kişisel tarihimde. Bir daha o gün yaptığım gibi herhangi bir yasadışı eyleme kalkışmadım. Veya yaptıklarımı tümü, o gün yaptığının yanında hep devde kulak kaldı. O gün "devrim" olmadıysa, bir daha "devrim" çok zor olurdu!

Muzaffer bir komutandık beşimiz de o evden çıktığımızda. Birbirimizden göz yaşlarımızı saklamıştık. Devimciler ağlamaz demişlerdi bize!

hakkıdır. Yani her halk kendi kaderini kendi gücüyle tayin edecektir.

VEDA...

Yukarıda hayat hikayesini anlatan Yılmaz Güney 9 Eylül 1984 günü Paris'te saat 06.20'de dünyaya gözlerini yumdu. 13 Eylül'de Paris'teki Pere Lachaise Mezarlığı'nda toprağa verildi. Ölmeden kısa bir süre önce, adeta veda niteliği taşıyan şu sözleri söylüyordu:

Hüzün ve keder; benim için hayatın, varolmanın tek kaynağıdır. Hüzün ve keder, benim gözlerimin değişmez, vazgeçilmez iki dostudur. Çünkü dünya bana sevinç vermiyor. Biliyorum ki, yaşamak herkes için akıldadır kaldıkça güzelleşen bir türkü değildir. Ve bilinmeyenlerle dolu hayat, her sabah kapısını yeni bir güne açarken, bir ağacın dalındaki çiçek kadar güzel, rüzgârın önündeki yaprak kadar mahzun ve toprak gibi gebedir. Mutluluğa inanmıyorum. Daha doğrusu, bir insanın tek başına mutlu olabileceğine inanmıyorum. Hayat bana ağlayan çocuklar, yıkılmış evler, yoksul insanlarla dolu günler gösterdi. Ben hep usturanın keskin ucunda yürüdüm. Bir martının kanadındaki serinlik, üşümüş bir çocuğun yanığını hatırlatır bana. Bir karanfilin kırmızısı kandır benim için. Ve deniz, büyük balıkların küçük balıkları yuttuğunu söyler. Benim için mutluluk, yalan çiçeği açan bir ağaçtır sadece. İnsanoğlunun en içten duygusu sevgidir. Kimi zaman genç bir kızın gözlerinde, bir dalın sallanışında, bir türküde biçimlenir. Yüreğimiz, acılara gebe umutlarla dolup taşar. Bakışımızın rengi değişir ve ben o zaman korkarım. Sevgi tutsaklıktır, fedakârlıktır, şefkattir, zordur, doyumsuzdur, sonsuzdur. İnsanın insana, insanın dünyaya açılmış en güzel penceresidir. O hiç akıldan çıkmayan günlerimiz muhakkak ki sevgilerle doludur. Hatırladıkça hüznün verir adama. Her insanın aklında, geçmiş günlerin birinde parıldayan akşamlar, güneşler, kıvılcımlar vardır. Geçmiş, insanoğlunun hapishanesidir. Anılar hapishanesi. Gelecek günler yeni sevgilerle, kavgalarla, başarılarla, başarısızlıkla doludur. Bütün yarınlar da, günün birinde dün olacak, gelecek geçmiş olacak ve hayat bir sonsuza doğru, ardında bir yığın eski bırakıp akıp gidecek. Yarınlar dünlerden güzeldir muhakkak, sevgili yarınlara merhaba! Her sabah kapımı çalan hüznün merhaba! Merhaba keder! Yarınlardaki yeni sevgili merhaba!

DANEBERHEVA FEQİYÊ TEYRAN Û MELÊ CİZİRÎ

Feqî:

Selama min heqîrî
Sedefek tevî ku tê kin
(ro ke li Cizîrê
Heq e ku li Melê kin
Hilak ji derba tirê
Çi derman heye lê kin?

Mela:

Selamên milyaketan
Bêhed û bêhîsêb in
Şubhetên avê şetan
Ji Mela li "M"îm û "H"ê bin
Hilakên ji zehmetan
Derman ji "L"am û "B"ê bin

Feqî:

Şerbeta "L"am û "B"êyan
Nadim ez wê bi heyatê
Me'dena "D"al û "R"êyan
Dibarinin nebatê
Zahir dikin me'neyan
Ji husna but û latê

Mela:

Wahid zatekî ferd e
Tecella da sîfatan
Bî'eynê dil nezer de
Li cumle te'yînatan
Tewehum büye perde
Bî'îsmê but û latan

Feqî:

Lat ji sûreteke Heq e
Ji esmatê heqanî
Li bal min muheqeq e
Di vê keşa subhanî
Lahût e her mutleq e
Di nasûta însanî

Mela:

(nsan bi min nasût e
Gewher di nêv sedefê
Ji alema ceberût e
Şems hatîye şerêfê
Tenezzul ji lahût e
Mehbûb e cam di kefê

Feqî:

Birindarê 'îşqê me
Dûr im ji siha bihan
Zanin meddahê kê me
Di hezar û yek û sîhan
Senaxwanê Melê me
Li hemû erd û cihan

Mela:

Hindî ku digazehim
Dikêşim sebr û hirê!
Şubhetê çeng û jeh im
Hilak im ji derba tirê
Senaxwanê Feqeh im
(ro ke di Cizîrê.

Feqî:

Ben hakirin şu selami
Îçinde bir sedef varsa
Ol Cizre'de hayatını
Süren Mela'ya ulaşa
Ok vuruşuyla yaralı
Sürün bir ilacı varsa

Mela:

Melâike selamları
Ne hesap, ne haddi olur
Misali ırmak suları
Mela'ya "M"îm ve "H"ei olur
Dert kederden yaraları
İlacı "L"am ve "B"ei olur

Feqî:

"L"amlar, "B"elerin şerbeti
Hayata değışmem onu
"D"al ve "R"elerii madeni mi
Nebati yağdırıyordu
Manayı da zahir etti
Güzelliğün lâtı, putu

Mela:

Put ve lâtların nakşında
Göğsümüz puthâne bizim
Beliren o sıfatlarda
Belirir kalbimiz bizim
Beraat bayramlarında
Onlara secdemiz bizim

Feqî:

Hayat, nezdimde, kavuşmak
Her iki mecrâ bir olsa
Murad asıla kavuşmak
Tek sıfat olmak onunla
Ne mümkündür uzaklaşmak
Bir kişi olmak şahsında

Mela:

Vâhid ki tek bir kişidir
Belirir o suretlerde
Gönül gözüyle bakılır
Cümle belirleyen şeye

FEQİYÊ TEYRAN İLE MELAYÊ CİZİRÎ'NİN SOHBETİ

**Vehimler ki perdelenir
Put ve lâtların ismiyle**

Feqî:

Lât, Hakî'in suretindedir
Hem hakiki isimlerden
Ki nezdimde muhakkaktır
Güzelliği keşfederken
Muhakkak ve ilahidir
Şu insanlık âleminde

Mela:

İnsan yalnız insan bana
Şedeffeki inci gibi
İlahî kudrettendir ya
Şerefede güneş gibi
İner Allahlık katında
Köpükte câmin sevgisi

Feqî:

Ben, âh, aşkla yaralıyım
Kök gölgesine uzakta
Bilirler kimi överim
Bin birde, sözle mutlaka
Her an Mela'yı överim
Her yerde ve her toprakta

Mela:

Ben ki öyle seslenirim
Sabredip hayret ederek
Genge, kırığe benzerim
Ok yarısından çekerok
Feqî'ye övgü düzenim
Bugün, Cizre'de, bilerek.

¹ Feqî'nin mahlası; Mihemedê Bekatî'niht
(Hakkârî Mihemed) kısıtlıdır.

² Lebz Lâv, dudak.
³ Dur/dürr: inci

Ocak / rēbendān							2006						
Pzt	Sa	Çar	Per	Cum	Cts	Paz	Pzt	Sa	Çar	Per	Cum	Cts	Paz
Düş Sêş Çarş Pên in							Şem Yek						
1							1	2	3	4	5	6	7
2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29
30	31												

Şubat / sibāt							2006						
Pzt	Sa	Çar	Per	Cum	Cts	Paz	Pzt	Sa	Çar	Per	Cum	Cts	Paz
Düş Sêş Çarş Pên in							Şem Yek						
							1	2	3	4	5	6	7
6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26	27	28					

Mart / adār							2006						
Pzt	Sa	Çar	Per	Cum	Cts	Paz	Pzt	Sa	Çar	Per	Cum	Cts	Paz
Düş Sêş Çarş Pên in							Şem Yek						
							1	2	3	4	5	6	7
6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31		

Nisan / nîsān							2006						
Pzt	Sa	Çar	Per	Cum	Cts	Paz	Pzt	Sa	Çar	Per	Cum	Cts	Paz
Düş Sêş Çarş Pên in							Şem Yek						
							1	2	3	4	5	6	7
3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30

Mays / gulan							2006						
Pzt	Sa	Çar	Per	Cum	Cts	Paz	Pzt	Sa	Çar	Per	Cum	Cts	Paz
Düş Sêş Çarş Pên in							Şem Yek						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28
29	30	31											

Haziran / hezāran							2006						
Pzt	Sa	Çar	Per	Cum	Cts	Paz	Pzt	Sa	Çar	Per	Cum	Cts	Paz
Düş Sêş Çarş Pên in							Şem Yek						
							1	2	3	4	5	6	7
5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30		

Temmuz / tîrmeh							2006						
Pzt	Sa	Çar	Per	Cum	Cts	Paz	Pzt	Sa	Çar	Per	Cum	Cts	Paz
Düş Sêş Çarş Pên in							Şem Yek						
							1	2	3	4	5	6	7
3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
31													

Ağustos / tebax							2006						
Pzt	Sa	Çar	Per	Cum	Cts	Paz	Pzt	Sa	Çar	Per	Cum	Cts	Paz
Düş Sêş Çarş Pên in							Şem Yek						
							1	2	3	4	5	6	7
7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31			

Eylül / îlon							2006						
Pzt	Sa	Çar	Per	Cum	Cts	Paz	Pzt	Sa	Çar	Per	Cum	Cts	Paz
Düş Sêş Çarş Pên in							Şem Yek						
							1	2	3	4	5	6	7
4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	

Ekim / çirya pêşyê							2006						
Pzt	Sa	Çar	Per	Cum	Cts	Paz	Pzt	Sa	Çar	Per	Cum	Cts	Paz
Düş Sêş Çarş Pên in							Şem Yek						
							1	2	3	4	5	6	7
2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29
30	31												

Kasım / çirya paşyê							2006						
Pzt	Sa	Çar	Per	Cum	Cts	Paz	Pzt	Sa	Çar	Per	Cum	Cts	Paz
Düş Sêş Çarş Pên in							Şem Yek						
							1	2	3	4	5	6	7
6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30			

Aralık / berfanbar							2006						
Pzt	Sa	Çar	Per	Cum	Cts	Paz	Pzt	Sa	Çar	Per	Cum	Cts	Paz
Düş Sêş Çarş Pên in							Şem Yek						
							1	2	3	4	5	6	7
4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31

[ragıpduran
ragıp137@hotmail.com]

KÜRT meselesinde beni en çok etkileyen insanlardan biri de Avrupa'daki bir PKK yöneticisi olmuştı:

- Belki inanmayacaksınız ama ben Kürt olduğumu lise son sınıfta öğrendim!

Çocukluğunu, ailesini, çevresini anlattı. İlkokul günlerinde bahçede siyah madenden yapılmış Atatürk büstünden hem korktuğunu hem de gizli gizli ona hayranlık beslediğini söylemişti. 10 Kasım törenlerinde, çocukların tüm tembihlere rağmen kendilerini tutamayıp gülme krizine tutulduklarını filan...

Ana-baba evde Kürtçe konuşmalarına rağmen özel olarak hiç bir zaman açmamışlar meseleyi, milli meseleyi yani.

- Erivan Radyosu'ndan Aram'ı dinlerdik, hoşumuza giderdi...

'60'lı yıllar. Gazete gelirse en tazesi 10 günlük. Televizyon henüz doğmamış. Radyo parazitli ve her evde yok. Normal telefon namevcut, kahvede jandarmaya bağlı çevirmeli bir alet. (Bu telefonları sonraları işkencehanelerde elektrik vermek için kullanacaklar!)

- Babamın yatağının altında bir kitap buldum bir gün, kapağında iri yarı bir Kürdün fotoğrafı vardı, belinde bir yatağan...

Melle Mustafa Barzani ile ilk temas. Sonra arada sırada 'Güney'deki akrabalarından haberler geliyormuş. Kaçakçılar aracılığıyla...

Ne büyük korku! Kimliğini bilmiyor. Ebeveynler de korkudan öğretmiyorlar. E, kolay değil tabii, 1925'ten bu yana, 'Milli Felaket' kod isimli şahsiyetin hesaplarına göre 27 isyan yaşanmış. On binlerce insan ölmüş. O hastane duvarlarında gördüğümüz 'sus' işareti yapan hemşire gibi.

Üstelik Kürtlerin beyaz giysileri de yok, esmer mi esmer erkekleri, bıyıklı mı bıyıklı... Kadınları ise doğanın tekdüzeliğine inat, binbir renkle donatıyorlar şalvarlarını, hırkalarını, gömleklerini, başörtülerini... Dağ insanı olmak kolay değil. Hollanda'da rastlamıştım Kürt arkadaşlara.

- Hafta sonları ne yapıyorsunuz?
- Almanya sınır bölgesine gidiyoruz... Piknik filan yapmaya.
- Nedir o bölgenin özelliği?
- Heval dağ vardır orada, dağlar vardır, bağdaş kurup dağlara bakıyoruz, memleket hasreti işte...

Doğadır sonuç olarak insanı biçimlendiren en önemli dış faktörlerden biri. Diğeri de tabii ki çevre insanı, para-pul durumu filan. Deniz olmayınca pek sevmem ben kentleri. Bir garip kabalık, bir acayip kabızlık vardır denizsiz kentlerde. Bu gerçeği paylaşanlar, bu nedenle 'Ora' haritasını İskenderun'a kadar uzatırlar. Halbuki dünyanın en büyük Kürt şehri üç tarafı deniz olan İstanbul! Mersin ve İzmir'de, eskiden beri yerleşik Kürtlere bakın, onlar daha bir ummancıdır...

Kuzey Irak'ın trajedilerinden biri de -jeo-stratejik trajediden söz ediyorum- bu limansızlık. Üstelik Fırat'a da benzemez bu deniz denilen dünya...

Hayatın cilvesi olsa gerek, İstanbul'daki dalgıçların bir kısmı Batmanlıdır. Herkes, kendisinde olmayan şeye özenir, öykünür değil mi? Tıpkı midyecilerin bir kısmının Siirtli olması gibi. Büryanın üstüne gider mi midye dolması?

İstanbul'da bir kez Diyarbakırlılar gecesine katılmıştım. Aynı olayın iki farklı perspektiften öyküsünü dinlemiştim farklı zamanlarda: Mustafa Kemal Atatürk'ün Diyarbakır ziyareti... Bir tüccar, o dönem ilkokuldaymış, o gece öyle heyecanlı anlatmıştı ki o günü, bir daha yaşattı bizlere. Lidere duyulan hayranlık, taşranın merkeze olan bağımlılık sevgisi, ihtişam, gösteri, tören...

Aradan bir hafta geçti. O geceye katılan ünlü bir doktor-siyasetçiye rastladım bir yerde. Söz Diyarbakırlılar gecesinden açılınca, "O adamın anlattığı bence gerçeği yansıtmıyor, özellikle de benim ve benim gibilerin yaşadığı gerçeği anlatmıyor" dedi ve ayrıntılar verdi. Kışın ortasında, Atatürk'ün tam olarak hangi gün, hangi saatte Diyarbakır tren istasyonuna varacağı belli olmadığı için, bütün ilkokul çocuklarının ellerine birer bayrak verip, üç

Yüzümüz var mozaiklenmiş üstelik yüzemiyoruz!

**Var olanı inkâr etmek, tankla-topla ya da dipçikle-medyaıyla, bozuyor varlığı. Hele bir de deniz olmayınca açılmıyorsun, zaten açılırsan boğulma tehlikesi var. Magritte'in tablosundaki gibi, yüzü örtülü insanlar. Başörtüsü değil, yüzörtüsü, örtülmüş kimlik, gizlenmiş haklılığını vurur bir gün zalimin yüzüne yumuşakça...*

Bir insan, etnik kimliğinin bilincine ancak lise çağlarında varabiliyorsa, o insan yaralıdır. Bu tür yaraların tedavisi zordur. Ama kapanmayan yara da yoktur

gün boyunca sabahtan akşama kadar ayazın ortasında, garın önünde bekletmişler. "Bir an önce gelse de kurtulsak bu zulümden." Tam tarihini şimdi hatırlamıyorum ama her halükarda Şeyh Sait İşyanı'ndan sonra Dersim Ayaklanması'ndan önce vuku bulan bu resmi ziyarette, daha çok asker ve memur çocukları heyecanlanmışlar, Atatürk de bu Diyarbakır ziyaretinde, meydandaki Orduevi binasının ön cephesine kazınan ünlü cümlesini sarfetmiş: İster Diyarbakırlı, ister İzmirli, ister Karşı ister Edirneli olsun bu milletin evlatları... edebiyatı. O Orduevi de aslında ilk başta otel olarak inşa edilmiş ama sonra mülk sahibi binayı orduya bırakmayı uygun görmüş. Uygun görmesi, uygun bulunmuş... Yasaklanan kimlikler, kargılanan kişilikler, bastırılan diller, alttan alta kaynar. Aslında tahrifata uğrar, hatta bozulur. Bir insan, ulusal ya da etnik kökenini/kimliğini ancak lise çağlarında öğrenebiliyor, farkına varabiliyor ya da bilincine ulaşıyorsa, o insan yaralıdır. Bu tür yaraların tedavisi zordur... Ama kapanmayan yara da yoktur.

REVAN
RESTAURANT
Lezzetlin diğer adı

E-5 Karayolu üzeri Revan Plaza-B Beylikdüzü/ İSTANBUL

Tel: 0(212) 852 58 18 Fax: 0 (212) 85258 25 www.revan.com.tr e-mail: revan@superonline.com

[feyzahepçilingirler]

Durulur mu bu sular?

Türkiye'nin en ünlü gazetecilerinden Metin Üsten de Yunanistan'da Dimitra adında bir kızı olduğunu hâla bilmez. Hiçbir zaman da bilmeyecek

O ZAMAN ünlü bir yazar değildi; ünlü bir gazeteci bile değildi; "istikbalî parlak" genç ve yetenekli bir gazeteci adaydı; o kadar.

Anımsanması acı, yaşanması daha da acı günlerdi. Sonraları "6 - 7 Eylül olayları" diye anılacağını bilemezlerdi yaşarken. Evniki, hamile olduğunu söylemeden az önce, "Bizimkiler gitmeye hazırlanıyor." dediğinde, çok zaman olduğu gibi, Rum taklidi yaparak onu eğlendirmeye, avutmaya çalışmıştı Metin: "Yok vre pedim. Nereye gideceksiniz? Sizin de doğup büyüdüğünüz yer değildir burası? Hiç gidilir?" Hep Rumların arasında yaşamışçasına ustalıkla yaptığı Rum taklidi her zaman güldürdü Evniki'yi; ama o gece güldürmedi. Her zaman güldüğü şeye o gece gülmemesinin nedeni taklidin başarısız olması değil, durumun ciddi olmasıydı. Yaşananlar hafife alınabilecek gibi değildi çünkü. Evdeki durumu, telaşı, paniği, evin birkaç ölü birden çıkmış gibi ağırlaşan havasını sözüyle, sesiyle yansıtamamıştı demek. Metin işin ciddiliğini anlamayıp hâlâ dalga geçer gibi konuşuyorsa, Evniki, durumu henüz ayrıntılarıyla anlatmadığı içindi. Dedesinin iki oğluna da hazırlanmaları için emir verdiğini, kendisinin de hazırlıklara başladığını, yağmalanan dükkândan ne kalmışsa hepsini satın bir an önce gitmek için bütün planların yapıldığını hissettirememişti. Böyle düşünüyordu Evniki; ama durumun çok ciddi olduğunu inandırmak için onca dil döktükten sonra da Metin'in tutumunda önemli bir değişiklik olmadı. Gitme sözü öfkeyle söylenmişti ona göre. Öfke geçtikten sonra herkes sakinleşecekti. Gerçekten gitmeye kalkmayacaktı Evniki'nin ailesi. Hele Mihalis Amca'nın, gazeteyi böyle harap edilmiş bir bina içinde kırılmış, parçalanmış makinelerden ibaret bir dökmüntü olarak bırakıp gidebileceğine hiç ihtimal vermediğini yineleyip duruyordu.

Dışarıdan bakan gözler, boş bir hastane yatağının başucundaki sandalyeye oturmuş, kızının ameliyattan çıkmasını bekleyen yaşlı bir kadın olarak görüyorlardı onu. Oysa ne görüntüler, anılar, yaşantılar, düşlenmişler, düşünülüşler, kuşkuvar, korkular, unutulmuşlar, unutulmamışlar birbirine karşı, karmaşık yeniden biçimlenerek dansedip durmaktaydı yorgun beyninde. Sonraki yıllar birbirine benzese de onlara benzemeyen, bu yüzden ötekilerin arasına hiç karışmamış, onların görüntü gölgeleriyle silikleşmemiş İstanbul'daki o son günler bütün canlılığıyla yaşıyor hâlâ. Bu yaşlı bellek onları hırpalamadan korumuş, bugünlere taşımıştı.

"Sular duruldu." diyordu Metin. Evniki'nin iki elini yumuşacık bir yün yumağı gibi, avuçlarının içine almış okşayıp dururken, gözlerini görünmez iplerle gözlerine düğümlemişken, onu avutacağına inandığı sözleri birbirini ardına yineliyordu. "Her milletin tarihinde böyle kötü olaylar vardır. Bir çalınmıştır; ama bitti işte. Şimdi yavaş yavaş her şey eski haline dönecek. Unutmaya çalışacağız bu kötü günleri ve göreceksin unutaacağız. Bitti, geçti; sular duruldu." Oysa biten onlardı; Vasilidis ailesi bitmişti. Onlarda bu kez coşan, kabaran sular kolay kolay durulmuyacak ve artık hiçbir şey eskisi gibi olmayacaktı. Bir yanı Metin'in söylediklerine inanmak istiyor; ama öteki yanı gerçeği getirip burnuna dayıyordu. Ne babasıyla dedesinin ortak oldukları manüfaturacı dükkânından arta kalanlar o işi sürdürmeye yeterdi, ne de amcasının gazetesinin basıldığı matbaanın yıkıntularından yeni bir matbaa, makinelerin sağlam parçalarını birleştirip yeni baskı ma-

kineleri yapma olanağı vardı. Her şey bitmişti işte. Yalnız Evniki değil, kardeşi, annesi ve babası da, dedesi de doğup büyüdükları bu topraklarda istenmiyorlardı artık. Atatürk'ün Selanik'teki evinin tahrip edildiği haberi üzerine patlamıştı olaylar, kim bilir nerelerden getirilmiş kamyon doluları ne idüğü belirsiz kişi, ne yıkılmadık dükkân ne de ev bırakmıştı. Üstelik yalnız Rumların işyerlerine ve evlerine saldırmıştı bu çapulcu sürüsü, Ermenilere ve Yahudilere ait olduğunu sandıkları her yeri kırıp dökmüştü. Dedesinin o salı gecesi eve geldiğindeki halini nasıl unutulabilir Evniki? "Öldük biz. Biz öldük." diyerek hümgür hümgür ağlamıştı koca adam. Güzelim kumaşların top top yerlerde, çamurların içinde sürüklendiğini, raflarda tek bir top kalmadığını, caddé boyunca metrelerce açılan takım elbiselik, tayyörlük, mantoluk İngiliz kumaşlarını anlatırken sıpır sıpır göz yaşları dökmüştü. Mihalis Amca ise başka şeyler söylemişti. İstanbul Ekspres gazetesinin, "Atamızın evi bomba ile hasara uğradı" diye verdiği haber duyulur duyulmaz Selanik'teki dostlarını aramış ve bu haberin asılsız olduğunu; evin, sapaşğam yerinde durduğunu öğrenmişti. Ancak bu haberi gazetesinde yayımlamaya fırsat bulamamıştı. Çünkü matbaası çevredeki dükkânların akıbetine uğrayarak yakılıp yıkılmıştı. Mihalis Amca, yine de onlarla birlikte gitmeyecek, otuz yıllık "Apoyevmatini" gazetesini çıkarmaya devam edecekti. Evniki de Metin'in yıldızını nasıl parlattığını, Türkiye'nin sözü dinlenir, yazdığı okunur sayılı köşe yazarlarından biri haline geldiğini, çok parlak başarılar elde ettiğini, kendisini bir düşünür olarak tanımlayan pek çok kişi bulunduğunu amcasından öğrenmeye bu sayede devam edecekti. Mihalis Amca, onları tanıştıran kişiydi; ancak aralarındaki ilişkinin hangi boyutlara geldiğini hiçbir zaman öğrenemedi. Tıpkı Metin'in, anne karnıdayken terk ettiği çocuğunun akıbetini hiç bilemediği, Atina'da doğup Andrea Balakas'ın kızı olarak büyüyen, üstelik İstanbul'da ve Atina'da birçok kez karşılaştığı, Türkçe bilmesine şaşarak Noellerde kutlama telefonları ettiği genç meslektaşı, güzel-ler güzeli Dimitra'nın kendi öz kızı olduğunu asla öğrenemediği gibi.

Daha sonraları hiç söylememeyi dilediği şeyi; yani hamile olduğunu söylediğinde Metin'in yüzü kireç gibi olmuştu. "Yok canım, değildir. Hiç olur mu? Emin mi-

sin?" diye bir şeyler gevelemişti. Karısının da tam o sırada bir bebek beklediğini elbette söyleyemezdi; çünkü evli olduğunu gizlemişti Evniki'den. Evlilik düşleri kurarken, bir kız, bir oğlan iki çocukları olacağını hayal ederken Metin'in zaten bir çocuğu olduğunu ve ikinci çocuğunun da doğumunu beklediğini, aradan yıllar geçtikten sonra, amcasından gelen bilgi kırıntılarını birleştirerek anlayacaktı Evniki. Ondan çok daha büyük bir heyecanla hayallerini süsleyip yıldızlayan adamın, evinde onu bekleyen genç, güzel bir karısı ve bir oğlu olduğuna inanmak çok sonraları da olanaksız gelmişti Evniki'ye; ama değiştirilemez gerçek ne yazık ki buydu.

Metin, Atina'da doğan, büyüyen, evlenen, şimdi iki çocuk ve bir torun sahibi bir kızı olduğunu nasıl bilmediyse Dimitra da babasının bir Türk olduğunu hiçbir zaman bilmedi. Andrea'yı baba olarak benimsediği takdirde öz babası tarafından daha doğmadan terk edilen bir çocuk olduğunu bilmeyen ezikliğini duymayacağını düşündü Evniki; daha mutlu ve daha huzurlu yaşayacağını. O yüzden söylemedi. Hiç söylemedi. Zaman zaman bu büyük sırrın altında ezilir, ufalanır gibi olmadı değil. En son iki yıl önce Andrea öldüğünde Dimitra öylesine üzüldü, öylesine kahroldu ki gerçeği söylememek için kendini zor tuttu Evniki. Ama o vartayı da atlattı. Söylemedi. Andrea'nın da hakkını yememeli. En başta verdiği söze sadık kaldı ve öz kızı olsa göstermeyeceği ilgiyi ve şefkati gösterdi Dimitra'ya. Hele, "Gazeteci olacağım." diye tutturduğunda yaşadığı şaşkınlık unutulur gibi değildi. Ticaretle uğraşan bir baba ve evkadını bir anenin kızında bu gazeteci olma isteğinin nereden çıktığına hiçbir anlam veremeyenler kadar, hatta onlardan çok daha fazla şaşırıldı. Başardı ve Yunanistan'ın en etkili, en saygın gazetecilerinden biri oldu Dimitra. Bir zor zamanı daha var Evniki'nin: Türkiye'den gelen gazetecilerle ortak bir toplantı, bir komşuluk, dostluk toplantısından dönüştü, o gün konuşanlar içinde kendisini en çok etkileyen Metin Üsten olduğunu anlattığında Dimitra, kendisini nasıl tutabildiğine hâlâ şaşar.

Evniki'yi asıl yıkan, evli olduğunu gizlemesi değildi; üç yaşında bir oğlu olduğunu, yine çocuk beklediklerini söylememesi de değildi. Gitme kararıyla birlikte hamile olduğunu açıkladığı gecenin sonra Metin'in gelmemesi, görünmemesi, aramaması, sormaması bile değildi. "Sana söyleyemedim; ama ben evliyim." deseydi yine başışlardı Evgeni. Herhalde başışlardı. Ailesi gitse bile Metin'le evlenip İstanbul'da kalma hayallerine veda edebilir; evlilik hazırlıklarına başlama umutlarını içine gömebilir; o en acılı, en acıklı günlerde yapayalnız kalmanın hüznüne yenik düşmemeyi başarabilir.

Metin'in aklına, İstanbul'da kalmak için hamile olduğu yalanı uydurduğunu gelmiş olabileceğini çok sonraları düşündü. Olabilir miydi? Ona hiç yalan söylememişti ki! Hele böyle bir konuda, birkaç ay içinde ortaya çıkacağını bile bile yalan söyleyebilir mi bir kadın? Ya Metin, böyle düşünmüş olabilir miydi? Çok sevdiğini söylediği Evniki adındaki o Rum kızını hiç tanımamıştı böyle düşünmüşse. Ama bunlar değildi. Metin'in onu meğer hiç sevmediği düşüncesiydi onu asıl yaralayan. Bir ateş yalımıyla bir an parlayıp zamana ve Evniki'nin kişisel tarihine damgasını vuran tek kare fotoğraf... Bir an görmüş olsa da yılların söyleyeceği biçimde zihnine kaydetme fırsatını yine de bulduğu bir görüntü... Onu asıl donduran, durduran bu görüntüydü. Bir ömür boyu Metin'i arayıp sormaktan, hatta

düşünmekten alıkoyan, asıl babasını kızından gizlemesine yol açan, kızını gerçek bir babanın sevgisinden, Metin'i gurur duyacağı bir kızın babası olma onurunu taşımaktan mahrum eden kararlılığına hep bu resim yol açmıştı. O tek kare fotoğraf...

Eşyaların bir kamyonu yüklenip gönderildiği günün gecesi, Atina'ya temelli gidişlerinin öncesiydi. Arkadaşları ona Yeşilköy'de Bulgar'ın Meyhanesi'nde bir veda yemeği vermek istemişlerdi. Toplanıp gittiler. Evniki, daha içeri girerken gördü Metin'i. Köşede bir masada, saman rengi saçları iri bukleler halinde omuzlarına dökülen bir sarışının ellerini avuçlarının içine almış, gözlerini kızın gözlerine kilitlemiş bir Metin vardı. Nasıl da tamdıktı bu duruş, oturuş! Sarışın yerinde, çok değil, daha on gün önce kendisi vardı. Demek yeri bu kadar çabuk doldurulmuştu. Belki Evniki'ye kuracakları yuvanın ayrıntılarını anlatırken de bu sarışın, Metin'in Evniki'nin ellerini bırakıp onunkileri tutmasını, Evniki'nin gözlerinden ayrılan bakışlarını kendisinin kilitlenmesini beklemekteydi. Belki o da, Metin'in biricığı sanıyordu kendisini, tıpkı Evniki'nin sandığı gibi.

Metin elbette görmedi aralarında Evniki'nin de bulunduğu gençler grubunun geldiğini ve gittiğini. Sarışınla o kadar meşgulü ki gençlerin gürültücü kalabalığına başını çevirip bakmamıştı bile.

Ertesi gün Evniki, Mihalis Amca hariç, bütün ailesiyle birlikte ayrıldı İstanbul'dan, Pire'ye giden bir vapurun güvertesinden İstanbul'a el sallarken, Metin'in çocuğunu mutlaka doğurmaya, kızı da olsa oğlu da Metin'e haber vermemeye kesin kararlar verdi; büyük yeminler etti. Atina'daki harap eve yerleşip, yeni yaşamının en yoksul ve en yoksun günlerinin başında, gittiklerinin ikinci ayında Andrea'yla karşılaştı. O da Türkiye'li bir Rum'du. Büyüka'da doğmuş, 9 yaşına kadar orada yaşamıştı. Varlık Vergisi uygulamaları başladığında, artık İstanbul'da yaşamayacaklarına karar vererek Atina'ya göçmüş bir ailenin oğluydu. Daha üçüncü buluşmalarında evlenme teklif etmişti Evniki'ye. Evniki de durumunu anlatmış, bir Türk'ten çocuk beklediğini, onu böylece kabul edecek ve bunu hiçbir zaman yüzüne vurmamayı başarabilecekse evlenme teklifine evet diyeceğini söylemişti. Andrea söz verdi ve verdiği sözü ölünceye kadar tuttu.

Ameliyattan çıktıktan ve ayıldıktan sonra odasına getirildi Dimitra. Annesi, yatağın başucundaki sandalyede oturur durumdaydı. Kızının sedye ile getirildiğini gördüğü halde neden ayağa kalkmadığını düşünecek kadar bile bir süre geçmeden anladı durumu Dimitra. Annesi ölmüştü. Kızını değil, ölümü beklediğini bilmeden oturduğu sandalyede, yaşadığı gibi, bildik ölmüştü.

Türkiye'nin en ünlü gazetecilerinden Metin Üsten de Yunanistan'da Dimitra adında bir kızı olduğunu hâlâ bilmez. Hiçbir zaman da bilmeyecek.

Pardon ateşiniz var mı?

KÖTÜ PANİK ATAK

NE olur beni sevin... Ben çok iyi biriyim... Hi, hi, hi, ahha, ah... Ben neden böyle ağlıyorum? Birileri beni sevin, lütfen beni sevin... Ah beni terk eden sevgilim, beni bir tek sen sevdin, kim bilir şimdi neredesin? Of of! Lütfen alın şu yalnızlığımı, evimde gürültü yapacak, beni bir kez bile kızdıracak kimse yok. İşte ağlıyorum, bana ağlama diyecek kimsem yok. Oğlum var benim, yeni evlendi. Torunum

olacak, torunumu seveceğim, onu parklara götürüp oyun oynayacağım. Lütfen, of tanırım, lütfen beni sevin... Üst kattaki yaşlı adam yine bağırmağa başladı. Çok yalnız biri... Ben de gitsem iyi olacak. Bütün komşuları başına toplamayı başarmış yine. Koro halinde, "Seni seviyoruz, seni herkes seviyor" diye bağırıyor...

- Affedersiniz, bu amcanın çocukları var da neden onu yalnız bırakıyorlar. İnsan arada bir ziyaretine gelir.

- Yok canım, bu amca hiç evlenmemiş.

- Evlenmemiş mi?

- Tabii ki evlenmemiş. Yıllardır burada oturuyor... Yaşlanınca böyle oldu... Sevgisiz ve yalnız kaldı adamcağız.

- Hay Allah, çok kötü.

- Sevgisizliğini yatıştırmak için yapar bunu hep. Yakında ölecek zavallı.

- Demek öyle...

- Hep keşke diye hayal kurar. O da biliyor hiç evlenmediğini, oğlu torunu olmadığını.

- Adam hâlâ ağlıyor ya, beni sevin, beni sevin diye. Çok tuhaf...

- Biz alıştık artık... Bazen de garip bir şekilde, "Komşular yetişsin, ben ölüyorum" diye bağırır. Onu doktora, hastaneye götürüp durduk. Sağlam diye geri gönderdiler. Şimdi kimse ona inanmıyor. Panik atak mıymış neymiş...

- Bak sakinleşti, kendine geldi.

- Bu zavallı adam, ertesi gün bütün komşuların kapısını çalar ve herkese teşekkür eder.

- Çok enteresan. Peki, size iyi geceler. Hakikaten kötü bir durum.

Aman tanırım, ben de hiç evlenmedim, benim sonum da mı böyle olacak. Yaşlanınca ben de mi böyle olacağım? Evet, ben de böyle olacağım. Aşık olamam lazım, evlenmem lazım.

Gece yarısı oldu, hâlâ uyuyamıyorum. Herkes telefonunu kapatmış ya da cevap vermiyor... Sabahı ettim zaten, birazdan güneş doğar. Beynim duracak gibi, dışarı çıksam iyi olacak... İyi ki çıktım, güneş doğdu. Eminönü'ne doğru yürüsem iyi olacak. Dünya varmış, Galata Köprüsü'nden amma da güzel görünüyor İstanbul. Kahretsin, adamı atamıyorum kafamdan? En iyisi Karaköy'den geçip, Taksim'e yürümek.

- Pardon ateşiniz var mı?

- Sigara kullanmıyorum.

Şuna bak, sanki sigara istedim. İçmesem de olur. Vücudum titriyor, kasılmaya başladım. Acaba Taksim'e kadar yürüyebilir miyim? Az kaldı. İşte Karaköy'ü de geçtim.

Yalnız oturan şu kıızı tanıyorum. Dur yanına gideyim. Biraz toparlanırım, sohbet iyi gelir. O yaşlı adamın bana yaptıklarına bak... Neyse Taksim İlk Yardım Hastanesi yakın, bir şey olursa oraya giderim. Ne demek biri beni sevsin? Böyle şey denir mi? Çok yalnızmış, çocukları varmış. Ben ona asla benzemem. Yok, yok! Niye öyle olacaktım?

- Merhaba, nasılsın? Oturabilir miyim?

- Hayır, oturamazsın.

- Şaka yapma canım, iyi değilim yani...

- Eee otur hadi, ama bana bir daha sakın merhaba deme! Benden hoşlanıyormuşsun, birilerinden duydum. Bunu nasıl yaparsın?

- Ben mi hoşlanmışım? Yalan, iftira! Asla böyle bir şey olmadı. Yaşlı adam gibi olmayacağım. Ah kalbim!

- Konuşma tamam mı? Ben salak değilim. Siz erkekler hep böylesiniz, palavrasınız hepiniz...

- Bak, ben senden hoşlanmadım. Yani seni sevdim. Yani ben insanları da severim, hayvanları da. Kalbim sıkıştı, kusura bakma, biraz iyi değilim de...

- Beni geçenlerde niye aradın?

- Sana birini soracaktım. Yani oturmak, konuşmak istedim. Ateşini alabilir miyim? Çok canım sıkıydı, aradım.

- Bana bak, hemen sil telefonumu. Bir daha da sakın arama... Senin nasıl biri olduğunu öğrendim.

- Nasıl biriyim? Hey garson, su getirir misin? Şu hapımı içsem iyi olacak... Hayır, içmesem daha iyi.

- Sen hiç seçici değildin. Her gördüğüne asılıyormuşsun.

- Çok yorgunum... Ha, peki kimden öğrendin? Bunu söyleyen arkadaşın kim?

- Seni biliyor. Sen onu tanımazsın, senin şiiirlerini okumuş. Kötü şiir yazıyormuşsun. "Kötüdür o, ondan uzak dur" dedi bana.

- Kahretsin, bu nasıl bir önyargı? Sana da yazıklar olsun. Zaten kötüyüm. Bütün bunlar, o yaşlı, sevgisiz adam yüzünden oldu.

- Sen otur, ben gidiyorum. İyi günler!

- Kız sahiden de gitti. Bu insanlar niye böyle?

Biraz yürüsem iyi olacak. Off! Şimdi öleceğim, bir adım bile atamıyorum. Göğsüm daraldı, kalbim duruyor galiba. Keşke şuradan bir tanıdık geçse... Boğulacağım, alnımdaki bu terler de ne? Biri bana yardım etsin! Şansa bak, arkadaşım geliyor.

- Merhaba, nasılsın?

- Ah sevgili dostum... Panik atak geçiriyorum, ölmek üzereyim. Beni hastaneye yetiştir.

- Çok iyi görünüyorsun. Biraz gergin ve yorgun gibisin, o kadar.

- Hayır, beni hastaneye ya da

meyhaneye götür.

- Tamam öyleyse, hadi gidiyoruz. Niye öyle kalbini tutup duruyorsun, yok bir şeyin.

- Bana soru sorma tamam mı?

- Geldik işte, şöyle otur, ben içkilerini söyleyip gideceğim.

- Merak etme, garson arkadaşım.

- Kusura bakma, benim acele bir işim çıktı. Sonra görüşürüz.

- Tamam, arkadaşım gelene kadar bunları ancak bitiririm.

Nerde kaldı bu, buraya böyle çakılıp kaldım. Bu kadar geç işe gelinir mi? Hah işte geliyor.

- Ooo arkadaşım merhaba, sen bu kadar erken buralara düşmezdin!

- Bana hemen içki getir, ölmek üzereyim.

- Panik atağın mı tuttu yine?

- Çok içmeliyim çok, yoksa öleceğim. Bu kaçınıcı duble bilmiyorum. Hâlâ ölüm tehlikesi devam ediyor. İçkiyle ilaç da alamam. Hep o yaşlı adamın yüzünden. O olmasaydı bu kadar darmadağın olmazdım.

'Beni sevin', 'yalnızım' ne demek?

- Beni tuvalete götürür müsün?

- Zaten hep ben götürüyorum. Ölüm korkusundan yerinden kıpırdadığın mı var?

- Hadi bir içki daha, bu son tamam mı!

Oh, bu son içki iyi geldi, atlattım.

- Artık sana içki yok, çok sarhoşsun.

- Ölmekten kurtuldum, sarhoşluk vız gelir bana. Lütfen yanımda otur...

- Bak işte, yine ağlamaya başladın, bırak şu ağlamayı, üzülüyorum.

- Beni sevin lütfen, beni sevin, çok yalnızım. Hiç kimsen yok. Benim oğlum var, torunlarımı parka götürmek istiyorum. Lütfen beni sevin.

- Hadi seni taksiye bindireyim, sen çok sarhoşsun.

- Ben ona benzemiyorum değil mi? Ben öyle olmayacağım.

- Off, lütfen... Bin şu taksiye.

- Şoför bey, beni evime kadar götürebilir misin? Beni sevin.

- Pis sarhoş, ver paramı da çekip gideyim, işim gücüm var...

HADI VURUN AŞKA!

SAIRIN HALİ

SAYIN okur... Hep bir ağızdan susarak yakacağız herşeye rağmen şölenimizin ateşini... Gecenin üstüne serdiğim bulutların rüzgarla savaşı bir garipti. Yağmurundan vazgeçen kahraman bir bulutun gölgesinde şölen ateşimizi öfke-

mizle yaktık biz... Acılarımızın buğusuyla bıraktık onurumuzu göğün üstüne... Şair, parmağının işaret ettiği yerin boşluk olduğunu farkeder... 'Kahretsin yine kalabalık zannettim kendimi' der. İşte o an yağmur yağmaya başlar. Sıcak bir yağmur. Çocuğunu yıkayan bir anne şefkati gibi dokunur ona. Şair yağmura tuzlu gözyaşlarıyla eşlik eder. Yalnız bu gözyaşları eski bir aşkın hatırasıdır. Yağmura karışan gözyaşlarının üstüne cümleler düşürür... Dışarıdayım ve yağmur yağıyor, eski hatıralardan kalma gözlerin düşüyor gözlerime, ellerin dokunuyor ellerime... Soluğun bir ömür gibi doluyor içime. Hani canım bir sessizlik düşer ya birden kalabalık ve gürültülerin içinden, işte öyle bir andır şu an. Tepeden tırnağa sana islanıyorum. Vursalar da boynumu ölmem,

kesik başımın içinde, eski anıların dokunuşlarıyla yaşarım sanki gibi geliyor. Dışarıda yağmur yağıyor, iki büklüm eski hatıraların ağzına kaçıyor damlalar... Şimdilerde kim bilir nasıl ağlıyor o eski hatıralar.

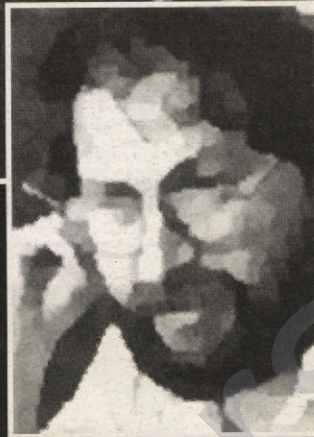
Sayın okur; yağmur diner, şair kendine döner ve devam eder. Gece uçlarında kendini boşluklara atanların mezarları dolaşır bu sokaklarda... Anlaşıldı; ölüm tanriya yem ve ben tek başınlığımı boş-

luğumdan atarken, yere yalnızlıklarım düştü, cam kırıklarının üstüne. Sessizliğin uğultusu doldu boşalan yerlere... Telaşlı bir huzurun ortasında delirmeden önce, gölgemin üstünde öylece uzanıp kaldım. Nefes alıyor olmam yetmedi sanki; bir telaş içinde bıraktım kendimi lavlarına hayatın. Yaşantımı hüznlerle buharlaştıran şu ahlaksız ve biçimsiz isteklerimi gömerek göğün en belalı yerine, inmeliyim inine aşkın. Yani olacak olan senin yanına... Çünkü açıldı bir kere boşluğun kapısı. Kırıl kırıl yukarıya doğru çıkan zavallı biri, düzgün ve iyi bir insan olabilir mi? Sadece onların kötü olma hakkı vardır. Sosyal içerikli yalnızlıklar tatminsiz, sunni bir döllemenin çocukları değil mi? Sosyal içerikli ayrılıkların ayrıntılarına oturup ağlayanlar, aşk mağduru mudurlar?

Yani sayın okur... Şairin hali biraz karışık olsa da sakınmaz sözünü dilinden. Bırakıp gidenlerin alameti, çözümsüz inançlar, mucizevi kurtuluşlar. Hadi vurun vurun aşka, inançsızlaşsın biraz daha sevimler...

Eğer beyaz kâğıt önünde eliniz titriyorsa, bir türlü özgürlüğünüzü kullanamıyorsanız, yanlış yapacağım korkusu sizi tutsak almışsa bir önerim var: Kirletin kâğıdı. Tozla, kömürle, kalem ucunun yanıyla, bir şeyle kirletip kâğıdın bakırlığını bozun.

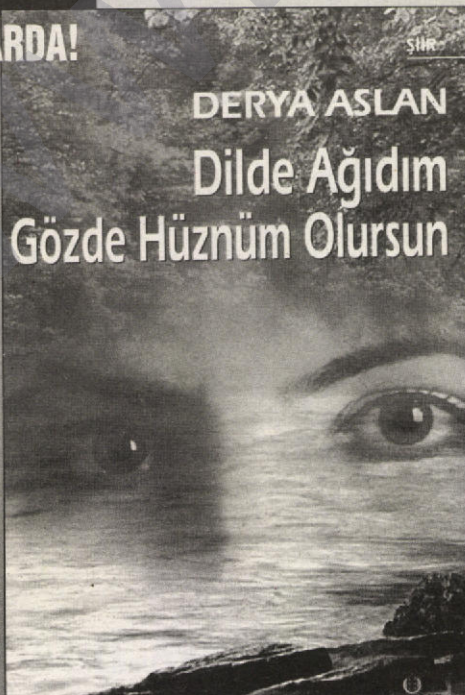
alinesin
alinesin@esmerdergisi.com

ÇIKTI! TÜM KİTAPÇILARDA!

Binlerce yıllık Halk Şiiri geleneğini esin kaynağı edinerek günümüz insan ilişkilerinin çelişkilerini, özlemlerini, yalnızlıklarını dünyadaki sömürüyü, ezilmişliği, dışlanmışlığı derin bir insancılık yüklü duruşuyla sunuyor Derya Aslan. Şephesiz ki şiir tekniği üzerine söz söyleme yetkinliği olanların değerlendirebileceği bir husustur. Şiirini eleştirmek ancak "Şiir saf ve hilesiz ruhun seslenişidir" anlayışından hareketle samimi-yet çığlık çığlığa bir seslenişdir Derya Aslan'ın şiiri.

Recep Ergül

Dağıtım ve Satış:
SEYHAN MÜZİK PRODÜKSİYON LTD. ŞTİ.
Caferağa Mah. Muvvakithane Sok. No:
9/13 (PTT Karşısı) 0 216 414 73 64
www.amedya.com internet
satışları yapılmaktadır.

DERYA ASLAN

Dilde Ağıdım
Gözde Hüznüm Olursun

ÖNCE gazetelerde kültür-sanat sayfaları kalktı, sonra televizyonlarda arada bir görünen düzeyli programlar çöpe atıldı. Desteklerimizle yaptığımız kültür-sanat programları ise tartışma konusu yapılıyor.

İbrahim Müteferrika'nın matbaasına da birileri karşı çıkmıştı. "İstemezük!" demişlerdi. Matbaaya karşı çıkılır mı? Onlar çıkar. Matbaa neydi? O yılların iletişim aracı değil miydi? Ne olacaktı? Matbaa sayesinde daha çok insan kitap okuyacaktı ve aydınlanacaktı. Birileri çıkıp "İstemezük!" dedi. Niye? Çünkü iktidarları sarsılacaktı. Niçin? Ne kadar dar bir çerçevede oldukları anlaşılacaktı.

Ve öyle de oldu.

"Neden her yerde Sunay Akın var?" diyenlere yanıt vermem. Çünkü ben ağır güreşiyorum. Biliyorsunuz bir de tüy sıklet var. Tüy sıkletle yarışmam. "Bu işin tüzüğü var" diyorlar. Ben de diyorum ki mesele tüzük meselesi değil, büzük meselesi. Onlar ne diyecek, ne konuşacak, ne anlatacak? Gerçekten birikimli oldukları mı anlaşılacak, yoksa boş bir çuval oldukları mı?

Kısır mekânlarda çifte iktidarları yıkılacak, bunu biliyorlar.

O günün matbaası, şimdiki kitle iletişim araçları olan medyadır. Mesele matbaayı doğru kullanmak değil mi? O matbaalarda ırkçı, faşist kitaplar da basıldı. Basılsın... Hiçbirine karşı değilim, yeter ki doğru kullanılsın.

Medya da bugün doğru kullanılmıyor. Ama ne yapmalıyız?

"Medyada görünmeyi reddetmeliyiz. Kendi kısır ve küçük ortamlarımızla yetinmeliyiz" diyenler, iktidarlarıyla, çeteleriyle medyayı kullananlara karşılık, "Aydınlanma aracı olarak medyayı kullanmalı mıyız, öne çıkmalı mıyız?" gibi sorularla uğraşadursun.

Fark ne? Ne tüzük ne de büzük meselesi, hodri meydan! Çık, çıkın, çıkalım!

Boş bir çuval iki saniye bile ayakta duramaz!.. Güneş hiçbir şeyi gizlemez, her şeyi apaçık gösterir. Güneşe çıksınlar, Drakula gibi kendi kapalı örtüleri içerisinde yaşayanlar... Çünkü yıllardır Drakula görüntüsünde milletin kanını emiyorlar. İçeri güneş girsin, açsınlar perdelerini. Vampir olmayan korkmaz, vampirler korkar. Niye? Çünkü nasıl bir adam oldukları anlaşılacak. Ona aydın mı diyeceğiz şimdi?

Aydın bir tek insan için dahi yapsa, onun derdi bir ışık kaynağı olup yol göstermektir. Bu birikim ve güç meselesidir. Kolay mı? Kolay değil gerçekten. Kültür sanat programı yapmaksa hiç kolay değil. Herkesten beklenemez, herkes mikrofonu kapmalı demiyorum. Eksiklik değildir bunu yapamamak. Bunu yapamayıp eleştirilenlerdir hezeyanlarım... Hadlerini bilsinler yeter. Bu tür programları isteyenler zaten içeriye oksijen girsin isteyenlerdir.

Deprem olduğunda televizyonlarda kanal kanal gezip bilim insanlarını arıyoruz da peki kültür alanında depremler olunca kimi arayacağız? Gerçekten bilgilenecek isteyen insanlar onu görünce ekranda mutlu oluyor mu? Ama birisi de diyor ki "Vay, neden ben değil de o orada?" Bu nasıl bir kıskançlık ve çekemezliliktir? Hiç kimse kusura bakmasın!

[sunayakın]

Kültür sanat depremleri

Deprem olduğunda kanal kanal gezip bilim insanlarını arıyoruz da peki kültür alanında depremler olunca kimi arayacağız?

Ben sadece Türkiye'nin değil tüm dünyanın sanat ortamını biliyorum. Bizim kadar kıskançlığın olduğu başka bir ülke yoktur.

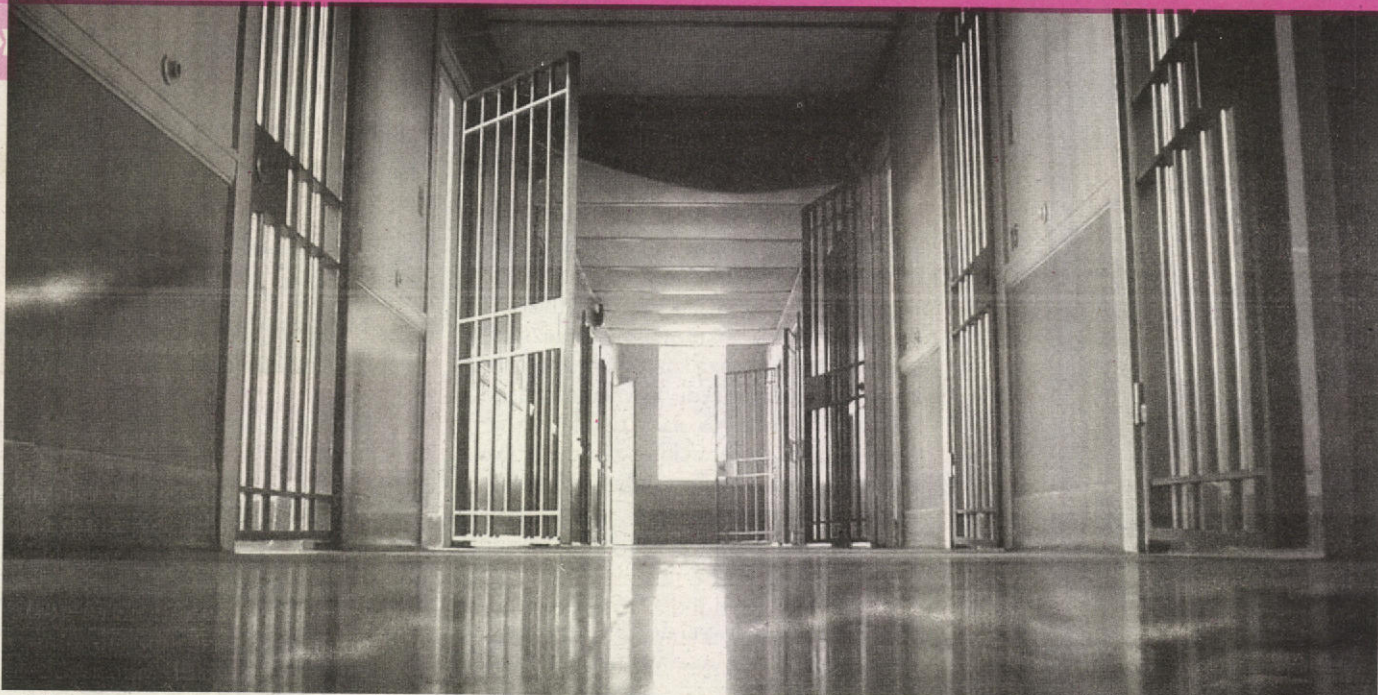
Adamın biri ölmüş, öteki dünyaya gitmiş. Bir bakmış her yerde derin, büyük çukurlar. Her milletin bir çukuru var. Her çukurun başında da bir adam... Çukurdan birisi çıkmak isterse, başına vurup onu tekrar çukura itecek. Bir çukurun başında kimse yok. Bu Türklerin çukuru... Başında kimsenin durmasına gerek yok; birileri dışarı çıkmak isterse çukurun içindeki diğerleri zaten paçasından tutup aşağı çekiyor!

Aydınlanma kimsenin umurunda değil. Küçük ihtirasları yetiyor onlara. Ortamlar, mekânlara, yerler, aynı yüzler yetiyor. O da mutlu! Ne yapacak? Sokağa çıkıp eylem mi yapacaklar?

Meddahlar, eskiden Taksim'de Topçu Kışlası'nda futbol maçlarının yapıldığı sahada düzenledikleri gösterilerle binlerce kişiyi toplarlardı. Gösterilerinde hiciv yaparak eleştirilerde bulunurlardı. Toplanan insanlara bir şeyler anlatarak hayatı sorgulamayı öğretirlerdi.

Meddahlar döneminde kitap da yoktu, okur da yoktu. Meddahlar da okuryazar değillerdi. Bilgilerini didaktik bir dille halka aktarırlardı. 2005 yılındayız ve kütüphaneleri, kitapları, interneti ile bir bilgi toplumuz artık. Ama bu kez bilgiyi doğru kullanamıyoruz. Gene insanlar ölüyor, yine ortada cesetler dolaşıyor...

Ben belki bir şeylerin düzeldiğini göremeyeceğim. Ama bir gün mutlaka olacak. Bunu görmem gerekmiyor zaten. Bunu göreyim diye de yapmıyorum. Ama bu hayal gerçekleşecek. Bu bayrağı ben dikeyim diye bir şey de söylemiyorum. Biri çıkıp diyecek ama. Onu yapacak olan da biziz. O bayrağı ben dikmesem de biliyorum ki kovayı taşırın damla, o kovaya düşen ilk damladır.

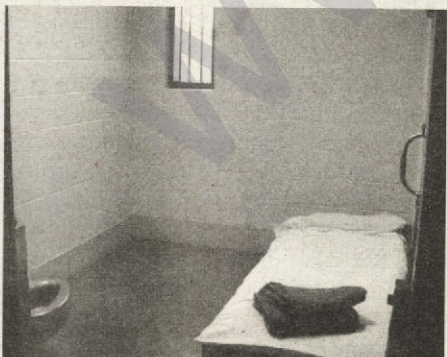
Cezaevleri: Yusuf ve kardeşleri

Zindana koyanlarla, konuların çelişkisi, başlangıçta uzlaşabilir olduğu için zindana gerek duyuldu. Yusuf'u kör kuyuya kapatanlar kendi kardeşleriydi

[müslümyücel]

FANUS, ışığın hapsedildiği mekândır; aydınlığı çoğaltmak için ışık her yönden cam bir çeper içine hapsedilmiştir. Cam duvarları kaldırırsanız ışık zayıflar, daha doğrusu sizin gözünüze ulaşan ışık azalır.

Zindan ise karanlık bir mekândır. Onun asıl anlamı, içine konuların görme özgürlüğünü yitirmesidir. Gözlerin kısıtlanması. Zindanın bir aliterasyonu olan gecenin karanlık oluşu, son yüzyıllarda evrenin kapalı ve sınırlı olduğunu ispatlayan bir veri olarak kabul edildi: Bu evren, ışığın bile hapsedildiği bir evrendir. Bu sınırlı evrenden çıkılamaz veya ona dönülemez. Bu tasavvur, evrenin dışındaki kurgusal bir algı sahibi için kara bir fanus demektir. Işıklı doludur, ama işte karadır. Onun için bu taraftaki kara fanus, bir "olmayan"dır. Belki de

onun varlığı bile kanıtlanamaz.

En ilkel hallerinde bile bilinç, bir açıklıktı, açılmaydı. Bu anlamda o, tuhaf ki daha özgürlük kavramının icat edilmediği dönemlerde dahi, bir bütün olarak özgürlük anlamına gelirdi. Bilinç, yani yaşama elveren bilgi ve en önemlisi insana sadece pratik yarar sağlayan değil, daha çok da onun ruhunu besleyen bilgi olarak bilinç, özgürlüğü karşılamaktaydı. "Azadan" eski Pers ve Kürt kavimlerinde bir toplumsal kastı belirtir biçimde kullanılmaya başladığında, bu, söz konusu kastın yalnızca soylu olduğunu belirtmiyordu. Aynı zamanda onların özgür olduklarını da belirtiyordu. Herkes bir ana-babadan doğar, özgür olmayanlar da... Ama "azadan" kavramıyla vurgulanan soyluluk, temelde yaşam disiplini ve bunun dayandığı gelekselleşmiş bir bilgi atmosferinin paylaşımını ifade ediyordu. Ve sonradan bu kavram soyutlanarak özgürlüğü ifade eder oldu. Buna karşılık, karanlık olan cehalet, köleliktir.

Zindanın, insanın zihniyet gelişiminde karmaşık bir hikâyesi var. Ancak o, temelde düşmanca değildir. Düşmanca olan öldürmedir; hapis cezası, daha çok "kapatma" notasyonunu içerir. Ve zindana koyanlarla, konuların çelişkisi, başlangıçta uzlaşabilir olduğu için zindana gerek duyulmuştur. Yusuf'u kör kuyuya kapatanlar kendi kardeşleridir. Saray zindanlarında ömür çürütmek, şehzadelere has bir ayrıcalıktır.

İnsan soyu, 20. yüzyılda evrenin sınırlarıyla karşılaştığında, kapitalizmin ideolojisi olarak bilim, tarihin en büyük zihinsel bunalımına yol açtı. Tarihte her zaman sonsuzluk kavramı, ömür boyu hapse mahkûm edilmişler için bile, uzaktan belli belirsiz görünen ışığı. Bir çıkış umuduydu. Ancak modern dünyanın çatık kaşlı rahibi olarak bilim, evrenin atom altı ve galaksiler üstü sınırlarını keş-

fettiğinde, bu çıkış umudunu da gerçekçilik adına ortadan kaldırdı. Bu yeni durum, şaman, ozan ve filozof üzerinden geçerek, 20. yüzyıla aydın mefhumuyla bağlanan zincirin de kopmasına yol açtı. Artık ne ozan, ne şaman, ne filozof ve ne de aydın var. Bunun yerine ortaya çıkan şey, ruha sahip olan makinedir. Bu da zihinsel bir zindandır. Ancak yine de bu makine, sanayi devriminin vahşet yıllarında acımasızca dönerek her duyguyu öğüten çarkların bütünü değil. Onun çağı geride kaldı. Şimdi söz konusu olan, demir çağının ete karşı zafer kazanan mızrak uçları, zirhları, miğferleri, kur-

şunlarından ziyade, sanal bir makinedir, daha doğrusu eski ruhsuz makinenin ruh kazanmış biçimi olan yeni bir zihindir. Modern ve modern ötesi bilimin büyük keşfi olan "büyük bilgi eksikliği"nin egemen olduğu bir "bilgi toplumu", "büyük ruhsal eksikliği" tespit etmiş olmanın gururuyla, iyi paketlenmiş duygular pazarlamaya başladığında, giderek işkence aletleri üretmekte ustalaşan sanayi devrimi de kendi zirvesine ulaşmış oldu. Bu zirve, dünyanın, insan için bir "nezarethane"ye dönüştürülmesidir. Herkes gözlem altındadır, üstelik kendisini gözleyenlerin kim olduklarını bilmeksizin. Bu sürekli gözaltı durumu, günümüz insanının ruhunda hangi yaralar açtı, bu henüz tam anlamıyla deşifre edilebilmiş değil.

Foucault, dünyayı bir hapisane olarak resmettiği zaman, bunu yeni bir keşfin sevinciyle değil, ama yorumcularının ukalalıklarıyla hiç ilgisi olmayan bir iç buruklukla yapmıştı. Onun dünyası daha yirminci yüzyılın ilk yarısında bir nezarethaneydi. Gözlenen, bunu bilen ve kendini gözleyenleri asla göremeyen insan figürü, esaretin çağın bir kaderi olduğuna delalet etti. Buna karşı isyan ise bir kendi kendini bitirme kurgusuna dönüştü. Devrimler çağı olan 20. yüzyıl, kendi çağının çocukları için hapisaneleri restore etmeye bile gerek duymadı. Batı toplumlarında hapisane bir mimari deha gerektirirken, Doğu, ya Yusuf'un hapsedildiği kuyuyu ya da Osmanlı İslahatlarının olumsuzlanmış modellerini esas almakla birlikte, muhalifleri "kayıp" edilediği tasarımları daha fazla ön plana çıkardı.

sponsored by **VAN KAHVALTI SOFRASI**

Atatürk Bulvarı No: 168/2 Büyükşehir Belediyesi Arkası Tel: 0 212 522 08 59 - 522 08 60 Aksaray / IST

Gece meleği

beni sokmamak için bir gömleği ısırın,
zehrinden utanan siyah yılan geceye karıştı
tutmak için ne bir istek ne de bir hikaye avunmak için
görmek için ne bir uzaklık

ne de bir sözcük açıklamak için
siyahtı, bıraksam hemen yılışırđı ihanet
bıraktım, geceye karıştı

mağrursun,
zarif bir hamleyle büküldün
kanadığın belli bile olmadı
ne bir gerekçe kalmanı gerektirecek
ne bir sitem beni borçlu çıkaracak
gittin
bin gece yetmez şimdi olmazlığına

işte al sana, yaprakları dökülen bir sonbahar, kayıtsız
al sana yürürken aksayan ihtiyar bir dürtü, şiddet
al sana her seferinde sözleri değişen bir şarkı,
jim söylüyor

ben gidiyorum, gidiyorum ben
bileceğiz ayrı ayrı, orda ve yalnız
gidiyorum ben

bin gece yetmez şimdi olmazlığına...
yeni sözcükler edindim telaştan...
işte sen yoksun falan. işte o artık yok falan.
işte, orospu yüzüstü bıraktı falan.
işte, gece meleği ben şimdi ne yapayım gibi.

bir anne gibi üstüme başıma çekidüzen verip
harçlık koyan bir baba gibi gizlice cebime
bir arkadaş gibi kötü haberi gizleyen
beni kimselere emanet etmediğini
beni kimselere değişmediğini söyleyerek...gittin
bin gece yetmez şimdi olmazlığına

Uyarı'verdi yönetmen, bir aşk için sanal bellek yetersiz
Uyarı'verdi işportacı, az önce başka birisiyle geçti
Uyarı'verdi barmen, göğsünde jilet yaraları var
Uyarı'verdi bekçi, geç saatlerde yalnız dolaşüyor
saçmasapan, korkak, aptalca,
gayrimeşru, öksüz , tek gerçek:
gidebildin.

mehmetişten

Bir filminden arda kalanlar

ORADA, yani hep savaşla anılan, gidilen değil de daha çok seyredilen, haline yanılan bir yerde film çekmek elbette altından kolay kalkılır bir iş değildi. Teknik ekibi hazırlamak, oyuncularını bulmak, kalacak yerleri organize etmek ve en önemlisi de güvenliği sağlamak, filmi çekmekten daha fazla enerji gerektirirdi. Ki gerekti de. Ancak Türkiye sınır kapısını geçip Irak Kürdistan'ı bölgesine girdiğimde ve daha sınırdaki Kürt askerlerine "Hiner Saleem için çalışıyorum" dediğimde onların hemen bana yardım etmeleri ve Hewler'e (Erbil) göndermeleri kafamdaki bazı soru işaretlerini dağıttı.

Bir ayı bulan mekan ve yardımcı oyuncu arayışından sonra Hiner Saleem, Amoka köyünü filmin birinci bölümünün çekileceği yer olarak belirledi. Çekim başlamadan bir gece önce, bütün ekip toplandı. Orda çok önemli bir şey dikkatleri çekti. Hangi dille konuşulacaktı? Çünkü ekipte çeşitli ülkelerden gelen ve çeşitli dilleri konuşan insanlar vardı. Kürtçe (iki diyalekti Soranice ve Kurmanci) İngilizce, Fransızca, İtalyanca, Yunanca, Türkçe, Farsça ve Almanca konuşuluyordu. Ortak dil nasıl bulunacaktı? Hiçbir şekilde dillerin çakışmadığı kişiler vardı. Bazen kimse kimseyi anlamıyordu. Ama Hiner konuşmaya başladığında içimize su serpti. Votka-Lemon filmini çekerken 12 dil konuşuluyordu ve sorun çıkmamıştı. Şimdiyse 8 dildi. İyi dedik, rahatladık!

Çekimlerin başlamasından birkaç gün sonra Ciwan Haco'nun gelişi hepimizi heyecanlandırmıştı. Artık çekim aralarında ya da çekim bittikten sonra Ciwan'ın sesiyle konuşuyorduk. Bu gecelerde ekipteki diğer dilleri konuşanlar da kendi dillerinde şarkı söylediler. Görüntü yönetmenimiz Andreas Sinanos (ki kendisi Yunanlı yönetmen Angelopoulos'un Sonsuzluk ve Birgün ve Ağlayan Çayır'ın da aralarında olduğu birçok filmin görüntü yönetmenliğini yapmıştır.) Yunanca şarkılar söyleyip sirtaki yaptı. Şarkılar hangi dilde olursa olsun kalbe değişiyordu. Herkes kendi dilinde söylüyor, başka dillerde dinliyordu. Sonraki günlerde Rojin de katıldı bize ve müziğin dozu arttı. Rojin bir anlamda dil sorununu en azından müzikal anlamda çözdü. Çünkü 8-9 dilde şarkılar söylüyordu.

Köy çekimlerinden sonra Irak Kürdistan'ında geçen bölümde Rojin, Abdullah Keskin ve Nazmi Kırık'ın sahneleri başladı. Burada Rojin'in ve Abdullah'ın oynadığı sahnelerde, aynı acıları yaşamış olmalarına rağmen bütün ekip ağladı. Rojin profesyonel oyuncuydu, daha çok sesiyle Türkiye'de öne çıkmasına rağmen, oyunculuğuyla da ne kadar iyi olduğunu gösterdi. Abdullah ise ilk defa oynuyordu ve o ağır rolün altından başarıyla kalktı.

Filmin son çekimleri Kandil Dağı'nın eteklerinde yapılacaktı. Dekor olarak da onlarca çadır gerekliydi. Ancak dağın iniş çıkışları oldukça zorlayıcıydı. Bütün ekip birleşip çadırları en uç bölgeye kadar kurdu. Oldukça zorlu ve yorucu. 30-40 tane de atımız vardı. Nerdeyse orda yeni bir yaşam başlıyordu. Biz birkaç kişi geceleri de orda kalmaya karar verdik. Geceleri yıldızların büyüleyen bir hali vardı. Daha ne istenirdi ki! Buradaki çekimlerde Belçim Bilgin ve Nazmi oynadı. Belçim karakterini iyi anlamıştı ve kısa bir sürede iyi bir oyunculuk sergileyerek rolünü tamamladı. Burada bombardıman sahneleri olacaktı. Ve o sahnelerden birinde Belçim öğrencilere ders veriyordu. 5-8 yaş arası bu öğrencilere

Filminden geriye, Hiner'in azmi, Belçim'in gülüşü, Civan'ın sözleri, Rojin'in hüznü boğan sesi, Abdullah'ın suskunluğu, Nazmi'nin bakışı ve Andreas'ın hassaslığı kaldı

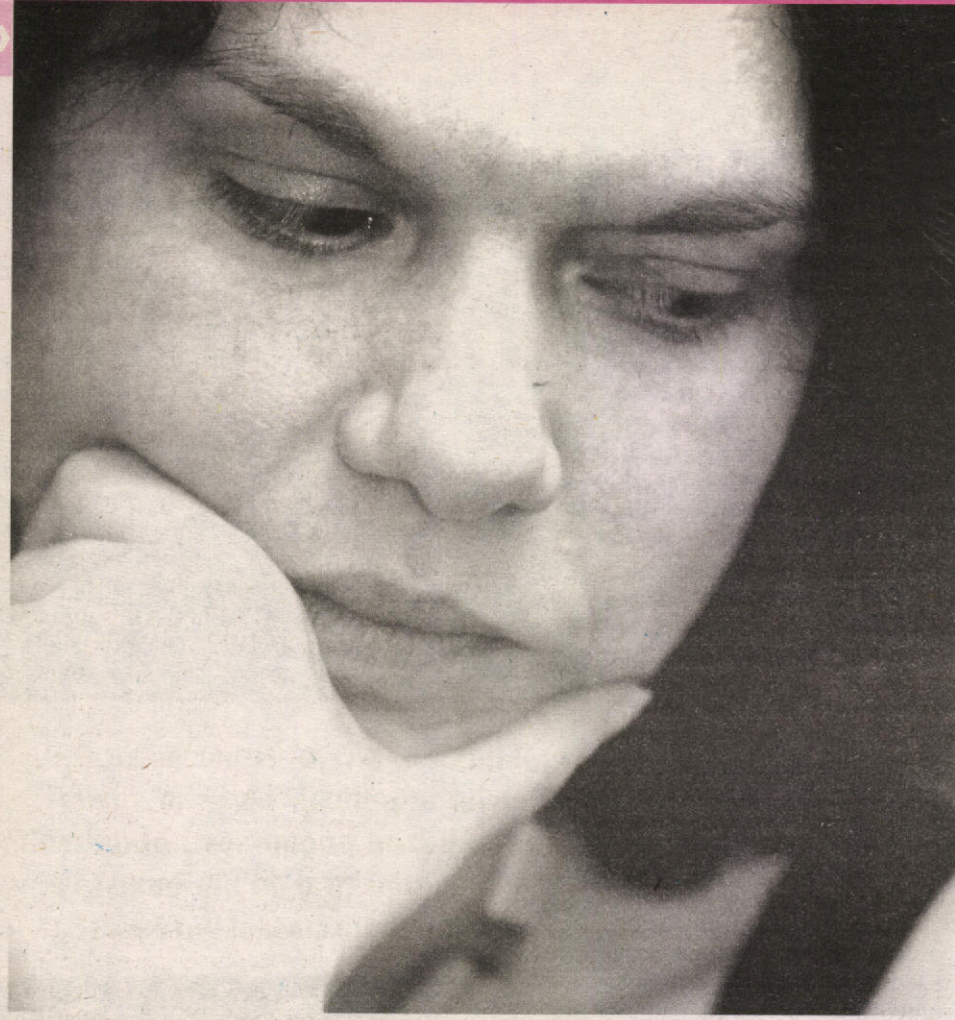

re "silah sesi geldiğinde kaçın, çünkü uçaklar buraya bomba atıyorlar" dedik. Silah sesi geldiğinde öğrenciler gerçekten bombardıman olduğunu sandı ve ağlayarak kaçışmaya başladılar. Çok iyi bir görüntü çıktı ortaya ve başarılı oldular, bazıları çekim bittikten sonra da susturamadık.

İlk sahne, bir ineğin dağdaki bayrağa ve yazıya bakıp ağlama sahnesiydi. İneği bulmak gerekti. Gittik, sürünün içinden en uygun ineği bulup getirdik.. Onu en uygun yere yerleştirmeliydik. Ama hem kamera için hem de inek için uygun yer kolay bulunamadı. Hiner zaman zaman ineği birkaç santim sağa sola götürmemizi istiyordu. Basit gibi görünse de bu hiç de kolay değildi. Sonra inek uyuşturuldu. Uygun konuma getirildi, saatlerce süren bir uğraştan sonra gözlerinden yaşların süzülmesi sağlandı.

Filminden geriye, Hiner'in azmi, Şivan Saleem'in telefonu ve sabrı, Belçim'in gülüşü, Civan'ın sözleri, Rojin'in hüznü boğan sesi, Nazmi'nin bakışı, Celal'in 'bédeng' (sessiz) sözü, Saman'ın dinginliği, Abdullah'ın suskunluğu, Güler'in gözleri, Andreas'ın hassaslığı, Sibel'in hırçınlığı, Ayten'in hümanizmi kaldı.

[abidinparılı]

Sonuncu adım

BİR başıma, delik deşik uyanıyorum kan saatinden, şaşkınlıkla bakıyorum, koca bir ormana dönüşmüş gövde. Nasıl gerçekleştirmiş böylesine mükemmel bir doğumu gencecik bir beden; parçalanmış bir tanrı gibi üstleniyorum insanların cinayetlerini, yenilenebilirsin diye mevsimler, doğumlarla ölümler...

Avuç avuç metalle döşemişler bu dünyanın yollarını, 'seviyor, sevmiyor' diye fal açan canlı bedenlerle, nasıl da sığdırmışım tek bir adıma, durdurulmaz biçimde yitip giden her şeyi. Akı almış yapraklar arasından yürüyor zaman, ağır ağır yürüyüp geçiyor beni, çiçeklenen ve kuruyan her dalda... Ben son adımımı çoktan atmışım. Bir yarım çığlığa dönüşmüş, dumana, küle, toza ve bu koca, kavrulmuş ormana; diğer yarım ise hiç gidilmemiş bir gelecek.

II. Bunca uzaklara açılmışken hayatının puslu bir gündoğumunda, sonsuz ve dönüşsüz, ama hâlâ kıyasında engin bir bekleyişin, kazıp çıkarıyorsun yeryüzünden kendi yerini; işte toprak, işte gök, işte su, ilk kez görmüş gibi bakıyorsun doğup büyüdüğün ülkeye, sana sunduğu ne kadar mutluluk varsa, çoktan bitmiş ya da henüz gelmemiş, binbirinci kez bir sabah daha dileniyorsun herbirinden... Bilemiyorsun niye hâlâ seninle ve ne zaman gidecek...

III. Ardına dek kan rengi toprak gibi açılıyor sonsuzluğun kapıları; küçük, sonsuz bir uçum daha beliriyor hayatında, yeryüzü dolusu çığlık, külden bir ormana dönüşüyor, sessizce, işitilmeden... Uçucu sınırlarında bedenini, uzun, çıplak bir ağaç,

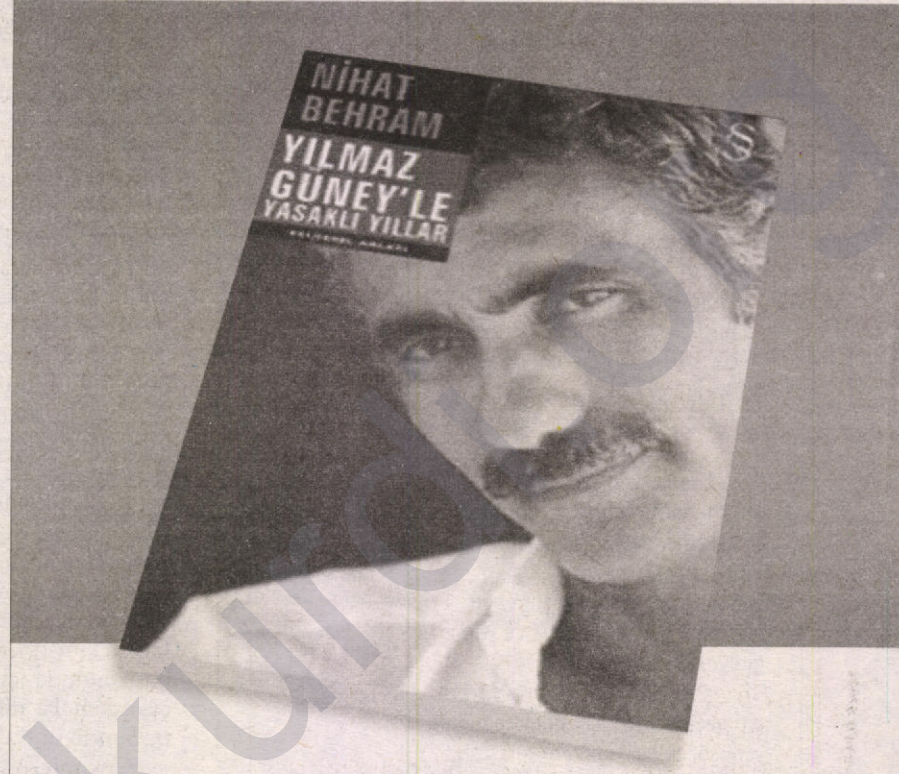
**Kaç çember çizersen
çiz tozun içinde,
bütünleyemeyeceksin bu
hayatı. Geceler boyunca,
cümleler ve vadiler boyunca,
bir başka sesin yankısına
dönüşene dek
yürüyüp gideceksin**

kıpkızıl çiçekleniyor. Gecenin sarmaşığı dolanmış gövdesine, dalları kırılmış.

IV. Öylece yürüyorsun, ölü müsün, diri mi, pek aldırmadan; derin karaltılarla dolu vadilerin içinden, gördüğün her şey toza dönüşüyor ardını, sınıksız sarılıyor sana ölümlerle gölgeler ve ağır kökler, anlaşılmasız bir çağrı sanki ismini yineliyor. Bütün insan ömürlerini üst üste koysan da vaktin yetmeyecek o adımı tamamlamaya, çağıramayacaksın yitip giden bunca şeyi, sesin yetmeyecek bırakılmışlığının ezgisine... Kaç çember çizersen çiz tozun içinde, bütünleyemeyeceksin bu hayatı. Geceler boyunca, cümleler ve vadiler boyunca, bir başka sesin yankısına dönüşene dek yürüyüp gideceksin, ayın üzerinden geçen bir bulut gibi sessizce, işitilmeden. Ardına dek, sonsuzca, toprak, açılmış kapılarının arasından ilk karanlıkla son karanlığın.

[aslıerdoğan]

NIHAT BEHRAM

Yılmaz Güney'le Yasaklı Yıllar

"O hâlâ ve daima Çirkin Kral..."

Yılmaz Güney. Çirkin Kral. Türk sinemasının efsane adamı. Bu toprakların yetiştirdiği ve kahvelerden derneklere, sosyete salonlarından genelev odalarına kadar her duvarda bıçkın bakışını bulabileceğiniz tek kahraman.

Yılmaz Güney o meşum olayda savcıyı vurmakla suçlandığında Türkiye'de yer yerinden oynamıştı. Düşmanları ona leke sürmek için bu olaya mal bulmuş gibi saldırırken, bu büyük yönetmenin elinin ayağının kesileceğini sanmışlardı belki de. Ama Yılmaz Güney'in yaratıcı zekâsı ve tutkusunu hiçbir duvarın engelleyemeyeceğini herkes görecekti.

Elinizdeki bu kitapta, Yılmaz Güney'in uzun yıllar en zorlu günlerinde yakın dostu, çalışma arkadaşı ve sırdaşı olan Nihat Behram'ın, cezaevi koşullarından devlet kokteyllerine, mahkeme kapılarından uluslararası davetlere, siyasal platformlardan kabadayılar âlemine, Türkiye'den İsviçre'ye, Hindistan'dan Fransa'ya kadar, hepsi belgelere dayalı, yakın arkadaşlık, kavga yoldaşlığı ve iş ilişkilerinde derinleşen roman tadında anılarını; Güney'in cezaevi mektuplarını, öncesi ve sonrasıyla firarın gerçek öyküsünü bulacaksınız.

Seyduna

Sana geldim sona.
Sende yeryüzüdür gövde bulan
ey suların sonsuzluğu...
Bakışlarım demir atsin
gözlerinin limanına
Fırtınalar yorgunu yüreğim sana.
Bütün sabahlarım sesinde ağarsın
Keder tırmanmasın yüzüme bidaha.
Sarmaşık gibi
Öpüşlerin damlasın çöl dudaklarıma.
Biliyorum yüreğin durgun sudür dindiğim
Korku kıyılarımlı sildiğim.
Sana geldim sustum ve yumdum
iki damla ateş düşürdüğün gözlerimi
Al uslandır korsan bedenimi
gece kanat çırpısın parmaklarında.
Birbirimizden kaçırarak yerimiz
kalmasın
Birleşsin yağmur soyunuğu ellerimiz
bırak öpüşlerim ağzını kapatsın.
Uzun uzadıya susarak kalalım birbirimizde
Sabaha söyleyecek söz bırakmayalım
Köpekler gibi uluyan acılarımız sussun
Sevda çözmesin kendini bizden.
Sularca gülüşelim
Yüreğin alıkoysun gitmelerimi.
Sona geldim sana.

tunaybozyiğit

Serbestî Gazetesi'nde asırlık muhalefet

CUMHURİYETİN kurucu kadrolarının, Osmanlı'nın son dönemine damgasını vuran İttihat ve Terakki Partisi'nin yönetici kliği olduğunu söylemek çok da yanlış bir genelleme olmaz. Geçen yazımızda, İttihat ve Terakki'nin kurucuları arasında yer alan İshak Sükûti'den söz etmiştik. Bu yazımızın konusu ise İttihat ve Terakki'nin siyasi rakibi Hürriyet ve İtilaf Partisi'nin kurucularından olan ve aynı zamanda dönemin önemli gazetelerinden Serbestî'yi çıkaran Mevlanzade Rifat.

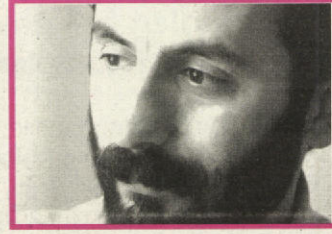
Mevlanzade Rifat, bugün Irak Kürdistan'ı sınırları içinde kalan Süleymaniye kentindedir. İstanbul'da büyüyen ve burada eğitim gören Mevlanzade Rifat'ın tüm hayatı sürgünler ve cezalarla geçti. İlk olarak 1869 yılında Sultan Reşad'ın adamı olduğu gerekçesiyle hapse atılan Mevlanzade, daha sonra sürgüne gönderildi. 12 yıl çeşitli haphanelerde tutuklu kalan Mevlanzade, 1908 yılında sürgünden dönüp, tekrar İstanbul'a yerleşti. Abdülhamit yönetiminden memnun olmayan Mevlanzade, dönemin en popüler ve güçlü siyasi hareketinin; İttihat ve Terakki'nin kapısını çaldı. Ancak orada umduğunu bulamayan Mevlanzade Rifat, kendisi gibi cemiyetten memnun olmayanların biraraya gelerek kurduğu Fedekarın Millet Cemiyeti'nin kurucuları arasında yer aldı ve bu cemiyetin yayın organı olan Hukuki Umumiye'de yazılar yazmaya başladı. Gazetesinde Abdülhamit'e ve İttihat ve Terakki'ye karşı sert bir muhalefet izlemeye başladı. Kısa sürede halk tarafından tanınan ve sevilen bir isim haline gelen Mevlanzade, kurduğu cemiyetten ayrılarak, 13 Aralık 1908'de Serbestî gazetesini çıkarmaya başladı.

ADRESSİZ KURŞUN

Mevlanzade, yazdığı yazılar yüzünden hedef haline geldi. Mevlanzade'nin çıkardığı gazetesinin başyazarı olan Hasan Fehmi Bey, 6 Mayıs 1909 günü Galata Köprüsü'nde uğradığı suikastta hayatını kaybetti. Görüğü tanıklarının ifadesine göre suikastçı ateş ederken, "Al sana Mevlan" diye bağırdı.

Mevlanzade'nin muhalifleri tarafından bu kadar tepki ile karşılanmasının elbette ki bir sebebi vardı. Mevlanzade, güçlü kalemi ile politik arenada rakiplerini köşeye sıkıştırmasını her zaman başardı. Özellikle 31 Mart Ayaklanması sırasında gazetesini Serbestî'de yazdığı yazılarla büyük ilgi çekti. Serbestî, o günlerde tiraj rekorları kırdı.

Mevlanzade, Hareket Ordusu Yeşilköy'e ulaştığı sıralarda yazdığı bir yazı yüzünden tutuklanacağını anlayınca Paris'e gitti. Burada da boş durmadı Mevlanzade ve İslahat-ı Esasiye-i Osmaniye Fırkası'nın kurucuları arasında yer aldı. Paris'te bulunduğu süre içerisinde Serbestî'yi tekrar yayınlamaya başladı. Gazeteyi destekleyenler arasında bulunan Şerif Paşa ile anlaşmazlığa düşünce, Paris'ten ayrılarak Kahire'ye gitti. Burada da gazetesini yayınlamaya devam etti. Ancak sadece 7 sayı çıkarabildi. Mısır hü-

mehmetalizmir

mali@esmerdergisi.com

İttihat ve Terakki'nin muhalifleri arasında yer alan Mevlanzade Rifat, Serbestî gazetesini yayımlayınca, hayatı hapis ve sürgünlerle geçti

kümeti, baskılara dayanamayıp Mevlanzade'yi sınır dışı etti. Kahire'den Atina'ya geçen Mevlanzade, burada iki gazete çıkardı. Çıkardığı gazeteler Yunan hükümetinin tepkisine yol açınca, yurda dönerek teslim oldu. Divan-ı Harp'te yargılanarak Bursa'ya sürgüne gönderildi. 1912 yılında çıkan aflla birlikte tekrar İstanbul'a dönen Mevlanzade, Serbestî'yi yeniden yayınlamaya başladı. Sert eleştirileri yüzünden başı beladan kurtulmayan Mevlanzade, bu sefer de iktidardaki Hürriyet ve İtilaf Partisi'nin şimşeklerini üzerine çekti ve hükümet tarafından gazetesinin yayınına son verildi.

Mevlanzade Rifat, 1919 yılında siyaset sahnesine geri döndü. Kürt Teavün Cemiyeti'ne de üye olan Mevlanzade, bu tarihte Avam Partisi'ni kurarak, İttihat ve Terakki ile Mustafa Kemal aleyhine sert bir muhalefete girişti. Cumhuriyetin ilanıyla birlikte ülkeyi terk eden Mevlanzade, Yunanistan üzerinden Suriye'ye geçti. Buradan da Irak'a giden Mevlanzade, Kürt hareketi ile daha sıkı ilişkiler kurdu. Kurulan Kürt örgütlerinde aktif görevler üstlendi. Cumhuriyetin ilanı ile "150'likler" listesine dâhil olan Mevlanzade, 1930 yılında Halep'te vefat etti.

31 MART VE ERMENİ TEHCİRİ

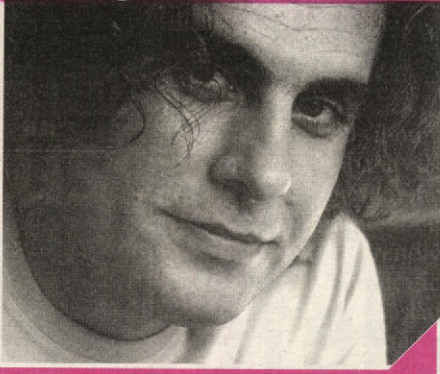
Mevlanzade, dönemin en önemli gazetecilerinden biriydi. Ayrıca yer aldığı parti ve hareketler nedeniyle, dönemin siyasi aktörlerinin birçoğu ile yakın ilişkiler içerisinde oldu. Mevlanzade'nin hayatının son dönemlerinde yazdığı kitaplar, bugün döneme ilişkin önemli kaynaklar arasında yer alıyor.

Örneğin, 13 Nisan 1909'da meydana gelen ve resmi tarih tarafından bir irtica hareketi olarak tanımlanan olayı, Mevlanzade farklı yorumlar. Bu hareketin hiç de irtica hareketi olmadığını iddia eden Mevlanzade'ye göre, 31 Mart olaylarının perde arkasında iki odak vardır: Taşnaksutyun ve Ahrar Partisi. Merkezi otoritenin güçlenmesi gerektiğini savunan İttihat ve Terakki Partisi, Osmanlı'nın yerine Turancı bir devlet modeli düşünüyordu. Ordu içerisinde de çok güçlüydüler. İşte bu yüzden, Abdülhamit'in yerine Sultan Reşad'ı geçirecek, askerinin politikaya uzak duracağı ve imparatorluğu daha demokratik bir yönetim anlayışıyla idare edecek bir ihtilal planlamışlardı. Ancak 31 Mart Ayaklanması, Rumeli'den yola çıkan Hareket Ordusu tarafından kanlı bir şekilde bastırıldı.

Mevlanzade'ye göre bu hareketin sonraki yansımaları daha trajik olur. İstanbul'daki bu ayaklanmadan Ermenileri sorumlu tutan İttihat ve Terakki'nin önde gelenleri, Adana'da yaşayan Ermenilere karşı büyük bir katliama giriştiler.

Birinci Dünya Savaşı sırasında yaşanan Ermeni Tehciri'nden de İttihat ve Terakki'yi sorumlu tutan Mevlanzade, bu tehcir ve katliamın planlı bir şekilde yapıldığını savunur. Mevlanzade, "Türkiye İnkılabının İçyüzü" adlı kitabında, bu planı ayrıntılı olarak anlatır ve katliamın planlayıcısı olarak, "Üçler İcra Komitesi" ismini verdiği İttihat ve Terakki Partisi'nin üç önemli yöneticisinin ismini verir: Doktor Bahaddin Şakir, Doktor Nazım ve Maarif Nazırı Şükrü.

selimtemo

selimtemo@hotmail.com

Masaüstü

Bu bir yıllık süreçte özellikle arka kapaklara ilgi gösteren okurlara teşekkür etmek istiyorum. Söz konusu şiirler ve çevirileri hakettikleri ilgiyi gördüler

BANA müsaade. Yıllık tembelliğimin bir bölümünü kullanacağım. Giderayak masamın üstünü de toplamalıyım. Her biri kapsamlı birer yazıyı hak eden konular. Ancak, ne yazık ki, geniş cümleler kurmaya takatim yok. Umarım mazur görülürüm.

1. ARKA KAPAKLAR

Bu sayıda 12. şiir çıkacak ve arka kapaklar da bir yaşını doldurmuş olacak. 1. sayıda Ehmed Melayê Batê'nin ölüm anını anlatan bir şiiri vardı. Sonraki sayılarda sırasıyla Ferik Egît Polatbekov, Elî Herîrî, Evdîlsemêdê Babek, Monlâ-yî Âlim Ramazan-ı Abbâsiyan, Osman Sebrî, Boraboz, Şêx Es'edê Erbilî, Abdulla Peşew, Nêrgîz Xanîma Şarezûrî ve Mela Ehmedê Xasî gibi şairler arka kapağa konuk oldular. Bu sayıda ise Babe Rax var. Kürtçenin lehçeleri açısından bakıldığında ise Kurmancî, Soranî ve Kirmanckî (Zazakî) lehçelerinin konukluğuna tesadüf edilecektir. Gerçi Goranî şiirler de var elimde. Ancak bunlar eski Goranî oldukları için, arkasında durabileceğim çeviriler yapamayacağımı düşünerek arka kapağa almadım.

Tabii seçtiğim her şair ve şiiri, belli özellikleriyle öne çıkardım. Bunları renkli fotokopiyle büyütüp çerçeveleten çok sayıda insan olduğunu biliyorum. Kendi yazdıklarından çok bu şiirlere yönelik ilgiyi önemsedim her zaman. Esmer okuru, arka kapaklarda Kürt şiirinin küçük bir fotoğrafını görmüş oldu. Bu küçük fotoğrafın çok daha büyük bir fotoğrafa dönüşmekte olduğunu duyurmak isterim. Zira çok yakında "Antolojiya Helbesta Kurdî/Kürt Şiiri Antolojisi"ni yayımlayacağım.

2. SULAR DİVANI

İşte birkaç cümleyle geçiştirilemeyecek bir konu daha. Gerçekten de Halil İbrahim Baran'ın ikinci kitabı olan "Sular Divanı", ancak kapsamlı bir yazıyla yaklaşılabilecek bir estetik yoğunluk içeriyor. Bu yüzden şu yazdıklarımın bir inceleme değil, bir "okur notu" olduğunu belirtmek zorundayım. "Sular Divanı"ndaki her şiir, anlatıcı ve anlatı düzleminin değişmesiyle beni farklı yerlere taşıdı. Tabii bir de "sürpriz" ögesi var. Hemen her şiir, kendini kendi bağlamından koparan bir sürprizle bitiyor ki, bunu anlatıcının kendinden çıkışı olarak adlandırmak mümkün. Baran, pek de bayılmadığı bir sıfatla ifade edersem, çok genç bir şair. Nicedir bu sıfat kendini birilerine yol göstermeye muktedir bulan

larca kullanılır oldu. Bundan tenzih edilmek şartıyla diyebilirim ki Baran'ın şiiri, öyle yolda belde bir şiir değil, şiirin varsayılan makamına çoktan gelip yerleşmiş bir şiirdir. Bu anlamda eksiklerinden çok fazlalarından söz etmek gerekir. Nitekim Baran'ın hiç de mecbur olmadığı harf oyunlarına başvurmasını yadırgadım. Ancak bu, "Sular Divanı"nın son dönemde çıkan en yoğun kitaplardan biri olmasını engelleyemiyor. Okurken hep yukarıda tutmuşum, bitince fark ettim.

3. Bİ

Diyarbakır'da yayın hayatını sürdüren "BİR" dergisinin 3. sayısı çıktı. Dergide Kürtçe ve Kürdolojiye ilişkin kapsamlı çalışmalar yayımlanıyor. "War" dergisinin konseptine devam ediliyor gibi görünse de Bir'de siyaset biraz daha geri plana itilmiş. Bir'in yayın kurulunda Seid Veroj gibi bir dilci, Remezan Alan gibi güçlü bir eleştirmen (aynı zamanda yazar ve şair) ve Roşan Lezgîn gibi bir öykücü (aynı zamanda şair) bulunuyor. Kürtçenin değişik lehçelerine de yer verilen dergide alanın en önemli kalemlerinin yazıları yayımlanıyor. Bu mükemmel dergiye abone olun (İletişim için: 0412 228 78 28 / kovarabir@yahoo.com). Yine Birnebûn, Nûbihar, Tiroj, Vate, W, ve Zend'i yaşatın diyorum.

4. MUHASEBE

Bu bir yıllık süreçte özellikle arka kapaklara ilgi gösteren okurlara teşekkür etmek istiyorum. Söz konusu şiirler ve çevirilerinde dikkatli olmaya çalıştım. Doğal olarak kamuya açılması sonucunda bazı eleştiriler de aldım. Kitaplaşma sürecinde bu eleştirilerden yararlandığımı belirtmek istiyorum. Bu yapıcı eleştirilerin sahiplerine teşekkür ediyorum.

Öte yandan seslendiğim vadiden kaba karşılıklar da geldi. İstesem bile düzeylerine inemeyeceğim, densizlikle riyle ünlü birkaç "kalem" olmadı değil. Üstünde durmaya değmez, "biz işimize bakalım".

Yazılarımda ise, sadece bazı postulatları ayan ettim, onların da dozunda olmadığını farkındayım. Belki "zihinsel bir yorgunluk"tur bu, belki de kamunun diline çevrilemeyen bir algı. Dolayısıyla sittin sene "sevgili" hitabıyla başlayan mektuplar, e-mailler alamayacağım.

"Herşey bitti", dedi. "Her şey mi" diye sordum. "Herşeyin içinde her şey vardır", dedi. Bir otobüste olduğumuza göre bir yere gidiyorduk. Vardığımızda cinayet mahalline "Hz. İbrahim" imzalı bir mektup bıraktım.

BEŞ buçuk, altı yaşlarında iki kız çocuğu kavga ediyordu: "Bayram önce bizim kapağa gelecek; yok, önce bizim kapağa..."

İkisi de saç başa kavga edip, "Anaaaa" diye annelerinin eteklerine yapıştıklarında, iki kadın çocukları karşılıklı olarak alıp, bayram denilen şeyin şeker savuran bir makine olmadığını anlattı. Buğday taneleriyle saplarını birbirinden ayıran ve köyde genelde "savurma makinesi" denilen alete benzer bir aletin olmadığını öğrenmek, benim de Selma'nın da dünyasını karartmıştı. Peki neydi bayram? Bir sabah kalkıp, o günü özel kılıp da şeker yemek ne saçma bir şeydi! Elde kınalarla şeker toplamak da... Bambaşka bir şey lazımdı, bilmediğimiz ve ilk defa göreceğimiz süzürüne karışıp, kapı kapı dolaştık, herkesin elini öpmekten canımız sıkıldı ve enteresan şekerlerle karşılaşamadık. Bitti gitti bayram...

Yani sevgili okurlar, yılbaşı ve bayram deyince nedeñse yaratıcılıkla başlayıp, hüsrarla sonuçlanan çocukça hikâyeler kuyruğa giriyor zihnimde. Bu sebepten, bu yazı pek diğerlerine benzemeyecek. Belki bundan sonraki yazılar da... Su düz akıyor artık; zihin de...

Önce yeni yıl... Kapıdan, bacadan beklediğimiz Noel Baba denilen kırmızı kıyafetli, beyaz sakallı dedemiz olmadı. Ve daha da ileri gidelim, pek çoğunuzun alışık olduğu o "Bacadan asker gelir" hikâyesi bizi de çoğu kez uyuttu. Her uyumanın gündüzünde sidik ile yün kokuşunun harmanlanıp da yorganın altına hapsolmasıyla uyanmayı saymazsak... Evet, Noel Baba gelmedi ama onunla eşdeğeri çerçi. O günü diğer günlerden farklı kılacak sihirli toplar ondaydı: Portakal ve mandalinalar... Kamyonetin kasa-sındaki turuncu toplar, yılbaşı denilen günün gerçekten geldiğinin tek kanıtıydı. Aksini düşünün. Köy yerine nasıl gelir yeni yıl? O günü diğerlerinden farklı kılacak ne vardır? Hediye mi? O hiç olmadı.

Hindi, tavuk mu? Tuhaftı bir köyde, tavuklar da tuhaftı. Fazla tavuk bulunmadığı gibi, gidip izbe bir yer bulup yumurtladıklarından, yumurta yüzü de gördüğümüz söylenemezdi. Lakin aşağı mahalleden bir çocuk, tavuk yumurtlamadan evvel elini kışına soktuğu gibi yumurtayı çıkarmasını öğrenmişti, avantajlıydı da. Dolayısıyla, ortada duran kızarmış bir hindi veya tavuk olmazdı. Et desen, yine tuhaftı bizim köy. Yoktu öyle ha deyince kafasını vuracak koyun, keçi... Geriye bulgur kalırdı. İster yuvarla, ister dağıtıp da pilav yap, hüsrün! Peki ya yamına? Yazdan kurutulmuş dutların, üzümün o gece için nasıl bir cazibesi olabilirdi? Hele hele kayısı çekirdeği? Henüz görmedim kayısı çekirdeği seven bir Malatyalı. Ne kalır geriye düşünün... Çerçi! Ve tabii rakı... Şehirden gelmiş rakı kotanrî büyükleri. Bize gelince, çerçi gelmişse sorun yok! Gelmemişse? Hiç gelmezlik etmedi. Bir 31 Aralık günü, gün boyu yolunu gözlediğimi hatırlıyorum. Artık o gecenin yılbaşı gecesi olacağına olan inancım tükenmişti ki katırın karartısı görüldü köyün tepesinde. Anem, bir büyük kalbura koyduğu buğday ile yoluna çıktı çerçinin, kalbura dolduramayacak kadar azdı mandalinalarla porta-

Çerçiyle gelen yeni yıl

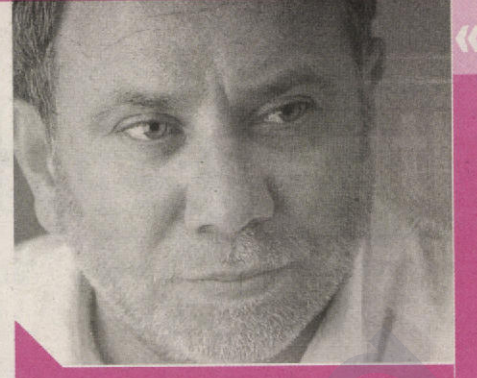
evrimalataş

evrimalatas@esmerdergisi.com

Noel Baba gelmedi ama onunla eşdeğeri çerçi... O günü diğer günlerden farklı kılacak sihirli toplar ondaydı: Portakallar ve mandalinalar

kal. Gelmişti işte yılbaşı... Katırın sırtındaki kasalarda...

Ortadaki yer sofrasında çeşit çeşit bardak bulurdu kendisini. Rakı bardağı mı? Yok! Rakı açılıp da kokusu odayı sarıldığında, kokuya tütün dumanı eklendiğinde ve portakalın sihirli iksiri karıştığında havaya, başlardı seramoni. Gece ilerler, sazın sesine, annemin Mahsunî'den söylediği türküler eklenirdi. Ve yaşamı boyunca milli piyango bileti alan babam, TRT'li vakitlerde bilhassa, amorti vurmışa sevinirdi. Belki bir, bilemedin iki defa vurmıştı amorti. O, bilet çekilişleri yapılmadan önce kendi hayaline dalıp, hepimize vaatlerde bulunurken, kimse o hayallere dâhil etmezdi kendisini. Ben aklı yetmez, nedense bir dönem köy yerinde, ne yapacaksam, karete elbisesine merak salmışım da ilüştürmüşüm o hayali babamın hayallerinin bir yerine. Biletler çekilir, babam, yine eski yoksul adam olarak, yeni yıla aynı kimlikle, yani köşesi eğrilmiş beşgen şapkası, yakası tamir edilmiş gömleğiyle girerdi ve ne yazık ki yıl öyle giderdi. Televizyonun, elektriğin olmadığı zamanları bilirsiniz. Hâlâ da elektrik gittiğinde, eğer köy yerindeyseniz dikkat edin, insanlar sessiz konuşur. İşte yılbaşı geceleri, nedense gaz lambası ışığında da olsa, sessiz konuşulmayan gecelerdi. Gecenin ilerleyen saatlerinde sarhoş olmuş bir köylüyü kapıda bulmak, onun türkü söyleyerek evin tahta kapısını yumrukladığını görmek, çerçinin gelmesi kadar eğlenceliydi biz çocuklar için. Sarhoşluk denen şey ürkütücü görünürdü ama hâlâ nedenini bilmiyorum, birileri sarhoş olduğunda biz çocukları korkutmamak için "Yok yok, sarhoş değil, oyun oynuyor" derlerdi. Bu nedenle hâlâ sarhoş birilerini görsem korkarım. Ve hâlâ portakal kokusu duyduğumda, o küçük pence-releri kerpiç evlerdeki yeni yıl akşamları, katırlı çerçiler gelir aklıma. Bu yazıyı yeni yıla girdiğinizde okuyacaksınız evet ama, varsa beş yaşında çocuğunuz, sorun bakalım bayram ne demekmiş? Yılbaşı deyince aklına ne geliyor?

[cezmiersöz]

Söylesene atlıkarınca o kırmızı şapkalı kız gelir mi dersin?

KAPIYI açıyor... Yüzünü görünce içim ürperiyor. Gözlerim doluyor. Bir şeyler söylemek istiyorum, söyleyemiyorum. Sesim titriyor... O da bakmıyor bana zaten... Beni kapıda öyle bırakıp küçük bir gece lambasının aydınlattığı koltuğuna gidiyor. Müziği sonuna kadar açmış... Yanındaki kanepede yarılanmış bir cin şişesi duruyor. Kül tablası ağzına kadar dolu... Gözleri ağlamaktan şişmiş...

Bana bakmadan konuşuyor: "Neden geldin?"

"Çok özledim seni" diyorum... "Dayanamadım yokluğuna..."

"Ne oldu o sarsılmaz gururuna?.. Hani bir daha hiç aramayacaktın? Hani hayatına temiz bir sayfa açmıştın..."

İçkisinden bir yudum alıyor. Sönmüş siğarasını yeniden yakıyor.

"Aşkın yanında sözler nedir ki?.. Sen demez miydin aşta gurur olmaz diye... İnsan sonunda kendine yeniliyor işte..."

"Biraz geç kalmadın mı?" Bu soruyu sorarken sesi titriyor, güçlükle bastırmaya çalışıyor bu titreyişi... Ama gözyaşlarına engel olmuyor... Duygularını ele vermek istemiyor. Güçlü görünmek istiyor. Hatta kayıtsız... Dolu kül tablasını boşaltmak ve bana içki doldurup getirmek için alıp mutfığa gidiyor... Sonra banyoya geçiyor. Salona geldiğinde biraz daha topalanmış görünüyor...

Koltuğuna oturuyor, bir sigara yakıyor. Perdelerin arasından sızan sokak lambasının ışığına takılıyor gözü... Sanki o da benim gibi uyumak, uzun yıllar uyanmamak, uyanığında yeniden doğmuş gibi uyanmak istiyor... Sonra birden bana dönüyor, geldiğinden beri sanki ilk kez yüzüme bakıyor: "Kocama dönüyorum ben... Aşka olan bütün inancım bitti... Her şey için çok geç artık... Biliyor musun, kırılan bir vazunun parçaları yeniden birleşmiyor..."

İşte o an çaresizlik nedir çok iyi anlıyorum. Akıntıya kapılmış bir insan güç bela tutunacak bir dal ararken neler hisseder, çok iyi anlıyorum. Yok olup gitmeden önce kendisine uzanacak bir mucizeyi beklerken nasıl da bir başkası olur, hiç bilmediği bir başkası... Şaşırır kendine... Bu halime de varmış benim der, ben de böyle olacaktım der...

"Aşk varsa, sevgi varsa kırılan vazo yeniden onarılır" derken sesimi ben bile tanımıyorum...

Güç artık onun elinde... Artık kendisi için hiçbir şey ummayan, her şeye inancını yitirmiş bir insan nasıl güçlü olursa o da o kadar güçlü işte... O kadar kayıtsız, o kadar alaycı...

"Aşkmış... Sevgiymiş... Üç gün sonra biter aşk. Sonra, sonra ne olacak?... Kuru kuruya aşk karın doyurur mu? Çocuğumun aylık okul masrafı 1.5 milyar lira... Aşkla ödenir mi bu para?.. Bak ben ödeyemediğim için kocam çocuğumu elimden aldı. Ayda yıldı bir görüyorum onu... Bu oturduğum ev kocama ait, yarın çık evimden dese ben ne yaparım?.. Her gün arayıp tehdit ediyor. Beni şu andaki işime o soktu... 'Bana geri dönmezsen sonuçlarına katlanırsın' diyor..."

Beni uçuruma doğru sürüklediğini hissediyorum o çalınca akan suyun... Görünenin arkasındaki karanlık birden bire açığa çıkıyor... Aşkın arkasındaki... Umutsuzluğun arkasındaki... Gelip geçici olan şeylerin arkasındaki asıl saklı olan şey açığa çıkıyor...

İnadına görmezden, inadına inanmazlıktan geliyorum yaşadıklarımızın arkasında yükselen asil gerçeği...

"Benimle gel" diyorum ona... "Orada bir evin var senin... Yeni bir iş bulursun. Biraz param var. İdare eder gideriz... Önemli olan insanın istediği hayatı yaşaması... İşe girince çocuğuna da yanımıza alırız. Kolejde okuması şart değil. Bütün çocuklar kolejde mi okuyor? Dersleriyle ben ilgilenirim. Bü-

tün gün evdeyim nasılsa..."

Artık saklamıyor gözyaşlarını... Derin bir kargınlıkla bakıyor bana. Hiç affetmeyecekmiş gibi... Bu defa kayıtsız değil, güçlü-yü oynamıyor:

"Çok yalvardım sana geçmişte... 'Gel beni al, beni buralardan kurtar' diye... Benden hep zaman istedin... 'Birlikte yaşayamaz' dedin. 'Benim yazmam, üretmem için yalnız kalmam gerekir' dedin. Çok yalvardım... Ama hayatından hiç taviz vermedin. 'Aynı evde oturursak birbirimizden bıkarız, sevgimiz tükenir, biter' dedin... Unuttun mu bu sözlerini? Ne değişti şimdi söylesene?.. O zaman neredeydi aşkın? Beni hiç kaybetmeyeceğini, sana olan aşkıma hiç bitmeyeceğini sanıyordun değil mi? Hep seni o zamanlardaki gibi deliler gibi seveceğimi, sen ne istersen ona uyacağımı düşündün değil mi? Bizi karşılaştıran kadere ihanet ettik... Ve artık çok geç... Ben artık o bildiğin kadın değilim... Hayatın ne olduğunu geç de olsa anladım. Herkes kendisini düşünüyor, ben niye düşünmeyeyim... Yaşam geçiyor. Çok yalnız kaldım ben. Artık bundan sonra yalnız kalmak istemiyorum... Alıştığım hayatı yaşamak, standartlarım altına düşmek istemiyorum... En önemlisi, artık

Bir daha bu kapıdan içeriye giremeyeceğim. Hayatımı, hatalarım ve korkularım yüzünden kendi üzerime kapattım ben. Ben onun, o benim son umudumdu... Bu son umudu üzerimize kapattım. O içerde kaldı, ben dışarda

çocuğumun yanında olmak istiyorum... Kocamı sevsem ne olur, sevmesem. O beni seviyor ya, bu bana yeter... O hiç olmazsa, 'birlikte yaşarsak sana olan sevgim tükenir' demiyor... Hadi git artık, kanatma bu yarıyı. Hadi git... Birbirimizi görmezsek unuturuz. Kapanır gider bu yara da, diğerleri gibi... Arada sırada sızlar, sonra o sızı da geçer... Hadi git ne olursun..."

Ayağa kalkıyorum. Ona son kez sarılmak istiyorum... Son kez sarılıp öpmek... Defalarca sarılıp ayrılmıştık, ama bu sefer farklı... Bu kez dönüşü yok, iyi biliyorum... Sanki o ölmüş de açık kalan gözlerini kapatmak için yaklaşıyorum yanına... Gözlerini öpüyorum. Alnını, saçlarını... Kokusunu içime çekiyorum. Bu kokuyu artık hiç duymayacağım... Birden coşkun, birden parlayan bir ateş gibi sarılıyor bana... O da beni öpüyor. Saçlarımı kokluyor. Bütün ayrılıklarımı, bütün terk edilmişlerimi kokluyor... Duygusuz otel odalarında tek başıma bir şarkı duyduğumda onu hatırlayıp bir sızma nöbetine tutulmuş gibi titreyişlerimi, onsuz geçecek uykusuz gecelerimi öpüyor... Sanki ölmüşüm de, açık kalan göz kapaklarımı kapatır gibi öpüyor...

Ölmüş gibi hissediyorum kendimi, ama öyle hissetsem de dudaklarımdaki bin yıllık susuzluk sürüyor yine de, bu susuzluk artık dinsin diye dudaklarımdan öpmek istiyorum onu. "Hayır" diyor, "Bunu yapma... Yoksa hiç bırakmam seni... Yine bağlanır kalırım sana... Sevince çok kötü seviyorum ben. Bu yüzden sevdiğim herkese zarar verdim... Sana da çok zarar verdim. Hadi

git artık... Hem artık gönlün rahat olsun, bir daha kimseye aşık olmayacağım... Sen sendün... Bir daha kimseyle bu tutkuyu yaşayacağımı sanmıyorum... Benim hikayem bu kadarmış... Erken bitti, ama yine de güzeldi... Bana yaşattığın bütün güzellikler için sana minnettarım..."

Sonra onu öylece orada, solgun bir gece lambasının ışığında bırakıp çıkıyorum... Ama merdivenleri incek gücü bulamıyorum kendimde... Basamaklardan birine oturup kahyurum. Bir daha bu kapıdan içeriye hiç giremeyeceğim... Kendi üzerime kapattığım kapıyı seyrederim... Hayatımı hatalarım ve korkularım yüzünden kendi üzerime kapattım ben... Ben onun, o benim son umudumdu... Bu son umudu onunla benim üzerime kapattım... O içerde, ben dışarda kaldım... "Ne yaptım Allah'ım ben?" diye ellerimi yüzüme kapatırken içerden derin, boğuk bir ağlama sesi yükseldi... Gittiğimi düşünmüş olmalıydı ki artık kendini koyuvermişti: "Ne olur gitme, gitmesen olmaz mı? Gitme, ben sensiz nasıl yaşarım?" diye hıçkırarak ağlıyordu... Sonra duvarda patlayan bir içki şişesinin dağılan sesini duydum... Gecenin duvarında hayatımız paramparça dağılıyordu... Büyü bitmişti...

Büyü bitince acı dayanılmaz olur... Her şey

apaçık ortadaydı, ama bütün bu ortalıkta ve apaçık olan şeyler büyüden yoksundu... Sanki gizli bir güç içimizdeki ışığı yok etmek için yine içimizdeki aşkı, içimizdeki masumiyeti kullanıyordu... Ne kadar seversek sevelim, ne kadar umut edersek edelim, bir yerde gücümüz tükeniyor, korkularımıza ve alışkanlıklarımıza yeniliyor, sonunda sevgilerimiz ve umutlarımız sadece o büyük yalnızlığı çoğaltıyordu...

Gecenin ıssız sokaklarında yürürken bana aylar öncesinde, aşkıma en yoğun olduğu günlerde söylediği bir söz geliyor aklıma: "Çok yaklaşıyoruz birbirimize, çok kötü, çok tehlikeli bir şey olacak. Durduramayacağımız bu gidişi..."

Onun bu sözünü düşünüp dururken anlıyorum ki ne zamandır ben hiç bir yere gide-memişim... Evinin etrafında dönüp duruyorum... İşte o zaman acıyla hissediyorum, ben nereye gidersem gideyim artık hep onun kalbinin etrafında, hep onun evinin etrafında dönüp duracağım...

Evine çok yakın bir lunapark var onun. Bazen yaz geceleri balkonunda oturur, içkilerimizi içerken bu lunaparkın rengarenk ışıklarını seyrederek hayaller kurardık... O zamanlar bana sevinç nedir? diye sorsalar onunla baş başayken seyrettiğimiz bu lunaparkın ışıkları derdim... Oraya doğru yürüyorum. Gecenin hayli geç bir saati. Kimseler kalmamış ortalıkta. Lunaparkın kapısı açık. Parkın bekçisi tilki uykusuna yatmış, geldiğimi duyunca hafifçe doğruluyor, bana göz ucuyla bakıyor, sonra tekrar dalıyor o delik deşik uykusuna...

İlk gençliğimde Bostancı'da bir lunaparkta

çalışmıştım. Benim için çoktan büyüti bitip tükenmiş bu oyuncuların nasıl çalışıldığını o zamanlardan biliyorum... O da tıpkı benim gibi ilk gençliğinde bu lunaparkta kırmızı şapkasıyla patlamış mısır satıyormuş, bunu öğrendiğimde öylesine duygulanmıştım ki, bunu aşkıma için ilahi bir tesadüf saymıştım...

İnsanları mutlu edip eğlendirmekten yorgun düşmüş bir atlı karıncaya yaklaşıyorum... İlk gençliğimde atlı karıncaların yaşadıklarını, ruhları olduğunu düşünürdüm ben... Bazen öyle neşeli, öyle iyimser olurlar ki hiç beklenmedik bir anda hızlanırlar, gökyüzünde bir süre asılı tutarlar ve böyle anlarda içinizdeki bütün kaygılardan, bütün sıkıntılardan kurtulup yere öyle inmenizi isterlerdi sizden... Bazen keyifli ve aceleci olurlar, içlerinden hiçbir şey yapmak gelmez, çabucak dönüp işlerini bitirmek, sizi üzerlerinden atmak ve yalnız başlarına kalmak isterlerdi...

Atlı karıncanın motorunu çalıştırıyorum... Motorun hüzünlü sesi gecenin ıssızlığında yankılanıyor... Derin uykusundan uyanıp usulca dönmeye başlıyor atlı karınca... Bir tur döndükten sonra sandalyelerinden birine oturup ben *de onunla dönmeye başlıyorum... Sonra kendisini neşeli ve iyimser hissettiği zamanlardaki gibi beni bir süre gökyüzünde asılı tutup bütün yaralarından, çelişkilerimden, korkularımın arındırmak ister gibi hızlanmaya başlıyor... İşte o zaman sanki yıllardır hiç ağlamamışım gibi ağlamaya başlıyorum... Gözümün önünden mutsuz, yaralı çocukluğum geçiyor... Annem, babam, kardeşlerim... Babamın mutsuz ve yalnız ölümü geçiyor... Annemin aşksız geçen ömrü, kardeşlerimin yenilgilerle ve düş kırıklıklarıyla dolu hayatları geçiyor... Şimdi hepisi bir yerlerde uyuyor ya da hiçbir zaman kavuşamayacakları hayallerini kanatıyorlardır... Neden istediğimiz hiçbir şey olmadı bu hayatta atlı karınca? Nerede hata yaptık söylesene?.. Nerede geç kaldık? Nerede yanıldık?.. Gerçekten büyü bitti mi, söylesene artık biz böyle mi yaşayacağız? Ben neredeyim, sevdiğim kadın nerede? Bir şeyler söylesene... Neden kırılan vazolar bir daha yapıştıramıyor? Neden her şey için çok geç? Daha dün hepimiz masum, küçük, hayal dolu çocuklardık... Bu kadar kısa zamanda bunca hatayı biz mi yaptık? Kim oynadı duygularımızla, kim soktu içimize bu hırsları, bu bencillikleri? İstedigin kadar hızlan, istediğin kadar boşlukta döndür beni... Gökyüzünde böyle yalnız başıma asılı kalmak istemiyorum ben...

Söylesene birazdan çıkmıyor gel mi dersin çok eskiden buralarda patlamış mısır satan o genç kız? Kırmızı şapkası ve o ışıklı yüzüyle gelir mi dersin? Bütün bu olanlar hiç yaşanmamış gibi... Gelirse her akşam evime vaktinden önce dönerim inan... Gelirse birlikte yaşanınca sevgi tükenmez, çoğalır artar... Gelirse, ben hep onu severim... Yaz akşamları sokak arasındaki evimizin önüne masamızı kurar, çocuklarımızla baş başa yemeğimizi yer ve 'iyi ki varız, iyi ki yaşıyoruz' deriz... İçimiz sıkılınca, bir iki duble fazladan içer, bir iki hisli şarkı daha söyleriz... Elimizdekilerle yetinir, haddimizi biliriz... Söylesene atlıkarınca, birazdan o kırmızı şapkalı kız gelir mi dersin?

KEDİLERE dikkat ederseniz, bazen hayretle dünyaya baktıklarını görürsünüz. Nedenini sormaya kalkışsanız, daha da büyütür gözleri; hayretleri bin kat artar. Hayret etmek için o kadar çok neden var ki hangi birini sayayım dercesine...

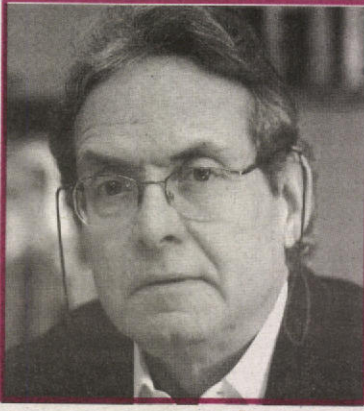
Ev kedileri refah içinde yaşarken, biz neden böylesine yoksuluz diye hayret eder sokak kedileri... Sahiplerine kayıtsız şartsız itaat eden köpekleri hayretle izler ev kedileri... Kuşların birdenbire gözden kayboluvmelerine, mart gelince dişi kedilerin birdenbire güzelleşivermesine hayret ederler hepsi birden... Sokaklarda kendilerini tekmeleyen insanlara hayret ederler... Karların erimesine, çiçeklerin açmasına hayret ederler. Kara kedilerin 'uğursuz' sayılmasına hayret ederler...

SİZ HIÇ GAYRET ETMEZ MİSİNİZ?

Çevrenizde olup bitenleri, kitaplarda, gazetelerde yazılanları sorgulamak aklınızdan geçmez mi? Mesela Şemdinli'de yaşananları... Şemdinli'de, bombalanan kitapçının önündeki aracın jandarmaya ait olduğu belgelerle ortaya çıkmasına rağmen, aracın görevli olduğunun niçin iki gün boyunca kamuoyundan saklandığını; vatanşahlar tarafından yakalanan üç zanlıdan biri olan Ali Kaya'nın neden jandarma olduğunu söylemeyi, "Ben emniyettenim" dediğini; Şemdinli'de, 1 Kasım'da patlatılan 150 kiloluk bombanın, tüm aramalara rağmen ilçeye nasıl sokulduğunu; görevlendirme emri kırsal alan olan astsubayların, neden polisten habersiz ilçe merkezinde istihbarat çalışması yaptığını; itirafçı Veysel Ateş'in patlamanın hemen öncesinde, bombalanan kitabevinin bulunduğu işhanında ne aradığını; astsubayların aracında bulunan isim listesinde Seferi Yılmaz'ın isminin kırmızı kalemle daire içine alınmasının, krokielerde de kitabevinin yine kırmızı kalemle işaretlenmesinin tesadüf olup olmadığını; Veysel Ateş'in pasajdan çıktıktan sonra cep telefonu ile bir yerleri arayarak, "Paketi bıraktım. Şu anda neredesiniz?" diye sorup sormadığını; iki astsubayın neden doğrudan polise teslim edilmeyip, 'güvenli' bir yere götürüldüğünü; aracın bagajında bulunan silahların hemen balistik incelemeye gönderilip, gönderilmediğini; Şemdinli'de dağıtılan ve '5 aske-

Hayret

Siz hiç hayret etmez misiniz? Mesela Şemdinli'de yaşananlara... Olup bitenleri sorgulamak aklınızdan geçmez mi? Yoksa hayret etmeyi çoktan unutmuş mutlu çoğunluktan mısınız?

vecdisayar

rin şehit edildiği saldırının intikamının alınacağı"ni belirtilen imzasız bildirimden ardından Hakkari ve ilçelerindeki 16 patlamanın tesadüf olup olmadığını; aracın bagajında bulunan iki el bombası ile Seferi Yılmaz'ın dükkanında patlatılan bombanın benzerliğinin bir tesadüf olup olmadığını; araç üzerinde inceleme yapılırken, panzerden niçin ateş açıldığını; kırsacası, Hakkari milletvekili Esat Canan'ın TBMM Şemdinli Olayını Araştırma Komisyonu'na sorduğu bu soruların yanıtlarını merak etmez misiniz?

Peki Hakkari'de yaşamının nasıl bir şey olduğunu öğrenmek

için oralara gitmeyi düşünmez misiniz? Empati denen bir şeyden haberiniz var mı? Yoksa, "Bana dokunmayan yılan bin yaşasın" diyenlerden misiniz? Farklılıklardan söz açmayı bölücülük sayan, herkesin dünyaya kendisi gibi bakması gerektiğine inanmış 'toplum mühendisleri'nden misiniz; yoksa bu ülkede bize 'tanınmış' özgürlüklerin sınırları içinde yaşamaya alışmış ve hayret etmeyi çoktan unutmuş 'mutlu' çoğunluktan mısınız? (EP)

Bu ülkede hayret edilecek o kadar çok şey dururken... Bankaların içini boşaltanlar elini kolunu sallayarak gezerken, davası süren bir rektörün kaçabilir gerekçesiyle hapiste tutulmasına; Başbakanlıkça görevlendirilen İnsan Hakları Komisyonu üyelerine -nedense yalnızca iki üyeye- verdikleri raporda yer alan görüşler nedeniyle dava açılmasına; Türkiye'deki ifade özgürlüğü konusunda son derece hassas olan Avrupalı parlamenterlerin kendi ülkelerindeki ifade özgürlüğü sınırlamaları konusunda nasıl bu kadar suskun kalabildiklerine; korsan kaset sorusunda ortalığı ayağa kaldıran sanatçıların, ifade özgürlüğüne yönelik tehditler karşısında ağızlarını açmamasına hayret edilmez mi?

Değerli felsefeci Oruç Aruoba, "Aydın (olacak) (olan) kişi, en temelde, hayret edebilen kişidir" dedikten sonra şunları söylüyor: "Felsefe, Platon'a göre hayretle başlar ve Sokrates'e göre, hayret etmeyi öğretebilmektir. Çünkü felsefe, dünyada sorunlar -dünyayı sorunlu görmektir: Başka insanlara -bir çağa, bir topluma- olağan ve olması gerektiği gibi gözükken şeyler, felsefe için sorunsaldır; bu yüzden felsefeyle uğraşan insan, hayret eden insandır. -Hayret etmeyen (duymayan) insan ise rahat insandır: Uyumlu, 'normal', yerli-yerinde. Onun felsefeye gereksinimi yoktur; o verilmiş, hazır düşüncelerle, anlayışlarla, değer yargılarıyla yetinir.

Aydın(olacak) (olan) kişi ise en baştan yetinmeyen, yetinememiş kişidir; ki aydın olma çabasına girmiştir. O toplumda ve çağında yaygın 'normlar' açısından, yersiz-yurtsuz, 'anormal', uyumsuz ve rahatsızdır." (Bağlam Yayıncılık'ın 'Türk Aydını ve Kimlik Sorunu' adlı kitabında yer alan 'Türk Aydını ve Felsefenin Gerekliliği' başlıklı yazısından.) (EP)

Yeniden sorulmuş... Siz hiç hayret etmez misiniz?

bir sokağa ad olmuşsun

Su'ya olduğu için...

rüyada bir kasabaya düşmüş yolun
sanki önceden görmüşsün bunu
bir dal kopmuş ağaçtan çıt
bir ses ansızın çıt
ağlara takıldığından beri balıklar
derdini sevdirmiş içine bakmak

kendini mi özlemişsin rüya mı çok yakın
harnuplara bakıyorsun ovalara surlara
üstüne kalmış her şeyde
sana sarkmış eller çok çolak
gönlün eski bir mecra sarkıyor
vaktin gelmiş uykuların sarkıyor
açıyor bir bir kendini söylediğin ağaçlar
ağaçlar!

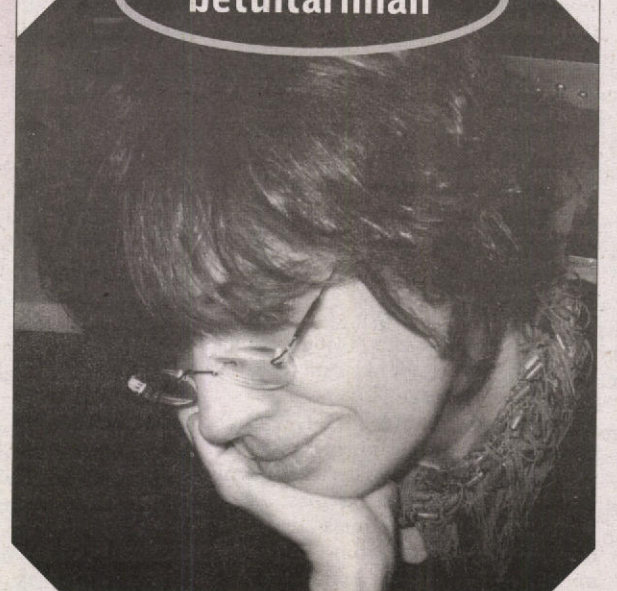
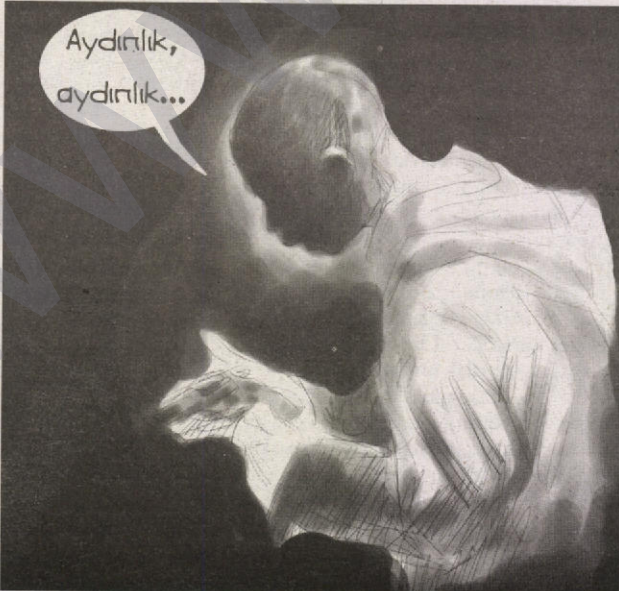
hak edilmiş ömür olmalı ağaçlar
Temmuz köklerini yakmış
içini çizdikçe kötü bir inkar

öğreniyorsun bir yapraktan yapraktaki iyiliği
huzurun sarkışını balkondan örneğin
dikkatleri üstüne çekiyor
gözlerinle boyadığın leylak
kavruluyorsun böyle kış bitmiş yaz gelmiş
kapında uykuna pırlasın için
yüzüne bakmış ayakkabılar

yüzün göğü okuyor senden başka kazanan yok

kimseye yüz vermiyorsun kendinden başka
sigaranı söndürüyorsun toplanıp gidiyor mart
kuşlar iniyor kuşlar kalkıyor
kuşlar kan kardeşi çocuklarımızın
bir şehir seçiyorsun haritadan
bir ev dağ evi düşünler evi
kalkıp bakıyorsun camdan kendine
senden başka bilen yok
uyuyormuş gibi ülkenin kuzeyinde
sen gibi açık bir deniz
yüzünü okutuyorsun denize bakıp bakıp.

betütarıman

Taşlar yerine oturmadan

[adnanyıldız]

AHMET Öğüt ve Borgia Kantürk'le geçen sene Almanya'da gerçekleşen bir atölye projesi dolayısıyla tanıştım. Hepimiz, buradan giden genç sanatçı takımının içindeydik. 20 gün boyunca Almanya'dan ve Fransa'dan katılımcılarla, terk edilmiş bir fabrikada "karanlıkta gezilecek" bir sergi kurduk. Serginin oluşumundaki tartışmalarda hepimizin yaşadığı bir gerilim vardı. Aklı, gözü çalışan sanatçılar olarak, (Fransız sanatçıların da desteğiyle) mekânı iyi kullanan önerilerimiz "demokratik olmak" adına geri çevriliyordu. Hepimizde bu endüstri bölgesinde sergi yapmanın heyecanı ve aşkıyla; vandalist izlerle dolu bir yerde HÂLÂ steril bir sergi yapmayı kabul etmiyorduk. Organizasyondan sorumlu KİK üyelerinise, şehirlerini ve ülkelerinin her yanına yayılmış Türkler'e öğretecekleri bir şey vardı... Herkesin verilen bir oda içinde sergi kurmasını istiyorlardı. Anladığım kadarıyla, psikolojik olarak baş etmeye çalıştıkları şey bu sergide somut tartışmalarla daha da ortaya çıkmıştı. Onları deli eden asıl Türkler'in şehirlerinde, ülkelerinde plansız ve programsız yayılması fikriydi, biz de sorunun kaynağı ülkeden geldiğimiz için hemen eğitilmeliydik. Borgia Kantürk'ün (ve şu anda birçoğunun İzmir'de K2 Sanat Merkezi altında çalıştığı Elmas Deniz, Gökçen Cabadan ve Gökçe Süvari'nin) KUTU projeleri, taşınabilir sergi mekânı olarak, sergi mekânını her sergide yeniden kuruyordu. Tepkimizi içimize gömmedik. Borgia, sergi yapmamıza izin verilmeyen bölgelerde terk edilmiş bir konteynir (İşte kutu!) buldu. Biz yine de, Borgia'nın davetiyle içinde (bir Fransız arkadaşın olduğu bir grupta), kaçak şekilde önerilerimizi gerçekleştirdik. KİK görmeden.

Bu noktada, özellikle Almanya'nın ve Fransa'nın -AB tartışmalarında- kendilerini yegâne uygarlık model olarak konumlandıklarına şaşmamak lazım. Bizim verdiğimiz tepkilerin de, "almazlarsa almasınlar" ya da "duy sesimizi" gibi; duygusallık eşliğini geçememesinin nedeni budur. Ergenlik geçiren bir genç kadar gidip geliyoruz, hala kimliğimizin altını-üstünü tartışıyoruz.

Sergi ne oldu, diye sorarsanız(?), bir serginin kendini ortaya çıkarma sürecinde, mekânın ve kavramın keşfedilmesinde; bazı işler daha fazla yer kaplayıp, daha da öne çıkabilir. Bu tür sürprizlerin sergiye katkısına, yani sergi sürecinde ortaya çıkacak yeni anlam katmanlarına izin verilmelidir. Her yerde olsa da, sanatta eşitlik yoktur. İyi olan, iyidir. O noktalarda, KİK üyeleri içine kapalı bir sergi kurgusunda ısrar ederek, bir nevi bir ömür boyu kinadıkları Doğu Almanya modeli bir sergi kurdular. Borgia, Ahmet, ben ve diğerleri bıraktık tartışmayı. İçtik, eğlendik.

Sonrasında iki şehir arasında bir bağımsız sanatçı trafiği olarak gelişen "alis Alis'e karşı" sergilerinde Borgia Kantürk'le beraber çalıştık. Ahmet'le de hala dirsek temasım devam eder. Bu yazının nedeni ise iki sanatçı arkadaşımın ortak bir sergiyle buluşması. Platform Garanti Güncel Sanat Merkezi, ocak sonuna kadar açık kalacak sergide aslında 2 ayrı dil ve gelenek buluşuyor. Hatta Arka Oda'da da yapı estetiği ve mekânsallık açısından KUTU projesiyle ilişkilendirilebilecek

(daha önceki İstanbul Bienalleri'nden birine katılmış, sonra hayatını kaybetmiş...) Absalon'un videolarını izlemek mümkün.

Borgia, batıdan. İzmir havasına bir de Turist Ömer derbederliği ve Ediz Hun terbiyesi ekleyin. İşlerinde de hep resimsel bir merak var, işleri resim geleneğinin nasıl sürekli değiştiğini takip edenler için ilginç notlar içerir. Mesela 19. yy resim geleneğinin taşınabilir bir kurguyla cebinize sokar. İzmir'de güncel sanat üreten sanatçıları birleştiren bir dil ortaklığı vardır: Borgia, o dilin taşıyıcılarındandır. Elle çizilmiş, desenleşen figürlerle; oyun hamurları ya da parlak kâğıtlarla, adeta yeniden üretilen bir çocukluk. Borgia biraz "nurde"dür de. Ama hakikaten batı yakasının hikâyesidir. Bilirsiniz ki, Milliyet Çocuk okumuştur, hırsız-polis oynamıştır, fasikül fasikül biriktirmiştir. Temel(i) Britanica. Mı? Ona bir yerleştirmesinden dolayı herkesin bildiği Metin Oktay takıntısını sorduğumda

Kimlik ve dil tartışmalarında belki de en unutulmuş mesele, hafızanın dili ve dilin hafızası...

çoşmuştu yine. "... İçkisi var, kumarı var, adına kiraathanesi var... Yani bir ağabeyliği var... Ama ne bir Hakan Şükür, ne bir Tanju Çolak. Metin Oktay, biraz Orhan Gencebay'ın futbol karşılığı. Gecenin bir yarısı tebeşirle mahallenin duvarına koca bir kale çizip; orda bir arkadaşını kaleye alıp, olabildiğince şut çekme idmanı yapması..."

Ahmet, doğudan. 9. İstanbul Bienali'nde dolaşanlar, otoparklardaki otomobilleri KARTON kullanarak; polis arabasına ya da taksiye dönüştürdüğünü hatırlar. İşlerinde gözlemciliği acayip gelişmiş bir çocuğun, bozulmamış zekâsı-hızı var. Vizontele'de figüranlaştırılarak-uslandırılarak, Akdeniz kasabasının pasta çalan muzip çocuklarına dönüşenlerden değil. Hakikaten bir Kürt zekâsı. Ona bunları söylediğimdeyse, alçak gönüllülikle "ben her bir şeyi yüzüne gözüne bulamaç yapan bir çocuk benzetmesi yapmaktayım kendime..." filan diyerek, kaçıyor. Bunda belki hayatta kalma güdüsünün (survival value), ona (pek çoğumuzdakinden bin kat daha fazla bir inatla gelişmiş), her şeyi ironik bir filtreden geçirme estetiği sağlamış olmasının payı var. Pek tahmin edemiyorum Doğan Kardeş okudu mu (?), ama uzun eşsek olmanın hep yırttığı kesin.

Platform, belki de ilk kez bu kadar platform yani. Borgia'ya da, Ahmet'e de bakarak göreceğimiz ipuçları, iki genç sanatçının işleri üzerinden- bize iki ayrı dünyanın aslında "iki ayrı dünya" olmadığını göstermeye çalışıyor. Platform'un steral beyazlığını kıran lodos ve meltem, ne İskandinavya'dan ne de kentsel dönüşüm dalgasından esiyor bu kez. Ama demek istediğim şu da değil yani; doğu batıyla filan buluşmuyor. Çünkü tek bir yön, tek bir kimlik, tek bir açı kaldı mı ki? Kimlik ve dil tartışmalarında belki de en unutulmuş mesele, hafızanın dili ve dilin hafızası... Yoksa kendi tarihini de ne kadar dönüştürdü ki Türkler? Cumhuriyet öncesi hala karanlık bir çağ; hala "devrim tarihi" kadar tabu.

Diğer yandan da, her şey o kadar hızla dönüşüyor ki... Konuşurken sadeleştirdiğimiz kadar sadeleştiremiyoruz gerçekleri / olanı. Olan-biten daha sade belki ama bizim matematiğimiz, üst-alt kimlik tanımlarımız da yalan yanı. Akademik ağzılardan (bağlamından koparılarak) çalınmış bu laflar boş. Bir bakalım kendimize korkmadan, sonra zaten taşlar yerine oturur.

Musa Anter'i anlamak

[dicleanter]
dicleanter@esmerdergisi.com

DİYARBAKIR Yenişehir Belediyesi, babam Musa Anter ve basın şehitlerini ölümünü anmak için bir anıt yaptırdı. Bu, hem Musa Anter'i sevenleri hem de ailesini mutlu eden bir sahiplenmeydi.

İki yıl süren bir çalışmanın sonucunda tamamlanan anıt, 10 Aralık İnsan Hakları Beyanname'si'nin yıldönümünde açıldı. Anıtın böylesi bir tarihte açılması, projeyi daha da anlamlı kılıyor.

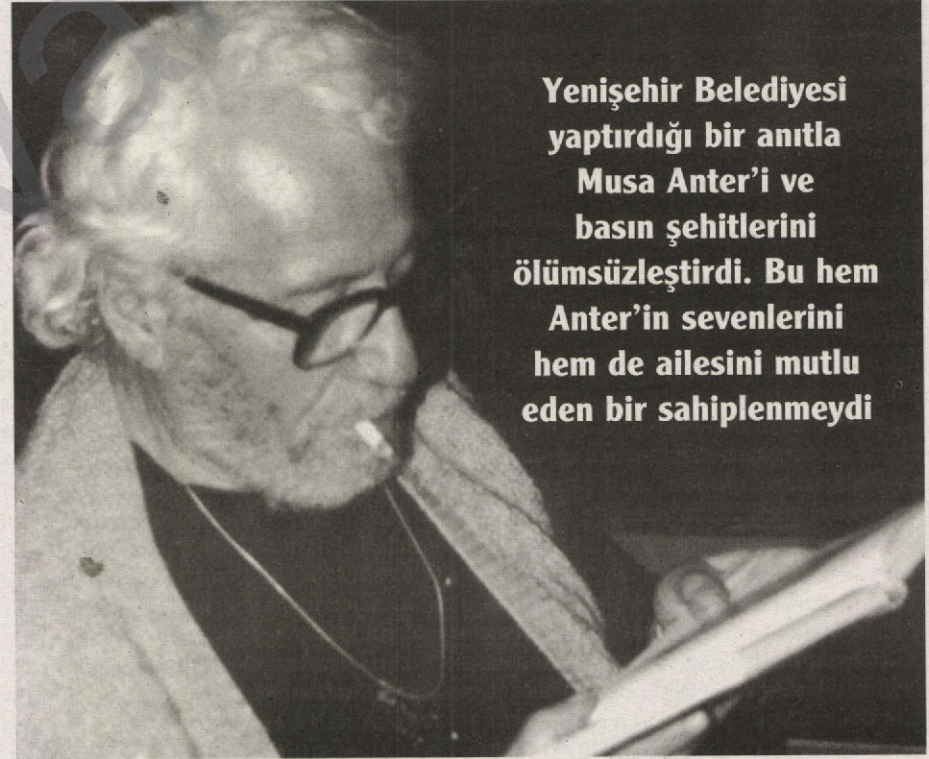
Açılışa katılan değerli ağabeyimiz Canip Yıldırım'ın, yakın arkadaşı Musa Anter'le olan hatıralarını anlatırken, yaşadığı duygu dolu anlar ve gözyaşları, hepimiz için çok şey ifade ediyordu. Vurulduğunda yanında olan ve aldığı ölümcül yaralara rağmen hayatta kalmayı başaran

yografisi hatalarla doluydu. Aynı hatalar, bu yıl başka bir kurumumuzun yaptığı takvime yansımış. Çünkü takvim hazırlanırken, o kitaptan yararlanılmış.

Bu hataları düzeltmekte yarar var... Her şeyden önce babamı 1965 yılında TİP'ten milletvekili adayı olmadı. Bu seçimlere katıldı, ancak bağımsız aday olarak. Nusaybinliler Anter'i doğru tanımlıdır. Bu konu açılmışken, şunu da belirtmekte yarar görüyorum: Şu anda Musa Anter'in hayattaki yakınları, kız kardeşi ve üç çocuğundan ibarettir. Ancak birileri onun adını kullanarak çıkar sağlamaya çalışıyor. Herkesi bu konuda duyarlı olmaya davet ediyorum.

Musa Anter bir düşünce adamıydı, bunu MİT Müsteşarı bile idrak etmişti. Şöyle diyordu Musa Anter'i dört kez ce-

Yenişehir Belediyesi yaptırdığı bir anıta Musa Anter'i ve basın şehitlerini ölümsüzleştirdi. Bu hem Anter'in sevenlerini hem de ailesini mutlu eden bir sahiplenmeydi

Orhan Miroğlu ise babamla geçirdiği son anları paylaştı bizimle. Babama ait birkaç notu içimizi delerek okudu. Ben de konuşmak istedim ama yapamadım. Ne zaman vurulduğu yere gelsem, 'babacığım' diye haykırasım geliyor. Sokakta kanlar içinde yatıyor gibi gelir bana.

Bu anlamlı çalışmaların yanı sıra içinde babamın adının geçtiği bazı projelerde ısrarla yapılan hatalar ise rahatsızlık verici. Örneğin Musa Anter'in biyografisine gerekli hassasiyet gösterilmiyor.

Birkaç yıl önce Nusaybin Belediyesi, ilçenin tarihi ve kültürüyle ilgili bir kitap çıkardı. Kitapta yer alan Musa Anter bi-

zavine yollayan kişi: "Kürt sorununu Musa Anter'den öğrendim, öldürülmesi iyi olmadı." Birkaç sene evvel arkadaşım Canip Yıldırım, "Musa Anter'i anlamak, Kürt sorununu çözmek demektir" demişti. Aynı doğrultuda, yine birkaç sene önce "Basın Şehitleri Ödül Töreni"ne mesaj gönderen Öcalan da "Ben ne yaptıysam, Musa Anter'in yoluna layık olmak için yaptım" demişti. Zira kendisi, '60'lı yıllarda "Bu işler zart zurtla çözülmez, oturup konuşmak gerekir" diyordu. Umarım yaşanan bunca acı, herkes için ders olur ve insanca yaşama ortamı sağlanır.

[muhammet çakıral]
mcakıral@superonline.com

Siyah paltolu adam

"İNANIN memleketimde sizler gibi zanaatkarları gördükçe göğsüm kabarıyor, mutlu oluyorum." Atölyenin giriş kapısını kaplayan iri yarı bir insan silüeti konuşuyordu. Gün ışığını arkasına almış, yüzü ve bedeni kendi gölgesinde saklı, "Harika, harika!" diye haykırıyordu.

Ellili yaşlarda ve şık giyimliydi. Omzundan aşağı sarkan uzun, siyah paltosunu, mavi ve kırmızı desenli kravatı tamamliyordu. Kıyafeti ve konuşması, ona saygın bir kimlik kazandırıyor.

- "Geçmiş güzelliğin hayalini kuran bir insan, Rönesans'ta eflatun ve altın rengindeki güzelliği bulur" der Hollandalı tarihçi Johan Huizinga. Yani daha somut bir anlatımla, sanki sizi tarif ediyormuş gibi... Ben o güzelliği sizin yap-

Siyah paltolu adam, müşteriden yana yüzü gülmeyen Engin Usta'nın umudu oldu. Ancak aniden ortadan kaybolan siyah paltolu adamla birlikte, umutlarını da cebindeki son parayı da kaybetti

tiğiniz işte gördüm. Estetik anlayışınızı adeta ağaca, tahtaya, duvarlara dokuyup, işlemişsiniz. Bravo!"

Tombul bedenini kıcı üzerinde taşımakta zorlanan marangoz ustası Engin, karşısındaki adama sessizce bakıyordu. Uzun zamandır müşteriden yana sıkıntılı günler geçiriyordu. İş bulabilmek için başvurmadığı dost kalmamıştı. Yığınla borcu vardı. Beklediği fırsat Engin Usta'nın ayağına gelmişti işte.

- "Engin Usta sizsiniz değil mi?" diye sordu adam. Övgüler soluğunu kesmiş gibiydi Engin Usta'nın. Parıldayan iri gözlerini adama dikip, "evet" anlamında başını salladı sessizce.

- "Harika bir işçilik! Kutlarım sizi!" Engin Usta gülümsemekle yetindi. Ruhunu meleklerle teslim etmiş gibi can kulağıyla adamı dinlemeye devam ediyordu.

- "Hasan Bey'in sizi övmekteki inceliğini gayet iyi anlıyorum. Yürekli biri olduğunuz ortada. Tüm bunlar, mesleki yeteneğinizle bütünleştüğünde ortaya çıkan güzellikleri görmek göz ister, yürek ister. Ben bunların tümünü sizde görüyorum. Kutlarım Engin Usta."

- "Şey, teşekkür ederim. Ben sizi çıkaramadım da..." diye söze başladı Engin Usta. Fakat adam hemen sözünü kesti.

- "Çok haklısınız! Ben Hasan Deniz'in arkadaşı ve eski ortağı Kâmil Kurşun. Hani şu Bakırköy, İstanbul Caddesi üzerinde..."

- "Ah evet, tabii..."

- "Uzun yıllar inşaat, tekstil ve ihracat alanında ortaklığımız oldu

Hasan Bey'le..."

- "Evet, birkaç ay önceydi. Tüm işleri ben yaptım."

- "Aksaray'da, iki yüz metre karelik bir yazıhane döşeyeceğim. Hasan'la karşılaşınca konuyu ona açtım. Sizden övgüyle söz etti."

- "Hoş geldiniz beyefendi."

- "Geçen haftayı galiba... Hasan Bey'le birlikte inşaata gittik. Bayıldım, bayıldım... İşte dedim zanaatkar! Zaten ben oldum olası Karadenizlileri sever, sayarım. Çalışkan, sevecen, uyanık, zeki ve dürüst insanlardırlar... Eh, benim dünyamda da bunun dışındaki insanların yeri olamaz zaten... Ve ilk fırsatta size geldim."

- "Teşekkür ederim, yani ben..."

- "Yooo, yooo... Rica ederim, hiçbir şey demeye gerek yok. Yaptığınız iş ortada."

- "Sağ olun, biz de el..."

- "Hiç kuşum yok!"

- "Yani öyle paha..."

- "Engin kardeşim; önemli olan işin kalitesidir. Bende pazarlık filan olmaz. Yeter ki iş temiz olsun ve gününde teslim edilsin. Para önemli değil. "Size bir şey söyleyeyim mi?" Bir an durdu ve Engin Usta'nın gözlerinin içine baktı.

- "Ben sizi sevdim. İtiraz filan istemem, hemen benim oraya gidiyoruz. Lütfen bir taksi çağırın da gidelim."

- "Tabii" dedi Engin Usta, sevinçle.

Ocak ayının ortalarıydı. Soğuk insanın iliklerini donduracak derecede sertti. Yol boyunca birbirlerine hikayelerini anlattılar. Sohbet tüm sıcağıyla sürerken Aksaray'a vardılar. Engin Usta, müşterisinin gözüne girmek için olağanüstü çaba harcıyordu. Hasan Bey'in eski ortağı ve dostuyla iş yapmak belki de onun geleceğine yön verecekti. Kim bilir, belki kendisi de saygın ve zengin bir iş adamı olacaktı... Onun için özverili davranmaya dikkat ediyordu. İlk özverisi taksi ücretini ödemek oldu. Sonra kıvrak bir hareketle taksiden inip arka kapıyı açtı. Siyah paltolu adam yine gülümseyerek, arabadan ağır ağır indi. İner inmez telaşla kolunu kaldırıp saate baktı:

- "Saat altıya gelmeden notere gitmeliyiz."

- "Hayırdır efendim?" diye merakla sorudu Engin Usta.

- "Bir satış devri vardı da..."

Hızlı adımlarla bitişikteki binaya girdiler. İçeri girer girmez Engin Usta'ya oturması için köşede bir yer gösterdi. Adam noter ve vezne arasında gidip geliyordu. Engin Usta onu hayranlıkla izliyordu. Bir süre sonra adam Engin Usta'nın yanına geldi:

- "Affedersiniz, yanınızda Türk parası var mı? Vezne dolar bozmuyor da..."

- "Ne kadar lâzımdı?"

- "Önemi yok, ne kadar varsa, sonra veririm."

- "Hepsi iki yüz milyon."

- "Teşekkür ederim, yeterlidir sanırım."

Parayı alır almaz doğrudan vezneye gitti. Engin Usta, böylesi saygın bir iş adamıyla kurduğu içten diyalog sayesinde oldukça mutlu ve gururluydu.

- "Bu iş de bitti. Teşekkür ederim Engincğim. Şimdi isterseniz akşam yemeğini yiyip öyle gidelim."

Engin Usta, "olur" anlamında başını salladı. İki sokak ötede bir lokantaya girdiler. Adam garsonlardan birini yanına çağırdı. Babacan bir edayla:

- "Bak yavrum! Bize şöyle güzel, karışık kebab, ortaya da mevsim salatası... Ha, ayrıca on tane de lahmacun" dedikten sonra Engin Usta'ya döndü: "Lahmacunlar elemanlara..." Engin Usta şaşkıncı, adam devam etti:

- "Yıllardır burada yer, içerim. Temiz, nezih bir yer... Sahibiyle de çok iyi ahbabız."

Önce kebablar geldi. Sonra da paketlenmiş lahmacun ve ayranlar... Adam tekrar saatine baktı. Birden ayağa fırladı.

- "Affedersiniz Engincğim, lahmacunları çocuklara bırakıp geliyorum. Yemekler soğumadan gelirim. Siz lütfen devam edin."

Engin Usta yemeğini yiyip bitirdi. Sonra kendisine bir çay söyledi. Adam henüz görünürlerde yoktu. Gideli hayli zaman olmuştu. Engin Usta tedirgin olmaya başladı. Garsona;

- "Affedersiniz, Kâmil Bey'in iş yerini biliyor musunuz?" diye sordu.

- "Anlamadım, hangi Kâmil dediniz?"

- "Siyah paltolu adam... Müteahhit... Hani lahmacunları alıp giden adam var ya!"

- "Kardeşim ben buranın sahibiyim ve söz ettiğiniz şahsı hiç tanımam."

Engin Usta'nın dili-damağı kurudu.

- "Ya, demek dolandırıldım" diye mırıldandı. "Şerefsiz, o kadar da güzel konuşuyordu ki!"

- "Hesabı öder misiniz, kapatmak üzereyiz de..."

- "İzin verirseniz bir telefon açacağım kardeşime. Malûm, bütün paramı o adama kaptırdım. Gelip beni alsın ve hesabı ödesin."

- "Tabii buyrun, yalnız kimliğini bize verin lütfen. Malûm, burası İstanbul." Engin Usta cebinden çıkardığı kimliği garsona uzattı. Bedenini ter basmıştı. Homurtularla ahizeyi kaldırdı ve numarayı çevirdi. Öfke dolu ve ağlamaklı bir ses;

- "Alo, Mehmet! Ben yine dolandırıldım" dedi.

YAŞAM

BAHARLARI, YAZLARIYLA
SESLERİYLE, RENKLERİYLE
DENİZİYLE, GÖKYÜZÜYLE
GÜLÜŞLERİ, İÇ ÇEKİŞLERİYLE
SİYAHLARI, ESKİMOLARIYLA
KÖPEKLERİ, ZÜRAFALARIYLA
BALINALARI VE YOSUNLARIYLA
ŞAIRLERİ, ASKERLERİYLE
POLİTİKALARI, SİRLARIYLA
TÜRKLERİ, KÜRTLERİYLE
ERMENİLERİ, LAZLARIYLA
RUMLARI, ÇERKEZLERİYLE
UZAYLILARI VE YILDIZLARIYLA
DURANLARI VE KOŞTURANLARIYLA
AŞKLARI VE GÜNAHLARIYLA
SEVIŞMELER VE DÖVÜŞMELERLE
FIRTINALAR VE GÜNDOĞUMLARIYLA
BUZLARI, ÇÖLLERİYLE
GERÇEKLERİ, YALANLARIYLA
GÜRÜLTÜSÜ VE SESSİZLİĞİYLE
BİR BÖCEĞİN TEKNOLOJİSİNDE
BİR İNSANIN PSİKOLOJİSİNDE
BİR MEVSİMİN GEÇİŞİNDE
BİR ŞARKICININ SESLENİŞİNDE

HEP GÜZEL, HEP GÜZEL!

"YALNIZ DEĞİLSİNİZ"

www.yasamradyo.com.tr

Yemin

Annem Emine'ye..

Annemin üstüne yemin ediyorum
Ki bilmiyorum nereye gidiyorlarsa şey arayanlar
Üstüme başıma

yorgunluğuma yemin ediyorum ki
Uyumaya çalışıyordum
Duydum

Çok uzaklardan bir ses duydum
Işığı tükenmiş bir yıldız gibi
Bağırıyordu, bağırıyordu
Mevsimsiz aşkların ülkesinde hiçbir şey yok!
Binlerce küfür, boş laf hepsi çekip gittiler
saçlarımdan savrulurak...

Katranları sökülmiş bir yolun kenarında
Kendini bekleyen birini gördüm
Yanında duruyorlar ve sonra çekip gidiyorlar
Yanında duruyorlar selam veriyorlar
sonra çekip gidiyorlar

Yanında duruyorlar,
gülüyorlar sonra çekip gidiyorlar
Kendisini bekleyen gölge,

bir türlü gelemiyor kendine
Bir ırmağa aksam gitsem
Kaysam usulca yatağından

Bütün ölmüşlerin üstüne yemin ediyorum
tutukluların üstüne
Çocuğu olmayan birinin üstüne yemin ediyorum
Mutluluklar yanımdan geçerken kıskanmıyorum
Ellerini kopartırcasına sıkın tutunmaları

Olabilir mi, yapabilir miyim, açabilir miyim
Bugünlerde yanıp tutuştuğum
Ne kadar olur varsa
O kadar da olmadılar yanımda

Hadi gelin hepiniz gelin
Hiç konuşmadan tanıştırın yalnızlıklarınızı
Ve dikin onları bahçeme

Annemin üstüne yemin ediyorum
Gördüm, yırtıldı göğün zarı...

kötüşairşerafettin

YABANCI bir ülkede ne kadar uzun yaşarsanız, o ülkeye adınızı attığınız anda yaşadığınız kültür şoku da o kadar uzaklaşıyor sizden. Ancak kültür şoku öylesine şaşırtıcı bir kavram ki son zamanlarda kendimi, ülkeme yaptığım ziyaretlerde bunu yaşarken buluyorum.

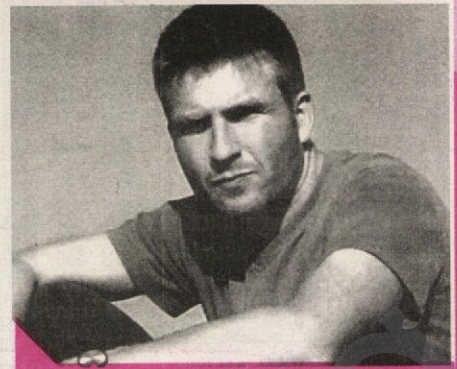
1998 yılından beri her yaz, ailemi ve arkadaşlarımı görmek üzere bütün Avrupa'yı kat ederek, Türkiye'den İngiltere'ye uçuyorum ve oraya her gidişimde de geride bıraktığım şeyleri aynı şekilde bulacağım yanılığına düşünüyorum. İnsanlar tıpkı bıraktığım gibi hayatlarına devam ediyorlar, değişen bir şey yok, ama tabii ki zaman hiç kimseyi beklemiyor. Bunun en çarpıcı örneklerinden bir tanesi, Türkiye'deki ilk yılımdan sonra İngiltere'ye gittiğimde yaşadığım 'tersine kültür şoku' oldu. O yaz İngiltere'ye döndüğümde, değişen bir şeylerin olduğunu fark ettim.

Trenle havaalanından şehre giderken dikkatimi çeken ilk şey, etrafta daha önce hiç olmadığı kadar çok bayrak asılı olmasıydı. İnsanlar bayrakları ya evlerinin arka bahçelerindeki direklerin üstüne ya da benim gibi trenle seyahat edenlerin pencerelerine gururla asmışlardı. Ancak en tuhafı bu değildi. En tuhafı, astıkları bayrağın farklı olmasıydı! Şaka yapmıyorum; küçük bir çocukken, el işi derslerinde resmini yaptığım ya da kraliyetle ilgili herhangi bir vesileyle sık sık ön planda gördüğümüz Britanya'nın o dünyaca ünlü kırmızı, mavi ve beyaz renkli 'Union Jack' bayrağı değildi gördüğüm bayraklar. Hayır, çok daha basit bir bayrak; beyaz bir zeminin üstünde kırmızı bir haç; yani Aziz George haçı. Öyleyse ne değişmişti yokluğunda?

Tony Blair'in önderliğinde hükümette bulunan New Labour Partisi, daha önce sadece Londra parlamentosu tarafından yönetilen Galler ve İskoçya'ya kendi parlamentolarını oluşturma yetkisi vermişti. Gallerliler ve İskoçlar da böylelikle bir yandan Birleşik Krallığın bir parçası olan, bir yandan da Britanya tarihinden daha eski olan milletlerinin tarihiyle gurur duyma şansına kavuşmuşlardı. Bu durumda kendileri hakkında tereddüde düşenler de İngilizler oluyordu.

1707'de İngiltere ve Galler'in İskoçya'yla birleşip Büyük Britanya'yı oluşturması ve ardından 1800'de İrlanda'nın da bu kraliyet birliğine katılmasıyla, Britanya İmparatorluğu emsalsiz başarılarla imza atmış, İngilizlere İngiltere ve Britanya'nın aynı şey olduğunu düşündürmeye başlamıştı. Bütün imparatorluklar gibi, Britanya İmparatorluğu da tomurcuklanmış, yükselmiş, ama sonunda onun da vadesi dolmuştu. 1998 yılında yapılan

Kültür şoku yaşamak için başka bir yere yolculuk yapmak zorunda değiliz. Tarih, zaten kültür şokunun kendisi ile dolu; önce yaşıyoruz, sonra alışıyoruz

timdavis
tgedavis@postmaster.co.uk

Kültür şoku

anketlerde neredeyse nüfusun yarısı, bir zamanlar muhteşem olduğunu düşündükleri Britanya'nın artık düşüşe geçmiş bir ülke olduğunu düşünüyordu. İskoçya ve Galler parlamentolarının açılması ise bu düşünceleri daha da güçlendirmişti.

Trenin penceresinden gördüğüm bayraklar, oradan geçen yolculara kimlikleri ile ilgili bir şeyler hatırlattığını sanıyordu ama bence asıl sebep, o bayrakları asanların, kaybettikleri güveni tekrar yakalamaya çalışmalarıydı. Aziz George haçının olduğu bayrak, elbette ki orijinal İngiliz bayrağı idi ve milletleri bir araya toplayan Britanya bayrağı, cazibe merkezi olmaktan çıkmıştı artık. Bütün bu kargaşanın üstüne bir de hükümetin tüm kozlarını ortaya koyarak Avrupa Birliği'yle oynamayı sürdürdüğü, "Amerika ile olan 'özel ilişkimizi' devam mı ettirelim, yoksa gelecek 'Avrupa'nın kalbinde' mi yatıyor?" oyunu ekleniyordu. Açık olan bir şey vardı; o da İngiltere'nin bir kimlik krizi yaşadığıydı.

Geçen yaz iki hafta İngiltere'de kaldıktan sonra, Avrupa üzerinden Türkiye'ye geri döndüm. Binlerce metre yükseklikteki uçağın penceresinden, Avrupa'nın tepelerini, göllerini, ormanlarını, şehirlerini seyrettim. Tam olarak hangi ülkenin üzerinde uçtuğumuzdan emin değildim ama Avrupa üstünde olduğumuza göre, tarihi boyunca bir sürü değişik politika biçimi görmüş, ekonomik bunalımlar ve sosyal sıkıntılar yaşamış bir yerde olduğumuza bahse girebilirdim. O sırada anladım ki kültür

şoku yaşamak için bir yere yolculuk yapmak zorunda değiliz. Tarih, zaten kültür şokunun kendisi ile dolu, önce yaşıyoruz sonra alışıyoruz.

Büyük ihtimalle, Britanya ve Kuzey İrlanda'nın Birleşik Krallığı da tıpkı Türkiye gibi pek çok kültür şoku daha yaşayacak. Osmanlılar ve Britanya İmparatorluğu, zamanın puslu ve uzak tarafına doğru geçiyorlar. Hem Türkiye hem de Birleşik Krallık, Amerika ile olan 'özel ilişkileri'nden güç alırken, iki ülkenin de Avrupa kıtasına aslında ne kadar yakın olduğunu, ne Manş Denizi'ndeki tünel ne de Boğaz'daki köprü hatırlatabiliyor. Açık olan bir şey var ki o da kararın bu şekilde verileceği ve insanların bu kararın getireceği değişikliklere her ne olursa olsun bir şekilde uyum sağlayacağı. Ancak, kendine güvenmek, bütün bu değişikliklere uyum sağlayabilmekte çok önemli bir etken. Tabii ki bu bütün ülkeler için önemli bir etken ama Türkiye gibi ülkeler için özellikle önemli.

Savaşın zorluklarından sonra yeni sınırları, yeni yasaları, yeni alfabesiyle, rekabet edilmesi gereken yeni bir dünyaya karşı İslam imparatorluğu olarak değil, laik bir Cumhuriyet olarak çıkan bu ülkenin yaşadıkları, kültür şokundan öte büyük bir kimlik değişimi. Bu değişimleri yaşayan insanlardan çok azı hayatta. Oysa ki tarihe baktığımız zaman sanki dün olmuş gibi yakın geliyor insana. Belki de bu yüzden, bu ülkede nereye gidersem gideyim ya da kiminle konuşsam konuşayım, bana sürekli bir şeylerin açıklamasını yapmaya çalışıyorlar... Ya da kendilerine... Yani Türkiye hâlâ, tıpkı travmadan çıkmış biri gibi üstünü başını silkeleyip, gözlerini kırıştırırken, "Ne oldu?", "Kimim ben?", "Şimdi ne yapacağız?" diye soruyor.

[namikkuyumcu]

Onlar bu yüzden yalnız ölürlər

için... Gittikçe yalnızlaş-tırır insanı. Aç çocukların gözlerindeki sürekli oruç ve göç yolları da ağırlı bir uğraktır. Kahreder fark edip, paylaşanları... İşte

bu yüzden, sadece bu yüzden bile, "onlar bu yüzden yalnız ölürlər". Sanki hep yanı başımızdaymış gibidirler. Onları belki hiç görmemiştir. Belki hiç tanımamış. Ne bir merhabamız vardır önceki hayatlarımızdan ne de ortak dostlarımız. Ama gri bulutlar içinden sıyrılıp gelen maviler kadar kardeş ve yakın. Çakal sesleri içinden geçip çakalları gömerek, firar eden kırk kanatlı şahinlerin söylenceleri kadar da gerçekdirler... Onlar bu yüzden hep yalnız ölürlər...

Bir yüreğe sığmayacak kadar firaridirler. Bir aşka bağlanmayacak kadar Boşnak ve deli. Ama hiçbir avları yoktur. Bu dünyada sadece kendilerine ait bir post ve bir karış mülkleri de. Bedenlerine sığmayan yüreklerinden ve yüzlerine sığmayan kırk gülüşlerinden başka hiçbir silahları... Avcı bilinseler de en büyük av kendileridirler. Bilerek düşerler tuzaklara. Hiçbir yüz yabancı değildir. Dalgasını geçerler dağların, ormanların ve yabanıl duyarlılıkların... Gökyüzüne bakarak; toprağa aşk, kardeşlik ve bir başka türlü gitmek gömerler. Katliamların hesabı cellatlar yerine dar/ağaçlardan sorulunca; un ve değirmen hakkı için Don Kişot olur, zalimin ve zulmün üstüne yürürler. Aşkın bu dünyadaki temsilcileri, adaletin soğuk demircisidirler. Çok azdırlar hayatın ve sıratın köprüsünden geçerken. Ama ne Munzur'a düşen aşkları unuturlar ne de Mezopotamya'dan geçen serüvencileri... İşte bu yüzden, sırf bu yüzden bile, onlar yalnız ölürlər...

Aşkın bu dünyadaki temsilcileri, adaletin soğuk demircisidirler. Çok azdırlar hayatın ve sıratın köprüsünden geçerken. Ama ne Munzur'a düşen aşkları unuturlar ne de Mezopotamya'dan geçen serüvencileri. İşte bu yüzden yalnız ölürlər

renler, çığlıklar ve gözyaşları yorulur. Kiminde delişmen yürekler, tarifsiz heyecan ve göçebe sevinçler... İnsanlar belki de soysuz ve alçıklıklarla bezenmiş tarihlerinden, sadece bu ikili sayesinde eşitlenebilir, bu ikili sayesinde bir başka türlü özgürleşirler. Aşk, insanın tüm ezberini bozmaya ve yerleşik yargılarını kanırtıp atmaya gücü yeten tek sihirli mücevher ve siyanür bohçası. Ölüm, zalimi mazlumla eşikte buluşturan beş metrelik beyazın utancı ve kara bir hüznün... Hangisi bir başlangıç sayılabilir? Hangisi bir başka türlü olmanın sonu?

Ölüm, aşk ve şiir... Sanki bazı ömürlerin fitil tutmaz tarifi ve yoldaşı. "Gelirken tepeden tırnağa kadar aşkıntın/ aşk ol ve aşk kal yine ikimizden giderken de" diyen şair, ezberimize inat yazmış sanki bu dizeleri... "Uçuruma yürü yalnız değil-sin/ örümcekler, hayat ve aşk/ ağlarıyla bekliyor seni" dizelerini nereye koymalı bilmiyorum. "Her veda elveda değildir/ vakti gelince çekip gitmeyi de bilmeli/ yol ayrımlarını incelikler çoğaltır/ şeytan pusudadır aşkın ayrıntısında/ su yanar/ gün erir/ güneş üşür/ gemiler batar da bir damla gözyaşında/ denizlerde ölmeyi bile beceremeyiz..." derken nereye gidiyordum? Kibleme kim ve neresi düşüyordu hiç bilmiyorum... İşte bu yüzden, sırf bu yüzden, onlar yalnızdırlar ve yalnız ölürlər... Aşkın sihirli ve siyanürlü seyir defterindedir, tek ve iflah olmaz va-siyetleri...

VAKTI GELMİŞSE GİTMELİ BİR BAŞKA TÜRLÜ

Ölüm ve aşk; bu dünyada insanları eşitleyen iflah olmaz ikili olarak açıklansa da kimileri yine de bir başka gelir ve aşık olur, bir başka gider ve ölürlər. Gelişi de başkadır kimilerinin, gidişi de başka. Aşkın ve ölümün dili, dini, ırkı, coğrafyası, ulusu ve sınırları yoktur. Kimseden izin ve icazet almazlar. Vakti gelince hiç kimse ikisine de bir şey yapamaz. Vakti gelince kiminde tö-

TOPRAĞA DOKUNMAK VE KOKLAMAK İNSANI

İşte bu yüzden, sırf bu yüzden bile, bazıları "yalnız ölürlər". Toprağa dokunmak ve unutmamak ateşinin kül halleri de yalnızlaştırır insanı. Hüneri de. Sürekli koklamak insanı, tarihi ve gerçeği. Yağmura yaslanacak kadar hatırmaz, güneşi kucaklayacak kadar düşbaz olmak... Yolculuklarla, kervanlarla ve kervansaraylarla da bir işi olmadan, haritalara bakmak ve adalet diye bağırarak gökyüzüne... Yıldızlı sağanaklar dilemek, zalimlerin yaktıkları yangınlar

Sarya

kayıp kentlerin izinde zehirli sarmaşıklar anlattı aşkı

aldın yolları, susmaları hiçim

gözlerim yağmurlarım kül

hangi aşk lanetledi ellerini bedenim kavruk

zorladığım zorlandığım ne varsa görmedi gün ışığı

geceleri ışıkları şehirlerin gözkırpardı yıldızlar kayardı hüznümden

mahşere dedin...

"babam üşür mü köyünde"lerim kaldı çeyiz niyetine içimde sakladığım

rukenalp

MILYARLARCA kadının beynini ve yüreğini atıl bırakan bu eşitsizlikçi, erkek egemen cangılın, kadınlar için yazdığı "makus talih" adlı gösteri, otuz iki kısım tekmlili birden devam ediyor hâlâ. Kadınlar, hâlâ töre, namus, zina vb. gerekçelerle, insanlık dışı uygulamalara maruz bırakılırken, kitle "tepişim" araçları da bu durumu üstelik çoğunluk kadın sunucular aracılığıyla reyting malzemesi yapıp sömürmeyi bir görev bilmeyi sürdürüyor. Kadınların çoğu ise bu eril-eşitsizlikçi cangılın, hayatı kendileri için katlanılmaz hale getirmesine bazen seyirci kalarak, bazen de müdahil olarak suç ortaklığı yaptığının bilincinde değil. Öyle ki kadınların bazıları kozmetik, reklam, moda, eğlence vb. sektörler aracılığıyla erkeklerin hedonist emellerinin güzelliği kraliçesi olmaya can atarken, bazıları da bu cangılın kendilerine reva gördüğü çamaşır-bulaşık güzergahında mesai yapıp, hayat oyununda taca çıkıyorlar. Yine de sayıları az da olsa, kendilerine biçilen rollere karşı çıkarak, kendi rollerini kendileri yazmayı göze alan, en azından kendi oyun alanını kendi belirlemeye çalışan kadınlar da yok değil. İşte Saniye Mete Akkoyun da bu kadınlardan biri. Eril cangılın ezberlerine ve suflelerine mihnet etmeden varılmaya çalışan kadınlardan biri.

Kendisini "günler imbiğinden süzülürken, tökezlemeden yürümeye çalışan biri" olarak da tanımlayan Saniye Mete Akkoyun, eril retorik dilimize kazandırdığı jargonla söylersek, bir "ev kadını". Ancak o, ev kadını sözünün özellikle bu günlerde yaptığı çağrışımları ters yüz eden bir ev kadını. Çünkü o, bir çok ev kadını gibi ne sabahtan akşama kadın programları izliyor, ne komşuya dedikodu yapmaya gidiyor ne de trendleri takip ediyor. Onun için en büyük trend yazmak! Şimdiye kadar Cumartesi Anneleri'nden ölüm oruçlarına, 12 Eylül'den Irak'a, aşktan doğaya, öyküsünü ya da şiirini yazmadığı konu kalmamış neredeyse. Ayrıca, nerede bir panel, bir söyleşi, bir dinleti varsa, soluğu orada almış, alıyor. Bu arada yemek de yapıyor, bulaşık da yıkıyor elbette. Eee, ne de olsa cangılın yasaları hâlâ yürürlükte!

Saniye Mete Akkoyun, 1949 yılında, Ardahan'ın Damal ilçesine bağlı Eskiçilik köyünde, ilkökul öğretmenini bir baba ile ev kadını bir annenin, dokuz çocuğundan biri olarak dünyaya gelir. İlkokulu aynı köyde bitiren Akkoyun'un ilçede ortaokul olmaması nedeniyle öğrenimi yanda kalır. Ancak ortaokula gidememek Akkoyun'u yıldırılmaz. O, öğrenimini

Eril suflelere mihnet etmeyen bir hayat

Saniye Mete Akkoyun, eril cangılın ezberlerine mihnet etmeden varılmaya çalışan kadınlardan. İlkokul mezunu ama buna aldırılmıyor. Okuyor, yazıyor, yazdıklarını okutuyor

evin kütüphanesindeki kitapları okuyarak, kendi kendine tamamlar!

Bu arada Akkoyun, ev işlerinden kaytarıkça, ikiz kardeşi Yılmaz ile kına gecelerine, köye gelen ozanların toplantılarına, Cem ayınlarına katılır. Hele ata binmek o yaşlarda büyük bir zevktir küçük Saniye için. Sadece o yaşlarda mı? Bugün bile bu sevdasından vazgeçmiş değildir. Yaş elli altı olmuş ne gam! Ne zamanki bir tatil olur, yolu köye düşer, ne yapıp eder, mutlaka ata biner.

Kars Lisesi'nde okuyan kardeşlerinin kitaplarından Pir Sultan'ı, Karacaoğlan'ı okumaya başladığında arayışları da başlar.

Akkoyun evlendiğinde ise takvimler 1971'i göstermektedir. Eşi ilkökul öğretmenidir. Eşi kırsal bölgelerde öğretmenlik yaparken, Akkoyun'un kendisi de tarlalarda çalışır, hayvancılıkla uğraşır, halı dokur, dikir diker. Hatta karın, yolları kapadığı kış aylarında iğne yapmayı bile öğrenir. Akkoyun, o günlerde kendisini etkileyen bazı olayları, okuduğu kitapların konularıyla ilişkilendirir. İçinden yazmak geçer. Bu yüzden yazmaya karar vermesi için Eylül karanlığının çökmesi gerekecektir.

Eşi tutuklanır. Ülkenin yangın yerine çevrildiği o dönemin acı olayları, içine bir kıvılcım düşürür ve tepki olarak yazmaya başlar. "Düşünceyi suç saydı / 12 Eylülcüler / Yedi yıl hapis yattı Hasan öğretmen / Şimdi iki kapılı bir handa / Yaşıyor ışısız bir damda" şeklinde şiirleştirdiği o günleri şöyle anlatıyor Akkoyun: "Halkın üstüne kara basan gibi çöken, kasırga gibi savuran 12 Eylül zulmünü halkla birlikte ben de yaşadım. Köylülerin malına, ırzına göz diken çetelerin, eşkıyaların, düzmece iftira ve ihbarları üzerine, askerler köyü basıp, köylüleri sokak ortasında ve okula doldurup işkence-den geçiriyorlardı, çocuk çocuklarının göz-

leri önünde! Kimini hapse attılar, kimini işkencede sakat bıraktılar, ölmelerine sebep oldular! Ben yazmaya devam ederken bazen hüngür hüngür ağladım, bazen güldüm." 12 Eylül döneminde bir çok kitabı yanan Akkoyun, en çok Yaşar Kemal, Aziz Nesin ve Maksim Gorki gibi yazarlardan etkilenir. Akkoyun o günlerde bir yandan okuma eylemini sürdürürken, bir yandan da ikisi kız, ikisi erkek, dört çocuk büyütmenin telaşını yaşar.

1984 yılında eşinin tayini nedeniyle İstanbul'a yerleşirler. Hayat İstanbul'da daha zordur. Bir süre sonra ekonomik sıkıntılar baş-

gösterir. Bu yüzden Akkoyun, 1986 yılında bakkal dükkânı işletmeye başlar. Ancak yazmaktan ve okumaktan kopmaz. Hatta o dönem, yazma eylemini daha ciddi boyuta taşıdığı bir dönemdir. Öyle ki yazma eylemini müşterilerin şaşkın bakışları altında bakkala daktilo koyarak, okuma eylemini ise tezgahın altını kütüphaneye çevirerek devam ettirir! Daha önce köy yaşamına ilişkin gözlemlerde bulunan Akkoyun, bakkal işletirken de varoşlarda yaşayan insanların yaşam tarzına, geçim sıkıntısına tanık olur. Yazdığı ilk öyküler köy yaşamından izler başat unsur olarak yer alırken, bakkallık döneminde yazdığı öykülerde varoşlarda yaşadıklarının izi görülür.

Akkoyun'un yazdığı öykü ve şiirler bazı dergilerde yayımlanmaya başlar. İstanbul'da tanıştığı şair-yazar Aydın Öztürk, kendisine yazıyla ilgili bazı önerilerde bulunurken, kızı Nilgün de yazılarını dizer bilgisayarda. 1996'da Kora Yayınevi'nden "Yılların Devriminde Seni Düşündüm" adlı ilk öykü kitabı çıktığında ise yaşadığı mutluluk tarifsizdir. Sonraki günlerde ise Akkoyun, Bostancı Eleştiri Kitabevi'nde Muzaffer Uyguner, Salah Bırsel, Hüseyin Topçugil, Ömer Nida gibi yazarlarla tanışır. Türk Dili Dergisi'nde Muzaffer Uyguner şunları yazar kendisi hakkında: "Akkoyun, öykücülüğümüzde yeni bir kişi. Toplumumuzun üzücü yaşamına, gereksiz geleneklere, bilgisizlikten doğan uygulamalara ışık tutan öyküler yazan yazarın, bu izlekte başarılı öyküler yazabileceği söylenebilir."

Ayrıca Müjdat Gezen, Hasan Hüseyin Yavaş ve gazeteci Gamze Deniz de çeşitli dergi ve gazetelerde Akkoyun hakkında yazılar yazar. 2001'de ise Ceren Basım-Yayın'dan "Geceler" adlı bir şiir kitabı çıkan Akkoyun'un Berfin Bahar Dergisi'nde de öyküleri yayımlanmaktadır artık. Bu arada çocukları sayesinde bilgisayar kullanmayı da öğrenen Akkoyun, yazmaya dört elle sarılır. 2004 yılında da "Resam mıdır Bu Güneş?" adlı bir şiir kitabı çıkaran Akkoyun için yazmak bir tutkudur adeta. Edebiyat öğretmeni Taner Tezin'in şu tespitine katılmamak elde değil: "Saniye Mete Akkoyun'un "Yılların Devriminde Seni Düşündüm" adlı öykü kitabını okuduğumda kurgusunu, içeriğini çok beğendim. Akademik eğitim almış olsaydı onun önüne kimse geçemezdi."

[muratmuslu]

DEN

KAHVE İÇMEYE DAVET

KÜÇÜK PARMAK KAPI SK. NO: 46/2
MC DONALD'IN SOKAĞI
BEYOĞLU-İSTANBUL
TEL: 0 212 251 33 62/251 33 76

YAKALARINDAKİ sarı, kırmızı, yeşil kurdelelerle içeri girdiklerinde, Meclis sıralarında bir dalgalanma oldu. Sağdan soldan gelen sözlü sataşmalar arasında, emin adımlarla sıralarına doğru yürüdüler. Sıra bir döneme damgasını vuracak yemin törenine geldiğinde, sataşmaların dozu da arttı. Hatip Dicle'nin konuşması gergin ortamı daha da gererken, Leyla Zana'nın Kürtçe yemini, bir zamanların "Karaoğlan"ının sandalyesinden akıncı beyi gibi fırlamasına neden oldu. SHP çatısı altında Meclis'e giren HEP milletvekillerinin yaşadıkları tarihe "Meclis'te Kürtçe yemin skandalı" olarak geçti. Dokunulmazlıkları kaldırılan milletvekilleri cezaevine gönderildi. "Kürtçe yemin" in tanıklarından, dönemin HEP Şırnak milletvekili Mahmut Alınak, "Tanıklar" sayfamızda tarihe yeni notlar düşüyor...

Milletvekili olmadan önce neler yapıyordunuz?

Siyaset hayatım üniversitede başladı. 1972 yılından beri siyasetin içindeyim. O zaman bir gençlik derneği olan DDKD'de çalışma yürütüyorduk. Okul bitince Kars'ta avukatlığa başladım.

Milletvekili olmaya nasıl karar verdiniz?

Kars'ta eskiden hara olarak kullanılan Ruslardan kalma yeraltındaki bir binada, yaklaşık iki yüz kişi gözaltında tutuluyorduk. Kenan Evren ve cuntacı ekibi, gözaltı süresini doksan güne çıkarmıştı. Milletvekili olmaya hiç olmayacak bir zamanda, 12 Eylül darbesinin karanlığında karar verdim. Askeri darbenin yarattığı tahribatların anlatılacağı en etkili yer Meclis kürsüsüyü. Erzurum Askeri Cezaevi'nde bizlere yapılan akıl almaz işkenceler bu kararımı daha da pekiştirdi.

İlk olarak hangi partiden seçildiniz?

1987 yılında SHP'den Kars milletvekili seçildim. 1988 yılında Paris'te Kürt Konferansı'na katıldığımız için altı arkadaş SHP'den ihraç edildik. Bu bizim için bir hayal kırıklığı olmuştu.

Peki sonra ne yaptınız?

SHP'den ihraç edildikten sonra, 1991'de HEP'i kurduk. 5 Eylül 1991 yılında SHP ile HEP arasında seçim ittifakı sağlandı. SHP genel merkezinde düzenlenen bir törenle HEP adayları olarak SHP'ye katıldık. SHP Genel Başkanı Erdal İnönü, bu katılımları "yuva dönüş" olarak değerlendirmişti. Seçimden sonra SHP çatısı altında Şırnak milletvekili seçildim. Çok geçmeden SHP'den ayrılarak HEP'e geçtik. 1991 milletvekili seçimleri sırasında Şırnak'ta, Diyarbakır'da, Batman'da ve daha birçok yerde, halk milyonlar halinde ayağa kalkmıştı. Ne var ki o insan denizi örgütsüzdü, başıboştu. Muazzam halk desteğini profesyonelce değerlendirebilseydik tarihe yepyeni bir sayfa ekleyebilirdik. Yapamadık demiyorum, yapmadık! Çünkü bizim sivil direnişlerle düzeni değiştirmek ve yerine halk iktidarı kurmak gibi bir hedefimiz yoktu, hedefsizdik. Parlamentarizm ve diplomasi bataklığı bizi felç etmişti. Bizler timsahlarla dolu olan suda yüzmeyi hayal ederken, aslında kendi kendimizi kandırıyorduk. CHP'nin klasik ça-

alışma tarzının ağır etkisindeydik. Bu yüzden demec siyasetçiliğini esas almıştık. Rejime yönelmiyorduk. Oysa halk muhalefetinin en önüne geçmeli ve sistemi çökertmeliydik. Ama biz bunu yapmak istemiyorduk. Ve en önemlisi hiç empati kuramıyorduk. Empati kuramadığımız gibi sempatik de değildik. Halk büyük acılar çekerken, öldürülürken, sürülürken, bizler, "Savaşır, olur böyle şeyler" diyerek olup bitenlere sırt çeviriyorduk. Tuhaftır, halk bizleri yine de omzunda taşımaya devam ediyordu. Hiç unutmam, köyleri yakılan bir grup muhtar, bir öğle vakti partiye gelmişlerdi. Şaşkın, bezgin ve perişandılar. Yüzlerinden bezginlik, uykusuzluk ve uzun yolculuğun yorgunluğu akyordu. Muhtarlar kendilerini muhatap alacak bir yetkili bulamadan parti binasından yıkık bir halde çıkıp gitmişlerdi. Bizler parti genel merkezini yakılan köylerden birine taşıyıp birkaç hafta orada çadırlarda faaliyet gösterebilseydik, eminim büyük bir kamuoyu yaratırdık. Halk bize sahip çıkmakta tereddüt etmezdi o zaman.

Meclise girdikten sonra HEP kökenli milletvekilleri olarak, Erdal İnönü'ye sunduğunuz "demokratikleşme paketi"nde, Kürt ulusal kimliğinin Anayasa ve yasalar düzeyinde kabul edilmesi talebi de vardı. İnönü bu talepleri nasıl karşıladı?

'Demokratikleşme paketi' o günün koşullarında hayli radikal bir projeydi. Demokratik zeminde Kürt ulusu kavramı, yanılmıyorsam ilk o zaman kullanıldı. Erdal Bey, "Ulus sözcüğünü kullanmak için biraz zamana ihtiyaç var" dedi. O günkü içtenliği beni çok etkiledi. Şimdilik Kürt halkı diyebileceğini, ama kamuoyunu hazırladık-tan sonra Kürt ulusu demeye başlayacağını söylemişti. O zamanlar Kürt halkı demek bile bir riskti.

Kürtçe yemin meselesi neydi? Nasıl karar verdiniz? Dicle ve Zana bu görevi nasıl üstlendiniz?

Zana ve Dicle'ye kimse böyle bir görev vermedi. Onlar kendi kendilerini görevlendirdiler. Herhangi bir söz belirlenmedi. Fehmi Işıklar Türkçe, Abdülkerim Zilan da Kürtçe bir mesaj verecekti. Ancak o gün Dicle kürsüye çıktığında "Ben ve arkadaşlarım bu yemini Anayasa'nın baskısı altında okuyoruz" dedikten sonra, yemin töreninin rengi değişti. Dicle'yi kürsüden indirmeye çalıştılar. Oturuma ara verildi. Daha sonra Zana, Meclis kürsüsünde yaptığı yeminin ardından Kürtçe

Devlet, bize karşı giriştiği operasyonla Meclis'e ve kamuoyuna gözdağı verdi. Bizden sonra Meclis dikensiz gül bahçesine döndü. Meclis hırsaya getirilmiş oldu

bernaşahin

olarak, bu yemini Kürt ve Türk kardeşliği için okuduğunu söyledi. Zana'nın Kürtçe konuşmasından sonra Meclis'te gerilim daha da artmaya başlamıştı.

Yakalarınıza taktığınız sarı-kırmızı-yeşil mendiller kimin fikriydi?

Mendillerin takılması da en az yemin kadar yanlışti. Kürtleri yalnızlaştırmaktan başka hiçbir şeye yaramadı. Hiçbir siyasi sorumluluğu olmayan bir arkadaş, bu mendilleri getirip milletvekillerine dağıtmış, onlar da yakalarına takmışlardı. Bu çocukluk karşısında dehşete kapıldım. Elime tutuşturulan mendili sinirle buruşturup cebime koyduğumu hatırlıyorum. Ama daha sonra Mahmut Öztürk adlı kafatasçı bir milletvekili, Leyla'ya küfür edince öfkelenip mendili cebetimin yakasına taktım.

Bu kadar tepki alacağınızı tahmin ediyor muydunuz?

Kürt kamuoyu Meclis'teki o Kürtçe konuşmayı objektif olarak hâlâ tartışamadı. Ben başından beri Kürtçe yemine karşıydım. Birincisi medya, Türk kamuoyunu bize karşı acımasızca bilemişti. Türk ka-

muoyunun hismini çekecek hareketlerden uzak durmalıydık. Çünkü bizler dünya kamuoyunu kazanmak için çırpınıp dururken, iç içe yaşadığımız bir halkın, Türk halkının bize karşı kıskırılmasına kayıtsız kalamazdık. İkincisi, Kürtçe yemin faşist milletvekillerine vitrine çıkmak için altından bir fırsat vermiş olacaktı. Üçüncüsü, alt yapısı hazır olmadan Kürtçe yemin eden arkadaşlar bir daha asla Meclis kürsüsüne çıkamayacaklardı. Yani fiili bir yasak uygulanacaktı. Oysa halk bedeli ne olursa olsun o kürsüyü kullanalım diye bizi Meclis'e göndermişti. Zamanı ve mekânı iyice ölçüp biçerek, ne pahasına olursa olsun o kürsüyü kullanmak, halkın sorunlarını haykırmak ve projelerimizi anlatmak zorundaydık. Birçok arkadaşına göre deneyimli bir milletvekiliydim. Önceki dönemde kürsüde defalarca saldırıya uğramıştım. Yani Meclis'i çok iyi tanyordum. O siyasi iklimde Kürtçe yemin edildiğinde hem Meclis'te hem de dışarıda göğüsleyemeyeceğimiz çok sert tepkiler alacağımızı avucumun içi gibi biliyordum.

Kendinizi ne ölçüde Türk halkının vekili olarak görüyordunuz?

Ben arkadaşlardan bize üç aylık bir süreye tanınmalarını istiyordum. Bu üç ay içinde Meclis'te Kürt, Türk tüm halk kesimlerinin yakıcı sorunlarını işleyecektik. Yani Türk halkının da vekilliğini yapmış olacaktık. Zaten Meclis'te Türk halkını düzene karşı savunacak ve onların dertlerini dile getirecek milletvekili yoktu. Türk seçmeni, kendi milletvekilleri sırt üstü yatarken, bizim onlar için mücadele ettiğimizi ve mücadele ederken kürsüden atıldığımızı gördüğünde bizi bağrına basacaktı. Bunu geçmişteki deneyimlerimden biliyordum. Türk halkıyla kenetlenince, onlara Kürtlerin yaşadığı trajediyi anlatmakta zorluk çekmeyecektik. 'İşte tam o noktada kürsüye çıkıp Kürtçe konuşmalar yapacaksınız' dedim arkadaşlara. 'Göreceksiniz, o kafatasçı milletvekilleri, bizler Meclis'te Kürtçe konuşurken başları önde genel kurul salonunu terk edecekler. Türk halkını yanımıza alıp onların pençelerini sökeceğiz. Ne olursunuz, saman alevi olmayalım, sadece bir defa söylenecek birkaç Kürtçe sözcük için bu büyük imkânı elden kaçırmayalım. Böyle böyle Meclis kürsüsünde Kürtçe konuşmayı süreklileştireceğiz.' Adeta yalvardım. Ama sonuç alamadım.

Kürtçe yemin olayından sonra Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın, Zana ve Dicle'nin açıklamalarını kastederek,

konuşmaların bölgenin yararına değil, örgütün işine yaradığını iddia etmesini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Bence Zana ve Dicle'nin sözleri değil, onlara karşı girişilen ırkçı saldırılar PKK'ye yaradı. O saldırıları televizyonlardan izleyen pek çok genç, "Burada bize yer yok" diye düşünerek dağa çıktı. Sonraki aylarda Meclis'te yaptığım bir konuşmada, "Digor'un Arpalı Köyü"nde biri asker, biri PKK'li iki amca çocuğu çatışmalarda can verdiler' dediğim için karga tulumba kürsüden atıldığımda, pek çok gencin dağa çıktığını biliyorum.

2 Mart 1994'te milletvekili dokunulmazlığınız kaldırılınca neden Meclis'te kaldınız? Bu girişim önceden mi kararlaştırılmıştı?

Meclis'te kalmak için herhangi bir karar almadık. Dokunulmazlık dosyalarımızın görüşülmesinin tamamlanmasını bekledik. Aslında ben Meclis'ten çıkılmasına karşıydım. "Genel kurul salonunu üstümüze kilitleyip çıkmayalım, bizi silah zoruyla çıkarırlar" diyordum. Bu düşüncem benimsenmedi. Ben de tek başıma kalmayı göze alamadım. Açıkçası korktum. Deli bir cesaretim olmadığı için o zaman kendime çok kızmıştım. Kendilerini Meclis'e kilitleyen Rus milletvekilleri kadar olmadık yani. O milletvekillerini dışarı çıkarmak için Meclis'i bombalamak zorunda kalmışlardı. Şu düşüncemi hâlâ duyuyorum: Bizim için ölümü göze alacak kadar duyarlı olan halkı zamanında örgütlemiş olsaydık, Selim Sadak'ın değişimiyle bizleri öyle tavuk hırsızları gibi alıp kolaylıkla cezaevine götüremezlerdi.

Kimlerle birlikte kaldınız?

Gazetecilerle birlikteydik. Milletvekili arkadaşlar da gecenin ilerleyen saatlerine kadar bizimle birlikte kalıyorlardı. Operasyon bizi şaşkına uğratmıştı. Ne yapacağımızı bilmiyorduk. Yani hazırlıklı değildik. Kendi aramızda diyaloglarımız iyiydi. Konuşacağımız pek bir şey de yoktu. Tuhaf bir haldeydik, kavgasız bir yenilgi almıştık.

HEP'ten neden istifa ettiniz?

Çünkü parti bir dernekten farklıydı. Ne teo-rik ne de pratik olarak herhangi bir şey üretmiyordum. Ben partinin politika üretmediğini, halka sahip çıkmadığını söyleyip istifa edersem, halkın dikkatini çekeceğimi sanıyordum. Ama yanılmışım. Uzunca bir gerekçeyle istifa ettim. Milliyet gazetesi istifamı, "HEP'i bile yetersiz buldu" başlığı ile vermişti. HEP'ten sonra bilindiği gibi DEP kuruldu. Çok iddialı laflar edildi. Geçmişten ders çıkarıldığını düşünüp yine büyük bir coşkuyla DEP'e katıldım. Ama daha ilk gün hayal kırıklığına uğradım. Dayanamadım, DEP'ten de istifa ettim. Bu istifalar yüzünden ağır hücumlara uğradım. Bırakıp kaçtığımı söylediler. Gerçeklerle halk arasına aşılmaz bir duvar örülmüştü. Ne yaptırım derdimi anlatamadım. "İhanetçi" diye hakkımda adaletsiz bir kampanya başlatıldı. Halkın acısını kendi acım gibi hissetmenin bedelini çok ağır ödedim. Oysa "Savaşır olur böyle şeyler" deyip o kan ve gözyaşı denizine sırt çevirseydim el üstünde tutulmaya devam edecektim. Ankara siyasetinde düş kırıklığı yaşadım ki şimdi, 'keşke hayat beni hiç Ankara'ya ve Meclis'e sürüklemeseydi; hep köyümde kalsaydım. Ne avukat ne de milletvekili olmasaydım' diyorum.

İlk meclisten sonra 72 Kürt milletvekili tasfiye edilmişti. Yıllar sonra aynı kaderi paylaşmanızı nasıl değerlendiriyorsunuz?

Biz altı milletvekilinin dokunulmazlığı birlikte kaldırıldı. Dokunulmazlığımızın kaldırıldığı gün kürsüde yaptığım konuşmada demokrasinin, milletvekilliğinin, Anayasa'nın, kanunların ve kardeşlik nutuklarının bizler için birer tuzak olduğunu söyledim. Resmi ideolojinin militanlığı yapan

Coşkun Kırca bana cevap vermek üzere kürsiye çıktı. Yaptığı tarihi konuşma şöyleydi: "Türkiye'de her Türk vatandaşı, vatandaş olmak dolayısıyla Türk'tür. Kendiniz kabul ediyorsanız öyledir; kendi vicdanınızda hissedebiliyorsanız öyledir. Ama kendiniz sapmışsanız o zaman size ancak susmak ve susanlara karşı Türk devletinin gösterdiği sabırdan istifade etmek düşer, daha fazlası değil."

Coşkun Kırca bu konuşması ile devletin değişmeyen resmi görüşünü yansıttı. Geçmişten bugüne değişen bir şey yok zaten. Orası rejimin bir kurumudur. Ezilenlerin orada işi yok. Orada tek bir şartla yeriniz olur: Rejime itaat edeceksiniz. Devlet bir de şunu yaptı: Bize karşı giriştiği operasyonla hem Meclis'e hem de kamuoyuna gözdağı vermiş oldu. Dikkat ederseniz bizden sonra Meclis dikensiz gül bahçesine döndü. Orada halk adına söylenen tek söz duyamazsınız. Yani Meclis hizaya getirilmiş oldu. 12 Eylül darbesinin etkileri nasıl ki bugün hâlâ sürüyorsa, 11 yıl önceki 2 Mart operasyonu da hâlâ kılıç gibi Meclis'in tepesinde sallanıp duruyor.

On beş gün gözaltında kaldınız? Nasıl sorgulandınız?

Bizi emniyet müdürlüğünde nelerin beklediğini bilmediğimiz için ilk saatler tedirgindik. Ama Emniyet Müdürü Orhan Taşanlar'ın gelip bizi misafir gibi karşılamasından sonra rahatladık. Soruşturmayı Nusret Demiral başkanlığındaki üç savcı yürütüyordu. Sorguya tek tek alınıyorduk. Sorgumuz gizlice kameraya alınıyordu. Böyle gizlice izlenmek ve hep kontrol altında olmak, insana göz önünde çıplakmış gibi bir duygu veriyor. Adım şimdi hatırlayamadığım bir savcı vardı, tam bir militandı. Sorguda onunla çok sert tartışmalarımız oluyordu.

Cezaevinde günleriniz nasıl geçiyordu? Dışarıdaki gelişmeleri nasıl değerlendiriyordunuz?

Hapishaneye konulduğumuz ilk günlerde, koğuşumuzun tepesindeki kuleden askerlere ateş ettirilip, sonra da 'deli işi' diye açıklama yapılabileceğini düşündük. Dışarıdan sürekli bilgi alıyorduk ve halkı örgütlediğimiz için de olağanüstü bir gelişme beklemiyorduk.

Orhan Doğan'ın yaratıcılığı sayesinde mutfağımız ve koğuşumuz kısa zamanda düzene girdi. İlk günler kömür sobasını yakmada biraz zorlandık ama acemiliğimiz uzun sürmedi. Arkadaşlar günde iki saat voleybol oynuyorlardı. Ben pek oynayamıyordum. Hatip Dicle ile ben daha çok volta atıyorduk. Orada da sanki Meclis'teymişim gibi kanun teklifleri ve önergelel vermeye devam ettim.

Bundan sonra herhangi bir siyasi oluşumun içinde yer almayı düşünüyor musunuz?

- Demokratik Toplum Partisi içinde çalışacağım.

ABONE FORMU

Yurtiçi: 1 yıllık 40 YTL

Avrupa: 1 yıllık 60 Euro

ABD ve Uzakdoğu: 1 yıllık 100 Dolar

ADI SOYADI

ADRES

E-MAIL

TEL İŞ

TEL EV

TEL CEP

ÖDEMENİZİ YAPABİLECEĞİNİZ HESAP NUMARALARI

BANKA HAVALESİ İLE

TL HESAP NO: Ronak Kültür A.Ş. - Ziraat Bankası

Şirinevler Şub. 435 276 89 - 5001

DOLAR HESAP NO: Ronak Kültür A.Ş. - Ziraat

Bankası Şirinevler Şub. 435 276 89 - 5002

EURO HESAP NO: Ronak Kültür A.Ş. - Ziraat

Bankası Şirinevler Şub. 435 276 89 - 5003

Formu doldurduktan sonra 0 212 451 53 68 nolu faks gönderebilirsiniz.

Mektup ile ulaşmak isteyenler için adresimiz:

ESMER DERGİSİ

Mahmutbey Yolu Meriç Sok. No: 28 Kat: 5

Şirinevler - Bahçelievler - İSTANBUL

Tel: + 90 212 451 53 05

Faks: + 90 212 451 53 68

abone@esmerdergisi.com

'YENİ LİMANLAR PEŞİNDEYİM'

Volkan Konak yeni albümü için stüdyoya girmeye hazırlanıyor. Sanatçı kendi bestelerinden oluşturacağı albümde gelenek haline getirdiği üzere bir şiir ve bir yöresel halk türküsüne de yer verecekmiş. "Daima ileriye daima ufuklarda kızaran gözlere doğru yürüyen bir anlayışla, yeni aşklar, yeni limanlar peşindeyim. Dolayısıyla bu albüm bir öncekinden muhakkak farklı olacaktır" diyen Konak, kanser araştırmaları için kamuoyu oluşturma görevini de elinden geldiğince sürdürüyormuş.

HEMŞİNCE İLK ALBÜM

Dünyada, tamamı anonim Hemşin ezgilerinden oluşan ve Ermenice'nin bir lehçesi olan Hemşince söylenmiş ilk müzik albümüne imza atan Hikmet Akçiçek, "Vova" adlı albümde arkadaşları Mustafa Biber ve Ersin Çelik ile çalışmış. Akçiçek, "Yok olmakta olan kültürümüzü, ezgilerimizi yarınlara ulaştırmayı bir nebze başarabilirsek mutlu olacağız" diyor. Albüme tepkilerin çok olumlu olduğunu söyleyen Akçiçek, konser taleplerini, albüm konseptine uygun olursa değerlendirebileceklerini de ekliyor.

KIRIK AVRUPA YOLUNDA

Kürt filmlerinin gedikli aktörü Nazmi Kırık Hiner Saleem'in son filmi "Dol"da da (Sorance davul demek) başrolde. Duralmazlar çetesinin Hıdır abisi rolüyle "Organize İşler" filminde de izlediğimiz Kırık, 2006 yılından ise oldukça umutlu. Zira iki kez gittiği Cannes Film Festivali'ne bu yıl da gitmek niyetinde. Çünkü Hiner Saleem, "Dol"u Cannes'a yetiştirmeye çalışıyormuş. Yakında tekrar Almanya'ya dönecek Kırık, Avrupalı yönetmenlerden gelecek film tekliflerini bekleyecekmiş.

İKİNCİ KLİP HAZIRLIĞINDA

Halk müziğinin sevilen isimlerinden Arzu, son albümü "Sus"da seslendirdiği Arif Sağ imzalı "İnsan Olmaya Geldim" adlı parçaya klip çekmeye hazırlanıyormuş. Yoğun bir konser dönemini geride bıraktığını söyleyen Arzu'nun tek şikâyeti ise yorgunluk. Esmer dergisi şahittir; Arzu'yla son görüştüğümüzde sesi kısıktı. Sahne aldığı Ziya Türkü evinde sevenleri ile buluşmaya devam eden Arzu'ya bol şifalar diliyoruz.

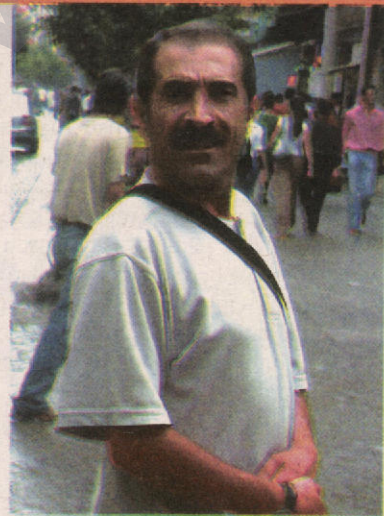
BAĞCAN'DAN ALBÜM PROTESTOSU

Birçok sanatçı gibi Selda Bağcan da korsanı protesto etmek amacı ile yeni albüm çıkarmıyor. Bağcan, korsanın devlet tarafından engellenerek, yasalarla rayına oturtulana kadar albüm çıkartmamakta kararlı. Devletin, sanatçının sırtından işsiz insanları istihdam etmeye çalıştığını belirten ve bu konuda tüm sevenlerini duyarlı olmaya çağırın Bağcan, "Yapımcı besteci ve sanatçı olarak korsan bizi fena vurdu" diyor.

REŞO BU KEZ SENFONİ YAPACAK

Sanatçı Reşo iki cd'lik yeni bir albümle geliyor. Albümün ilk cd'sinde kendi tabiriyle "senfonimsi" bir çalışma yer alacakmış. Diğer cd'de ise türkülerini seslendirecekmiş. "Zerdüşt-5" adıyla raflarda yer alacak albümü Mart ayına yetiştirmeye çalışan Reşo, Kürt müzisyenlerin sosyal ve hukuki haklarını düzenleyecek bir girişimde de aktif rol alıyormuş. Reşo, kuracakları birliği Kültür Bakanlığı nezdinde resmileştirmek istediklerini söylüyor.

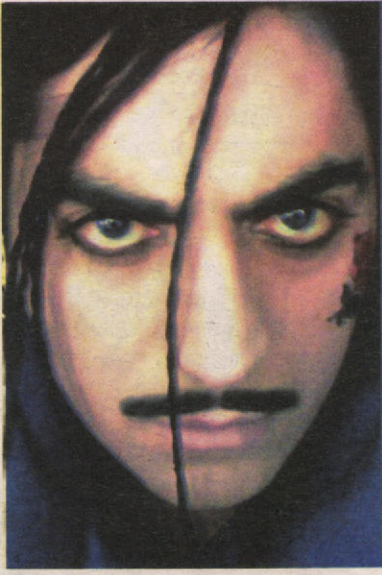
İSTANBUL'DAN KAÇIYOR

Son olarak "Kürt Sanatçılar Girişimi"nde harıl harıl çalışırken rastladığımız Fırat Başkale İstanbul'dan kaçmaya hazırlanıyor. İsviçre'nin Basel şehrinde bir barda 6 ay boyunca sahne alacak Başkale, aynı zamanda girişimin İsviçre temsilciliğini yürütmeye çalışacakmış. Sanatçı, girişim adına UNESCO, UNICEF, Uluslar arası PEN ve etnik müzik yapan bütün dünya müzisyenlerinin birlikte kurduğu ROTEFABRİC ile temaslara geçecekmiş.

GENÇLER İÇİN ROMAN YARIŞMASI

Bünyesine kattığı değerli yazarlarla daha da güçlenen Everest Yayınları 'genç' Türk edebiyatına verdiği destekle de adından söz ettiriyor. Düzenlediği "Everest Yayınları İlk Roman Ödülü" ile edebiyata yeni yazarlar kazandırmak amacıyla olan yayınevi 2006 yılından başlayarak her yıl bir roman ödülü vereceğini açıkladı. Ödül tutarının 3.000 YTL olarak belirlendiği yarışmanın jürisi ise şu isimlerden oluşuyor: Feyza Hepçilingirler, Nursel Duruel, Cemil Kavukçu, İbrahim Yıldırım, Mehmet Zaman Saçlıoğlu, Hasan Ali Toptaş ve Enver Ercan. Yarışmanın katılım şartlarına www.everestyayinlari.com adresinden ulaşılabilir.

ŞESU 'EĞİTİM ŞART' DİYOR

Asimile olmuş "Şesu" karakterini başarıyla canlandıran Bülent Polat tiyatro, sinema derken öğrenciliğe de soyunmuş. İstanbul Kültür Üniversitesi Sinema-TV bölümüne bu dönem kayıt yaptıran Polat, "Avrupa'daki tiyatro workshoplarına katılıp sürekli eğitim halinde olmak istiyorum" diyor. Kadın-erkek ilişkilerini konu alan iki kişilik bir tiyatro oyununu sergilemeye hazırlanan Polat'ın partneri ise büyük olasılıkla Evrim Akın olacaktır.

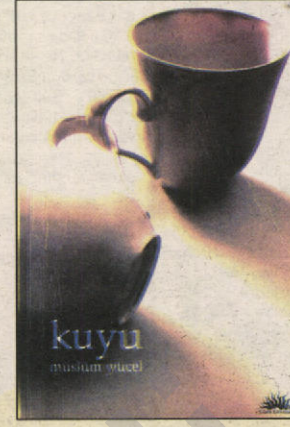
'BEKLETTİĞİMİZE DEĞECEK'

Uzun bir aradan sonra albüm çalışmalarına başlayan Agire Jiyan üyeleri, 3. albümlerini hayranlarına yetiştirme telaşında. Bu albümde Kürt müziğini dünya müziğine uyumlu hale getirmeye dikkat ettiklerini belirten grup, "Yeni albümde, geçmişten bu yana kendini korumuş olan diğer birkaç kültürü Kürt müziğiyle harmanlayarak melez bir sound yaratmaya çabaladık. Bunu yaparken Kürt müziğini yıpratmayacak bir şekilde çalışmaya özen gösterdik" diyor ve ekliyorlar "Sevenlerimizi beklediğimize değecek."

ESMER Dergisi'nin kapısından her girişinde, bir ayağı dışarıda gibi durur. Aceleyle yazısını teslim eder, "Hadi bana müsaade" der. Ama biz onu bırakır mıyız? "Olmaz! İki kelam etmeden, seni şuradan şuraya bırakmayız" deriz de zorla oturturuz koltuğa. İşte böyle bir günde, Mehmet Ali İzmir onu konuştururken basmıştıktan deklanşöre, dergide fotoğrafını da yayınlatabilmişti. Ama birkaç ay sonra çıkarttı fotoğrafı. İkona çabalarımız boşunaydı... "Okuyucuların e-mail adresi istiyor, bari onu verelim" dedik, yine dinlemedik. Yani anlayacağınız gizli kalmayı seviyor yazarımız Müslüm Yücel. Yücel, daha önce yayınlanan araştırma ve şiir kitapla-

Kuyu

rından sonra, şimdi de bir öykü kitabı ile okuyucusunun karşısına çıkıyor. Yom Yayınları'ndan çıkan "Kuyu" da iç içe geçmiş şiddet, aşk, ölüm temaları üzerine kurduğu öyküler yer alıyor. Öyküler herkes için tanıdık duygular barındırıyor. Ama bu duygular Yücel'in sözcükleriyle çok derinlere iniyor ve inerken kimi yerde canınızı çok acıtıyor. Kitabın ismini veren "Kuyu" öyküsünün sadece yarım sayfa tutması ise onun ironi ile kurduğu edebiyat dilini yansıtmaya açısından dikkati çekiyor. Öykü de kitap da şöyle bitiyor:

"Adam üç defa bağırdı: Seni seviyorum, seni seviyorum, seni seviyorum. Kuyudan üç defa aynı ses geldi; ancak adam kuyudan gelen sesi hep 'ben de' diye anladı."

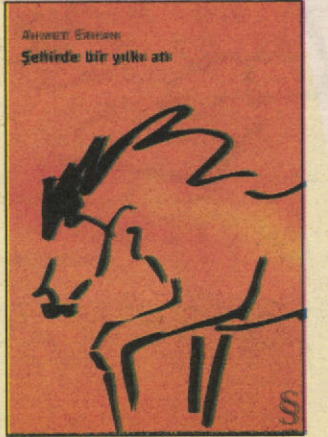
Şehirde bir yıldı atı

"Artık sayılamayan yıllara götürdüm Ömrü olmayan bir hayatı Çocuktuk, ikide bir büyümeye davranıyorduk Dövecek gibi yapsam, el kaldırıyorduk..."

Yukarıdaki dizeler, şu günlerde kitapçıların raflarında yerini alan yeni bir şiir kitabından. Şiir severler bu dizelerin yazarını, ismini bile vermeden tanıyabilirler. Çünkü bazı şairler vardır, şiir gibi yaşarlar, yaşamları ve şiirleri ile ardıllarına ilham kaynağı olurlar. Yaşarken bile efsane haline gelip, adlarına şiirler yazılır. Ahmet Erhan da bunlardan biridir. Alın size bir demet Ahmet Erhan şiiri:

"Yüreğimi bir kalkan bilip sokaklara çıktım Kahvelerde oturdum çocuklarla konuştum Sıkıldım, dertlendim, sevgilimle buluştum Bugün de ölmedim anne."

Onun şiirinde hayatın kendisini katıksız ve dolaylı olarak bulursunuz. Ahmet Erhan'ın şiirinin bir ayrıcalığı da hiç şüphesiz bir sözlük gibi zengin bir kelime dağarcığı ile yazılmasıdır. Şiirleri kelimelerin birbirleriyle dansı gibidir. Bu büyük şairin yeni şiir kitabı, "Şehirde Bir Yıldı Atı", Everest Yayınları arasından çıktı. Şiir severlerin kaçırması gereken bir kitap.

SAMİMİCE 'UNUTTUM SENİ'

3 yıllık aradan sonra sevenleriyle "Unuttum Seni" albümüyle buluşan Sami Çelik, kendi bestelerinin de yer aldığı çalışmayı Mayra Müzik Yapım'dan çıkarmış. Usta bir yorumcu ve üdi sanatçısı olan Sami Çelik bu albümde bestekâr Orhan Akdeniz'in de desteğini almış. "Esmer Kız" parçasına çekilen klipten sonra albüme ilginin yoğunlaştığını söyleyen Çelik, ikinci klip için hazırlıklara başlamış bile. Bu arada Çelik albümüne çok güveniyormuş.

İSPANYA'DAN ASILSAN'A ÖDÜL

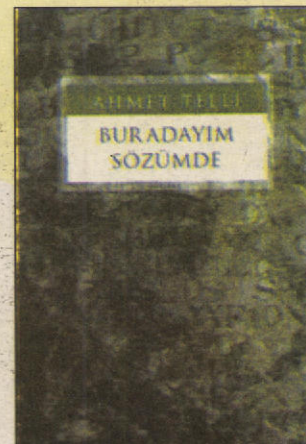
Halen yurtiçi ve yurtdışında bir çok alanda faaliyet gösteren Asilsan Şirketler Grubu'na İspanya'da başarı ödülü verildi. İspanya Ticaret Odası'na bağlı İspanya Ticari Liderler Kulübü tarafından verilen 2005 Servis ve Kalite ödülünü Asilsan Group Yönetim Kurulu Başkanı Maaruf Ataoğlu aldı. Ataoğlu, ödül töreninde yaptığı konuşmada, başarıyı çok çalışmaya ve disipline borçlu olduklarını söyledi.

Buradayım sözümde

"BİR yanılma, yanılısma ve kendini aldatma oldu sanat alanını kuşatan. Öyleyken, yani şiir, roman, öykü, sinema, heykel, tiyatro, dar bir alanda dolaşımdayken niye şiir yazıyoruz, niye gazetelerin "lütfen" ayırdıkları kültür sayfalarında yazmayı sürdürüyoruz? Yazmakta olduğum şiir niye beni gece yarısı uyandırıp masaya sürüklüyor, onu yeni baştan yazmakla yüzyüze getiriyor? Elbette kimse beni şiir ya da yazmakla görevlendirmedir."

Böyle yazmış Ahmet Telli, Everest Yayınları'ndan çıkan son kitabı, "Buradayım Sözümde" kitabının arka kapağında. Telli, yazdığı şiirlerle birçoğumuzun yalnızlıklarını, hayallerini, aşkları-

nı paylaştı. "Su Çürüdü" dedi, hepimiz kafamızı sallayıp onayladık, "Dünyanın dışına atılmış bir adımdın sen" dedi sevgililerimize fışıldadık, "Bu kent" dedi, yaşadığımız her yeri "son serüvenciler" gibi gezmeye başladık... Telli şimdi karşımıza düz yazılarıyla çıkıyor. Onun yazılarını daha önce dergilerde, gazetelerde ve derginiz Esmer'de takip ediyordunuz. İşte şimdi size bir fırsat. Bizce hiç kaçırmayın bu güzel şairin, güzel kitabını...

YILLARDIR kültürü, dili kısacası yok edilmek istenen bir halk yeniden inadına varlığını herkese gösterme adına Esmer'i okumalıdır... Mükemmel. **Hasan Sönmez**

Merhaba
Öncelikle Aralık sayınızda Yılmaz Erdoğan'ı kapak konusu yaptığınız için birlerce kere teşekkür ederim. Aslında geç kalınmış bir şeydi, ama olsun. Bir de Aralık sayısında Ahmet Kaya'nın çıkaracağı kasetten söz etmişsiniz ve memlekete dönme hazırlıkları yaptığınızı yazmışsınız, böyle bir şey var mı? Çünkü okuduğumda çok heyecanlandım. Son olarak Ocak'ta dergimizin birinci yılı doluyor. Şimdiden Esmerimizin doğum gününü kutluyorum. Umarım uzun yıllar okuruz esmerimizi. Herkese başarılar ve selamlar... **Ömer Faruk Yücel**

BİR yanım esmer benim gibi, bir yanım mavi. Muş Ovası gibi, bir yanım sarımsı başak tarlası gibi... Bir yanım susuz Harran gibi, bir yanım boran Süphan gibi, bir yanım çocuk ESMEER gibi... **Feridun Kurt**

GERÇEKTEN sizler harikasınız. Ben lise öğrencisiyim ve sizi her ay sabırsızlıkla bekliyorum. Sayenizde bir sürü şey öğrendim. Sizlere çoooooooook teşekkür ederim. Sizden Cegerxin'i de yayımlamanızı istiyorum. **ERDAL**

Merhaba Esmer.
Hani emersen ya!
Senin de sabahların serin mi,
Soğuk mu odaların?
Senin de gözlerin nemli mi,
Göz yaşlarının bereketli?
Ağzın dilin kesik mi?
Konuşabiliyor musun,
haykıracabiliyor musun hesapsızca?
Yüreğine set vurulmuş mu,
Aklına kelence?
Mahmut Üney / Adapazarı

ASURBANİPAL VE SENNAKERİB KÜTÜPHANELERİ SAAT geçeni 1'i ve ben göl kenarında elimde alazar (kök boyası) geçişimi ince ince, nakış nakış papirüse işliyorum. Bugünlerde yazmaya sevdalandım ben. Bedenimin her metrekaresini şiirler, destanlar, türküler ve ağıtlarla doldurdum. Yerkürenin her metrekaresine 6.5 milyar ağıt, şiir, kılam, destan sığdırırım. Daha da yazacağım, her gidenden başlanıyere.

Ne devrimler gördü bedenim,
Ne ezimlerden geçti yüreğim.
Kaç asırdır hep aynı nakarat,
Ben yine sana sevdalıyım,
Ezelden.
İlk belimi doğrulduğumda,
Gökyüzüne baktım
Ve sana koştum boylu boyunca.
İlk kelimeyi öğrendiğimde,
adını ezgileştirdim
Sonsuz maviliklerde.

SİZLERİ kutlamaktan başka bir şey demiyorum. Harikasınız... Bu başarılarınızın devamını diliyorum, hepimiz yürek hoplatıyoruz. **TEŞEKKÜRLER... Mevlüt Eniyi**

ESMER dergisini bir arkadaşımдан öğrendim. Bugün sitenize girdim. Sizi kutluyorum ismi esmer, yüreği aydınlık dostlar(ım). Bundan böyle iyi bir izleyiciniz olurum. Almanya'dan sıcak selamlar. **Akman Gedik**

SELAMLAR, ben Diyarbakır'ın Bismil ilçesine bağlı Yamaç köyünde görev yapan bir öğretmenim. Aşağıda görev yaptığım okulunum resmini yolluyorum. Okul dediğime bakmayın; tualeti olmayan, çatısı olmadığı için tavani sızdırın ve bu yüzden içi küf tutmuş, elektrik ve su tesisi bulunmayan, kapı ve pencerelerinden ısı izolasyonunun sağlanması imkânsız olan v.s. bir baraka. 45 öğrencimi bu barakada geleceğe hazırlıyorum. Barakamız 35 yıllık. Kim bilir 35 yıl önce ne güzel bir okuldu. Benden önce gelen her öğretmen İlçe M.E.B onarım için yazı göndermiş ama halinden de anlaşılıyor gibi tek çivi çakılmamış. Aslında olumlu yönleri de var barakamızın. Mesele iki yıl önce bilgisayar, yazıcı, tarayıcı ve tepegöz gönderilmişti elektrik tesisatı olmayan güzel barakama. Teknolojik aletlerimize bakıp kurumumuza şükrediyoruz. Çünkü (kağıt üzerinde) bilgisayarlı olan okul gururu yaşıyoruz bize. Her şeye inat iyi vatandaşlar yetiştireceğime inanmaya çalışıyorum... **Bir garip köy öğretmeni Lokman Aydın / Diyarbakır/ Bismil Yamaç Köyü**

ŞEVBAŞ ewina dile mezopotamyé... Gecenin bu saatinde inanın sadece sizler için dışarı çıktım ve size ulaşmaya çalışıyorum... Yeni sayıda da şiirime yer verdiğiniz için çok sağ olun... Bilmenizi isterim ki en kısa zamanda üye olacağım ama şu an ekonomik krizdeyiz ev halkı olarak. Buraya yeterince dergi gelmiyor, ben kendime ve bir kaç arkadaşaya alıyorum... Gönülümdesiniz... **M. Reşat Şimşek**

DEDO
Doğduğumda tanıdım seni
Belki senin sesinle dünyaya geldim
Belki de senin evinde konuk oldum hayata
İlkin yaptığın çarşafı sarımsılar beni
Yaptığın kuyunun suyuyla yıkamışlar
Velhasıl senin güneşin doğmuş yüzüne

Senin ayın aydınlatmış bedenimi
Ali Gümüş

MERHABA Esmeriler... Nedense esmeri olmak artık "öteki" ya da sosyal bilimlerin kavramlaşan ifadesiyle "the other" için tanımlayıcı bir sıfat haline geldi. İyi mi oldu bilmeyorum ama Adorno'nun dediği gibi öteki ne kadar esmer ve kirli olursa ona yapılan zulme karşı duyulan öfke o kadar az olur. Çok mu haması bir ifade oldu, aslında hayır. Neyse size uzun zamandır yazmak istediğim bir konu vardı... Esmer her yerde ulaşamıyoruz. Örneğin İstanbul'a Sultanbeyli'ye gittiğimde Esmer okumaktan mahrum kalyorum. Çok kişisel bir şikâyet oldu ama ne yaparsınız modern dünya hepimizi pragmatist ve bencil yapıyor. Yeni sayılarda buluşmak dileğiyle... Hep Esmeri olmanın bilincine kalmanız temennisiyle. **Hatice Daşgin**

Sevgimden korkma a kadın!
Sevgiden korkma... Tinsel bir düş bu uyanma... Uyanma aşkın zehir yatağından... Sözümden söz çıkarma... Aşk-tan aşk... Gel kalbine işte
Ben dostuna aşık olmuş aşâğılık bir meczup... Leylâsını görüp de yüz çeviren mecnun... Ve işte Murat'ım ben mura-di kalbine saplanmış zor yaşamdan bir sen çıkarın...
Sonra uyursun... Şimdi beni dinle... Nasıl dinlersen dinle ama... Sigara içerek... Çay içerek... Ağzın dolu meyvelerle dinle ama dinle ne olur...
Aşk-tan korkma a kadın!!! Şimdi gülüyorsun bana... Bir deliyle uğraşmaya diye... Ama inan gel desen yerkürenin öbür ucuna diye dönüp arkama bakma... Fakat biliyorum sen "denizin anasının" ben "aşkın kırılmış çocuğu".
Başlama vuruşunu sen yap işte ve kazanan da olmasın bu maçta kaybeden de... Bu bir oyun oyuna başla a kadını!!!
Sonra uyursun... Şimdi dinle işte ne olacak ki...
Gel işte kalp evime ve tavaf et yedi kere... Ya da bırak ben yüz süreyim secdene...
Dilimdeki ayrılık tortusunu kazıyorum... Gel yüzün olup kon dilime... (Kızarsan kız... Küsersen küs... Ya da küfred avazın çıktığı kadar... Ama avazın çıktığı kadar susma aşka... Susa yine de kana kana... Gel iç göndül çesmesinden) Sevgiyle... Ve aşkla... **Rozerin**

(12 yaşında infaz edilen Uğur Kaymaz'a ithaftır)
nenni çocuk nenni nenni
ne çabuk büyüdün de
kulağında kurşun sesleri
masal değil bu asla
Uğur'suz bir yazgı... bilesin
şimdi dağlarda sessizce haykırıyor cesedin
nenni nenni
nenni cellat nenni nenni
kucağında giyotinlerin renkli renkli
uyutuyorlar da seni
dinmiyor öfkenin şiddeti
hanidir gizleyemiyor masallar
ne kanlı yüzünü ne de apoletli efendilerini
nenni nenni
İbrahim Halil MEDİNA

ESMER bir genç esmeri arıyordu... Geç de olsa, ama sonunda bulmuş... Dikkatimi çeken bir şey var; (esmer popüler kültür) ama ne yazık ki Kurd değil... yani neden bir şiir de olsa... Bir meqala de olsa Kürtçe olarak dergide yer bulamıyor. Acaba kurallar böyle midir... Yoksa Türk zihniyeti mi buna izin vermiyor... Yayınlansa kıyamet mi kopar? Yine de razıyız... Madem bütün aydınlar esmer yoluyla bir araya gelecekler ve hepsi el ele (tekoşane xwe devam dikn), sağınızı arz ederim. Çok uzaktan gelen esmer bir genç... **Rajan Kurdo**

ESMER'E selam, yayına devam. Farklıyım çünkü; Esmer okuyorum. Farklı olmanın dayanılmaz hazzını yaşıyorum. Şimdi Esmer hastalığımı bana buluşturan dayım Ahmet'e rahmet okuyorum. Bizim Şivan Hasan'ın da selamı var. Ben ve arkadaşlarımız dergimizi (Çünkü o artık bizim, halkın oldu) merakla bekliyoruz, zevkle okuyoruz. Alın teri döken tüm emekçilerin ellerine sağlık... Eylemlerin devam edecek... **Mehmede Sipi/ MALATYA**

DİCLE
Öncelikle bu dergi hoşuma gitti. Emeği geçen herkese böyle bir dergiyi bizle buluşturdukları için sonsuz sevgiler ve teşekkürlerimi sunuyorum. Gösterdiğiniz bu çizgiyi hiç kaybetmemeni dileğiyle... Umarım böyle devam ederseniz size başarılar dilemiyorum, zaten kitleniz bunu gösteriyor. Türkü tadında ve dostça kalın... Ez Esmeri pir hezdikim... **Hilal Akın**

SAYGILAR öncelikle gerçekten Esmer dergisi imzası çok zor bir imza Türkiye'de. Ama siz muhteşemleri başardınız, sizleri kutluyorum... Nice sayılarla hep beraber... Esenle kalın, sizleri selamlıyorum ve size tek tek TEŞEKKÜRLERİMİ sunuyorum. **Rojhan Eniyi**

USTAMA SELAMDİR
Ahmet KAYA'ya
Bir öğlen vaktinde
Güneşin batıştıydı gidişin
Yaz ortasında fırtına
Koskoca bir dünya
Ve bir kaç dava savunucusu bırakarak
Selamsız çekip gittin
Yıldızlar ülkesidir dediğin yere

Sanılmasın sazın yerde kaldı
Bir Nazlıcan bir Bedirhan
Bir Bahtiyar bir Yılmaz hala yaşıyor
Ve hepsinin yerine
Senin için cevap veriyorum
Asî birer küheylanız

Kesmez bizi bu acılar
Bizi vursa da bu puştlar
Ancak arkamızdan vururlar...
Vedat Kayacı / Yüksekova / Hakkari

ÇOK değerli esmer yazarları alırken çok bir şey düşünmedim. Sonra kadroya baktım büyüldüm, dev kadro, hepsi birer tarih dedim bir daha aldım. Hep takip ediyorum sizi ve hep okuyacağım. Böyle bir şeye ihtiyaç vardı. Çok da iyi oldunuz okudukça yazacağım size... Teşekkürler esmer dergisi dev kadrosu. **Mukadder**

Öncelikle bu derginin oluşumuna fikir önderliği eden tüm değerli ustalara sonsuz saygı ve sevgilerimi sunuyorum... Tek kelime ile anlatıca olursam; ben MÜKEMMEL diyorum... O kadar açık ve anlaşılır anlatımlarla dolu bir tarzınız var ki kendim birebir yaşamışım rahatlığını hissediyorum... Bildiğimiz ama detayını tam olarak bilmediğimiz önemli şahısların tam kimliğini bilmek beni daha çok cesaretlendiriyor... Şimdi daha iyi tanıyor ve daha çok seviyorum o insanları... Saygılar hepimizle... Kaly gelsin... **Hasan**

Kusura bakmayın ama hala sizlere kırgınım. Ben ESMEER'in ilk sayısını daha okudum. Aradan bir yıl geçmesine rağmen acısı hala içimde. Ve ilk sayısını okumadan ölmek istemiyorum... Revhat abime duyurulur; cina-yet işleme sayın abim... **Turgay SOYUGÜZEL**

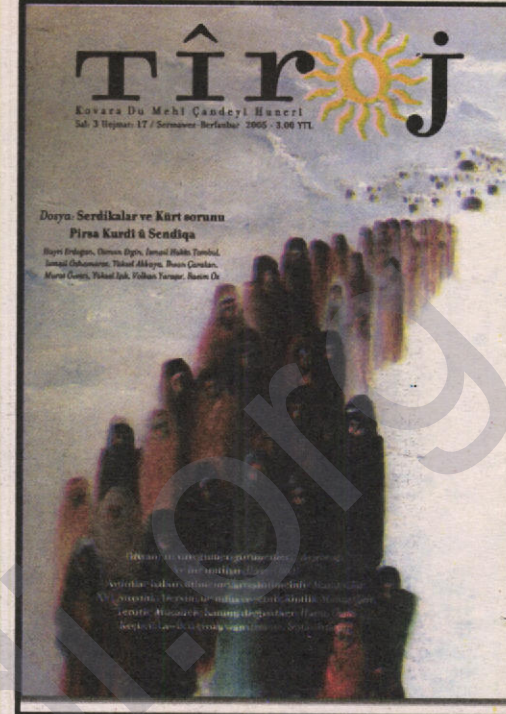
ÜÇ BEYAZ...
Kaygan bir zemin,
Kaygan bir zaman.
Sağlarda... Yerlerde...
Ve kalplerde...
Boş bir kağıt...sade bir kefen...
Ve göz akı kadar
Beyaz...

Çaşıktılar bir mevsimde.
Hiç habersiz...nedensiz...
Aynı anda...
Ayarlı,aynı zamanda...
Düşüncelerde...
Duygularda...ve ufuklarda...
Aynı amaç,aynı ülküde...

Yoğunlaştılar.
Tek bir bedende...
hüzünlü kırıştılar.
Yüzlerde nemli göz yaşları,
Kalplerde taze bir günah...
Gözlerde parlak bir yalnızlık
İle...
Üç yerde ...üç telden...
ayrı bir iz bıraktılar...
Yakup Tekintangaç / Van

BABA tek kelimeyle mükemmel bir dergi çıkarmışsınız... Bundan iyisi Şam'da kayısı... İnanın bu derginin ilk sayısını elime alıp göz gezdirdiğim zaman: "Yav bu dergi tam bana hitap ediyor, bunun reklamını hemen tüm çevrem yapmalıyım" demiştim. Bir de ne görevim inanın üniversitedeki başta Hakkâri'li Tüm Kürtlerin dergisi olmuştu bile ESMEER... Size başarılarınızın devamını diliyorum ve bize dergi okumanın zevkini yaşattığınız için de teşekkürler... **Şemdinli Eren**

MERHABA,
Ben Ercan Yılmaz. Batman'ın Beşiri ilçesine bağlı Yalınkavak Köyü İlköğretim Okulunda öğretmenim. Yalınkavak Köyü Batman'a 31 km, Beşiri'ye 15 km uzaklıkta. Okulumuzda tek derslik bulunmaktadır. Derslik ihtiyacını lojmanın salonunu derslik yaparak bir nebze karşıladık. Lojmanı kalan bir odasını da kütüphaneye çevirmeye çalışıyorum. Birleştirilmiş sınıflarda her zaman kütüphane ihtiyacı vardır. İşte biz bu ihtiyacı karşılamaya çalışıyoruz. Ramazan bayramında öğrencilerimize bayram hediyesi vermeyi istedik, bu konuda çalışmalarımız da oldu. Ama yetersiz kaldığımızı üzülerek söylüyorum. Çocuklara ayakkabı ve giyecek yardımı yaparız diye ayakkabı numaralarını aldık (ihtiyaçları olduğunu belirtmem gerekir). O gün çocukların sevinçlerini görecektiniz. Gözlerinin içi parlıyordu. Biz Ramazan bayramında başaramadığımız bu eylemi kurban bayramında da denemeye karar verdik. Okulda iki öğretmeniz. Bizim kişisel çabamız buna yetmiyor. Daha önce birkaç kurum, dernek ve kuruluş-tan yardım istedik. Türk Eğitim Vakfı aracılığıyla iki işadamız Yalınkavak Köyü İlköğretim Okulu adına çocuklarımızı ayakkabı gönderdi. Ama bu miktar tüm öğrencileri sevindirmek için yetmedi. Sizden isteğimiz bu sese bir cevap vermenizdir. Kırtasiye (yeni veya ikinci el defter, kalem, kitap, hikaye, masal, roman, ansiklopedi...), giyecek (ayakkabı, mont, kazak, bere, eldiven, pantolon) Okul malzemeleri (olusturacağımız kütüphane için masa, sıra, sandalye, dolap, bilgisayar, projeksiyon cihazı...) gibi okulumuz için gerekli olan araç ve gereçlerden dilediğinizi, dilediğiniz miktarda karşılamanızdır. 20 YTL'ye alacağımız 6 kilo defterle onlarca öğrenciyi sevindirebilirsiniz, 10 milyona alacağımız ayakkabıyla bir çocuğun gözlerini parlayabiliriz. Birkaç kitap veya hikâye ile çocuklarımız bir şeyler öğrenir. Oluşturacağımız kütüphane ile sadece öğrencilerimiz değil köylü de okuma çabasına girecektir. Bu anlamlı eylemde sizin de bir imzanız olsun lütfen... **Ercan Yılmaz / Batman / Beşiri Yalınkavak köyü**
TEL: 535 443 67 01 / 505 713 15 31

Kürtlerin kültürel birikimini sayfa-larına taşıyan, emperyalist kültüre karşı halkların kültürünü savunan Kürtçe-Türkçe dergi. Tîroj, bir ışık huzmesi...

Dosya
Sendikalar ve Kürt sorunu
Sendikalar Kürt sorununun neresinde? Sendikalar neden Kürt sorununa sahip çıkmak zorunda?
Hayri Erdoğan, Osman Ergin, İ. Hakkı Tombul, İsmail Özhamarat, Yüksel Akkaya, Ramim Öz İhsan Çaralan, Murat Özveri, Yüksel Işık, Volkan Yaraşır,

Cerbandinek: Nivîsa rebenê Bedirxan Epözdemir
Otyam'ın yüreğinden görünenler... Ayşebengi
Dive hikaye PENNA Kurd li erdê azad be Husên Duzen
XVI. yy'da Dersim'de etnik kimlik Munzur Çem
Keçik û Lawik û çîroka wan İ. Seydo Aydoğan
Aydınlar halkın bilincine karışabilmelidir Mustafa Köz
Terörle Mücadele Kanunu değişikken Hüsnü Öndül
Xapanos Deniz Gunduz
Seyran Ronî War

Ayakkabı No	Kız	Erkek
27	3	
28	2	
29		1
30		1
31	5	3
32		4
33	1	6
34	2	11
35	4	1
36		1
37	7	4
38	3	3

ESMER yeni sezonda ne yapacak?
Kadro suna yeni isimler katacak. Mesela dergide bir Berk, bir Çiğde, efendime söyleyim bir Buse neden yok?

ESMER yeni sezonda ne yapacak?
Esmer yayıncılıkta olan başarısını medyayın diğer alanlarına taşıyacak. Alanlarına duyurulur!

ESMER yeni sezonda ne yapacak?
ESMER'in Genel Yayın Yürütmeni Ferzende Kaya, bu işi uzun bir vadeye yayacak, yayın yönetmeni değişikliği, yayar, yayar...

ESMER yeni sezonda ne yapacak?
ESMER tişörtleri basılacak, tişörtler dandik bir kumaşa basılacak. Renkleri ilk yıkamada çıkar tişörtler için, "O tişörtlerin Esmerliği sonradan lan" diyelecek.

ESMER yeni sezonda ne yapacak?
Esmer bu yılın harala gürelesinde okuyucularıyla yakın temas kuramadı, gözöze bakamadı. Hayırlısıyla bu yıl bu temas kurulacak, okurlar soracak ESMER cevaplayacak, doğru bilirse her soruya bir okur, her okur 50 puan edecek.

ESMER yeni sezonda ne yapacak?
ESMER alt kimlik mi üst kimlik mi tartışmalarına alt CTRL tuşuna basarak çözüm arayacak.

ESMER yeni sezonda ne yapacak?
Hülya Avcı gibi güzel ve çekici olduğu kadar da, hem zeki hem de bir anne ve iş kadınının yam sıra, bir marka olduğu tenis açısından doğrudur.

ESMER yeni sezonda ne yapacak?
ESMER kalışları da birbirini tam tanıyamadı. Herkes birbirini tanıyacak ve hiç birinin de bir diğerini sevmesini sanmıyorum, çimkli niye, bir kere değil, kaç kere söyledim, anlamıyorlar...ma kayım.

ESMER yeni sezonda ne yapacak?
ESMER kasasında biriken, masasında iki uleken.

ESMER yeni sezonda ne yapacak?
ESMER 2005 yılında yetiştirdiği yillizleri, yalıtılla parlatıp, satacak.

ESMER yeni sezonda ne yapacak?
Olup bitene şaşırarak!

ESMER yeni sezonda ne yapacak?
İçip duracak gölgesinden hızlı kudemini meyhanesinde.

ESMER yeni sezonda ne yapacak?
Her yere Van kahvaltısı sofrası açacak.

ESMER yeni sezonda ne yapacak?
Okunması gereken, personeli ve yazarları pelse bile yeter, oh mis gibi kazanç. Hepsi deli gibi içiyor laın...

ESMER yeni sezonda ne yapacak?
İş hayatında nice başarılarla imza atacak. Aşk hayatında beklemeye geçecek.

ESMER yeni sezonda ne yapacak?
Belki bir kuş olacak, yokuş yukarı çıkacak, uçarı, terbiyesiz, sevecen.

ESMER yeni sezonda ne yapacak?
İçip içip sağa sola satacak. Laf atacak, sonra dayak yiyip, romantik devrimcilik oynayacak.

ESMER yeni sezonda ne yapacak?
Siverek tokadının nasıl olduğunu Yılmaz Güney, Şivan Perwer ve İbrahim Tatlıses'ten öğrenecek.

ESMER yeni sezonda ne yapacak?
Arabesk dinleyecek, kendisine "İyiyi yığırçın" diyen sevgilisine Siverek tokadı indirecek.

ESMER yeni sezonda ne yapacak?
Sonra siyah takım elbiseleri giyip, kırmızı bir gül alacak, karpuzuna giderek kuzum, eşek değil ya!

ESMER yeni sezonda ne yapacak?
Edebiyat dünyasını sarsmaya devam edecek. Popüler olanları gösterip, olmayanlarla sol kroşe indirecek, okuru dergije boğacak.

ESMER yeni sezonda ne yapacak?
Hülya Avcı ile Civan Hacı'yu buluşturacak. Harika bir kaset geliyor olm!

ESMER yeni sezonda ne yapacak?
Sürprizler hazırlayacak, şapkadın inek, tavşandan 62 yapacak. Kaçan tavşanların firarını verecek.

ESMER yeni sezonda ne yapacak?
Ağık olacak, ağılı için faça atacak, iğeriye düşecek, ilki volta atacak, teşbihi sallayacak.

ESMER yeni sezonda ne yapacak?
Tespah altında bir dergi çıkaracak.

ESMER yeni sezonda ne yapacak?
Haber dergisi kuracak. Haber diye öykü, şiir, deneme gibi bilimim edebi eserleri verecek.

ESMER yeni sezonda ne yapacak?
Sallatlar iyileşecek, kışaklar dönecek, tahtuna yeni transferler yapılacak.

ESMER yeni sezonda ne yapacak?
Hepinizi sevmeye devam edecek. Ne şeker şeylersiniz siz öyle, gliii gliiiii...

İŞTE DEV KADRO

A. Ertan Mısırlı, Abdullah Keskin, Abdurrahman Kaya, Ahmet Ada, Ahmet Altan, Ahmet Can Akyol, Ahmet Çakmak, Ahmet Erhan, Ahmet Güneştekin, Ahmet Kahraman, Ahmet Kaya, Ahmet Telli, Ahmet Tulgar, Ahmet Gölbaşı, Ali Akel, Ali Dalkılıç, Ali Nesin, Ali Yaman, Akif Kurtuluş, Altay Martı, Arif Damar, Aslı Erdoğan, Ataol Behramoğlu, Ata Aksoy, Atanur Memiş, Aydın Dere, Ayhan Bozkurt, Ayhan Evcı, Ayten Akgün, Aydın Orak, Azad Aktürk, Aziz Özen, Bahman Ghojadi, Berna Şahin, Beşir Sevim, Bircan Değirmenci, C. Hakkı Zariç, Can Dünder, Can Kafkas, Canip Yıldırım, Cemalettin Aktürk, Celal Yıldız, Celile Celil, Cenk Gündoğdu, Cezmi Ersöz, Coşkun Aral, Civan Hacı, Cuma Boynukara, Cüneyt Özdemir, Çerkes Karadağ, Demet Akbaş, Dicle Anter, Dodan Özkan, Doğan Güzel, Erdoğan Akay, Erhan Sirek, Emel Ataoğlu, Ender Özkahraman, Enver Özkahraman, Eşber Yağmurdereli, Eşref Süer, Enver Sezgin, Evrim Alataş, Eylül N. Geroğlu, Fadil Öztürk, Fatoş Güney, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Feyza Hepçilingirler, Ferzende Kaya, Faruk Aktaş, Fırat Başkale, Figen Genç, Filinta Önal, Filiz Bostancı, Giyasettin Almaz, Gülcemal Durdu, Güler Yıldız, Gülistan Perwer, Gülseli İnal, Gülsüm Gül, Gülten Kaya, Halil Ergün, Halim Bahadır, Hamit Geylani, Hamza Malkoçoğlu, Hasan Sami Yalçın, Hasip Kaplan, Haydar Ergülen, Haşim Haşimi, Hiner Saleem, Hüseyin Alemdar, Hüseyin Ay, Hüseyin Nazlıkul, İbrahim Baştuğ, İbrahim Gürbüz, İdris Saruhan, İhsan Tevfik, İlkay Akkaya, İlyas Orak, İlyas Salman, İmam Cici, İnce Mehmet, İrfan Sarı, İsmail Beşikçi, Kadir Konuksever, Kemal Varol, Komet, Kötu Şair Şerafettin, Küçük İskender, Lale Müldür, Laser Eriş, Maaruf Ataoğlu, Mehmed Uzun, Mehmet Ali İzmir, Mehmet Aydemir, Mehmet Can Toprak, Mehmet Çetin, Mehmet Esen, Mehmet Özen, Mehmet Sinan Eşberk, Mehmet İşten, Mehtap Meral, Meral Gündüz, Metin Kaygalak, Muhammed Çakıral, Muhsin Kızılkaya, Murat Muslu, Musa Dinç, Mustafa Aydoğan, Müslim Çelik, Müslim Yücel, M. Zahir Sarıtaş, Nevzat Çelik, Neşe Yaşın, Nice Damar, Nihat Behrain, Nihat Ziyalan, Nihat Kaya, Nijat Yarıuk, Nilgün Polat, Nizamettin Arıç, Nur Sürer, Nurettin Durman, Nurettin Rençber, Orhan Alkaya, Orhan Pamuk, Osman Kavala, Onur Akın, Onur Caymaz, Özal Aktürk, Pelin Batu, Ragıp Duran, Reyhan Alaç Çiçek, Recep Çiçek, Reis Çelik, Rohat Alakom, Roman İbrahim, Rewhat, Rojin, Ruhi Karadağ, Sabahattin Kibar, Safa Fersal, Saim Aktürk, Salih Bolat, Salih Güneştekin, Saygı Yağmurdereli, Selçuk Yıldırım, Selim Temo, Selim Toprak, Serhat Raşa, Sevda Alkan, Seyhan Sevinç, Sibel Yetimler, Sunay Akın, Suzan Doğan, Suzan Samancı, Süha Tuğtepe, Sükuti Memioğlu, Süleyman Gök, Şükrü Erbaş, Şanar Yurdatapan, Şeref Birsel, Şeymus Diken, Şivan Perwer, Talat Tepe, Tarık Ziya Ekinci, Tezer Cem, Tim Davis, Tori, Turgay Kaya, Umut Kaçar, Ümit Fırat, Vedat Türkali, Vecdi Sayar, Yahşi Baraz, Yahya Bağcı, Yaşar Kemal, Yaşar Saracoğlu, Yekta Kılıç, Yelda Karataş, Yavuz Delal, Yavuz Ekinci, Yılmaz Erdoğan, Yılmaz Odabaşı, Yılmaz Şahin, Yusuf Hayaloğlu, Yusuf Uğur Uğurel, Zafer Çakır...

popüler kültür
Esmer

Sayı: 13/2006 - OCAK 2006 Yayıncı: RONAK KÜLTÜR A.Ş. İmtiyaz Sahibi ve Genel Yayın Yürütmeni: **FERZENDE KAYA** Yazı İşleri Müdürü: **M. ALİ İZMİR**
Yazı İşleri: **ŞERAFETTİN KAYA, REWHAT, REYHAN ALAÇ ÇİÇEK, AYTEN AKGÜN, EYLÜL N. GERÖĞLU** Görsel Yönetmen: **AZAD AKTÜRK**
Yayın Danışmanları: **MUHSİN KIZILKAYA, AHMET TULGAR** İdari Müdür: **LASER ERİŞ** Halkla İlişkiler: **ALİ YAMAN** Satış ve Paz.: **HASAN S. YALÇIN** İnternet Editörü: **M. CAN TOPRAK**
Adres: Mahmutbey Yolu Meriç Sok. No: 28 Kat: 5 Şirinevler - Bahçelievler - İSTANBUL Tel : 0 (212) 451 53 05 Faks: 0 (212) 451 53 68
Baskı: Uygun Basın: 0 212 550 28 32 Dağıtım: **MDP ISSN 1305 340X Yayın Türü:** Yerel, süreli, aylık. www.esmerdergisi.com / posta@esmerdergisi.com

Babe Rax (8-9. Yüzyıl)

Savaşçı bir dengbêj

Mîr'im Cafer Bizane

Mîrim Cafer bizane
Dema me çend hizane
Êla mayî nezan e
Barê mayî giran e

Kalîn werin bi hev ra
Lawîn werin bi tev ra
Dest xencerên sedef ra
Bi saz û maz û def ra

Kumêtê xwe li meydanî bezîne
Debanê xwe tu jor da daweşîne
Bi dengê zincawî li dijmin bike qîr
Bê bakî xwe li nav wanda biheşîne

Bilesin Ey Mîr Cafer

Ey â Mîr Cafer, bilesin
Devran ne fena, bilirsin
Cahildir aşiretimiz
Ve de ağırdır yükümüz

Yaşlılar çıkıp gelsin
Gençler neşeyle gelsin
Elde sedef hançerler
Saz, koç ve davul gelsin

Doru tayını koştur cenk meydanında
Ve kılıcını sallayıp dur havada
Düşmana korkunç bir narayla bağır
Korkusuz dolaş onların arasında

BABE Rax (Babe Raxê Rawendî): 8-9. yüzyılda yaşamış olan şair, Kurmancinin günümüze kalan en eski şairlerindedir. Hemzanî aşiretine mensup olduğu ve Mîr Cafer adlı mîrle Abbasilere karşı yürütülen Kürt muhalefetine katıldığı biliniyor. Öte yandan onun Hakkari Kürtlerinden olduğunu ileri sürenler de vardır. Bu konuda kesin bir yargıya ulaşmak için Hemzanî aşiretinin nereden meskûn olduğunu bilmek gerekecektir. Kürt aşiretlerinin dağılımı ile ilgili en önemli ve güvenilir kaynak, Mehmed Emin Zekî tarafından yazılmış olan *Diroka Kurd û Kurdistanê*'dir (Avesta Yayınları, bu kitabı tam metin olarak 2005 yılında yayımlamıştır), ancak bu kitapta söz konusu aşiretle ilgili bir bilgiye rastlayamadık. Öte yandan onun 10. yüzyılda yaşadığını ileri sürenler de bulunmaktadır. 1979 yılında Almanya-Wiesbaden'de *Kurdische Handschriften* (Kürt Elyazmaları) adlı kitabını yayımlayan Kemal Fuad, şairin 8. yüzyılda yaşadığını bildiriyor ki, bunu güvenilir buluyoruz (Daha geniş bilgi için Hüseyin Kartal ve Mehfüz Mayî'nin bazı yazılarına bkz.). Azerbaycan Kürtlerinden Şamil Esgerov, "Lal Qız" adlı şiirinde Babe Rax'tan söz ediyordu. Bu şiiri ve çevirisini 27 Mayıs 2005'te yayınladığımız, "Ferhenga Kurdî-Azerbaycanî"nin yazarı Esgerov'a ithaf ediyoruz. Ruhu şad olsun.

çev. baz.
SELİM TEMO

derin
REWHAT

popüler kürtür
Esmere